

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

מסכת

בבא מציעא

למסקנא

שבט תשפ"ד

בעזר החונן לאדם דעת

אברהם אלימלך ב"ר מנחם נחום בריזל

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

ב"ה

דברים אחדים על ספרי 'למסקנא'

טבת תשפ"ד

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי. בחסדי ורחמי ה', הנני מגיש בזה ללומדי ועוסקי הש"ס את ספרי 'למסקנא' על מסכתות הש"ס. אשר בו העליתי על הכתב בלשון קצר וצח, את עיקרי הדינים העולים מסוגית הגמרא 'למסקנא', על פי דרכו של רש"י ז"ל, ובזה יוכל הלומד להבין ולהשכיל את עיקרי הדברים העולים ממסקנת הגמרא, עם טעמיהם בקצרה, לחזור עליהם, לחדדם ולשננם, למען יעמדו בלבו ובמוחו לימים רבים.

התלמוד בבלי 'למסקנא' כשמו כן הוא, אשר בו יעלו הדינים העולים מן הסוגיא למסקנא, אבל לא סיכום הסוגיא עצמה, כגון השקלא וטריא, הקושיות והתירוצים, הראיות והלימודים, וכל הדומה, אלא עיקרי הדינים, היסודות, והטעמים. למעט במקומות מועטים, כאשר אינו מבורר דיו מדברי הגמרא ורש"י העולה לדינא, כגון שנאמרו תירוצים שונים ליישב דברי ברייתא או המשנה, או מאמרו של אמורא פלוני, ואינו מבורר בסוגיא מה יהא לדינא, או שיתכן ששני המהלכים הם לדינא, ולכן במקומות אלו ודומיהם הוזכרו בקצרה את המהלכים השונים שיש בסוגיא. וכמו כן יסודות כלליות שנזכרו בסוגיא, או דברי אגדות ודרשות בכתובים, וכדומה, שאינם נוגעים לדינא ממש, כתבנו את עיקרי הדברים המבוארים בגמרא, לפי המהלכים שהוזכרו בסוגיא, ועל פי דרכו של רש"י ז"ל. הלימוד בסיכומים של למסקנא לאחר לימוד הדף, יש בהם תועלת גדול ללומד לחדד במוחו ולשמר בזכרונו את עיקרי הדברים.

וברור ופשוט שלא נכתבו הדינים לענין הלכה, ולפי שהדינים הם לפי דרכו של רש"י ז"ל, ובהרבה מקומות פירשו התוס' או שאר ראשונים מהלכים אחרים, ולשיטתם ישתנה הדין לגמרי, וברוב מקומות הלכה כדבריהם. זאת ועוד, כי רבו הפרטים בכל דין, שרובם לא הוזכרו בגמרא, אלא בראשונים ופוסקים, ואין לפנינו אלא תמצית קצר בכללות מהעולה לדינא לפי מהלכו של רש"י ז"ל. ואני תפילה,

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגנורא בתלמוד בבלי

שאזכה בס"ד להוציא לאורה את ספרי למסקנא על כל הש"ס, וספרי למסקנא על העולה מן הסוגיא לדרכן של התוס', ולפירושי הסוגיא בשאר ראשונים.

בחדרת קודש אזכיר לברכה לעטרת ראשינו ותפארתנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מסטאלין קארלין, אשר מאיר ומורה דרכינו בדרך העולה בית א"ל. יהי רצון שיזכה להאריך ימים על ממלכתו בבריאות גופא ונהורא מעליא עדי ביאת גואל עדק במהרה בימינו.

התודה והברכה לחברי היקרים מבית המדרש הגדול 'בית אולפנא דרבינו יוחנן', אשר יחד עמם נתלבנו הדברים. ותודה מיוחדת להאברך החשוב הרה"ג משה לינדער שליט"א, אשר היה לי לעזר, כאח טוב וכחבר, עבר על הדברים, הוסיף עליהם ציצים ופרחים, מתוקים מדבש ומנופת צופים.

הלב ממאן לשכוח את מו"ח הגאון החסיד הרב ר' פנחס רוזנבוים ז"ל מח"ס אסוקי שמעתתא, ומקים את המערכת הנכבדה של 'סיכומי דף היומי' המפיץ ללומדים בסדר דף היומי בכל רחבי תבל, סיכומים נפלאים, בטוב טעם ערוכים. ומחשובי בית מדרשינו בית אולפנא דרבינו יוחנן. ובס"ד זכיתי לישוב איתו זה כמה שנים, ללבן סוגיות ולהאיר יקרות. עורתו הטהורה עדיין חקוקה בליבנו, איך שהיה מתאמץ ויגע בתורה בכל כוחו ומוחו, יומם ולילה, באורה ובאפילה, במסירות מופלאה, אשר לא ניתן לשערה. וגם בימיו האחרונים, בשארית כוחותיו הדלים, עם ייסורים מרים וקשים, אור עוז בחיל ובגבורה, לקיים 'ולא ימוש התורה', כפשוטה וכמשמעה, עד שעתו האחרונה, עדי עלותו בשמי רום בקדושה ובטהרה. תהא נשמתו הטהורה, בערור החיים צרורה, ולמליץ טוב יהא לכל בני ביתו ומשפחתו הכבודה.

ברכה מיוחדת לחמותי תליט"א, שמתמסרת בכל כוחה, להמשיך את דרכו, ולהפיץ את מעייני תורתו, להיות לעזר ולסיוע לנו ולצאצאנו ולכל המשפחה החשובה, כדי שנוכל להשקיע כוחות בתורה ובעבודה, ללא טירחא וללא הפרעה. יתן ה' שתאריך ימיה ושנותיה, ותרווה רוב נחת מכל צאצאיה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

בכבוד ובמורא אב אודה מקירות לבבי את אבי מורי שליט"א, אשר גדלני וחנכני מיום היותי ועד הלום, ויחד עם אמי מורתי ע"ה, הכניסו בי כל ימי אהבת תורה

ויראת שמים. יהי רצון שיזכה לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות הגוף ונהורא מעליא.

מצבת זכרון אעמיד לזכר אמי מורתי מרת גיטל ע"ה, בת הרה"ח ר' שניאור זלמן אקער ז"ל, אשר תמיד מסרה נפשה לגדל את בניה לתורה ועבודה, ואך זו היתה שאיפתה הטהורה, והתחננה כל ימיה, בחיל וברעדה, ערב ובוקר וצהריים, בבית בבית הכנסת, בעיונים של עדיקים, ובכל מקומות הקדושים, בשפיכת לב וברמעות, שיוזכו צאצאיה לילך בדרך התורה והחסידות, לגדול בתורה ולהפיץ מעיונתיה. יהיה ספר זה למזכרת נצח, ותהא נשמתה הטהורה בערור החיים צרורה.

ברגשי אהבה וחיבה, אזכיר לברכה, את גיסי היקר ה"ה הרב ר' יוסף רוזנבוים שליט"א, אשר בלבו הרחבה, ובנפשו החפיעה, עומד לימינינו, בכל עת ובכל זמן, מתמסר בכל כוחו, בגופו ובנפשו, בממונו ובכבודו ובכל אשר לו. והנני מברכו מעומק לבי, שישכיל ויצליח בכל אשר יפנה, עושר וכבוד יהיה מנת חלקו, טובה וברכה יפלו בגורלו. ויקוים בו ובבני ביתו מקרא שכתוב 'וישראל עושה חיל'.

הברכה אחת היא לנוות ביתי תחי'ה, אשר במסירות גדולה ועצומה, עומדת לימיני למען אוכל לשקוד על דלתי התורה, בנפש חפיעה ובדעת צלולה, ורק בזכות מסירותה זכיתי להימנות עד היום מבני החבורה הקדושה, אשר יושבים באהלח של תורה. יתן ה' ותחי משכורתה שלימה, שנזכה לגדל צאצאנו ע"ד התורה הקדושה ורבותינו הקוה"ט זיע"א, מתוך נחת והרחבה, באריכות ימים ושנים, בטוב ובנעימים, עד ביאת ינון בבי"א.

המחבר

ניתן להשיג חינם את ספרי למסקנא על שאר מסכתות הש"ס במהדורה דיגיטלית, וכן לשלוח הערות והארות במייל: 7691265@gmail.com או בטלפון של המחבר 052-7691265

סיכומי הדינים העולים מנוסקנת הגמרא בתלמוד בבלי

ברכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברוך מאיר יעקב שוחט

סטאלין קארלין

רח' האתרונ 89, נבעת זאב ת"ז

ה"ה
יומ ה' אספר קמנא את הרפתי אלני הופאת אק י"ז פלא
תשל"ה

כחיל ישיבת מירא מירא אהרמא איגאק הריבא לטיא

קורת רוח פסיקות און כי יא אתה אן האה הפתאום
והפתחים ספרו איהא פאסקניא סולמית פלא, ועד עתה
השאת פאסקניא על הק' והיא ועוד ועוד נסויה על יתה אספת
הש"ס, יהי הש"ת צאק שגברא אהוביאן אהו כחפצק שמוא
חבבא שיש.

והרפתני תעלה שתכנה אהוביא אהשאתק הפתה ותמוח
רוח נמת אכמה יחיו אטמה אהרבה.

כ"ח הש"ת והפקדות לך און אהוא"ה לטיא
שעין שוא"ה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מסכת בבא מציעא למסקנא

דף ב' ע"א

בטליתו של חברו ואומר שלי הוא, כדי לקבל את חציה בלא שבועה.

ב. היה אחד אומר כולה שלי והשני אומר חציה שלי, האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע, זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע.

ג. בזמן ששניהם מודים שהגביהו אותה יחד, וכל אחד יש לו בה חציה, או שיש להם עדים על כך, חולקין בלא שבועה.

ד. מציעאה אינה נקנית למוצאה עד שתגיע לידו, אבל בראיה לבד לא קנה.

דף ב' ע"ב

א. לשיטת 'בן ננס' לא תקנו חכמים שבועה באופן שיהיה בוודאי שבועת

א. שנים אוחזין בטלית, וכל אחד מהם טוען שכולה שלו, כגון שזה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, או ששניהם נתנו עליה דמים לקנותה, אחד מדעתו של מוכר והשני בעל כרחו, ואין אנו יודעים מי נתן מדעתו, וכל אחד מהם אומר אני נתתי לו מדעתו וכולה שלי. וכן שנים שרכבו על בהמה של הפקר, או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג, וכל אחד אומר כולה שלי, כל אחד ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו (נוסח השבועה על תיקונה, מבואר להלן ה.).

ומעיקר הדין היו חולקים בלא שבועה, שהרי שניהם מוחזקים בה, ותקנת חכמים היא שכל אחד מהם ישבע שאין לו בה פחות מחציה, שלא יהא כל אחד תוקף

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מונח עד שיבוא אליהו, ופעמים ששניהם נוטלים. ואלו הן חילוקי הדינים בזה:

א) אם אפשר שהממון שייך לשניהם, כגון שנים אוחזים בטלית, שאפשר ששניהם הגביהוהו, חולקים. (ותקנת חכמים שכל אחד מהם ישבע).

ב) אם לא יתכן שהממון שייך לשניהם, כגון שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים, זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי, שהמנה שלישי הוא בוודאי של אחד מהם, אותו מנה יהא מונח עד שיבוא אליהו.

ג) היו שנים תובעים לאחד, וברי לנו שפרע לאחד מהם, אך כל אחד בא בטענה ואין לו עם התובע השני כלום, שניהם נוטלים בשבועה. כגון בעל הבית שאמר לחנוני: תן לבני חטים בדינר, או לפועלים בסלע מעות שאני חייב בשכרם, ואשלם לך. החנוני אומר נתתי להם, והפועל אומר לא נטלתי, ושניהם תובעים את בעל הבית, שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית. ואין אומרים יהא מונח עד שיבוא אליהו, כי כל אחד תובע בפני עצמו את בעל הבית, ולא האמין לשני בכלום.

ב. לשיטת רבי יוסי, במקום שיש וודאי רמאי, יפסיד גם את הממון שהוא בוודאי שלו, והכל יהא מונח עד שיבוא אליהו, כדי שיפסיד הרמאי. כגון שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים, זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי, שהמנה שלישי הוא בוודאי של אחד מהם

שוא, כגון בעל הבית שאמר לחנוני: תן לבני חטים בדינר, או לפועלים בסלע מעות שאני חייב בשכרם, ואשלם לך. החנוני אומר נתתי להם, והפועל אומר לא נטלתי, ושניהם תובעים את בעל הבית, לחכמים שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית. ולבן ננס, מאחר שאחד מהם וודאי ישבע לשוא, נוטלין שניהם בלא שבועה. אבל שנים האוחזים בטלית, כל אחד נשבע שאין לו פחות מחציה גם לבן ננס, שאין כאן בוודאי שבועת שוא, שאפשר ששניהם הגביהו אותה. וכן במקח וממכר, אפשר שנתרצה המוכר לשניהם.

ב. ממון המוטל בספק בין שנים, ואין שניהם תופסין בו, לחכמים אין מוציאים מיד המוחזק, כי 'המוציא מחבירו עליו הראיה'. ולסומכוס שניהם חולקים, ואין צריכים שבועה. בין אם יש חסרון ממון לאחד מהן על ידי החלוקה, ובין כשאין חסרון ממון לאחד מהם, כגון שיתכן שהוא של שניהם.

ג. "א שאם שניהם אומרים ברי, מודה סומכוס שאין מוציאים מיד המוחזק, ויש אומרים שגם כששניהם אומרים ברי חלוקו.

ד. אם הממון תפוס אצל שניהם, שניהם חולקים גם לחכמים.

דף ג' ע"א

א. ממון המוטל בספק, ואין מי שמוחזק בו, פעמים שחולקין אותו, ופעמים שיהא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ב. המודה שאכל חלב בשוגג, חייב, שנאמר 'וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא וְגו' וְהֵבִיא'. ואם אמרו לו שנים אכלת חלב בשוגג, והוא אומר לא אכלתי, לרבי מאיר חייב, שאם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה, וודאי שיביאוהו לידי קרבן הקל. ולחכמים פטור, שנאמן ב'מה לו לשקר', כי אם ירצה ליפטר היה יכול לומר מזיד הייתי.

ג. כפר ממון לחבירו בבית דין ונשבע, ולאחר מכן הודה שכפר ונשבע לו לשקר, חייב אשם וקרן וחומש. ואם עדים מעידים שכפר, לחכמים פטור מחומש, ולרבי מאיר חייב.

דף ד' ע"א

א. הכופר במלוה כשר לעדות, ואינו נפסל משום גזלן, שמא צריך להוציאה, ומשתמט ממנו עד שיהיו לו מעות. אבל הכופר בפקדון, אפילו על מקצתו, ובאו עדים והעידו שהיה בידו בשעת הכפירה, הרי הוא גזלן ופסול לעדות.

ב. התובע לחבירו מאה מנה, ועדים מעידים שהוא חייב לו חמישים, ועוד זוג עדים מעידים על החמישים האחרים שכבר פרע לו, אינו צריך שבועה מכח הדין של רבי חייא, שהרי יש לו עדים. ולפיכך: שנים אוחזים בטלית, אע"פ ש'אנן סהדי' על חציה שהיא של התפוס בה, אין לחייב את חבירו שבועה מכח הדין של רבי חייא, שהרי 'אנן סהדי' גם

והשני רמאי, הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו, כדי שיפסיד הרמאי גם מנה שלו. אבל שנים האוחזים בטלית אין מניחים אותו עד שיבוא אליהו, שיתכן ששניהם הגביהוהו, ואין כאן רמאי.

ג. התובע לחבירו: מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי אלא חמישים, נותן לו חמישים ונשבע על השאר, וזו היא שבועת 'מודה במקצת'. ומפני מה אמרה תורה שישבע? כי חזקה שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ולפיכך לא כפר לגמרי. ובאמת היה מודה בכולו, אלא שמשתמט ממנו עד שיהיו לו דמים, והטילה עליו תורה שבועה כדי שיוודה בכל.

ד. ואם הנתבע אומר: אין לך בידי כלום, והעדים מעידים אותו שיש לו חמישים זוז, לרבי חייא נותן לו חמישים זוז ונשבע על השאר, ואע"פ שכפר בכולו ולא יתכן לומר שמשתמט ממנו, לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, שהרי הודאת פיו אין מחייבו קנס ומחייבו שבועה, עדים שמחייבים אותו קנס וודאי יחייבוהו שבועה. ולמסקנא נלמד דין זה בצד השוה מ'פיו' ו'גלגול שבועה בעד אחד'. (וי"א שאינו נשבע. ראה דף ה.).

דף ג' ע"ב

א. המודה לחבירו שהוא חייב לו ממון, צריך לשלם, ש'הודאת בעל דין היא כמאה עדים'. אבל המודה בקנס, פטור.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. התובע את חבירו כלים וקרקעות, והלה הודה בכלים וכפר בקרקעות, או שהודה בקרקעות וכפר בכלים, או שהודה במקצת קרקעות, פטור. שאין נשבעין על כפירת קרקעות, וההודאה עליהם אינה מביאה לידי שבועה.

ד. ואם הודה במקצת כלים, חייב שבועה גם על הקרקעות, על הכלים משום מודה במקצת, ועל הקרקעות משום 'גלגול שבועה'.

ה. ואם מקצת הכלים שהודה עליהם מונחים לפנינו, הרי זה 'הילך', שיש אומרים שהוא חייב שבועה, וי"א שהוא פטור.

דף ה' ע"א

א. אין שבועה לקרקעות. ואפילו באופן שאין כאן 'הילך', כגון שתבע לחבירו קרקע, והלה קלקלה, שחפר בה בורות שיחין ומערות. או שטענו כלים וקרקעות, והלה הודה בכלים וכפר בקרקעות, פטור משבועה.

ב. לרמי בר חמא, אין שבועה בשומרים עד שתהא שם כפירה והודאה, כגון שהפקיד אצלו שלש פרות, והשומר אומר לו על אחת 'לא היו דברים מעולם' או 'החזרתיו לך', ועל אחת הוא מודה (ומחזירה בעיניה, או שמודה שפשע בה וחייב לשלם), ועל השלישית הוא אומר

על חציה השני שהוא של חבירו, ואינו נשבע אלא מתקנת חכמים.

ג. האומר לחבירו: מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי אלא חמישים זוז, והילך, לרבי חייא חייב שבועה, שהרי מודה במקצת הטענה. ולרב ששת פטור, כי החמישים שאמר עליהם הילך חשוב כאילו הם ביד המלוה, ובחמשים האחרים אין הודאה במקצת.

דף ד' ע"ב

א. שטר שכתוב בו פלוני לזה מפלוני 'סלעין', ולא פירש כמה, וכן שטר שכתוב בו דינרין סתם, מלוה אומר חמש היו, ולוה אומר שתיים, פטור משבועה. והטעם: י"א משום שהשטר מסייע לו, שמכך שלא פירשו העדים כמה היו, הם מעידים שלא היו אלא שנים. וי"א משום שהשטר יש בו שעבוד קרקעות, וההודאה על קרקעות אינה מביאה לידי שבועה. וי"א שפטור משום 'הילך', כי כל דבר המפורש בשטר נקרא הילך.

ב. ואם המלוה אומר חמש והלוה אומר שלש, לרבי שמעון בן אלעזר נשבע (שאין לו סיוע מן השטר שהוא חייב לו שלש, וגם לא חשוב הודאה על שעבוד קרקעות, כי אין לנו ראייה מן השטר אלא על שנים). ולרבי עקיבא פטור, שהוא כמשיב אבידה, שהיה יכול לומר שתיים והשטר היה מסייע לו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ב. שנים האוחזים בטלית, כל אחד מהם נשבע 'שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה'. אבל לא ישבע ש'כולה שלי, שהרי אין נותנים לו כולה, והוא לעז לבית דין שנשבע שכולה שלו ונותנים לו רק חציה. ואם ישבע 'חציה שלי' סותר את דיבורו שטען תחילה שכולה שלו. ולפיכך הוא אומר כך: לְדַבְרִי, כולה שלי, ולדבריהם שאינכם מאמינים לי בכולה, אני נשבע שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה. ושבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהא כל אחד תוקף בטליתו של חברו ואומר שלי הוא.

ג. החשוד על הממון י"א שאינו חשוד על השבועה, ויש אומרים שהוא חשוד על השבועה (עיין להלן ו).

ד. המודה במקצת הטענה ישבע, גם לסובר שהחשוד על הממון חשוד על השבועה, שהוא משתמט עד שיהיו לו מעות.

ה. הכופר במלוה, כשר לעדות, שהוא משתמט עד שיהיו לו מעות. הכופר בפקדון, אם העידו עדים שהיתה בידו בשעת כפירה וידע היכן היא, פסול לעדות. אבל אם לא, כשר לעדות, שמשתמט עד שיתפוס את הגנב או עד שימצאו בין כליו.

ו. שומר הבא לשלם, צריך לישבע שאין הפקדון ברשותו, גם לסובר שהחשוד על הממון חשוד על השבועה, שמורה היתר

נאנסו (או שומר חנם ואומר נגנבה), ונשבע.

ג. לאבוה דרבי אפטוריקי, אם אומר מנה לי בידך והלה כופר, והעדים מעידים שיש בידו חמשים, אינו נשבע על השאר (ולא כרבי חייא לעיל ד.), שנאמר 'אשר יאמר כי הוא זה', על הודאת פיו אתה מחייבו ולא על העדאת עדים.

ד. רועה שמסרו בידו בהמות, ואומר 'לא היו דברים מעולם', והעידו עדים שאכל מקצתם, לרבי חייא חייב שבועה על השאר כמו מודה במקצת, ומאחר שאינו יכול לישבע לפי שהוא גזלן, התובע שכנגדו נשבע ונוטל. אבל אם לא העידו עדים על מקצתם, אין שכנגדו נשבע, ואע"פ שחייב שבועת היסת, אין זה אלא תקנת חכמים, וכשאינו יכול לישבע, לא תיקנו 'תקנתא לתקנתא' שהתובע שכנגדו ישבע ויטול.

דף ה' ע"ב

א. 'סתם רועה', הרועה בהמות שלו, פסול לעדות, שמרעה בשדות של אחרים וגזלן הוא. אבל הרועה בהמות של אחרים בשכר, אינו פסול, שלאחרים לא ירעה משל גזל, כי כלל הוא בדינו: 'אין אדם חוטא ולא לו'. ולפיכך אנו מוסרים בהמות לרועה, ואין בכך משום "לפני עור לא תתן מכשול".

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ש"המוציא מחבירו עליו הראיה". ואפילו אם השני נאחז ונסרך בה, אין זה כלום.

ה. באו לפנינו כששניהם אוחזים בה, והורו להם בית דין לחלוק, וחזרו ובאו כשהיא ביד אחד מהם, המוחזק אומר שהלה הודה לו שהיא שלו, והלה אומר השכרתיה לו, אין השני נאמן, שלא היה משכירה בלא עדים למי שהוא חושדו לגזלן.

דף ו' ע"ב

א. מרחץ שרבו עליה שנים, כל אחד אומר שלי היא, ואחד מהם הקדישה, למסקנת הגמרא (ז). אין ההקדש כלום.

ב. ספק בכורות, אחד בכור אדם, כגון שהפילה אמו לפניו דבר שהוא ספק אם פוטר בבכורה, ואחד בכור בהמה, כגון בהמה שילדה ואינו ידוע אם ביכרה כבר או לא, בין טהורים בין טמאים (כגון פטר חמור), אם היא ביד ישראל, המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם תקפו הכהן, ושתק הישראל, ולאחר מכן צווח, לשיטת רבה מוציאים אותה מידו. ואע"פ כן אסורים בגיזה ועבודה, שהיא קדושה הבאה מאליה, ומספק היא קדושה.

ג. ספק בכור של בהמה טהורה, אינו נכנס לדיר למנין מעשר בהמה, שנאמר 'יהיה קודש' ולא שכבר קדוש. אבל ספק פדיון פטר חמור, נכנס לדיר להתעשר, ומכאן יש לנו ראיה שאם תקפו הכהן מידו

לעצמו ליטול ולשלם דמים. וטועה לפרש שאין עוברים על 'לא תחמוד' כשנותנים דמים.

דף ו' ע"א

א. לשיטת אביי, מי שהוא חשוד על השבועה חשוד גם על הממון, והטעם שמשביעים לשנים האוחזים בטלית אע"פ שחושדים אותם בממון, שמא יש לו על השני ספק מלוה ישנה, ותוקף בשלו כדי להיפרע. ואע"פ שהוא ספק ממון, אינו נמנע בכך, שהרי יכול להחזירה אם יתברר לו שחובו נפרע, אבל השבועה אינה בחזרה, ולפיכך הוא נמנע מלהישבע.

ב. שנים אוחזים בטלית, ותקפה אחד מן השני בפנינו, והלה שותק, שתיקתו כהודאה והרי היא של תופס. ואם הלה צווח, אין תפיסתו כלום. ואם מתחילה שתק ולאחר מכן צווח, נסתפקו בגמרא אם יש כאן הודאה, או שיכול לומר שמתחילה סמכתי על החכמים שראו את תפיסתו.

ג. אם הקדישה אחד מן השנים, למסקנת הגמרא (ז). אינה מקודשת. גם לצד שתקפה בפנינו מוציאים אותה מידו, וההקדש לא חשוב כתקיפה, כי מאחר שאינו יכול להוציאה בדיינים אין בידו להקדישה.

ד. היתה הטלית אצל אחד, והלה טוען שלי היא, אין מוציאים מיד התופס,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. שנים האוחזין בשפת הטלית, ואין ביד אחד ממנה שלש אצבעות על שלש, חולקין את כולה בין שניהם. וגם אם הטלית מוזהבת והזהב לצד אחד מהם, אינו יכול לומר חֶלֶק אוֹתָהּ לרחבה שיהיה הזהב בחלקי, אלא חולקים אותה לארכה כדי שיהיה לשניהם בשוה. אבל אם שניהם אדוקין בחלק מן הטלית, כל אחד נוטל עד מקום שיזדו מגעת, והשאר חולקים בשוה, ובשבועה.

ד. המקנה בקנין חליפין, שלא תפס בכל סודרו של הקונה, אם אחז ממנו שלש על שלש אצבעות, הרי היא חשובה נתינה, וקנה.

ה. בעל שנתן לאשתו את הגט בידה, אבל המשיחה שהגט קשור בה, בידו, אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו, אינה מגורשת, שאין זו כריתות. ואם אינו יכול לנתקו ולהביאו אצלו, מגורשת.

ו. שנים אדוקין בשטר, מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו, ולוה אומר שלי הוא וכבר פרעתי לך, אם השטר מקוים, יחלוקו. ואם אינו מקוים, לרבי כל זמן שלא קיימו הלוח נאמן שפרעו, שהמודה בשטר שכתבו ואומר פרעתי, נאמן במיגו שהיה יכול לומר מזויף הוא, וצריך המלוה לקיימו. ואם קיימו המלוה, יחלוקו. ולרשב"ג יחלוקו גם אם לא קיימו המלוה, כי המודה בשטר שכתבו אין המלוה צריך לקיימו, ואין הלוח נאמן לומר פרעתי.

מוציאים אותה מידו, שאם לא כן הוא פוטר את עצמו ממעשר בממונו של כהן.

ז. ואם אין לו חוץ מבהמה זו רק תשעה בהמות, אינו צריך לעשר כלל, כי התורה אמרה 'עשירי' וודאי, ולא עשירי ספק.

ח. היה מעשר טלאים, והתחיל למנות ביציאתם מפתח הדיר, ועד שלא הגיע לעשרה, קפץ אחד מן המנויים שכבר יצא, לתוך הדיר, ואינו מכירו. כולם פטורין, אלו שיצאו נפטרו ב'מנין הראוי', שכשמנאם היה המנין ראוי להשלים ולבוא לכלל מעשר, ומנין הראוי פוטר. ואותם שבתוך הדיר פטורין משום המנוי שהוא מעורב בהם, ופטור לפי שכבר עבר, וכולם בכלל הספק, ואין חיוב אלא ב'עשירי' וודאי ולא בעשירי ספק.

דף ו' ע"א

א. ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמור בתוך ביתו, מפריש עליהן עשרה שיין, ומעשרן והן שלו.

ב. כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינין, אם הקדישו אינו קדוש. ואם יכול להוציאו בדיינין, בקרקע הקדישה קדוש, שאינה נגזלת, ובכל מקום שעומדת ברשות בעלים היא. אבל מטלטלין אין יכול להקדיש, שאינו ברשותו. וכך אמר רבי יוחנן: "גזל ולא נתיימשו הבעלים, שניהם אינם יכולין להקדישו, זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו".

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ו' ע"ב

החוששים לפירעון, אם עודה תחת בעלה מחזירו לאשה, ואין חוששים ל'צררי', שאין אדם פורע קודם גירושין.

ג. לרבי אלעזר נחלקו רבי יוסי וחכמים כאשר שניהם אדוקים בטופס ובתורף, אבל אם אחד אדוק בטופס והשני בתורף, זה נוטל טופס וזה תורף, ומחלקים אותה לפי דמים, ששמין כמה שוה השטר אילו לא היה בו זמן (המוזכר בתורף) ולא יגבה ממשועבדים, וכמה שוויו עם זמן, ודמים אלו הוא נותן למחזיק בתורף. ולרבי יוחנן חולקים בשוה גם אם אחד אדוק בטופס והשני בתורף. ואם כל אחד אדוק בחלק מן הטופס, והתורף עומד באמצע, אע"פ שהוא קרוב לאחד יותר מן השני, כל אחד נוטל עד מקום שידו מגעת, והשאר חולקים בשוה.

דף ח' ע"א

א. שנים האוחזים בטלית ופסקו להם בית דין 'חלוקו', אם חציה ראוי לקטנים, או שהיתה טלית מוזהבת וחציה ראוי לבני מלכים, חולקים אותה. וכן בהמה טהורה, שאפשר לשוחטה, ולחלק את הבשר לשנים, חולקים אותה. אבל אם חצי הטלית אינו ראוי לכלום, או בהמה טמאה שבשרה אסור, מוכרים אותה, וחולקים את הדמים.

ב. שנים האוחזים בטלית ומוזדים זה לזה, שהגביהוהו יחד, או שיש להם עדים,

א. אם אדם אחר (שאינו לוח או מלוה) מצא את השטר, אם לא כתוב בו 'הנפק' שהוא קיום השטר על ידי בית דין, לא יחזירנו, שמא כתב ללוות ולא לוח. ואם כתוב בו הנפק, לחכמים לא יחזירנו, שמא פרעו הלוה. ולרבי יוסי יחזירנו למלוה, ואין חוששים לפירעון (שהלוה אינו משהה שטר פרוע, אלא קורעו מיד). וי"א להיפך, שלרבי יוסי חוששים לפירעון ולא יחזיר, ולחכמים יחזיר ואין חוששים לפירעון.

ב. מצא שטר כתובה בשוק, בזמן שהבעל מודה שלא פרעו, יחזירנו לאשה. אין הבעל מודה, אלא שאומר פרעתי ומידי נפל, י"א שלרבי יוסי, אם עודה תחת בעלה, יחזיר לאשה, שאין אדם פורע כתובה קודם גירושין, נתארמלה או נתגרשה לא יחזירנו לא לבעל ולא לאשה, שחוששים לפירעון. ולחכמים יחזיר לאשה, שאין חוששים לפירעון. וי"א שלחכמים לא יחזיר גם אם עודה תחת בעלה, אם הבעל אומר שכתב לה כתובה אחרת כשנאבד לה הראשון, והוא חושש שתוציא על יורשיו שתי כתובות.

וי"א שלחכמים חוששים לפירעון, וגם קודם גירושין לא יחזיר לה, שמא התפיס לה 'צררי'. ולרבי יוסי אין חוששים לפירעון ואפילו נתארמלה או נתגרשה מחזירין לאשה. ולרבי יוסי לשיטת חכמים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

את הארבעים, ורבי מאיר פוטר. שמואל מהפך ושונה, שחכמים פוטרין את היושב בקרון, לפי שאינו עושה כלום.

ג. ומכאן למדנו ש'רכוב' על הבהמה של הפקר, לא קנאה (לשיטת חכמים שהלכה כמותם), ואפילו אם הוא תופס במוסירה. אבל אם הוא מנהיג ברגליו, קנה.

ד. קנה בהמה מחבירו, ומסר לו ה'מוסירה' (הרצועה שמוליכים אותה בה), קנה. אבל במציאה ובנכסי הגר לא קנה עד שיוליכנה, שהרי לא מסרה לו אדם.

דף ט' ע"א

א. חמור דרכו בהנהגה, וגמל במשיכה. ולפיכך אמר רבי יהודה, שחמור נקנה בהנהגה, וגמל במשיכה. אבל אם עשה להיפך, לא קנה. ולשיטת חכמים, י"א שהגמל נקנה בשניהם, והחמור נקנה רק בהנהגה, וי"א שהחמור נקנה בשניהם, והגמל נקנה רק במשיכה.

ב. היה אחד רכוב על החמור, ומנהיגה ברגליו, והשני תפוס ב'מוסירה', הרכוב קנה בחמור ובית פגיה (המונח על ראש החמור, שהוא כחלק מן החמור), והתופס קנה חלק המוסרה שהיא בידו. אבל המוסירה עצמה לא קנו לא זה ולא זה, התופס לפי שלא הגביהה, והרכוב לפי שהתופס הגביהה לעצמו, וכשהגביהה אינה מועילה לעצמו, איך תועיל לחבירו? ורבי אבהו היה סובר שהרכוב קונה גם

חולקים בלא שבועה. שקנה כל אחד את חציה.

ג. י"א שמכאן למדנו שהמגביה מציאה לחבירו, קנה חבירו. שהגבהת האחד לבד אינה כלום, שהרי שפתה השנית על גבי קרקע, והגבהת השני מועילה עבורו שיקנה מחצה. וי"א שהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, שהוא תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, ושנים ביחד קנו, כי מתוך שזוכה חציה לעצמו, זוכה גם לחבירו.

ד. האומר לשלוחו צא וגנוב לי, וגנב, השולח פטור, שאין שליח לדבר עבירה. אבל שותפין שגנב אחד מהם לשניהם, חייבין, שמתוך שזוכה לעצמו זוכה גם לחבירו.

ה. חרש אינו קונה מן התורה, אלא מדרבנן מפני דרכי שלום.

ו. שני חרשים שהגביהו מציאה בבת אחת, קנו שניהם מפני דרכי שלום. אבל חרש ופקח שהגביהו מציאה, מתוך שלא קנה פיקח, שהגבהת החרש לא תועיל עבורו, ונמצא שלא הגביה את כולה, לא קנה גם החרש, ואפילו מדרבנן.

דף ח' ע"ב

א. המנהיג בהמה של הפקר, קנה במשיכה.

ב. המנהיג בשור וחמור, סופג את הארבעים. והיושב בקרון לחכמים סופג

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

והיתה כפותה, נסתפקו בגמרא אם קנה את הכלים או לא.

ג. היה מהלך בספינה, וקפצו דגים ונפלו לתוכה, קנה. שאין זו חצר מהלכת, כי הספינה אינה הולכת מעצמה, אלא שהמים מוליכין אותה. וכן אשה שמהלכת ברשות הרבים, וזרק לה בעלה גט לתוך חיקה או קלתה, מגורשת, כי קלתה מונח במקום אחד, והאשה מוליכתה.

ד. מי שליקט את הפאה, ואמר הרי זו לפלוני עני, לרבי אליעזר זכה לו, ולחכמים יתננה לעני הנמצא ראשון. י"א שאם המלקט היה עני הכל מודים שזכה לו, משום 'מיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה'. ונחלקו בעשיר, לרבי אליעזר אומרים 'מיגו' שהיה יכול להפקיר נכסיו וייעני ויוכל ללקוט לעצמו, ו'מיגו דזכי לנפשיה' וכו'. ולחכמים אין אומרים 'מיגו' שני פעמים. וי"א שנחלקו במלקט עני, שלרבי אליעזר אומרים 'מיגו', ולחכמים אין אומרים.

דף י' ע"א

א. המגביה מציאה לחבירו, י"א שלא קנה חבירו, לפי שהוא תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. וי"א שקנה חבירו, כי 'מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה'.

ב. הרוכב על בהמה, וראה את המציאה, ואמר לחבירו 'זכה לי', אם נטלה מתחילה

המוסירה, לפי שיכול לנתקה ולהביאה אצלו. ונדחו דבריו.

ג. טלית שמונחת חציה על גבי קרקע, וחציה על גבי עמוד, ובא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע, ובא אחר והגביה חציה מעל גבי עמוד. שניהם קנו.

ד. העושה קנין כשאין דרכן של בני אדם לעשות כן, כגון שהגביה ארנקי בשבת, או שרכב על הבהמה בעיר, קנה. ואם לקחה מחבירו, ואמר לו המוכר 'קני כדרך שבני אדם קונים', אם רכב עליה ומנהיגה ברגליו בשדה, או שהיה מנהיג בעיר או בשדה, קנה. ואם היה רכוב בעיר, אם הוא ברשות הרבים, או שהוא אדם חשוב, או אשה, או שהוא איש פחות, קנה. אבל אם הוא אדם בינוני והוא בסימטא, לא קנה, שאין דרכן של בני אדם לעשות כן.

דף ט' ע"ב

א. האומר לחבירו: "משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה", לא קנה את הכלים, לפי שלא אמר לו 'קני'. אמר לו "משוך בהמה זו, וקני בהמה וכלים שעליה", קנה את הבהמה. ואם היתה כפותה, קנה גם את הכלים בקנין חצר. אבל אם אינה כפותה, לא קנה את הכלים, אע"פ שעמדה, לפי שהיא חצר מהלכת.

ב. אמר לו "משוך בהמה זו וקני כלים שעליה" (ולא הקנה לו את הבהמה),

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ארבע אמות בשדה של בעל הבית, רק בשדה של רבים או בסימטא.

דף י' ע"ב

א. ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה. והראשון לא קנה בארבע אמות, שגילה דעתו שרוצה לקנותה בנפילה, וי"א שלא תיקנוהו אלא בסימטא או בצדי רשות הרבים, ולא ברשות הרבים.

ב. קטנה שזרק לה בעלה גט לחצירה או לארבע אמות שלה, למסקנת הגמרא מגורשת, ש'חצר' נתרבה לענין גט מדין יד, וכמו שיכול לגרשה בידה, יכול לגרשה בחצירה. אבל אם מצאה מציאה בחצירה או בארבע אמות שלה, י"א שלמדים מציאה מגט וזכתה בו. וי"א שלענין מציאה נתרבה 'חצר' מדין שליחות, ולא זכתה כי אין לה שליחות. וי"א שהכל מודים בקטנה שזכתה בו, ונחלקו לענין קטן שמצא מציאה, אם למדים קטן מקטנה וזכה בו, או לא.

ג. אין שליח לדבר עבירה. י"א שאם השליח אינו בר חיובא, השולחו חייב. וי"א שגם אם אינו בר חיובא אין שליח לדבר עבירה. אבל אם השליח אינו יכול לבחור מדעתו אם לעשותה או לא, השולח חייב. ולפיכך, הגונב בחצירו חייב גם לסובר שחצר נתרבה מדין שליחות, או משום שהחצר אינו בר חיובא, או משום שאין יכול לבחור אם לעשותו או לא.

לשם חבירו, ולאחר מכן אומר אני רוצה לזכות בה עכשיו, לסובר שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, כבר זכה בה חבירו ואין יכול לחזור. ולסובר שלא קנה חבירו, יכול לזכות בה לעצמו. ואם אמר 'תנה לי', י"א שיכול לחזור לדברי הכל, שלא עשאו שליח לזכות עבורו, רק להביאה אצלו.

ג. אם אמר הנוטל שמתחילה הגביהה לעצמו, ולא נתכוין להגביהה לחבירו, הכל מודים שהיא שלו. ואם לאחר שנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה, לא אמר כלום.

ד. פועל שאמר לו בעל הבית, נכש עמי היום, עדור עמי היום, ומצא מציאה, הרי היא לעצמו. אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום, מציאתו של בעל הבית, כי כל מלאכה שהוא עושה הרי היא לבעל הבית. וגם לסובר שהמגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, יד פועל הוא כידי בעל הבית.

ה. חכמים תיקנו שארבע אמות של אדם קונות לו דבר הפקר, כדי שלא יבואו לידי מריבה. ואפילו לא אמר 'איקני', קנה.

ו. עני שנטל מקצת פיא, וזרק על השאר, אין לו בה כלום. וכן אם נפל עליה, או שפירש טליתו עליה, מעבירין אותו הימנה. וכן בעומר שכחה. ואינו קונה אותה בארבע אמות, לפי שגילה דעתו שרוצה לקנות בנפילה, וי"א שלא תיקנו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ובין אם שכחה כשהוא עומד בעיר, שנאמר 'יהיה' לרבות שכחת העיר.

אלא שיש חילוק בדין בין שכחת השדה לשכחת העיר, כי אם בעל הבית בשדה, ושכחו תחילה קודם הפועל, הרי זו שכחה. אבל אם היה זכור שהניחו שם מדעתו, ולבסוף שכחוהו פועלים, אינה שכחה, לפי שעומד בצדה וזכתה לו חצירו. אבל אם היה עומד בעיר, ואומר יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו לא יהא שכחה, הרי זו שכחה, שאינו עומד ליד שדהו ולא זכתה לו.

ג. יחיד שהתחיל לקצור מראש השורה, ושכח לפניו ולאחריו, שלאחריו שכחה ושלפניו לא, שנאמר 'לא תשוב', ללמד שכל שהוא בבל תשוב, הרי הוא שכחה. וכל שאינו בבל תשוב, אינו שכחה.

דף י"א ע"ב

א. רבן גמליאל הקנה לרבי יהושע ורבי עקיבא בספינה, מעשר שהיה מונח בביתו, על ידי השכרת המקום, ואע"פ שלא היו עומדים שם. י"א שהקנה להם בקנין אגב קרקע, ומתנות כהונה נקנים באגב ש'נתינה אלימתא' היא. וי"א שאין צריך לעמוד בצד שדהו אלא כשקונה מן ההפקר, אבל אם דעת אחרת מקנה אותו, קנה בכל אופן (ועייני עוד בסמוך).

ה. האומר לאשה ועבד צאו גבנו לי, השולח פטור לדברי הכל, שעבד ואשה בני חיוב הם, אלא שעתה אין להם לשלם, שהרי אם נתגרשה האשה ונשתחרר העבד, חייבים.

ו. כהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה, וכן איש שאמר לאשה שתקיף לקטן את ראשו, לסובר שאם השליח אינו בר חיוב יש שליח לדבר עבירה, חייב, ולסובר שאם יכול שלא לעשות אין שליח לדבר עבירה, השולח פטור, שאם ירצה לא יקדש, ואם תרצה האשה, לא תקיף את ראשו של קטן.

דף י"א ע"א

א. חצר המשתמרת, קונה לו לאדם שלא מדעתו. חצר שאינה משתמרת, אם הוא עומד בצד שדהו והיא משתמרת על ידו, קנה. ואם לאו, לא קנה.

ולפיכך: אם ראה אנשים רצים אחר מציאה הנמצאת בחצירו שאינה משתמרת, או אחר צבי שבור או גוזלות שלא פרחו, והוא עומד בצד שדהו ואומר, זכתה לי שדי, והוא רץ אחריהם ויכול להגיע, זכתה לו שדהו. אבל אם היה צבי רץ כדרכו, או שהיו גוזלות מפריחין, ואמר זכתה לי שדי, לא אמר כלום.

ב. יש דין שכחה בין אם שכחו בעל הבית או הפועלים כשבעל הבית עומד בשדה,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שבן הסמוך על שולחן אביו נקרא קטן גם אם הוא גדול, ומציאתו לאביו משום איבה. ואם אינו סמוך על שולחן אביו, נקרא גדול גם אם הוא קטן, ומציאתו לעצמו.

ג. השוכר את הפועל, מותר לבנו של פועל, אם עני הוא, ללקוט אחר אביו לקט הנושר, אע"פ שהלקט לאביו, הרי עני הוא.

ד. ואם קיבל הפועל את השדה למחצה לשליש ולרביע, לתנא קמא, הרי הוא כבעל הבית בשדה זו, ולא ילקט בנו אחריו, שלקט הבן לאביו הוא. ולרבי יוסי ילקט בנו ואשתו אחריו. כי אע"פ שהוא עשיר, הבן עני וזוכה לעצמו והוא נותן לאביו. ואע"פ שאין זכיה לקטן, עשו חכמים כאן את שאינו זוכה כזוכה, שטובת עניים היא, שכאשר ישכרו אותם, יוכלו בניהם ללקט אחריהם. שמואל פסק הלכה כרבי יוסי.

ה. מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום. ולרבי יוסי הוא גזל גמור מדבריהם ומוציאין אותה בדיינים.

ו. אסור לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו, כדי שיראו עניים ויברחו ולא ילקטו ממתנות עניים.

ז. מציאת עבדו ושפחתו הכנענים, הרי אלו שלו (כי מה שקנה עבד קנה רבו). מציאת אשתו, הרי אלו שלו משום איבה.

ב. אין נותנים מתנות כהונה בקנין חליפין, לפי שנאמר בהם נתינה, וחליפין דרך מקח וממכר הוא, ונראה כאילו מוכרם לו.

ג. י"א שטובת הנאה אינה חשובה ממון לענין שתהא נקנית בחליפין, או בקנין אגב קרקע. ויש חולקים.

ד. אם היו צבי וגוזלות של אדם אחד בתוך שדה חבירו, ונתנם בעליהן במתנה לבעל השדה, אע"פ שבעל השדה רץ אחריהן ואינו מגיען, קנה. שבדעת אחרת מקנה, קנה גם בשדה שאינה משתמרת לדעתו. אבל בגט אינו מועיל, אע"פ שדעת אחרת מקנה לה, כי החצר נתרבה מדין יד באופן שעומד לידו, ולא גרע משליחות באופן שאינו עומד לידו, ולפיכך בגט שחוב הוא לה, אין חבין לאדם שלא בפניו, אבל מתנה זכות הוא לו, וזכין לאדם שלא בפניו.

דף י"ב ע"א

א. המפקיר ארנקי וזרקו בפתח זה ויצא בפתח אחר, נסתפקו בגמרא אם אור שאין סופו לנוח כמונח דמי וקנה בעל החצר, או לא. אבל אם הוא מונח על גבי קרקע, אע"פ שהוא מתגלגל ויוצא, קנה.

ב. מציאת בנו ובתו הקטנים, הרי הוא שלו. מציאת בנו ובתו הגדולים, הרי הוא שלהם. יש מפרשים בקטן ממש, ומשום שאין לו זכיה מן התורה, ובשעה שמוצאה מגביהה לצורך אביו ומריצה אצלו. וי"א

דף י"ב ע"ב

משועבדים למפרע משעת החתימה, כי 'עדיו בחתומיו זכין לו' [אם לוח לבסוף]. ולשיטתו כותבין כל שטר ללוח כשאינ מלוה עמו, כי גם אם לא לוח עד תשרי, גובה המלוה כדין מלקוחות שלקחו מניסן ועד תשרי.

ב. מצא שטרי חוב. לחכמים לא יחזיר, ולרבי מאיר אם יש בו אחריות נכסים, לא יחזיר. ואם אין בו אחריות נכסים, יחזיר. ונחלקו אמוראים באיזה אופן מחלוקתם. ומה טעמם:

א) יש מעמידים את המחלוקת כשהלוה מודה שלוח בשטר זה מן המלוה, ועדיין לא פרעו. והוא שטר שאין בו הקנאה. ולא יחזיר, שמא כתב ללוות בניסן ולא לוח עד תשרי, ויטרוף שלא כדין מלקוחות שלקחו מניסן ועד תשרי. ואע"פ שאין כותבים שטר ללוח כשאינ מלוה עמו אלא בשטרי הקנאה, מאחר שאיתרע בנפילה חוששים שמא מקרה היה שכתבו ללוח בלא המלוה. ואם היה שטר הקנאה, יחזיר למלוה, שגם אם יטרוף מלקוחות שלקחו מניסן, גובה כדין.

ב) יש מעמידים את המחלוקת בכל שטר וכשהלוה מודה, ולא יחזיר משום שחוששין 'לפרעון ולקנוניא', שמא פרעו ונפל מן הלוח, ועצה היא ביניהם שיודה הלוח שלא פרע, כדי שיטרפו את הלקוחות שלקחו ממנו קרקע שלא באחריות, ויחלקו ביניהם.

א. מציאת עבדו ושפחתו העברים, הרי אלו שלו, שלא גרע מפועל שאמר לו עשה עמי מלאכה, ומצא מציאה, שהיא של בעל הבית. אבל אם הוא נוקב מרגליות שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת, או שהגביה מציאה יחד עם מלאכתו, הרי היא לעצמו. וי"א שמציאת פועל ועבד עברי לעצמו, ואם שכרו בעל הבית ללקט מציאות, כגון שצף הנהר חוץ לגדותיו וצפו הדגים שם, מציאתו לבעל הבית.

ב. לריש לקיש אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר. ונדחו דבריו.

ג. אשה שהיא מגורשת ואינה מגורשת, כגון שזרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה, בעלה חייב במזונותיה. אבל מציאתה לעצמה, שהרי בין כך יש איבה ביניהם.

דף י"ג ע"א - ע"ב

א. כותבין שטר ללוח אע"פ שאין מלוה עמו. י"מ רק בשטרי הקנאה שהלוה משעבד את עצמו בקנין לשלם גם אם לא לוח, אבל בשטר שאין בו הקנאה, לא חל השעבוד רק משעת ההלוואה, ואין כותבים ללוח בלא המלוה, שמא כתב ללוות בניסן ולא לוח עד תשרי, והמלוה יטרוף שלא כדין מלקוחות שלקחו קרקע מן הלוח בין ניסן לתשרי. וי"מ שגם אם כתב שטר ולוח לאחר זמן, נכסיו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

הקנאה בשוק, שאין לחשוש בו שכתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי, יחזירנו למלוה גם אם הלוח טוען שכבר פרעו.

ב. בשטרי מלוה 'אחריות טעות סופר' (לחכמים), כלומר, שגם אם לא נכתב האחריות בשטר, אנו אומרים שהסופר טעה, וזה לא לזה לו מעותיו בלא אחריות נכסים, שאין אדם משליך מעותיו בחינם. אבל בשטרי מקח וממכר, אין אומרים אחריות טעות סופר, כי האדם עשוי למכור קרקע ליום (ולשית רבא, גם בשטרי מכר אנו אומרים 'אחריות טעות סופר'. להלן טו:).

ג. המוכר שדה לחבירו, צריך הסופר לימלך עמו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה ששיעבד לו נכסיו למכירה זו, שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח, יגבה לוקח זה מן המוכר את הקרן ואת השבח שהשביח בה לפני שטרפוהו ממנו, מעידית שבנכסים. ואם לא נמלך בו לא יכתוב, שיש מוכר שאין מקבל עליו אחריות, וגם אם יקבל על הקרן, לא יקבל על השבח, וגם אם יקבל על שניהם, לא יקבל להגבותו מעידית אלא מן הבינונית.

ד. ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, וטרף ממנו בעל חוב של ראובן, יכול ראובן לטעון בדין כנגד הבעל חוב, ואין יכול לומר 'לאו בעל דברים דידי את', שהרי שמעון יחזור ויטרוף ממנו. ואם מכר בלא אחריות, י"א שאינו יכול לטעון,

לשני שיטות אלו, אם אין בו אחריות נכסים יחזיר לרבי מאיר, שאינו גובה ממשועבדים אלא מבני חורין, כי 'אחריות אינו טעות סופר'. ולחכמים 'אחריות טעות סופר' וגובה בכל אופן ממשועבדים, ולכך לא יחזיר גם אם אין בו אחריות.

ולשיטות אלו, אם הלוח טוען שלא לזה כלל, ומזויף הוא, חוששין לדבריו (וגם קיום לא יועיל כי 'איתרע בנפילה'), ולא יחזיר למלוה שום שטר גם לרבי מאיר, שהרי יגבה מבני חורין.

ג) יש מעמידים את המחלוקת כשהלוח טוען שלא לזה כלל, והוא מזויף. ולא יחזיר שחוששים שמא מזויף הוא ויגבה מבני חורין. אבל לרבי מאיר אם אין בו אחריות יחזיר למלוה, כי שטר שאין בו אחריות אינו גובה לרבי מאיר אפילו מבני חורין, ויטלנו מלוה לצור על פי צלוחיתו. אבל לא יחזיר ללוה לצור על פי צלוחיתו, שהרי לדבריו לא היו דברים מעולם. ולשיטה זו, אם הלוח מודה שכתבו, אין חוששים ל'פרעון ולקנוניא', ויחזירנו למלוה אם היה שטר הקנאה. (ולסובר שעדין בחתומיו זכין לו, יחזיר גם שטר שאין בו הקנאה).

דף י"ד ע"א

א. לשיטת שמואל, אין חוששין לפרעון בשטר שנמצא, גם אם הלוח אינו מודה וטוען שכבר פרע ולפיכך: המוצא שטר

שינוי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. בעל חוב גובה משבח שהשביח הלוקח בקרקע, אבל לא מפירות גמורים שגדלו שם, שדינם כמטלטלין.

דף ט"ו ע"א

א. גזל מחבירו שדה מלאה פירות, ואכל את הפירות, וחפר בקרקע בורות שיחין ומערות, ובא נגזל לגבות ממנו, אם לא עמד בדין, גובה קרן ופירות מנכסים בני חורין, שהנגזל חשוב כ'מלוה על פה'. עמד בדין על הקרן ועל הפירות, גובה שניהם מנכסים משועבדים, שיש לה קול כמלוה בשטר. עמד בדין על הקרן ולא על הפירות, גובה קרן מנכסים משועבדים, ופירות שאכל מנכסים בני חורין. וכן הדין כשנטלו אנשים את הקרקע ואת הפירות מן הגזלן מחמתו, שצריך הגזלן לשלם לנגזל דמי קרקע ופירות, כפי הדינים שנתבארו.

ב. גזל מחבירו שדה מלאה פירות, ואכל את הפירות, ומכר את השדה. כשבא לוקח לגבות קרן מן הגזלן, גובה מנכסים משועבדים. וכשבא נגזל לגבות פירות, גובה מנכסים בני חורין.

ג. הלוקח שדה מגזלן, והשביחה, ובא נגזל וטרפה מן הלוקח עם השבח, לשמואל גובה הלוקח מן הגזלן קרן בלא שבח, לפי שנראה כרביית. (ראה לעיל יד:). ואם יש לגזלן קרקע, גובה ממנו גם שבח, שאינו נראה כרביית. וכן אם קנו מידו על השבח, גובה את השבח. ואינו גובה את כולה מן

וי"א שיכול לטעון, שאינו רוצה שיהיה לשמעון תרעומת עליו.

ה. ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עוררין לומר שלנו היא, אם עדיין לא החזיק בה יכול לחזור בו. ואם כבר החזיק בה, והיינו שדָרַךְ סביבות השדה ומצריה, אין יכול לחזור בו, שיאמר לו קנית ממני שק מלא רוח. ואם קנאה באחריות, י"א שיכול לחזור, וי"א שאינו יכול לחזור כל זמן שלא כתבו לו בית דין שטר שבדין טרפוהו ממנו.

דף י"ד ע"ב

א. המוכר שדה לחבירו, ונמצאת שאינה של מוכר אלא גזלן הוא, נוטל הלוקח מן המוכר מעות שנתן לו על גוף הקרקע. ואם השביח הלוקח את הקרקע בזבל או בגדר קודם שהוציא נגזל מידו, לרב גובה מן המוכר גם את השבח. ולשמואל אינו גובה את השבח. למסקנת הגמרא משום שנראה כרביית, ולפיכך גם אם פירש לו שבח, אינו נוטל שבח.

ב. הלוקח קרקע מחבירו והשביחה, ובא בעל חוב של מוכר וטרף הקרקע עם שבחה, גובה הלוקח מן המוכר דמי הקרקע מנכסים משועבדים, ודמי השבח רק מנכסים בני חורין, מפני תיקון העולם. שאם יטרפוהו הלקוחות, אין אדם לוקח שדה מחבירו, שדבר שאינו ידוע הוא, ואין הלקוחות יודעים להזהר בכך.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

הנותן לא קיבל עליו אחריות לשלם למקבל אם יטרפו ממנו את השדה.

דף ט"ז ע"ב

א. לוקח שהיה יודע שהקרקע של מוכר אינה שלו, ולקחה ממנו. יורד בה ואוכל פירות עד שיבוא הנגזל. בא הנגזל וטרפה, לרב גובה מן המוכר מעות שנתן לו על הקרקע, אבל לא על השבח, שידוע היה שאינה מכירה, ונתן לו את המעות על דעת לאכול פירות עד שיבוא הנגזל, ואזי יהיו המעות פקדון. ולשיטת שמואל אינו גובה מעות מן המוכר כלל, שידוע היה שאינה מכירה ונתן לו את המעות במתנה. וכן המקדש אחותו, לרב נתכוין לפקדון והמעות חוזרים, ולשמואל נתכוין לשם מתנה.

ב. רבא פסק הלכה, שהקונה קרקע מגזלן וטרפה ממנו הנגזל, גובה מן המוכר גם את השבח אע"פ שלא פירש לו (כשיטת רב לעיל י"ד), ואם הכיר בה שאינה שלו, יש לו מעות מן המוכר ולא את השבח (כשיטת רב). ו'אחריות טעות סופר הוא', בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר (ולא כשמואל לעיל י"ד).

דף ט"ז ע"א

א. הלוקח שדה מגזלן, וחזר הגזלן ולקחה מבעלים הראשונים, לא יוכל להוציאה מן הלוקח, כי הגזלן מכר לו כל זכות שתבוא לידו, ולא לקחה אלא כדי שתהא מקוים

הגזלן, אלא שאם השבח יותר מן היציאה, גובה שבח מבעל הקרקע ויציאה מן הנגזל. ואם היציאה יתירה על השבח, אין לו אלא יציאה כשיעור שבח מן הנגזל.

ד. לא התירו לגבות אם יש לו קרקע או כשקנו מידו אלא במכירה, אבל לא בהלוואה שיש בה ריבית.

ה. הלוקח שדה מחבירו, והשביחה, ובא בעל חוב לגבות ממנו חובו, גובה את השדה ואת השבח, שהרי הלוקח יחזור על המוכר לגבות ממנו שבח. וגובה אפילו מ'שבח המגיע לכתפים', והם פירות שקרובים ליקצר, אלא שעדיין צריכין לקרקע.

ו. במה דברים אמורים, כשהמוכר חייב לו כשיעור השדה ושבחה, אבל אם חייב לו כשיעור הקרקע בלבד, לסובר שהלוקח אינו יכול לסלק את הבעל חוב מן הקרקע במעות, או אם עשה לו המוכר שדה זו אפותיקי, שאמר לו 'לא יהא לך פרעון אלא מזו', גובה הבעל חוב את הקרקע ושבחה, ומחזיר ללוקח את היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח, מחזיר לו את היציאה כשיעור שבח. ואם לא עשאה אפותיקי, לסובר שיכול לסלק לו במעות, גובה מן הקרקע ושבחה כשיעור חובו בלבד.

ז. המקבל שדה במתנה מחבירו והשביחה, ובא בעל חוב לגבות ממנו, גובה מן השדה ולא מן השבח, שהרי

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ממורישיו ומת הנגזל, יכול להוציאה מלוקח, כיון שבאה לו ממילא ובלא טורח, לא גילה דעתו שחפץ לעמוד באמונתו.

ה. ואם גבאה מן הנגזל בחובו, ויש לנגזל קרקע אחרת, וביקש ממנו דוקא קרקע זו, גילה דעתו שרוצה להעמידה ביד לוקח, ואין יכול להוציאה מידו. אבל אם אין לנגזל קרקע אחרת, יוכל להוציאה, שלא נתכוין אלא לגבות את חובו.

ו. ואם קיבלה מן הנגזל במתנה, י"א שהיא כירושה, שהרי ממילא באה לו, ויוכל להוציאה מן הלוקח. וי"א שהיא כמכירה ולא יוכל להוציאה, שלא נתנה לו רק לאחר שטרח להרצות דברים בפניו, וכל זה עשה כדי לעמוד באמונתו ולהעמידה ביד הלוקח.

ז. אם לקחה מבעלים הראשונים לאחר שגילה דעתו שרוצה לעמוד ברשעו, יכול להוציאה מן הלוקח. ונחלקו אמוראים בדבר, י"א שמשעה שטרפה נגזל מן הלוקח ועמד בדין עם הגזלן, וי"א שעמד במרדו תשעים יום לאחר שחייבוהו בית דין לפרוע ללוקח, וכתבו בית דין ללוקח 'אדרכתא', והוא פסק דין שיוכל להוציא מנכסיו של גזלן בכל מקום שימצאם. וי"א משעה שמצא הלוקח קרקע של גזלן, והכריזו בית דין שכל מי שירצה יבוא ויקחנה.

ח. האומר לחבירו: מה שאירש מאבא מכור לך, מה שתעלה מצודתי מכור לך,

ביד הלוקח. והטעם, י"א שנוח לו לעמוד באמונתו, וי"א שנוח לו שלא יקרא לו לוקח גזלן. וכל זה כשהאמין הלוקח למוכר שיקננה לאחר מכן מן הנגזל ויעמידנה בידו, כי בהנאה זו שסמך עליו הקנה לו. ואע"פ שלא היתה שלו, כיון שסמך דעתו עליו קנה. אבל אם לא האמינו, לא קנאה לוקח, כי שטר על קרקע שאינה שלו אינה כלום.

ב. וגם אם מת הלוקח לאחר שלקחה הגזלן מן הבעלים, לא יוכל להוציאה מבניו, שגם כלפי בני הלוקח רוצה לעמוד באמונתו, ואינו חפץ שיקראו לו גזלן. וכן אם מת הגזלן, לא יוכלו בניו להוציאה מיד הלוקח, שהגזלן חפץ לעמוד באמונתו גם לאחר מיתה, וגם אינו רוצה שיקראו לבניו 'בני גזלן'.

ג. ואם נתנה במתנה, ולאחר מכן לקחה, לסובר שנוח לו לעמוד באמונתו, אין יכול להוציאה. ולסובר שנוח לו שלא יקראוהו גזלן, יכול להוציאה, שלא קיבל עליה דמים ולא גזל ממנו כלום.

ד. חזר ומכרה הגזלן לאיש אחר חוץ מן הראשון, או שהורשה לאחד מבניו, או נתנה במתנה לאחר, ולאחר מכן חזר ולקחה מן הבעלים, יכול להוציאה מן הלוקח הראשון, שגילה דעתו שלא קנאה כדי לקיימה אצל הראשון, ולא אכפת לו שלא לעמוד באמונתו. וכן אם נפלה לגזלן בירושה, שמתחילה גזלה לאחד

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. המוצא שטר 'חלטאתא', ששמו בית דין אחד מנכסיו של לוח לבעל חובו והגבוהו לו, וכתבו בשטר שעל פי בית דין באה לו. או 'אדרכתא', שלא מצאו לו עכשיו נכסים, וכתבו לו שיחזר אחר נכסיו, ואם ימצא יגבנו, נותנו למלוה. ואע"פ שהלוה יכול לפרוע דמים גם לאחר שהגבוהו לו, כי ההלכה היא ש'ששומא הדרא' (י"א לעולם וי"א שנים עשר חודש), אין חוששים לפירעון, שאין דין זה מעיקר הדין, אלא תיקון חכמים משום 'ועשית הישר והטוב', ולכך היה צריך לוח ליזהר לקרוע את שטר האדרכתא או לבקש מן המלוה שטר אחר שחזר וקנאה. אבל שטר חוב אפשר שפרעו הלוה, והמלוה לא החזיר לו עדיין את השטר, או שהניחו אצלו עד שישלם לו הלוה דמים ששילם לסופר בעבורה.

דף י"ז ע"א

א. מי שפסקו לו בית דין את הדין, ואמרו לו: 'צא תן לו', ואמר לאחר זמן פרעתי, נאמן. ואם בא המלוה לכתוב לו אדרכתא על נכסיו, אין כותבים ונותנים לו. ואם אמרו לו בית דין: "חייב אתה ליתן לו", ואמר לאחר זמן פרעתי, י"א שאינו נאמן, וכותבים למלוה אדרכתא על נכסיו. וי"א שנאמן, ואין כותבים למלוה אדרכתא על נכסיו.

ב. אמרו לו בית דין: "צא תן לו", ואמר לאחר זמן פרעתי, ועדים מעידים שבפנינו

לא אמר כלום, שלא סמכה דעתו של לוקח. אמר לו מה שאירש מאבא היום מכור לך, והיה אביו גוסס, וצריך מעות לקבורתו ולתכריכים, דבריו קיימים משום כבוד אביו. וכן אם אמר מה שתעלה מצודתי היום מכור לך, תיקנו חכמים שדבריו קיימים משום כדי חייו, שמה צריך דבר מועט למזונותיו.

דף ט"ז ע"ב

א. האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו, בין אם אמר שדה סתם, ובין אם אמר שדה זו, לרבי מאיר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, קנה.

ב. לשיטת שמואל, אין חוששים על שטר הנמצא שמה כבר פרעו הלוה, כי אם כן היה קורעו מיד. ולפיכך: אם מצא שטר הקנאה, מחזירו למלוה. שאין לחשוש שלא לוח, שהרי נשתעבד לו גם אם לא לוח. ולפירעון אין חוששים. וכן אם לא היה שטר הקנאה, אם היה מקוים אין לחשוש שכתב ללוות ולא לוח, שאין מקיימין את השטר אלא בפני בעל דין, ויחזירנו למלוה.

ולשיטת רבי יוחנן חוששים לפרעון, ולפיכך אם מצא שטר חוב בשוק, אע"פ שבית דין קיימוהו ולא יתכן שכתב ללוות ולא לוח, לא יחזירנו למלוה, שמה כבר פרעו הלוה. וגם אם הוחזק לוח זה לכפרן, חוששים שכבר פרע.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ביום שלוחה (גם לרבי יוחנן החושש לפירעון בכל שטר שנמצא, ראה לעיל טז:). וי"א שלא יחזירנו רק אם הלוחה מודה שלא פרע, ואין חוששים שכבר פרע ורוצה לחזור וללוות בו מן המלוה פעם אחרת כדי שלא יצטרך לשלם שכר הסופר, שלא יסכים המלוה לכך, שמא יפסלוהו חכמים משום שנמחל שעבודו.

ז. שטר שלוחה בו ופרעו, אינו חוזר ולוחה בו, גם אם לוחה ופרע בו ביום ואינו שטר מוקדם, לפי שכבר נמחל שיעבודו.

דף י"ז ע"ב

א. הטוען 'פרעתי' על דבר שהוא תנאי בית דין, כגון כתובה ומזון האשה והבנות, אם אין לו עדים לא אמר כלום, כי תנאי בית דין דינו כשטר.

ב. ולפיכך: אשה שהוציאה גט, ואין עמו כתובה, גובה כתובתה. ואין הבעל נאמן לומר פרעתי, אפילו במקום שכותבים כתובה.

ג. אלמנה מן האירוסין שכתב לה הבעל כתובה, גובה. ולרבי אלעזר בן עזריה אינה גובה, שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה. ואם לא כתב לה, נסתפקו בגמרא אם יש לה כתובה או לא. ולצד שיש לה, גובה כתובתה בעדי מיתת בעל, ואין היורש נאמן לומר פרעתי, לפי שהוא טוען אחר מעשה בית דין.

תבעו לפרוע לו על פי בית דין ולא פרעו, הואיל ובפניהם העיז לעבור על פי בית דין, הוחזק כפרן לאותו ממון, ואינו נאמן לומר פרעתי ממון זה בלא עדים.

ג. אמרו לו בית דין: "חייב אתה ליתן לו", ואמר פרעתי, ועדים מעידים שבפנינו תבעו ולא פרע, וחזר ואמר פרעתי, נאמן בלא עדים, ולא הוחזק כפרן לאותו ממון, לפי שלא פסקו לו עדיין פסק גמור, והוא נשמט ממנו עד שיבדקו בדינו.

ד. האומר לחבירו: מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי כלום, ועדים מעידים אותו שיש לו, וחזר ואמר פרעתי, הוחזק כפרן לאותו ממון, ואינו נאמן עד שיביא עדים.

ה. נתחייב לחבירו שבועה בבית דין, ואמר נשבעתי, ועדים מעידים אותו שלא נשבע, הוחזק כפרן לאותה שבועה, ואינו נאמן לומר נשבעתי עד שישבע בפנינו. אבל אם חייב את עצמו שבועה, ותבעו בעדים ולא אבה, ואחר כך אמר נשבעתי, נאמן. שהאדם עשוי לומר לא אעשה מה שלא חייבונני בית דין, ואין זו סרבנות וחרטה אלא דחיה בלבד.

ו. המוצא שטר חוב בשוק, וכתוב בו הנפק שנתקיים על ידי בית דין, וכתוב בו שנכתב בו ביום, י"א שיחזירנו לבעלים גם אם הלוחה אינו מודה. כי אם משום שכתב ללוות ולא לוחה, הרי נתקיים בבית דין, ואם משום חשש פרעון, אין חוששים שפרע

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף י"ח ע"א

ששמו כשמו ושמה כשמה, ונחתם על ידי עדים אחרים ששמותיהם שוים.

ג. אם הבעל או השליח נותן בגט סימן מובהק, כגון שאומר: 'נקב יש בצד אות פלונית' כשר בכל אופן. אבל אם אומר סתם 'נקב' יש בו, אין זה סימן מובהק, ולסובר 'סימנים דרבנן' אין מחזירין אותו. ורב אשי נסתפק בדבר.

ד. מעשה והחזירו גט לתלמיד חכם שנתן בה סימן, והיה לו בה טביעות עין. ולא נתברר אם משום סימנים (וסימנים דאורייתא), או משום טביעות עין של תלמיד חכם שאינו משקר בדיבורו.

דף י"ט ע"א

א. מצא גט אשה בשוק, בזמן שהבעל מודה שכבר גירשה בו, יחזירנו לאשה. ואין חוששים שמא כתב ליתן בניסן, ולא נתן לה עד תשרי, והיא תטרוף מלקוחות שקנו פירות של נכסי מלוג מבעלה מניסן ועד תשרי, כשתוציא הגט שזמנו בניסן (כמו שחוששים בשטר חוב, ראה לעיל דף י"ג).

וטעם הדבר: י"א כי אין לבעל פירות משנתן עיניו לגרשה, פירוש משעת כתיבת הגט, ובדין היא טורפת מלקוחות שלקחו לאחר ניסן. וי"א שאין לבעל פירות רק משעת נתינה, אלא שלא תוכל לטרוף בגט, עד שתביא ראיה מתי בא לידה. והלוקח יזהר בכך, שיודע שבית דין

א. מצא גיטי נשים, שחרורי עבדים, דייתיקי (צוואות שכיב מרע), מתנה, ושוברין, לא יחזיר. שאני אומר כתובין היו, ונמלך עליהן שלא ליתנם. ואם אמר תנו, נותנים גם אם אבד לפני זמן מרובה (אם נמצא במקום שאין שיירות מצויות, או שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון. כמו שיתבאר).

ב. המביא גט, ואבד הימנו, אם מצאו לאלתר, כשר. ואם לזמן מרובה, אם הוא במקום שאין השיירות מצויות, כשר גם אם הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר זו. ואם הוא במקום שהשיירות מצויות, אם הוחזקו שני יוסף בן שמעון, פסול, שמא נפל מן השני. ואם לא הוחזקו, לרבה כשר. ויש אומרים שלרבי זירא פסול.

דף י"ח ע"ב

א. מצא גט אשה בשוק, בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה (גם אם נאבד לפני זמן מרובה, כשאין שיירות מצויות, או שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון לשיטת רבה). ואם אין הבעל מודה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

ב. ואם העדים אומרים: מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון, כשר גם אם נמצא אחר זמן מרובה, ואפילו שיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון. ואין חוששים שנזדמן גט אחר

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שלא כדין. ולפיכך אין נותנים את השטר, ואומרים לו, אם תרצה ליתנה לזה, כתוב לו שטר אחר. ואם יוציא אחר שטר שהוא מוקדם, יזכה בה.

ב. ואם היה שטר של מתנת שכיב מרע, ואמר הנותן תנוהו למקבל, נותנים לו. ואין חוששים שמא כתב השטר ולא נתנו, ונמלך ונתנו לאחר, כי אם נתנו לאחר זה במתנת שכיב מרע, הרי יכול לחזור בו וליתנה עתה לראשון. ואם האחר יוציא שטר שנתנו לו כשהוא בריא, יתנוהו לאחר אע"פ שיש לראשון שטר של מתנת שכיב מרע שהיא קודמת, שהרי שטר הבריא מוכיח שחזר בו ממתנה ראשונה שנתן כשהיה שכיב מרע, ושכיב מרע יכול לחזור.

ג. ואם מת השכיב מרע, ובנו מודה שנתנו אביו למקבל, לא יתנוהו לו. שמא כתבו אביו ונמלך ולא נתן, ובנו כתבה במתנה לאיש אחר, ועתה חזר בו, ואין יכול לחזור ממתנת בריא, לפיכך הוא אומר שאביו נתנה לזה, וכשיוציא הלה את השטר שנתן לו בנו, יאמרו לו שאביו כבר נתנה לזה ויפסיד שלא כדין. לפיכך אומרים לבן, אם אתה יודע שאביך נתנו לזה, כתוב לו שטר מתנה שאתה נותנה לו, ואם יוציא אחר שטר שכבר נתת לו במתנה, יהיה שטרו מוקדם ולא יפסיד.

נתנו לה את הגט כדי שתינשא בו, ולא כדי לטרוף מלקוחות.

ב. וכן המוציא שטר שחרור בשוק, בזמן שהרב מודה שכבר נתנו לעבד, יחזירנו לעבד. ואין חוששים שמא כתב ליתן לו בניסן ולא נתן לו עד תשרי, והעבד יטרוף מלקוחות שקנו נכסיו מאדונו מניסן ועד תשרי, כשיוציא שטר השחרור שזמנו בניסן.

וטעם הדבר: י"א שמשעת כתיבת העבד זכה העבד בנכסים, שזכות הוא לעבד לצאת לחירות, ו'עדיו בחתומיו זכין לו' משעת חתימת השטר, גם קודם שבא לידו. וי"א שכשיבוא לטרוף, יאמרו לו לקוחות הבא ראייה מתי בא השטר לידך.

ג. אם האדון אינו מודה שנתנה לעבד, לא יחזירנו לא לזה ולא לזה.

ד. איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע ואינו קונה אלא לאחר מיתה? כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה.

דף י"ט ע"ב

א. מצא שטר מתנה, ואמר הנותן תנוהו למקבל, אם היה שטר של מתנת בריא, אין נותנים אותה, שמא כתב תחילה לזה, וחזר בו קודם שנתנה לו ונתנה לאחר, ועתה חזר ונמלך ורוצה ליתנה לראשון, והבריא אינו יכול לחזור ממתנותיו, ומשום כך הוא אומר תנו את השטר לזה שזמנו קודם לשטרו של שני, ויזכה בה

דף ב' ע"א

ג. מצא שלש שטרות של אדם אחד שלווה משלשה, יחזיר ללוה, כי אם היה נופל מן המלוים, לא היה נמצא ביחד. ואם הם של שלשה בני אדם שלוו מאחד, יחזירנו למלוה.

ד. מצא שטר בין שטרותיו, ואינו יודע מה טיבו, אם הלוח הפקידו אצלו, או המלוה, או שמא מקצתו פרוע ומסרוהו לו להיות שלישי ביניהם ושכח, יהא מונח עד שיבוא אליהו.

דף ב' ע"ב

א. גט מקוים שנמצא בבית דין, והשליח אומר שממנו נפל, ולא הוחזקו בעיר שני אנשים בשם זה, מחזירים אותה, ואין חוששים שיש עיר אחרת כשם אותה העיר, שיש בה איש אחר באותו שם.

ב. מצא שטר שיש בו סימן, כגון שהיה בחפיסה או בדלוסקמא, ונתן לו הבעלים סימן באיזה כלי היה, יחזירנו לו. וכן אם מצא תכריך של שלשה שטרות כרוכים זה בזה כל שטר בראש חבירו, או אגודה של שלשה שטרות שהונחו זה על זה וכרוכים יחדו, יכריז שמצא שטרות, ומי שידע מנינם נאמן, ונותנם לו.

ג. שובר היוצא מתחת ידי מלוה, פסול, והלוה צריך לפרוע. שאנו תולים שהמלוה מצא סופר וביקש ממנו שיכין לו שובר. וגם אם היה כתוב בכתב ידי המלוה, אנו תולים שחשש המלוה שימצא את הלוה

א. מצא שובר על כתובה, שכתבה האשה לבעלה 'התקבלתי כתובתי'. אם האשה מודה שכבר נפרעה כתובתה והשובר נפל מן הבעל, יחזירנו לבעל. ואין חוששים שמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי, והיא מכרה כתובתה בטובת הנאה מניסן עד תשרי, והבעל יוציא מן הלקוחות על ידי השובר שזמנו בניסן.

והטעם: לרבא, כי גם אם מכרה האשה את שטר כתובתה לאחר, יכולה למחול לבעלה, כי המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, ואם כן הבעל טורף כדין. לאביי: (א) גם אם אין יכולה למחול, אם היא מוציאה כתובה מתחת ידה, יש לנו ראייה שלא מכרתה. ואין חוששים שיש לה שתי כתובות. (ורבא חושש שיש לה שתי כתובות). (ב) שיש תוקף לשובר מניסן גם אם לא נתנה אותו לבעל עד תשרי, כי "עדיו בחתומיו זכין לו".

ב. מצא שטר שנעשה על ידי בית דין, כגון איגרות שום, ששמו בית דין נכסי לווה למלוה בחובו, או איגרות מזון שקיבל עליו לזון את בת אשתו, או שטרי חליצה ומיאונים, או שטרי בירורין (שטרי טענות, וי"מ שכל בעל דין בירר לו דיין), יחזיר. שאין לחשוש בהם שנמלך ולא נתן, כי בית דין כתבום, וגם חשש פירעון לא שייך בהם.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ו. שובר שהעדים החתומים עליו מעידים שראו את הפרעון, כשר גם אם נמצא ביד המלוה, והלוה פטור. וכן אם היה בו 'הנפק' שנתקיים בבית דין, כשר, שבית דין לא היו מקיימים אותו אם לא היו יודעים שהוא פרוע.

ז. שובר היוצא מתחת ידי שלישי, כשר (גם אם אין בו הנפק). שהרי האמינו המלוה כשמסרו ליד שלישי. וכן אם הוא כתוב בשטר חוב מתחת החתימה, כשר, שאם לא פרעו הלוה, לא היה המלוה מקלקל את שטרו.

בערב שבת סמוך לבין השמשות, ולא יהיה לו שהות לכתוב שובר, ולא ירצה לפרוע לו בלא שובר.

ד. ואם מצא המלוה את השובר בין שטרותיו הקרועים, שטרו בחזקת פרוע, כי אם הכינו כדי ליתנו ללוה ועדיין לא נפרע, היה מניחו בין שטרותיו הצריכים לו כדי שיהא מוכן בידו. ואם יש למלוה שני שטרות על שני יוסף בן שמעון שלוו ממנו מעות, ומצא בין שטרותיו הקרועים שובר שכתוב בו 'שטרו של יוסף בן שמעון פרוע', שטרות שניהם פרועים.

הדרן עלך פרק
שנים אוחזין למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק אלו מציאות למסקנא

היו פזורים בפחות מארבע אמות, לא יגע בהם, שהוא עתיד לחזור ולקבצם.

ה. בגמרא נסתפקו אם הבעלים מפקיר אותם משום שטורח לקבצם, או משום שקב תבואה אינו דבר חשוב. ונפקא מינה אם מותר ליטול חצי קב בשתי אמות, שאין טורח לקבצו, אבל אינו דבר חשוב. וכן קביים בשמונה אמות שהוא דבר חשוב אבל טורח לקבצו, וכן קב שומשומין בארבע אמות, שהוא חשוב אבל טורח לקבצו, וכן קב רמונים או תמרים בארבע אמות, שאינו חשוב אבל אין טורח לקבצו. ולא נפשט.

דף כ"א ע"ב

א. מצא דבר שיש בו סימן, ולאחר מכן נתיאשו הבעלים, חייב להחזיר, שבשעה שמצאה עדיין לא נתיאש, וכבר בא לידו באיסור. ואם מצאו בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר, גם אם לא נתיאשו בעליו, הרי אלו שלו.

ב. מצא דבר שאין בו סימן קודם שנודע לבעליו שנפל ממנו, לאביו צריך להחזירו, לפי שבא לידו באיסור. ואע"פ שהיה מתיאש אילו היה יודע שנפל ממנו,

דף כ"א ע"א

א. אלו מציאות שלו: מצא פירות מפוזרים, מעות מפוזרות, כריכות ברשות הרבים, עגולי דבילה, ככרות של נחתום, מחרוזות של דגים, חתיכות של בשר, גיזי צמר הלקוחין ממדינתן (שגזוזות כשאר גיזות המדינה), אניצי פשתן, לשונות של ארגמן. לפי שכל דברים אלו אין להם סימן, והבעלים מתיאשים מהם.

ב. לרבי יהודה, אם מצא דבר שיש בו שינוי, כגון עגול ובתוכו חרס או ככר ובתוכו מעות, חייב להכריז.

ג. מצא פירות מפוזרים בדרך נפילה, הרי אלו שלו (אם כבר נודע לבעלים שנאבד להם. אבל אם לא נודע להם, י"א שייאוש שלא מדעת אינו ייאוש. ראה ע"ב). ואם היו בדרך הינוח, לא יגע בהם, שמי שהניחם עתיד לחזור וליטלם.

ד. ואם מצאם בשעת אסיפת גרנות, במקום שדשן בעליהן, ונשארו את העיקר ונותרו אלו, אם יש שם קב, והוא מפוזר בארבע אמות, הרי אלו שלו, שהבעלים לא יטרחו לחזור ולקבצם, והפקר הם. ואם

דף כ"ב ע"א

א. גזלן או לסטים מזוין שנטל מזה ונתן לזה, וכן נהר שנטל מזה ונתן לזה, מה שנטל נטל ומה שנתן נתן, לפי שהבעלים רואים ומתייאשים.

ב. והגנב שנטל מזה ונתן לזה, לאביי צריך להחזיר, כי ייאוש שלא מדעת הוא. ולרבא שייאוש שלא מדעת ייאוש הוא, דינו כגזלן.

ג. שטף נהר קוריו עציו ואבניו ונתנו בתוך שדה חבירו, אם הבעלים אין יכולים להציל, הרי אלו שלו, כי שטיפת נהר בקורות עצים ואבנים יש לה קול, והוא יודע בה מיד ומתייאש. ואם יכולים להציל, חייב להחזיר, שאינו מתיאש. ואם הבעלים יכולים להציל על ידי הדחק, אם הוא רודף אחריהם, חייב להחזיר, לפי שלא נתיאש. ואם אינו רודף, אין צריך להחזיר, שכבר נתיאש.

ד. ואם היתה אבידה אחרת, שאין לה קול ולא ידעו הבעלים מהם, אם אין יכולים להציל, לאביי חייב להחזיר שהוא ייאוש שלא מדעת, ולרבא אין צריך להחזיר. ואם יכולים להציל, אפילו על ידי הדחק, חייב להחזיר לדברי הכל.

ה. התורם שלא מדעת בעל הבית, אין תרומתו תרומה, גם אם בא בעל הבית לאחר מכן והסכים עמו, שנאמר 'אתם גם אתם' לרבות שלוחכם, מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם. ואם עשאו בעל

'ייאוש שלא מדעת' הוא, ואינו ייאוש. ולרבא הרי אלו שלו, כי 'ייאוש שלא מדעת' ייאוש הוא.

ג. מצא מעות מפוזרות, או לשונות של ארגמן שהם חשובים, הרי אלו שלו גם לאביי, שבוודאי כבר נודע לבעלים שאבדו, שהאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה. וכן עיגולי דבילה וככרות של נחתום, שהם כבדים, והאדם מרגיש מיד שנפלו ממנו.

ד. מאימתי כל אדם מותרים בלקט, משיילכו בה ה'נמושות'. 'מ זקנים ההולכים על משענותם בנחת, וי"מ לוקטים אחר הלוקטים. שכבר נתיאשו שאר עניי העיר מהם. והעניי שבעיר אחרת, מתיאשים מתחילה ביודעם כי העניי שבאותה העיר ילקטוהו.

ה. מצא קציעות בדרך, גם אם היו בצד שדה קציעות, וידוע שמכאן באו, וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה, מותרות משום גזל, ופטורות מן המעשר כדין הפקר. כי הקציעות חשובים, ובעליהם ממשמש כל שעה בהם, ויודע שנפלו, ומתיאש מהם. וכן בתאנים, הבעלים יודע שרגילים ליפול.

ו. אבל בזיתים ובחרובים אסור, לאביי כי הבעלים אינו יודע, ו'ייאוש שלא מדעת' הוא. ולרבא, שחזותו מוכיח עליו של מי הוא, והבעלים אינם מתיאשים מהם. אבל תאנה עם נפילתה נמאסת, והוא מפקירה.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אין בו, כך האיסור (כשהיא מצויה אצל כל אדם) הוא גם אם אין בו סימן, אם עדיין לא נודע לבעלים ולא נתיאשו.

ד. הלכה כאב"י ביע"ל קג"ם. וסימני הלכות הם שנחלקו בהם אב"י ורבא. ואלו הן: א) ייאוש שלא מדעת. ב) עד זומם למפרע נפסל. ג) לחי העומד מאליו. ד) קידושין שלא נמסרו לביאה. ה) גילוי דעת בגט. ו) מזמר אוכל נבילות להכעיס.

ה. תמרים הנופלים מן הרוח, מותרים באכילה, שבעל הבית יודע ששקצים ורמשים אוכלים אותם, ומתייאש מהם קודם שנפלו. וגם אם יש בין הקרקעות קרקע של יתומים קטנים שאינם בני מחילה, מותר לאכלם, כי הולכים אחר הרוב. ואם ידוע שקרקע זו שנפלו מהם היא של יתומים, או אם היו הדקלים כרוכין ומוקפין בגדר, ואין שקצים ורמשים נכנסין שם, אסורים.

דף כ"ג ע"א

סימן העשוי לידרס: לרבה אינו סימן, ולרבא הוא סימן. **סימן מקום:** לרבה אינו סימן, ולרבא הוא סימן. ולפיכך:

א. המוצא כריכות ברשות הרבים, לרבה הרי אלו שלו, כי גם אם יש בהם סימן, הוא עשוי לידרס. ולרבא, אם יש בהם סימן, חייב להכריז, שנקרא סימן גם אם הוא עשוי לידרס. ואם אין בהם סימן הרי אלו שלו. שלא שייך בהם סימן מקום, לפי שמתגלגלים ברגלי אדם ובהמה.

הבית שליח לתרום, ולא אמר לו מאיזה פירות לתרום, צריך לתרום מן הבינונית. ואם תרם מן היפות, ובא בעל הבית ומצאו ואמר 'לו כלך אצל יפות', אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה, ואם לאו אין תרומתו תרומה. ואם ליקט בעל הבית והוסיף עליהם, בין כך ובין כך תרומתו תרומה.

ו. י"א שבעל הבית שאמר 'כלך אצל יפות', אין בכך גילוי דעת שהוא מסכים אלא בתרומה שהיא מצוה, אבל אם נתן אריס פירות לאחר בלא רשות, ואמר לו בעל הבית 'כלך אצל יפות', אע"פ שיש שם יפות מהם אסור לאכלם, שלא אמרו אלא כדי שלא לביישו.

דף כ"ב ע"ב

א. המעלה פירותיו לגג וירד עליהן הטל, ושמח בעוד שהטל עליהם, הרי זה ב'כי יותן', והוכשרו לקבל טומאה. מצאם לאחר שנגבו, אף פי על ששמח עכשיו בטל שירד עליהם תחילה, לא הוכשרו, לפי שהכתיב הוא כי 'יתן' וקורים בו כי 'יותן', ללמד שלא יועיל כשנפלו מאליהם, רק לדעת כמו ב'כי יתן'.

ב. אבידה ששטפה נהר מותרת, שנאמר אשר תאבד ממנו ומצאתה, מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצאתה זו שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם.

ג. ומכאן למדנו כדברי אב"י, כי כמו שההיתר הוא בין אם יש בו סימן ובין אם

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ו. האומר על אבידתו 'ווי לה לחסרון כיס', נתייאש ממנה, והיא מותרת.

דף כ"ג ע"ב

א. קשר, סימן הוא. ואם כולם עושים כן אינו סימן. ולפיכך, מחרוזות של דגים שיש בו קשר כמו שעושים כל הציידים, הרי אלו שלו.

ב. משקל, מדה, ומנין, סימן הם. ואם כולם עושים במנין או במשקל שוה, אינו סימן. ולפיכך, מחרוזות שיש בהם דגים כמנין שעושים כל הציידים, וכן חתיכות של בשר שכולם מוכרים במשקל שוה, הרי אלו שלו.

ג. האומר על חתיכת בשר איזו היא, כגון שהיא של צוואר או של ירך, אינה סימן. ואם לא נחתך כדרך החותכים, כגון שהיא חתיכה בת שלש קרנות, או דג נשוק, סימן הוא וחייב להכריז.

ד. מצא חביות של יין של שמן של תבואה של גרוגרות ושל זיתים, אם היה פתוח, הרי אלו שלו, שאבידה מדעת היא. הניח עליה מגופה ולא שרקק בטיט (מציק), הרי אלו שלו, שאין בה סימן. ואם שרקק בטיט (רשום), אם מצאם קודם שנפתחו האוצרות, שעדיין לא הגיע זמן של מוכרי חביות, חייב להכריז. לאחר שנפתחו האוצרות, אין הרושם סימן והרי אלו שלו.

ה. י"א שמקום סימן הוא, ולפי דבריהם חייב להכריז חביות של יין גם אם אין בהם

ב. המוצא כריכות ברשות היחיד, אם יש בהם סימן חייב להכריז. ואם אין בהם סימן, לרבה הרי אלו שלו. ולרבה אם היו בדרך הנחה, חייב להכריז מקום. ואם היו דרך נפילה, הרי אלו שלו, שאינו יודע היכן נפלו ממנו.

ג. המוצא אלומות (שהם גבוהים), אם יש בהם סימן חייב להכריז, שאינם נדרסים. ואם אין בהם סימן, לרבה, הרי אלו שלו. ולרבה חייב להכריז, שגם ברשות הרבים יש להם סימן מקום, לפי שאינם מתגלגלים.

ד. המוצא ככרות של בעל הבית ברשות הרבים, לרבה חייב להכריז, שהרי יש בהם סימן. ולרבה, במקום שבהמה וכלבים אינם מצויים, חייב להכריז, שבני אדם אין מעבירים על האוכלים, והנכרים אין דורסים עליו שחוששים לכשפים. ובמקום שבהמה וכלבים מצויים הרי אלו שלו, שהסימן עשוי לידרס על ידם.

ה. מצא דבר שיש בו שינוי, כגון עיגול ובתוכו חרס ככר ובתוכו מעות, לתנא קמא הרי אלו שלו, כי סימן הבא מאליו אינו סימן. ולרבי יהודה חייב להכריז, כי סימן הבא מאליו הוא סימן. ולרבה הכל מודים שמעבירים על האוכלים, ואע"פ שהוא עשוי לידרס, סימן הוא. ולרבה הכל מודים שסימן העשוי לידרס אינו סימן, אלא שאין מעבירים על האוכלים, ומשום כך אינו עשוי לידרס.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ד. המציל מן הארי, מדוב מנמר ומברדלס, מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר, הרי אלו שלו.

ה. המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצויים שם, לרבי שמעון בן אלעזר הרי אלו שלו, אפילו אם יש בו סימן, שהבעלים מתיאשים מהן.

ו. ונסתפקו בגמרא (א) אם רק ברוב נכרים אמר כן, או גם ברוב ישראל. (ב) לצד שאמר רק ברוב ישראל, נסתפקו אם חכמים חולקים עליו ולדבריהם חייב להכריז, או לא. (ג) לצד שחולקים עליו, נסתפקו אם חולקים גם ברוב נכרים, או רק ברוב ישראל. (ד) לצד שחולקים גם ברוב נכרים, נסתפקו אם הלכה כמותו. (ה) לצד שהלכה כמותו, נסתפקו אם רק ברוב נכרים, או גם ברוב ישראל.

ז. מצא דבר טמון באשפה שאינה עשויה לפנות, ונמלכו עליה לפנותה, אם רוב נכרים הם, נוטלה לעצמו. ואם רוב ישראל הם, נוטל ומכריז.

דף כ"ד ע"ב

א. המוצא אבידה במקום שרוב בני העיר נכרים, גם לסובר שאינה שלו, אינו חייב להכריז, אלא מניחה אצלו, ואם ישראל יתן בה סימן, יחזירנה לו.

ב. מצא חבית יין בעיר שרובה נכרים, החבית מותרת למוצאה, אבל היין אסורה בהנאה שמא של גוי היא. בא ישראל ונתן

סימן, כגון במציף או לאחר שנפתחו האוצרות. ורק אם נמצא על שפת הנהר, הרי אלו שלו, כי אפשר שהוא של אדם אחר. וי"א שמקום אינו סימן, כי כמו שנזדמן לו מקום זה, אפשר שגם לחבירו נזדמן מקום זה.

ו. המוצא דבר שמכירים עליו שנאבד לפני ימים רבים, כגון זפת שגדלו בו עשבים, הרי אלו שלו, שכבר נתיאשו הבעלים מהם.

דף כ"ד ע"א

א. תלמיד חכם שאינו משנה בדיבורו חוץ משלשה דברים, מחזירים לו אבידה שאין בה סימן בטביעות עין, אם הורגל להשתמש בהם ומכירם. ואם הוא משנה גם בדברים אחרים, אין מחזירים לו.

ב. ואלו הן הדברים שהתלמיד חכם משנה בהם: (א) כששואלים אותו אם יש בידו מסכת פלוני או לא. (ב) תשמיש המטה, (ג) כששואלים אותו על אושפיזין אם בעל הבית קיבלו בסבר פנים יפות, אומר לא, כדי שלא יקפצו עליו בני אדם שאינם מהוגנים ויכלו את ממונו.

ג. מצא כלים שאין בהם סימן ולא טביעות עין, אם היו אחד אחד, הרי אלו שלו. ואם היו שנים שנים חייב להכריז, שמנין הוא סימן.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ח. המוצא אבידה במקום שרוב בני העיר נכרים, ורוב הטבחים ישראלים, מותרת משום מציאה כרבי שמעון בן אלעזר, ומותרת באכילה כרבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי.

דף ב"ה ע"א

א. מצא פירות בכלי, או שמצא כלי כמות שהוא, חייב להכריז, שסתם כלי יש בו סימן. וכן אם מצא מעות בכיס, או כיס כמות שהוא, או כריכות ברשות היחיד, ככרות של בעל הבית, גיזי צמר הלקוחין מבית האומן, כדי יין וכדי שמן, חייב להכריז. שכל אלו יש להם סימן.

ב. מצא כלי שיש בו סימן, בצד דבר שאין בו סימן: לרב זביד, אם מצא גיגית ולפניה פשתן, מכריז רק את הכלי, ואם מצא טנא ולפניו פירות, מכריז הכל.

ולרב פפא נאמרו בגמרא שלשה אופנים: א. כשמצא פירות וטנא לפניו, ונשתייר בה מעט, מכריז הכל. ואם לא נשתייר מעט, מכריז רק את הכלי. ב. אם היה הכלי כלפי הפירות, מכריז הכל, ואם לא היה כלפי הפירות מכריז רק את הכלי. ג. אם יש לכלי אוגנים (שפה), מכריז רק את הכלי. ואם אין לו אוגנים, מכריז הכל.

ובאופן שחייב להכריז את הכל, אם נתן אחד סימן בכלי ונטל רק את הכלי, זכה הלה בדבר שאין בו סימן.

בה סימן, יכול המוצא לשתותה, מאחר שרוב העיר נכרים, כבר נתייאש ממנה (כרבי שמעון בן אלעזר). ואם רובה ישראלים, לרב אסי חייב להחזירה. (ולרבי שמעון בן אלעזר, הדבר ספק).

ג. המוצא אבידה בנהר שיש בו מכשולות, חייב להכריז, שהאובדה סובר שהנהר לא יוליכה מחוץ למכשולות, ולא נתייאש.

ד. המוצא אבידה בנהר שישראל חופרים בו וסותמים אותו, אע"פ שרוב בני העיר הם נכרים, חייב להכריז, שאנו תולים שנפל מישראל שהיה בין הסותמים אותו, ולא נתייאש, שיודע שישראל אחר החופר בו ימצאנו.

ה. המוצא אבידה במקום שרבים מצויים שם, אע"פ שמעיקר הדין שלו היא, אם בא ישראל ונתן בה סימן, יחזירנו לו לפנים משורת הדין.

ו. עוף שנטל בשר מן השוק, והשליכו, הרי אלו שלו, כדין זוטו של ים. אבל אסור לאוכלה משום 'בשר שנתעלם מן העין'. ואם הוא עומד וראהו משנטלו ועד שהשליכו, מותר גם באכילה.

ז. מי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו, ומצאן שחוטין, לרבי יהודה אסורים, ולרבי חנניא בנו של רבי יוסי הגלילי מותרים. לרבי אם מצאם באשפה, אסורים, שדרך נבילות להשליכם באשפה. ואם מצאם בבית, מותרים.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מלך פלוני היא, ואפילו שמו כתוב עליה, לא אמר כלום, שמא הוציאה ונפלה מאדם אחר.

ג. מצא אחר הגפה, או אחר הגדר, או בשבילין שבשדות, גוזלות המקושרים בכנפיהם, ומדדין ממקום למקום, לא יגע בהם, שמא אדם הניחם ואין לבעלים סימן בהם. ואם נטל, לא יחזיר. ואם יש בהם סימן, כגון שמקושרים בקשר, או שאינם מדדין ויש להם סימן מקום, נוטל ומכריז.

ד. כל אבידה שיש בה ספק הינוח, לכתחילה לא יטול, ואם נטל לא יחזיר.

ה. מצא כלי גדול באשפה שאינה עשויה לפנות, אם הוא מגולה נוטל ומכריז, ואם הוא מכוסה לא יגע בו, שהבעלים טמנו אותו מדעת. מצאו באשפה העשויה לפנות, הרי אלו שלו, שאבידה מדעת היא. ואם האשפה אינה עשויה לפנות, ונמלכו עליה לפנותה, נוטל ומכריז. מצא כלים קטנים באשפה, נוטל ומכריז, שהבעלים השליכם עם האשפה שלא מדעת.

דף כ"ו ע"א

א. מצא בגל ובכותל ישן, אבידה שהעלתה חלודה רבה, הרי אלו שלו, שאומר לבעל הגל או בעל הכותל, משל אמוריים שהורישו אבותינו הוא.

ב. מצא בכותל חדש, סכין או כיס, רואים לפי בית ידו, אם הוא כלפי פנים, בני הבית

ג. מצא צבורי פירות וצבורי מעות שיש בהם מנין, לסובר שמנין חשוב סימן, חייב להכריז. מצא צבור אחד של פירות, לסובר שמקום חשוב סימן, חייב להכריז.

ד. מצא שלשה מטבעות זה על זה גב והם עשויים כמגדלים, שהתחתון רחב מן האמצעי, והאמצעי רחב מן העליון, חייב להכריז, שאחד הניחם ושכחם. ואם היו מפוזרות, או שהיתה מקצת המטבע על גבי חברתה ומקצתה על גבי קרקע, הרי אלו שלו. ואם היו כל השלשה שוים ברוחבם, ומונחים זה על גב זה, לרבי חנינא הרי אלו שלו, שמא נפלו ביחד. ולרבי יוחנן חייב להכריז. ומכריז שמצא מטבעות, וכשיאמר האובד את מנינם, יחזירם לו. אבל אם מצא שני מטבעות אינו מכריז, כי גם אם יאמר שנים הם, אין זה סימן, שמיעוט מטבעות הם שנים.

ה. מצא מטבעות העשויות כשיר (בעיגול), או כשורה, או כחצובה (כשלשה רגלי קנקן), נסתפקו בגמרא אם חייב להכריז או לא. היו מונחין כסולם (שרוב האמצעי על התחתון, ורוב העליון על האמצעי), חייב להכריז.

דף כ"ה ע"ב

א. מצא מטבעות המונחות כאבני בית קוליס, שאחת מונחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן, חייב להכריז.

ב. המוצא סלע בשוק, ומצאו חבירו ואמר שלי היא, חדשה היא, נירונית היא, של

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לתבוע את השני שהיה עמו, שהרי לא היה עמהם אחר.

ב. ראה סלע שנפל משלשה, אם יש בו שוה פרוטה לכל אחד, חייב להחזיר, שמא שותפים הם, ולא נתייאשו, שכל אחד חושב בדעתו שאחד מן השותפים מצאה, והוא שותק כדי לצערו. ואם אין בו שלש פרוטות, הרי אלו שלו, כי ממה נפשך, אם הם שותפים בו, אין כאן השבת אבידה, שאין שוה פרוטה לכל אחד, ואם של אחד מהם הוא, כבר נתייאש, שכל אחד יאמר לא אני לקחתיה. וגם אם של שנים הם, יאמר השלישי שאחד מן השותפים גנבו מחבירו. וי"א, שגם אם שוה שני פרוטות חייב להחזיר, שמא שלשתם שותפים בו ואחד מחל את חלקו לשנים האחרים, ויש בה פרוטה לשני השותפים.

ג. ראה סלע שנפלה, ונטלה לפני יאוש על מנת לגזלה, עובר משום לא תגזול, ומשום השב תשיבם, ומשום לא תוכל להתעלם. וגם אם החזירה לאחר ייאוש, אין זה אלא מתנה. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוין לגזלה, עובר משום השב תשיבם. ואם המתין עד שנתיאשו הבעלים ולאחר מכן נטלה, אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד.

ד. המוצא סלע שנפלה מחבירו בין החולות, אינו חייב להחזירה, שכבר נתייאש. וגם אם הלה הביא כברה וכובר

נתנוהו שם. ואם הוא כלפי חוץ, בני רשות הרבים נתנוהו שם, והרי הוא שלו. ואם מצא מוכין או חתיכת כסף שאין להם בית יד, אם היה מחצי הכותל ולחוץ הרי אלו שלו, ואם היה מחציו ולפנים, הרי הוא של בעל הבית. ואם היה הכותל ממולא מן החפץ, שמחזיק כל רוחב הכותל, אע"פ שהכותל משופע לצד אחד, חולקים.

ג. מצא אבידה בבית שבעליו משכירו לאחרים, מחזירו לאחרון ששכרו ממנו. ואם היה גוי, הרי אלו שלו. וי"א שגם אם השכירו באחרונה לשלשה ישראלים, הרי אלו שלו, שהאובד כבר נתייאש, שכבר תבע את השנים האחרים ולא הודו לו, והוא יודע שאדם אחר לא היה שם.

ד. מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה בירושלים, הרי הם מעשר שני, שרוב בשר הנאכל בירושלים הם ממעות מעשר שקונים בהם בהמות לשלמים. נמצאו בהר הבית, הרי הם חולין. נמצאו בשאר שווקים שבירושלים, בימות השנה הם חולין, שרוב המעות חולין הם, ובשעת הרגל הם מעשר, שרוב מעות העיר בשעת הרגל ממעשר הם. ואין תולים שנפל קודם הרגל, הואיל ושוקי ירושלים עשויים להתכבד בכל יום.

דף כ"ו ע"ב

א. ראה סלע שנפל משנים, חייב להחזיר, שזה שנפל ממנו לא נתייאש, ובדעתו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. אבידה שאין בה שוה פרוטה אין צריך להחזירה, לחכמים שנאמר 'אשר תאבד' שתיקרא אבידה, ולרבי יהודה שנאמר 'ומצאתה' שתיקרא מציאה. היתה שוה פרוטה בשעת אבידה, והוזלה בשעת מציאה, אין צריך להחזירה, שנאמר 'ומצאתה'. וכן אם היתה שוה בשעת אבידה פחות מפרוטה, והוקרה בשעת מציאה, אין צריך להחזירה, שנאמר 'אשר תאבד'.

ד. היתה שוה פרוטה בשעת אבידה, והוזלה, ובשעת מציאה חזרה והוקרה ועמדה על פרוטה, לשיטת רבא נחלקו בדבר, לחכמים צריך להחזירה, ולרבי יהודה שדרש מ'ומצאתה' צריך שיהיה בה שיעור מציאה משעת אבידה עד שעת מציאה.

ה. אבידת כנעני מותרת גם לאחר שבאה ליד המוצא, שנאמר 'ומצאתה', ומשמע שכבר באה לידו.

ו. אבידה ששטפה נהר מותרת, שנאמר 'אשר תאבד ממנו ומצאתה', מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצתה זו שהיא אבודה הימנו ואינה מצויה אצל כל אדם.

דף כ"ז ע"ב

א. בגמרא נסתפקו אם מה שמחזירים אבידה בסימנים הוא מן התורה, או שתקנת חכמים היא. ולא נפשט בבירור. (עיין להלן כח.).

בה את החול, וודאי מתייאש, אלא שסובר שגם לאחר נאבדה שם אבידה וימצאנו.

ה. מצא דבר שאין בו סימן בחנות הרי אלו שלו. מצאה בין התיבה ולחונני, הרי היא של חנוני. מצאה לפני שולחני על גבי קרקע, או על השולחן, הרי אלו שלו. מצא בין הכסא ולשולחני, הרי אלו של שולחני.

ו. הלוקח פירות מחבירו תגר, או ששילח לו פירות, ומצא בהם מעות, הרי אלו שלו, שחבירו לקחו מאחרים, ואין ידוע משל מי הם. היו צרורים, שיש בהם סימן קשר או מנין, נוטל ומכריז. ואם קנה פירות מבעל הפירות, ועבדו או שפחתו הכנענים היו דשין אותם, חייב להחזירו לבעל הפירות.

דף כ"ז ע"א

א. מצא אבידה שיש בה סימנים ויש לה תובעים (שלא נתיאשו הבעלים), חייב להכריז. שנאמר 'שמלה' לאחר שכבר נאמר 'כל אבידת אחיך', והרי השמלה בכלל, אלא ללמד שאינו חייב אלא על אבידה שהיא כשמלה, שיש בה סימן ויש לה תובעים. (שאינה מן ההפקר).

ב. מצא חמור, והביא הלה עדים או סימנים על האוכף, חייב להחזיר, ועל כך נאמר 'חמור'. המוצא שור, צריך להחזירו עם גיזת זנבו, וכן שה עם גיזותיו, ועל זה נאמר 'שור'. אבל גללים אין צריך להחזיר, שבעל השור מפקירו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שאינה מצויה בבן גילו, ונחלקו אם סימנים עשויים להשתנות לאחר מיתה או לא. ד. הכל מודים שסימנים דרבנן, ואין עשויים להשתנות לאחר מיתה, ונחלקו אם שומא הוא סימן מובהק ומועיל מן התורה, או לא.

דף כ"ח ע"א

א. דין המוצא אבידה, ובאו שנים ואמרו שלי היא: א) אם נתנו שניהם את סימניה, יניחנה המוצא עד שיבוא אליהו. ב) נתן אחד סימנים והשני עדים, תינתן לבעל העדים. (גם לסובר סימנים דאורייתא). ג) נתן אחד סימנים, והשני נתן סימנים והביא עד אחד שהיא שלו, העד אינו כלום, ויניח. ד) הביא אחד עדים שארגו, והשני עדי נפילה, תינתן לשני, שמא מכרו הראשון. ה) נתן האחד מדת ארכו של טלית, והשני מדת רחבו, תינתן לאומר מדת ארכו, שמדת רחבו יכול כל אדם לשער כשלו בשו בעליו. ו) נתן האחר מדת ארכו ורחבו, והשני מדת גמיו (ארכה ורחבה יחד), תינתן לאומר מדת ארכו ורחבו. ז) אמר אחד מדת ארכו, והשני מדת רחבו, והשלישי מדת משקלותיו, תינתן לשלישי.

ב. מצא גט, הבעל אמר ממני נפל ועדיין לא גרשתיה, והאשה אומרת גרשתני וממני נפל, נתנו שניהם את סימניו, כגון נקב יש בו בצד אות פלוני, או מדת ארכו של החוט שהוא קשור בו, ינתן לאשה,

ב. אם סימנים מן התורה, מחזירים גם גט אשה בסימנים. אבל אם הוא מדרבנן, אין מחזירים גט אשה, שלא תיקנו חכמים אלא בממון ולא באיסור.

ג. אין מעידים על אדם שמת להשיא את אשתו, אלא אם ראו פרצוף פניו עם החוטם. ואם יש סימן בגופו שהוא ארוך או גוץ, אין מעידים עליו, שהרבה בני אדם ארוכים וגוצים. ואם יש בו סימנים ממש, לסובר שסימנים מן התורה מעידים עליו.

ד. היו מכירים בכליו שהם לבנים או אדומים, אינו כלום. ואם יש בהם סימן ממש, י"א שחוששים לשאלה, שהשאלים לאחר והשואל מת, וי"א שאין חוששים ומעידים עליו. ויש כלים שאין חוששים בהם לשאלה לדברי הכל, כגון אם מצא חמור ונתן לו חבירו סימן באוכף, מחזיר לו, שאין אדם משאיל אוכף, שמא יחבל בחמורו. וכן שליח המביא גט ואבד ממנו, ולאחר זמן מצאו קשור בכיס שלו או בארנקי או בטבעת שלו, כשר. שאין אדם משאיל כיס וארנקי משום סימן, ולא טבעת שמא יזיפו את חותמו.

ה. לתנא קמא, אין מעידים על אדם שמת להשיא את אשתו על פי שומא שיש לו באבר פלוני, ולא לעזור בן מהבאי מעידים. ופירשו טעם המחלוקת בכמה אופנים: א. שנחלקו אם סימנים דאורייתא או דרבנן. ב. הכל מודים שסימנים דאורייתא, ונחלקו אם השומא מצויה בבן גילו ואינה סימן, או שאינה מצויה. ג. הכל מודים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף כ"ח ע"ב

א. משחרב בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, התקינו שיהו מכריזים את האבידה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומשרבו האנסים האומרים אבידה של מלך היא, התקינו שיהו מודיעים לשכיניו ולמידעיו ודיו.

ב. אבן טוען היתה בירושלים, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם, זה עומד ומכריז, וזה עומד ונותן סימנים ונוטלה.

ג. המוצא אבידה, י"א שמכריז 'אבידה מצאתי', והאובד יאמר לו את החפץ ויתן את סימניה. אבל לא יכריז איזה חפץ מצא, שחוששים לרמאי שישמע משכינו שנאבדה לו חפץ זה, והוא מכיר את סימניה. וי"א שמכריז את החפץ שמצא, והלה יתן לו סימניה. ואין חוששים לרמאי, כי גם אם יאמר אבידה מצאתי, יאמר הרמאי אם טלית היא, אלו סימניה, ואין לדבר סוף.

ד. אמר האובד למכריז את שם החפץ שאבד (לסובר שמכריז 'אבידה'), ולא נתן את סימניה, או שנתן סימניה, ולא סימנים מובהקים שלה, אין מחזירים לו. ולרמאי אין מחזירים גם אם אמר את סימניה, שנאמר 'עד דרש אַחַיך אתו', עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם לא. בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימניו ונוטלה, משרבו הרמאין

שהבעל נתנו ויודע סימניו, אבל היא אינה יודעת אם לא שנתנו לה. ואם אמרה מדת ארכו ורחבו של הגט, או צבע החוט שהוא קשור בו, אין נותנים לה, שמא ראתו בידו. וכן אם אמרה מצאת אותו בחפיסה אין מחזירים לה, לפי שהיא יודעת שכל חפציו הוא מניח בחפיסה.

ג. המוצא אבידה, לרבי מאיר חייב להכריז עד כדי שידעו בו שכני המקום שנמצאת בו. לרבי יהודה שלש רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים, כדי שילך כל אחד לביתו שלשה ימים, ויבדוק אם אבד לו כלום, ויחזור שלשה, ויכריז יום אחד אני אבדתי. י"מ דבריו במקדש שני, שהיו ישראל מועטים, אבל במקדש ראשון לא יספיק האחרון לחזור עד חמשה עשר יום לאחר החג. וי"א להיפך, כי במקדש ראשון שהיו מצויים שיירות ההולכים ביום ובלילה, די בשלשה ימים, ובמקדש שני שלא היו מצויים שיירות כל כך צריך ט"ו יום. וי"א שבשני המקדשות לא הספיקו בשלשה ימים, אלא שלא הטריחו חכמים באבידה יותר מדאי.

ד. ברגל ראשון שמכריז, אומר שהוא רגל ראשון, שלא להטריח את האובד לחזור. וכן ברגל שני אומר שהוא רגל שני. אבל ברגל שלישי אומר סתם, כדי שלא יטעה האובד שהוא רגל שני, ולא יטרח לחזור.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

חייב באחריותם. ולרבי עקיבא אסור להשתמש בהם, ולפיכך אינו חייב באונסים. ואם נגנבו או אבדו (בלא אונס), לרבה פטור, שהוא שומר חנם. ולרב יוסף חייב כשומר שכר, שהוא עוסק במצוה ופטור ממצוה אחרת.

דף כ"ט ע"ב

א. הלכה כרבי טרפון שמותר להשתמש בדמי אבידה. אבל חכמים לא התירו אלא כשמצא אבידה וטרח למוכרה, אבל אם מצא מעות באופן שחייב להכריז, או שיש בידו מעות של יתומים, אסור להשתמש בהם.

ב. מצא ספרים (העשויים בגליון), קורא בהם אחד לשלשים יום כדי שלא יתעפשו. (וי"א אחד ל"ב חודש, וי"א שספר חדש אחד לשלשים יום, וספר ישן אחד ל"ב חודש). ואם אינו יודע לקרות, גוללם. אבל לא ילמוד בהם מה שלא למד, ולא יקרא אחר עמו כדי שלא יקרע.

ג. מצא כסות, מנערה אחד לשלשים יום, ושוטחה לצרכה (שישלוט בה אויר ולא תכלה, ולא תאכלנה עש), אבל לא לכבודו. מצא כלי כסף וכלי נחושת, משתמש בהם לצרכם (שלא יתעפשו בקרקע), אבל לא ישתמש בהם זמן ארוך כדי שלא ישחקו. מצא כלי זהב וכלי זכוכית, לא יגע בהם עד שיבוא אליהו.

ד. מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול (שהוא אדם חשוב, וגם את שלו

אומרים לאובד, צא והבא עדים שאינך רמאי וטול.

ה. מי שהזקיקהו בית דין להביא עדים שאינו רמאי, והלך והביאם, ואמרו בית דין לעדים: יודעים אתם בו שהוא רמאי? והשיבו העדים: כן. אמר להם הבעל דין: וכי אני רמאי? אמרו העדים: אמרנו שאינך רמאי, שומעים לדבריהם האחרונים, שמסתמא אין אדם מביא עד להעיד חובתו, ובודאי טעו.

ו. המוצא דבר שעושה פירות ואוכל, כגון פרה וחמור ושאר בהמה גסה, וכן תרנגולת, יעשה, ויאכל משכר מעשיו. ומטפל בהם עד י"ב חודש. מצא עגלים וסייחים, בארץ מרעה ובזמן הדשאים, מטפל בהם שלשה חדשים. מצאם בזמן שאין מרעה, וצריך לפטמה ממה שבבית, מטפל בהם שלשים יום. מצא אווזים ותרנגולים קטנים, מטפל בהם שלשים יום. מצא גדולים שאוכלים הרבה, מטפל בהם שלשה ימים. ומכאן ואילך, שם דמיהם ומניחם.

ז. מצא דבר שאינו עושה ואוכל, ימכר, שנאמר והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו.

דף כ"ט ע"א

א. מכר את האבידה שדינה לימכר, לרבי טרפון יכול להשתמש במעות, ולפיכך גם אם עדיין לא השתמש בהם, הרי הוא שואל עליהם, ואם אבדו, אפילו באונס,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פושרים שלא הורתחו מתחילה, בכלי מתכות, ולא הכניס בהם עשב או תבלין. אבל אם שותה בכלי חרס, או שהורתחו תחילה, או שהכניס בהם שום דבר, מותר. יא. מי שהניח לו אביו מעות הרבה, ורוצה לאבדם, ילבש בגדי פשתן של רומי, וישתמש בכלי זכוכית לבנה, וישכור פועלים המנהיגים את השוורים, ואל ישב עמהן, שהם מקלקלים את הכרם ואת השוורים.

דף ל' ע"א

א. המוצא כסות, שוטחה לצורכה ולא לצורכו. ונסתפקו בגמרא אם יכול לשטוח אותה לצורכו ולצורכה. ואם נזדמנו לו אורחים, לא ישטחנה בין לצורכו בין לצורכה, שמא תשלוט בה עין הרע של אורחים או שיגנבוה.

ב. עגלה ערופה שהכניסוה לרבקה (צמד), ולא נתכוין שתידוש, והיא דשה מעצמה, כשירה. הכניסה עם אמה, ונתכוין שתינוק ותידוש, פסולה. שנאמר אשר לא 'עבד' ואנו קורים 'עובד', מה עבד שרוצה בכך, אף עובד שרוצה בכך.

ג. פרה אדומה ששכן עליה עוף, כשירה. עלה עליה זכר, פסולה.

ד. המוצא כלי עץ, משתמש בהם בשביל שלא ירקבו. כלי נחושת, משתמש בהם בחמין, ולא על ידי האור מפני שמשחיקן. כלי כסף משתמש בהם בצונן, ולא בחמין

אינו נוטל מן החוץ אל הבית), הרי זה לא יטול.

ה. המוצא תפילין בשוק, שם דמיהם, ומניחם לאלתר. ואינו דומה לספרים, כי התפילין מצויים לימכר והספרים אינם מצויים.

ו. אין השואל רשאי להשאיל. וגם השואל ספר תורה לא ישאלנו לאחר, ואין אומרים נוח לו לאדם לעשות מצוה בממונו.

ז. השואל ספר תורה, פותחו וקורא בו, ולא ילמוד בו בתחילה, ולא יקרא אחר עמו בענין אחד, ובשני ענינים קורים בו שנים, אבל לא שלשה. ולא יקרא בו פרשה וְיִשְׁנֶה, ולא יקרא פרשה ויתרגם, ולא יפתח בו יותר משלשה דפים.

ח. המפקיד ספר תורה אצל חברו, גוללו לצורכה כל שנים עשר חדש, וי"א כל שלשים יום, וי"א שהחדש שממהר להתעפש גוללו כל שלשים יום, והישן כל י"ב חודש. וכשגוללו יכול לקרות בו, אבל אם פתחו בשבילו, אסור לקרות בו.

ט. מצא כסות, מנערה אחד לשלשים יום, אבל לא ינערה בכל יום כדי שלא תתקלקל. וינערה לבדו, ולא בשנים, וביד ולא במקל. ואם היא של צמר לא ינערה, לפי שהיא נקרעת על ידי הניעור.

י. יותר טוב שישתה האדם כוס של מכשפות, ממה שישתה כוס של מים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

א. רבי ישמעאל ברבי יוסי היה נוהג לפני משורת הדין, וכשראה אדם שטוען חפץ שאינה לפי כבודו, נתן לו את דמיה, והפקירה לכל העולם.

דף ל' ע"ב

ב. 'והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו'. והודעת להם, זה בית חייהם (ללמוד להם אומנות להתפרנס בו). את הדרך, זו גמילות חסדים. ילכו, זו ביקור חולים, ואפילו אם הוא בן גילו ונוטל אחד מששים בחליו. בה, זו קבורה, ואפילו אם הוא זקן שאינו לפי כבודו. את המעשה, זה הדין. אשר יעשו, זו לפני משורת הדין. ולא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עשו לפני משורת הדין.

ג. מצא חמור וכליו הפוכים הרי זו אבידה. מצא חמור או פרה רועים בדרך ביום, אינה אבידה. בלילה, הרי זו אבידה. ראה אותה לפני עלות השחר ולאחר שחשכה ערבית, עד שלשה ימים אינה אבידה, שמא מקרה הוא. יותר משלשה, אבידה היא. (יתר דיני המשנה יבוארו בגמרא לא.)

דף ל"א ע"א

א. מצא טלית או קרדום באסרטיא (דרך כבושה לרבים), הרי זו אבידה. מצאם בצד גדר, אין זו אבידה.

מפני שמשחירן. מגריפות וקרדומות משתמש בהם ברך, ולא בקשה מפני שמפחיתן. כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהם עד שיבא אליהו. כדרך שאמרו באבידה, כך אמרו בפקדון שהלכו בעליהם למדינת הים.

ה. כהן שראה אבידה הנמצאת בבית הקברות, מתעלם ממנה, שהשבת אבידה היא מצות עשה של השב תשיבם, והטומאה בבית הקברות היא עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

ו. מצא אבידה, וצריך לבטל ממלאכתו ולהפסיד יותר מדמיה כדי להשיבה, פטור, שנאמר 'אפס כי לא יהיה בך אביון', שלך קודם לשל כל אדם.

ז. זקן שמצא אבידה, ואינה לפי כבודו להשיבה, מתעלם ממנה, שנאמר 'והתעלמת', פעמים שאתה מתעלם. ואם הכישה הכאה אחת להשיבה, חייב. ואם מצאה בשדה, ודרכו להחזיר בשדה ולא בעיר, נסתפקו בגמרא אם מאחר שכבר נתחייב בשדה חייב גם בעיר, או שלא נתחייב גם בשדה כיון שלא יוכל להשיבה בעיר. ולא נפשט.

ח. וכל שהיה מביאה אילו היתה שלו, חייב להחזיר גם בשל חבירו.

ט. זקן שאינו לפי כבודו, פטור מפריקה וטעינה. וכל שבשלו פורק וטוען, גם בשל חבירו פורק וטוען.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ז. המשלח את האם וחזרה, חוזר ושולח, שנאמר 'שלח' אפילו מאה פעמים משמע. וגם אם צריך את הציפור לדבר מצוה, כגון לטהר את המצורע, חייב לשלח את האם, שנאמר 'תשלח'.

ח. חובת תוכחה היא אפילו מאה פעמים, שנאמר 'הוכח'. ולא רק הרב לתלמיד, אלא גם התלמיד לרב, שנאמר תוכיח.

ט. חיוב פריקה וטעינת ומשאוי על הבהמה, הוא גם כשאין בעליו עמו, שנאמר 'עזב תעזוב' 'הקם תקים'. (ויתר הדינים מבואר להלן דף ל"ב).

דף ל"א ע"ב

א. מי שהוא מחויב מיתה, ואי אפשר להמיתו במיתה הכתובה בו, מותר להמיתו בכל מיתה, שנאמר 'מות יומת'. וכן אנשי עיר הנדחת שאי אפשר להכותם בהכאה הכתובה בהם, מכה אותם במיתה אחרת, שנאמר 'הכה תכה'.

ב. מלוה שיש לו משכון מן הלוה, בין אם משכנו ברשות בית דין ובין שלא ברשות בית דין, צריך להשיב לו כסות יום ביום וכסות לילה בלילה, שנאמר 'השב תשיב' 'חבל תחבול'.

ג. חיוב נתינת צדקה הוא בין לעניי עירך ובין לעניי עיר אחרת, שנאמר 'פתח תפתח'. ולא רק מתנה מרובה, אלא גם מתנה מועטת, שנאמר 'נתון נתן'.

ב. ראה מים ששוטפים ובאים בשדה חבירו, אפילו אם אין שם עומרים, חייב לגזור בפניהם, שנאמר 'לכל אבדת אחיך' רבבות אבידת קרקע.

ג. מצא חמור או פרה רועה בדרך, אין זו אבידה. ואם היתה רצה בדרך, אם פניה כלפי העיר אין זו אבידה, אם פניה כלפי השדה הרי זו אבידה.

ד. מצא חמור או פרה רצה בין הכרמים, הרי זו אבידה, שהיא נחבלת. מצאה רועה בין הכרמים, אם הכרם הוא של ישראל, צריך להוציאה כדי להציל את בעל הכרם, משום אבידת קרקע. ואם הכרם של כותי, במקום שיהרגו אותה בלא התראה, צריך להשיבה כדי שלא יהרגוה. ובמקום שלא יהרגו בלא התראה, אין צריך להשיבה, לפי שאינה נחבלת, ולא יהרגוה. ואם כבר התרו בו וחזרה, אבידה מדעת היא.

ה. מצא בהמה והחזירה וברחה, החזירה וברחה, אפילו ארבעה וחמישה פעמים, חייב להחזירה, שנאמר 'השב אפילו מאה פעמים משמע'.

ו. כל המשיבים, כגון גנב וגזלן ושומר, צריכים להודיע לבעלים, ואם לא הודיעוהו ונגנבה חייבים באחריות. חוץ מהשבת אבידה, שהתורה ריבתה השבות הרבה שנאמר 'השב תשיבם'. ולפיכך אם השיבה לגינתו ולחורבתו המשתמרת בלא ידיעתו, פטור. אבל אם אינה משתמרת, חייב.

דף ל"ב ע"א

א. שנים שנשתתפו בעסק, ורצה אחד מהם להוציא את חלקו שלא מדעת חברו, צריך לחלק בפני בית דין של שלשה, ויביא את השלשה שיעידו שחילק בפניהם, או שנים שיעידו שחילק בפני שלשה. וי"א שיכול לחלק בפני שנים.

ב. מצא בהמה ברפת שאינה מתעה אותה לברוח, אם היא עומדת בתוך התחום, אינו חייב בה, אע"פ שאינה משמרת. ואם היא עומדת מחוץ לתחום, י"א שחייב, וי"א שפטור. מצאה ברשות הרבים מחוץ לתחום, חייב בה. מצאה תוך התחום, י"א שחייב וי"א שפטור.

ג. כהן שראה אבידה שהיתה בבית הקברות, לא יטמא לה. ואפילו אם אמר לו אביו היטמא, או שלא היתה בבית הקברות ואמר לו אביו אל תחזיר, לא ישמע לו. ואע"פ שכבודם של אב ואם הוקש לכבוד המקום, הלא כבר נאמר אני ה', שכולכם חייבים בכבודי.

ד. פרק את הבהמה ממשאה, או טען אותה, פרק וטען, אפילו ארבעה וחמישה פעמים, חייב, שנאמר 'עזב תעזב'.

ה. לתנא קמא, מצוה מן התורה לפרוק בחנם, ולטעון בשכר, כי אם היה החיוב של שניהם בחינם, לא היה צריך לכתוב אלא טעינה, ופריקה נדע מקל וחומר. ולרבי שמעון שניהם בחינם, שלשון

ד. לתנא קמא צריך להעניק עבד עברי ביציאתו גם אם לא נתברך הבית בגללו, שנאמר 'הענק תעניק'. ולר"א בן עזריה אין צריך אלא אם נתברך הבית בגללו, וכפל הענק תעניק הוא משום שהתורה דיברה כלשון בני אדם.

ה. מי שאין לו מעות, ואינו רוצה להתפרנס מצדקה, ואפילו אם יש לו ואינו רוצה להתפרנס, צריך ליתן לו דרך הלואה, שנאמר 'העבט תעביטנו'. ולרבי שמעון אם יש לו אין נזקקין לו, וכפל הכתוב הוא משום שהתורה דיברה כלשון בני אדם.

ו. המשיב אבידה שהיה בטל ממלאכה שמקבל עליה סלע, לא יאמר לבעל אבידה תן לי סלע, אלא נותן לו שכרו כפועל בטל של המלאכה שבטל ממנה, ששמין כמה אדם רוצה ליטול ולפחות משכרו ליבטל ממלאכה הכבדה שעוסק בה, ולעסוק במלאכה קלה כזו של השבת אבידה, והכל לפי כובד המלאכה וריבוי שכר.

ז. ואם נוח לו לטרוח יותר כדי להרבות שכר, ואינו רוצה ליבטל ממלאכתו, יתנה בפני בית דין של שלשה ויאמר, ראו שאני משתכר כך וכך, אי אפשר ליבטל ליטול שכר מועט, אני אשיב אם תאמרו שאטול שכר שלם. ואם אין שם בית דין, שלו קודם ופטור מהשבה.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ה. ישראל שרוצה לטעון על בהמתו משאוי של נכרי או לפרוק אותה, צריך לטעון ולפרוק עמו.

ו. מי שרואה את אוהבו שצריך לפרוק, ושונא הצריך לטעון, מצוה בשונא כדי שיכופ את יצרו, והוא חשוב יותר מצער בעלי חיים. ודוקא בשונא שהוא ישראל.

דף ל"ג ע"א - ע"ב

א. לשיטת רבי יוסי הגלילי צער בעלי חיים הוא מדרבנן, ולפיכך אם היה חמור הרגיל לרבוץ תחת משאו (שנקרא 'רבצן'), אין חיוב לפרוק משאו.

ב. אין חיוב פריקה וטעינה אלא בראיה שיש בה פגיעה, שנאמר 'כי תראה' ו'כי תפגע'. ושיערו חכמים שהוא אחד משבע ומחצה במיל, והוא ריס. ומדדה עמו בשכר לאחר שהטעינו עד פרסה, שמא יחזור ויפול.

ג. אבידתו ואבידת אביו, או אבידתו ואבידת רבו, שלו קודם. שנאמר 'אפס כי לא יהיה בך אביון', שלך קודם לשל כל אדם. ואף על פי כן, יש לאדם ליכנס לפניו משורת הדין, ולא לדקדק ולהקדים תמיד את שלו, אם לא בהפסד מוכיח. ואם מדקדק תמיד, פורק מעליו עול גמילות חסדים וצדקה, וסופו שיצטרך לבריות.

ד. אבידת אביו ואבידת רבו, של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו

הכתוב אינו מפורש, ואם היה נכתב אחד, היינו מעמידים אותו בפריקה.

דף ל"ב ע"ב

א. היתה הבהמה טעונה יותר ממשאה, לרבי יוסי הגלילי, פטור מפריקה, שנאמר תחת משאו, משאוי שיכול לעמוד בו. ואין חוששים לצער בעלי חיים, לפי שאינו מן התורה. ולחכמים חייב, י"מ משום צער בעלי חיים שהוא מן התורה, וי"מ שלא דרשו 'תחת משאו'.

ב. הלך בעל הבהמה וישב לו, ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך פרוק, פטור מלפרוק בחינם, שנאמר עמו. ולסובר שצער בעלי חיים דאורייתא, חייב לפרוק בשכר. ואם היה זקן או חולה, חייב לפרוק בחינם.

ג. בהמת נכרי, חייב לפרוק את משאה כבהמת ישראל, גם לסובר שצער בעלי חיים אינו מן התורה, משום איבה. היתה טעונה יין נסך, לסובר צער בעלי חיים מן התורה, חייב לפרוק. ולסובר שאינו מן התורה, פטור, ואין כאן איבה, שיכול לומר לו דבר איסור הוא לנו. ולהטעינה יין נסך, לדברי הכל פטור.

ד. נכרי הזקוק לטעון על בהמתו משאוי של ישראל, אין צריכים לטעון עמו. ואם זקוק לפרוק, לסובר צער בעלי חיים מן התורה צריך לפרוק עמו, ולסובר שאינו מן התורה פטור.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

במשנה, מדה ונוטלים עליה שכר. העוסקים בתלמוד, בימי רבי אמרו שאין לך מדה גדולה מזו, כדי שיתנו לב לטעמי המשנה. ומשהניחו כולם לחזור על גירסת משנתם דרש להם 'ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד', שמא ישתכחו המשניות, ויחליפו הדינים או שמות החכמים.

ט. 'הגד לעמי פשעם - אלו תלמידי חכמים, שאם שגגו ולא נתנו לב לברר טעמי המשנה, עולה להם זדון. ולבית יעקב חטאתם' - אלו עמי הארץ, שזדונות נעשות להם כשגגות.

י. הוי זהיר בתלמוד, שהוא תירוץ טעמי המשניות, או אם תשמע דבר משנה מרבך הזהר לשאול טעמיו ומי שנאה, שאם שגית בהוראה בשגגת תלמודך, שנתת במשנה טעם אחר, ומתוך כך דמית הוראה שבא לידך ולמדת הימנה שלא כדת, עולה לך זדון.

יא. 'שמעו דבר ה' החרדים אל דברו - אלו תלמידי חכמים ששימשו חכמים לתלמוד טעמי משנתם. אָמְרו אַחֲיָכֶם - אלו בעלי מקרא. שְׁנֵאֲיָכֶם - אלו בעלי משנה ששונאים בעלי תלמוד. מְנַדִּיכֶם - אלו עמי הארץ שתלמידי חכמים שנואים ומתועבים להם. שמא תאמר פסק סברם ובטל סיכומם, תלמוד לומר וְנִרְאָה בְּשִׁמְחַתְכֶם, וְהֵם - הנכרים - יבִּשּׁוּ'.

שלימדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא. ואם אביו חכם של אביו קודמת. וכן אם אביו ורבו נושאים משאוי, מניח את של רבו ואחר כך את של אביו. היה אביו ורבו בבית השבי, פודה את רבו ואחר כך את אביו. ואם אביו חכם פודה את אביו, ואחר כך את רבו.

ה. ונחלקו חכמים באיזה רבו אמרו שקודם לאביו. לרבי מאיר שלמדו גמרא, והוא סברת טעמי המשנה להבין שלא יסתרו זו את זו. אבל לא רבו שלימדו מקרא ומשנה. לרבי יהודה שרוב חכמתו הימנו, אם מקרא אם משנה אם גמרא. ולרבי יוסי אפילו האיר עיניו במשנה אחת. י"א שהלכה כרבי יהודה וי"א כרבי יוסי.

ו. תלמידי חכמים שבבבל עומדים זה מפני זה, וקורעין זה על זה כדין תלמיד לרב, שמקשין ומפרקין יחד בבית המדרש ולמדים זה מזה. אבל לענין אבידה נהגו כרבי יהודה שרק רבו מובהק קודם לאביו.

ז. בגמרא נסתקפו לענין תלמיד שרבו צריך לו, שיש בידו שמועות ששמע מפי אחרים, אם אבידת רבו קודמת לשל אביו או לא.

ח. העוסקים במקרא מדה היא קצת, ואינה מדה, שהמשנה ותלמוד יפים ממנה, שתלויים בגירסא ומשתכחים, שבימיהם לא היה ניתן לכתוב. העוסקים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק המפקיד למסקנא

דף ל"ד ע"א

ד. לרבי מאיר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם העשוי לבוא, כגון פירות דקל. אבל אם יש ספק אם יבוא או לא, כמו כפל של גנב, שאפשר שלא יגנב, ואפשר שלא ימצא הגנב, וגם אם ימצא אפשר שיודה ויפטר, אינו יכול להקנותו.

ה. שומר חנם שאמר פשעתי, ונמצא הגנב, משלם כפל לשומר, שהיה יכול לפטור עצמו בגניבה. וכן שומר שכר שאמר נגנבה, שהיה יכול ליפטר בשבורה ומתה.

ו. שואל שאומר הריני משלם ונמצא הגנב, י"א שמשלם כפל לשומר, שהיה יכול ליפטר במתה מחמת מלאכה. וי"א שמשלם לבעלים, כי מתה מחמת מלאכה אינו מצוי. וי"א שאם שילם השומר, הכפל שלו. ואם אמר הריני משלם ועדיין לא שילם, לא הקנה לו הכפל בדיבור בעלמא, לפי שכל הנאה שלו.

ז. שומר שאמר איני משלם, וחזר ואמר הריני משלם, ונמצא הגנב, הכפל שלו.

דף ל"ד ע"ב

א. בגמרא נסתפקו אם המפקיד מקנה לשומר כפל: א) כשאמר תחילה הריני

א. המפקיד אצל חבירו בחינם בהמה או כלים, ונגנבו או שאבדו, ושילם השומר ולא רצה לישבע וליפטר, ואחר כך נמצא הגנב, משלם כפל לשומר, ואם טבח ומכר משלם לו ארבעה וחמשה. ששיערו חכמים שהבעלים רוצה להיות בטוח בקרן, ומסכים להקנות לשומר כל ספק כפל העתיד לבוא, ונעשה כאומר לו כשמפקיד בידו, לכשתיגנב ותרצה ותשלמוני, פרתי קנויה לך מעכשיו, חוץ משבח הבא מגופה כגון גיזותיה וולדותיה. וי"א שנעשה כאומר לו לכשתיגנב ותרצה ותשלמוני, סמוך לגניבתה קנויה לך. ולפי דבריהם, אם היתה הפרה סמוך לגניבתה באגם, לא קנה השומר, והגנב ישלם כפל לבעלים.

ב. וכן אם אמר השומר הריני משלם ואיני נשבע, אע"פ שעדיין לא שילם, ונמצא הגנב, משלם כפל לשומר.

ג. ואם נשבע השומר שנגנבה ולא רצה לשלם, ונמצא הגנב, משלם כפל לבעל הפקדון, ואם טבח ומכר משלם לו ארבעה וחמשה.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ומשלם דינר, שהוא מודה במקצת. וחכמים תיקנו שישבע המלוה שחייב לו שקל, ונוטל שקל שלם. שמא יוציא המלוה את הפקדון לאחר שבועת הלוה ויפסלנו. וי"מ שלא אמרו כן אלא אם יש עדים שנגנבה, וחוששים שהמלוה שיודע מי נכנס ויוצא לביתו, יטרח להביאה ויפסול את הלוה. אבל אם אין עדים שנגנבה, המלוה צריך לישבע שאינה ברשותו, ואי אפשר שיוציאנה, ולפיכך ישבע הלוה כדינו. וי"א שבכל אופן לא ישבע הלוה, כי גם אם המלוה נשבע שאינה ברשותו, אפשר שיאמר לאחר שבועה מצאתיה. וי"א שבכל אופן הלוה נשבע כדינו, ותקנת חכמים היא שהמלוה שנשבע שאינה ברשותו ישבע תחילה, שאם ישבע הלוה תחילה, המלוה יוציא את הפקדון ויפסלנו, אבל לאחר שבועת המלוה שאינה ברשותו אין חוששים לכך.

ה. טען הלוה סלע הלוייתי עליו, והמשכון היה שוה שני סלעים, ואתה חייב להחזיר לי סלע, והמלוה אומר שהיה שוה סלע ופטור מכלום, המלוה פטור משבועה שהוא כופר הכל. וכל זה אם הלוה מאמינו שאינה ברשותו, אבל אם אינו מאמינו, מתוך שהמלוה נשבע שאינה ברשותו, מגלגלים עליו לישבע כמה היה שוה. ואם המלוה אומר שהיה שוה חמשה דינרים, וחייב להחזיר לו דינר, נשבע משום מודה במקצת.

משלם, וחזר ואמר איני משלם, שמא לא נתכוין לחזור אלא לדחותו. (ב) אמר הרני משלם ולא הספיק לשלם עד שמת, ואמרו בניו אין אנו משלמים, שמא לא נתכוונו אלא לדחותו. (ב) מת השומר קודם שאמר הרני משלם, ושילמו בניו, אם המפקיד לא הקנה הכפל אלא לאביהם שעשה לו טובה. (ג) מת המפקיד, ושילם השומר לבניו, שמא רק אביהם הקנה לו הכפל, שמן הסתם עשה לו קורת רוח. (ד) מתו שניהם, ושילמו בנים לבנים. (ה) שילם השומר מחצה, אם קנה חצי הכפל. (ו) שאל שתי פרות, ושילם אחת מהם, שמא קנה הכפל לפי ששילם פרה שלימה. (ז) שאל מן השותפים, ושילם לאחד מהם. (ח) שותפים ששאלו ושילם אחד מהם. (ט) שאל מן האשה, ושילם לבעלה. (י) אשה ששאלה ושילם בעלה. ולא נפשט.

ב. שומר שטען נגנבה, ורוצה לשלם, משביעים אותו שאינה ברשותו, שמא עיניו נתן בה.

ג. המלוה את חבירו על המשכון, ואבד המשכון, המלוה אומר ללוה סלע הלוייתיך עליו, והמשכון היה שוה שקל (חצי סלע), ואתה חייב לי שקל, והלוה אומר סלע היה שוה, ופטור מכלום, אין הלוה נשבע, שהוא כופר הכל.

ד. טען הלוה שהיה שוה שלשה דינרים, וחייב לו דינר, מעיקר הדין הלוה נשבע

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף ל"ה ע"א

א. המפקיד אצל חבירו כלים, וחזר ותבעם ממנו, ואמר לו השומר איני יודע היכן הנחתו, הרי הוא פושע וחייב לשלם. שילם לו השומר מדעתו, ולאחר מכן נמצא הפקדון ונתייקר, הריווח של שומר, כדין תשלומי כפל כשנמצא הגנב. ואם לא שילם השומר מדעתו עד שבא לבית דין וגבו ממנו, יחזיר לו המפקיד את מעותיו, והפקדון והריווח שלו.

ב. 'שומא הדר', שאם שמו בית דין קרקע הלוח למלוה, ובא הלוח ונתן לו מעות, מחזיר לו את קרקעו. ו"א רק עד שנים עשר חודש. ו"א לעולם, והלכה כדבריהם, שנאמר 'ועשית הישר והטוב'.

ג. הגבו בית דין נכסי לוח למלוה, ופרע עמהם המלוה את חובו לאחר, בא לוח ראשון ונתן לשני מעות, ונכסיו חוזרים, שאין כח השני יפה מכחו של ראשון. אבל אם מכרה המלוה, או הורישה לבנו, או נתנה במתנה, אין הלוח מוציא מהם, שהם ירדו בה על דעת הקרקע ולא מחמת חוב.

ד. מי שלוח מאשה, והגבו לה בית דין את נכסיו, ונישאה לאחר, דין הבעל בנכסיו אשתו כלוקח, ואם יביא לו הלוח מעות אינו צריך להחזירם. וכן אשה שלוחה, והגבו בית דין את נכסיה למלוה, ונישאה לאחר, אין הבעל מוציא מן המלוה, שדינו כלוקח ולא כחורש.

דף ל"ה ע"ב

א. לוח שאמר מדעת עצמו למלוה: טול קרקע בחובך, ולאחר מכן בא ליתן לו מעות, ו"א שהיא מכירה ואינה חוזרת אליו. ו"א שחוזרת אליו, שבעל כרחו נתנה לו, אלא שלא רצה לבוא לבית דין מחמת הבושה לכך נתנה מדעתו.

ב. מלוה ששמו לו בית דין קרקע של לוח, ו"א שאוכל פירות משיבוא שטר 'אדרכתא' לידו, והוא פסק דין שנותנים לו בית דין על נכסי לוח שיקחם בכל מקום שימצאם. ו"א מיום שנחתם ה'אדרכתא' בבית דין, גם אם לא הגיע לידו, כי 'עדין בחתומיו זכין לו'. ו"א שאינו אוכל פירות עד שימצא קרקע אצל לוח, ויכריזו בית דין את קרקעו, וכשיתן המלוה יותר ממה ששמוה לאחרים, ימסרוה בידו לאחר שישלמו ימי ההכרזה, ואז יאכל מפירותיה.

ג. השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר, ומתה כדרכה, ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל ישלם לשוכר. וגם אם יאמר המשכיר לשוכר אל תשבע ואל תפטר, כבר קנויה לו הפרה משעת מיתה, והשבועה באה רק להפיס דעתו של בעל הבית. ולרבי יוסי לא יוכל לסחור בפרתו של חבירו, אלא תחזור לבעלים.

ד. ראובן ששכר פרה משמעון שיעשה בה מלאכה מאה יום, וחזר שמעון ושאלה ממנו תשעים יום מן המאה, ולאחר

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

והשואל בין כך חייב. ופעמים ששניהם באשם, שנגנבה ואמרו מתה מחמת מלאכה, ששניהם חייבים מעיקר הדין, ונפטרו בשבועתם. פעמים שהשוכר בחטאת ושואל באשם, שמתה כדרכה ואמרו מתה מחמת מלאכה, שהשוכר בין כך פטור, והשואל חייב ונפטר בשבועתו. ופעמים שהשוכר באשם ושואל בחטאת, שנגנבה ואמרו מתה כדרכה, שהשוכר חייב ונפטר בשבועתו, והשואל בין כך חייב. ולשיטת רב אמי, כל שבועה שהדיינים משביעים אותה, אם לא כפר ממון, אין חייבין עליה חטאת משום שבועת ביטוי.

ג. שומר שמסר לשומר, לרב פטור מכל מה שהיה פטור כששמרה הוא עצמו, ואפילו שומר שכר שמסרה לשומר חינם שמגרע את שמירתו, פטור, לפי שמסרה לבן דעת. ולרבי יוחנן חייב גם באונסים, ואפילו שומר חינם שמסרה לשומר שכר ששמירתו מעולה ממנו, חייב, שאומר לו המפקיד אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר. וי"א שאומר לו אתה נאמן לי בשבועה ולא הוא. וכן הלכה.

ד. וי"א שגם לרב שומר שמסר לשומר חייב, ולא פטור רק אם מסרו לאדם שהמפקיד רגיל להפקיד אצלו בכל יום.

ה. אם נתן המפקיד רשות לשומר להשאילה לאחרים לדעתו, ונאנסה, פטור, שאינו יכול לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר.

תשעים יחזירנה לעשרה ימים להשלים המאה, וחזר ראובן ושכרה משמעון לשמונים יום מתוך תשעים שהיא שאולה בידו, וחזר שמעון ושאלה ממנו שבעים יום מן השמונים ששכרה, על מנת שיחזירנה לו, ויעשה בה עשרה ימים להשלים השמונים של שכירות השני, ומתה בתוך שבעים יום הללו, ישבע ראובן שמתה כדרכה ופטור משמעון, ושמעון השואל (שהוא בעל הפרה) ישלם לו ארבע פרות, שתים נחלטות בשביל שתי פרות שאולות שהשאילו ראובן, וכאילו מתו שתיהן, שהרי אין פרתו בעין שהשאילו בראשון שנאמר שהחזיר לו פרתו, וזו שמשלם עכשיו בתורת תשלומין באה לידו, ויש לו עליו שתי תביעות על שתי שאילות, ושתי תביעות על שתי שכירות לעשות אצלו עשרים יום. וי"א שאין לו אלא שתי פרות, כי שם שאלה אחת היא, ושם שכירות אחת היא, ופרה של שאלה קונה לגמרי, ושל שכירות עושה בה ימים ששכרה ומחזירה.

דף ל"ו ע"א

א. הנשבע לשקר וכפר ממון, מביא קרבן אשם. ואם לא כפר ממון, מביא קרבן חטאת על ביטוי שפתים.

ב. פעמים שהשוכר והשואל מביאים קרבן חטאת, שמתה כדרכה ואמרו נאנסה על ידי לסטים, שהשוכר היה בין כך פטור,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף ל"ז ע"א - ע"ב

א. הלכה כרבי יוסי שהשוכר פרה והשאילה לאחר ומתה כדרכה, משלם לבעלים, ואין השוכר עושה סחורה בפרתו. וי"א שלשיטתו אין הבעלים מקנה את הכפל לשומר כשנמצא הגנב, שלא יתכן שהשומר יעשה סחורה בכפילו של חברו, וגם בזה הלכה כמותו. וי"א שמודה רבי יוסי בכפל שהוא של שומר, לפי שאמר הרני משלם.

ב. גזל לאחד מחמשה ואינו יודע למי, כל אחד תובעו ואומר אותי גזלת, והוא צווח ואומר לכל אחד איני מכירך, לרבי טרפון פטור מלשלם בדיני אדם, אלא מניח גזילה ביניהם ומסתלק, ולא שיניחו לפניהם, שהרי ספק של מי הוא, אלא שמניחו בידו עד שיבוא אליהו ומסתלק מן הדין. ואם הוא שותק לכל אחד, י"א ששתיקה כהודאה וצריך לשלם לכל אחד, וי"א ששתיקה זו אינה כהודאה, ששותק לכל אחד שמא זה הנגזל. ולרבי עקיבא צריך לשלם בדיני אדם לכל אחד ואחד, לפי שהחמשה אומרים ברי, והוא אומר שמא.

ג. ואם הודה מעצמו לשנים ואמר גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם, או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא, ורוצה לצאת ידי שמים, נותן לכל אחד מנה. אבל בדיני אדם פטור גם לרבי עקיבא, כיון שהנגזל אומר שמא. ואינו יכול להניחו עד שיבוא אליהו, לפי

ו. המפקיד מעות אצל חברו, וצרון והפשילן לאחוריו, או שמסרן לבנו ובתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי, חייב, שלא שמר כדרך השומרים. אבל אם מסרן לבנו ולבתו הגדולים, פטור. כי כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד.

דף ל"ז ע"ב

א. שומר שפשע בבהמה המופקדת אצלו ויצאת לאגם, ומתה כדרכה. לאביי בשם רבה חייב גם לסובר תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור, שמא מתה מחמת ההבל המצוי באגם. ולרבא בשם רבה פטור לדברי הכל, כי 'מלאך המות מה לי הכא מה לי התם', וגם בבית היתה מתה.

ב. אם החזירה למפקיד לאחר שיצאה לאגם, ומתה אצלו, פטור גם לאביי, שאין לומר שמתה מחמת הבל המצוי באגם. ואם נגנבה ומתה כדרכה אצל גנב, חייב גם לרבא, שאם לא המיתה מלאך המות, היתה עומדת ביד גנב.

ג. העלה השומר את הבהמה לראשי צוקים שיש שם מרעה שמן וטוב, ודרך הרועים לרעות שם, ומתה כדרכה פטור. ואם נפלה חייב, שהיה לו לתוקפה. ואם עלתה בעל כרחו ולא היה יכול לתוקפה שלא תעלה, ועלתה ונפלה, פטור, שאנוס הוא.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

רועה, הכל מודים שמניח רועה ביניהם ומסתלק.

דף ל"ח ע"א

א. המפקיד פירות אצל חברו, והם אבודים על ידי עכברים או ריקבון, אם הם בכדי חסרונם (כדרך שאר תבואות - ראה להלן מ.). לחכמים לא יגע בהם למוכרם. וטעמים: לרב כהנא שאדם רוצה בקב שלו מתשעה של חברו, ולרב נחמן בר יצחק שמא עשאה המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר. ולשיטת רשב"ג מוכרם בפני בית דין, שהוא כמשיב אבידה לבעלים. ו"א שהלכה כרשב"ג ו"א שהלכה כחכמים.

ב. ומאחר שאמרו שלא יגע בהם (לתנא קמא), יכול בעל הבית לסמוך שעשו כתיקון חכמים, ולעשותם תרומה ומעשר על מקום אחר.

ג. ואם הרקיבו יותר מכדי חסרונם: לרב נחמן בר יצחק עדיין לא יגע בהם, שמא עשאה בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר. ולא ימכרם לכהנים בדמי תרומה, שמא יאבדו מיד ביותר מכדי חסרונם, ועדיין לא הספיק בעל הבית לעשותם תרומה על מקום אחר עד שמכרום, וכשיפרישם לאחר מכירה לא חלה תרומתו, ונמצא אוכל טבלים. ולרב כהנא יכול למוכרם, שלא אמרו שאדם רוצה בקב שלו יותר משל חברו אם הם אבודים יותר מכדי חסרונם. (ותשעה קבין

שאדם אחד הפקיד אצלו, והיה לו לדקדק מי הוא.

ד. שנים שהפקידו אצל אחד זה בפני זה, זה מנה וזה מאתים, וכל אחד תובע ואומר מאתים שלי, לתנא קמא נותן לכל אחד מנה (לצאת ידי שמים) והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו. ואין צריך לשלם לכל אחד מאתיים, לפי שהפקידו זה בפני זה, וגילו דעתם שמאמינים זה את זה להפקיד שני פיקדונותיהם בצרור אחד, ואינו צריך לדקדק מי הפקיד המנה ומי המאתים. ולרבי יוסי הכל יהא מונח עד שיבא אליהו, כדי שיפסיד הרמאי ויודה על האמת. וכן הדין בשני כלים אחד יפה מנה והשני אלף זוז, וכל אחד אומר יפה שלי. שלתנא קמא נותן את הקטן לאחד ולשני דמי קטן מתוך גדול, והשאר יהא מונח. ולרבי יוסי הכל יהא מונח.

ה. ואם הפקידו זה לא בפני זה, צריך הנפקד לדקדק מי הפקיד מנה ומי מאתים, ואם אינו יודע, וכל אחד תובע ואומר מאתים שלי, צריך ליתן מאתים לכל אחד (לצאת ידי שמים).

ו. שנים שהפקידו אצל רועה מדעתו, זה טלה אחד וזה שנים, כל אחד אומר שנים שלי, אפילו הפקידו זה בפני זה, נותן לכל אחד שנים (לצאת ידי שמים) גם לרבי טרפון, שדבר הנראה הוא מי שהביא אחד ומי שנים, ודומה לשנים שהפקידו בשני כריכות. ואם הפקידוהו שלא מדעתו של

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

את הכל. ואם באו הבעלים לאחר שאכל כבר, גם אם שמע שממשמשים ובאים וקדם ותלש את כל הפירות ואכלם, זכה.

ג. ואם לא שמעו בו שמת, י"א שאין מורידים קרוב לנכסיו, שמא יפסיד אותם, ואם ירד מוציאים אותו מידו. וי"א שמורידים אותו, ונותנים לו פירות כאריס כדי שלא יפסידם, ושאר הפירות יהיו מונחים עד שיבואו הבעלים.

ד. ואם היה המוריש כאן, ואין יודעים להיכן הלך, אין מורידים קרוב לנכסיו. וגם אם ירד, מוציאים אותו מידו.

ה. ממשמע שנאמר 'וְחָרָה אִפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בְּחָרָב', יודע שאני שנשותיהם אלמנות ובניהם יתומים, מה תלמוד לומר 'וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֲלֻמְנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֻמִּים'? שנשותיהם מבקשות לינשא, ובניהם רוצים לירד לנכסיהם, ואין מניחים אותם, שיהיו בשבי ולא ידעו אם חיים הם או לא. וגם לסובר שמורידים קרוב לנכסי שבו, אין מניחים לו למוכרם.

דף ל"ט ע"א

א. המוציא הוצאות על נכסי מלוג של אשתו, ומת או שגירשה, בין שהוציא הרבה ואכל קימעא, ובין שהוציא קימעא ואכל הרבה, מחזיר לה את הקרקע כמות שהיא, ואינו נוטל כלום. ואם היא קטנה יתומה שנשואה לו מדרבנן, הרי הוא כמוציא על נכסי אחר, ואם לא אכל כדי הוצאתו שמין לו כאריס, שאינו סומך

גוזמא הוא). וימכרם לכהנים בדמי תרומה, שמא עשאם בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר. ואין חוששים שיפריש אותם לאחר מכירה, שאין זה מצוי שיאבדו יותר מכדי חסרונם רק לאחר זמן מרובה, ואם עשאם תרומה, מן הסתם עשאם קודם לכן.

ד. המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו בכדי חסרונם, או שהפקיד אצלו יין והחמיץ, שמן והבאיש, דבש והדביש, שכל אלו לא יתקלקלו יותר, אבל הם מקלקלים את הקנקנים, לרבי מאיר לא יגע בהם, שלא חששו להפסד מועט של פירות שהרקיבו בכדי חסרונם, ושל הקנקנים. ולחכמים ימכרם בבית דין, שגם להפסד מועט חששו. ומוכר אותם לאחרים ולא לעצמו. וכן גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק, פורטים לאחרים ולא לעצמם. וכן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק, מוכרים לאחרים ולא לעצמם, שלא יחשדו אותם שלקחו בזול.

דף ל"ח ע"ב

א. י"א שכל מקום ששנה רשב"ג במשנתו הלכה כמותו, חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה. ויש חולקים על כלל זה.

ב. שבוי שנשבה, ושמעו בו שמת, מורידים את הקרוב הראוי ליורשו לנכסיו, כדי שיעבוד את קרקעותיו, ואם יבואו הבעלים קודם שיאכל את הפירות, יטול כאריס. ואם יבואו עדים שמת, הוא יורש

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ו. וכן אין מורידין קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן, כגון קטן שיש לו אח מאב, ואותו האח יש לו אח מאם, אין מורידין אותו אע"פ שאינו קרוב של הקטן, שמא יחזיק בה לצורך אחיו, ויאמר שהוא מחלקו שנפלו לו מאביו. אבל אדם אחר מורידים, ואין חוששים שיאמר לאחר שלש שנים קנייתה מאביו, שאין מחזיקין בנכסי קטן.

דף ל"ט ע"ב

א. מי שישב בקרקע שלש שנים בפני הקטן, וטוען אביו מכרה לי, אינו נאמן. וגם אם אכלה שלש שנים לאחר שהגדיל, אין לו חזקה, הואיל ובתחילת ירידתו לתוכו קטן היה, וכשהגדיל לא ידע שהוא של אביו, לא מיחה.

ב. זקנה שהיו לה שלש בנות, ושבו אותה ואחת מבנותיה, והבת השניה מתה והניחה תינוק. לשיטת אב"י מורידים את בתה השלישית לחצי מנכסיה, כי אם מתו שתי השבויות היא יורשת מחצה, ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבוי. ועל המחצית השניה מעמידים אפוטרופוס, שאי אפשר להוריד את התינוק, שמא הסבתא קיימת ואין מורידין קטן לנכסי שבוי, וגם לא את הבת, שמא אינם קיימות והם של תינוק, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן. ולשיטת רבא, מעמידים את האפוטרופוס על כל הנכסים.

ג. ואם שמעו שמתה הסבתא, לשיטת אב"י, נותנים שליש לאחות שהם שלה,

דעתו שיהיה בידו שמא תמאן ותצא, לפיכך תיקנו לו כאריס כדי שלא יפסיד את הנכסים.

ב. מי שיצא לדעת אין מורידים קרוב לנכסיו, לפי שהיה שפוי בדעתו ולא ציוה בלכתו לירד לנכסיו. וכן אם ברח מחמת חוב המס קודם הזמן, שאין כאן בהלה. אבל אם ברח משום שהרג את הנפש, מורידים קרוב לנכסיו.

ג. שבוי שנשבה והניח קמה לקצור, או פירות בשלים, בית דין מעמידים אפוטרופוס לקצור אותם ולהניחם לבעלים, ואחר כך מורידים קרוב שישביח ויטול כאריס. אבל אין מעמידים את האפוטרופוס גם להשביח, שאין בית דין טורחים לבקש אפוטרופוס לאנשים גדולים שנתמלא זקנם, שלא ישמעו להם להיות אפוטרופוס בחינם אלא ליתומים שהוא דבר מצוה.

ד. אין מורידין קטן לנכסי שבוי, שמא יפסיד את הקרקע.

ה. אין מורידין קרוב לנכסי קטן, בין בשדות ובין בבתים, ואפילו אם עשו שטר חלוקה, שמא יחזיק בהם ויאמר מחלק ירושתו היא, והקטן לא ידע למחות. ואפילו לאחיו מן האם, שמא יאמר קרקע זו מנכסי מלוג של אמי, ואביו של קטן אכל פירותיהם, ומת קודם לאמי, וירשתו חציים מאמי.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לחסור בכל שנה, וזה שיעורם: א) לחטים ואורז קלוף תשעה חצאי קבין לכור [אבל אורז שאינו קלוף, דרכם לחסור הרבה]. ב) לשעורים ודוחן תשעה קבין לכור. ג) לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולים, שלש סאים לכור. [שהגבעולים מתייבשים ונופלים והרוח מנשבתן].

ב. ואם הפקיד בידו כמה כורים, לחכמים מנכה כשיעור זה לכל כור בכל שנה, אע"פ שהעכברים אוכלות בשוה, הרבה מהם אובדות ומתפזרות. ולרבי יוחנן בן נורי מנכה רק לכור אחד.

ג. הפקיד ביד חברו עשרה כורים בימות הגורן, והחזיר לו בימות הגשמים, לרבי יהודה אינו מוציא לו חסרונות, שבימות הגורן החיטים יבשים, ובימות הגשמים הם נופחות, ונפיחתו משלמת החסרון מה שהעכברים אוכלים. אבל אם מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגורן, מוציא לו חסרונות.

ד. המפקיד יין אצל חברו, ועירבו עם יינו, במקום שטחים החביות מבפנים בשעוה, ינכה לו שתות שבולעים הקנקנים. ובמקום שטחים בזפת, הם בולעים יותר ומנכה לו חומש. ו"מ שאם החביות עשויות ממין אדמה שבולע פחות, מנכה לו שתות, ואם הם ממין שבולע יותר מנכה לו חומש.

ה. המפקיד אצל חברו שמן, יוציא לו שלשה לוגים למאה, לוג ומחצה שמרים,

ושליש לתינוק, ומחצה מן השליש האחרון נותנים ביד האחות, ועל מחצה מעמידים אפטרופוס. ולרבא מעמידים אפטרופוס על כל השליש.

ד. הבא ממדינת הים ואומר לאחד אחיך אני וחלוק לי בנכסים, והוא אינו מכירו לפי שיצא בלא חתימת זקן, צריך להביא עדים שהוא אחיו. ואם הוא גבר אלים וירא להביא עדים שיעידו נגדו, צריך המחזיק להביא עדים שאינו אחיו ויפטר.

ה. באו עדים שהוא אחיו, והבא היה קטן כשירד המחזיק לתוכו, נותן לו מחצה ממה שהשביח, ואין שמין לו בהם כאריס, שאילו היה נמלך בבית דין לא היו מורידים אותו, שאין מורידים קרוב לנכסי קטן.

ו. מי שמת והניח בנים גדולים וקטנים, והשביחו גדולים את הנכסים, השביחו לאמצע, שהגדולים היו יודעים שהקטנים יקחו את חלקם, ומחלו להם.

דף מ' ע"א

א. המפקיד פירות אצל חברו, והניחם בקרן זוית, אומר לו הרי שלך לפניך, ואינו מנכה מהם כלום. ואם עירבם השומר עם פירותיו והסתפק מהם, אם הוא יודע כמה נסתפק מהם, יעשה חשבון כמה חסרו מהם, וינכה משל חברו לפי החשבון. ואם אינו יודע כמה נסתפק מהם, ינכה מפירות של חברו לפי מה שרגילים פירות אלו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף מ"ב ע"א

א. המפקיד מעות אצל חברו, וצרך והפשילן לאחוריו ולא בידו, חייב, שלא שמרן כדרך השומרים, שנאמר 'וצרת הכסף בידך', אע"פ שצוררים יהיו בידך. וכן אם מסרם לבנו ולבתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא כראוי, חייב. ואם שימר כדרך השומרים, פטור.

ב. לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו, שנאמר וצרת הכסף בידך.

ג. לעולם ישליש אדם את מעותיו, שליש בקרקע, ושליש בפרקמטיא, ושליש תחת ידו.

ד. אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמין. ולפיכך ההולך למוד את גורנו, אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למוד, אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואחר כך בירך, הרי זה תפילת שוא, שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי, אלא בדבר הסמוי מן העין.

ה. כספים אין להם שמירה אלא בקרקע או בכותל, ויטמין אותם טפח. לא שמרם בקרקע ונגנבו, פשיעה היא וחייב. ואם הפקידו בעל הבית בידו בערב שבת בין השמשות, לא הטריחוהו חכמים להטמינם בקרקע קודם שבת. ואם שהה

הבעלים מקום בביתו של שומר לאמר זוית זו השאילני, או שיחדו לה מקום והחזירה למקומה, פטור, שהגזלן אינו צריך השבה מדעת בעלים. אבל אם יחדו לה הבעלים מקום, והחזירה למקום אחר, חייב באונסים, שמאחר שלא החזירה למקומה, אין כאן השבה.

ד. י"א ששליחות יד שחייב הכתוב לשומר גם אם נאנסה, צריכה חסרון, ואם לא חסרה פטור. וי"א שאינה צריכה חסרון, שנאמרה שליחות יד בשומר שכר אע"פ שאפשר ללמדה בק"ו משומר חנם שפטור מגניבה או משואל שמשתמש לדעת בעלים, כדי ללמד שאינה צריכה חסרון.

ה. רועה שהניח עדרו ובא לעיר (באופן שלא פשע, כגון שנכנס בשעה שבני אדם נכנסים לעיר, או ששמע קול אריה), ובא זאב וטרף או ארי ודרס, פטור, שהוא אונס. ואם הניח מקלו ותרמילו עליה, אם חזר ונטלה פטור. ואם עודן עליה ובשעה שהניחה הכישה במקל ורצתה לפניו, לסובר שליחות יד אינה צריכה חסרון חייב, ולסובר שצריכה חסרון אינו חייב אלא אם הכחישה במקל.

ו. שואל שבעליו עמו, פטור מאונסים. אבל שומר חנם ושומר שכר ששלחו יד, אפילו בעליו עמו, חייבים באונסים.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לה שהם פקדון שתטמינם בקרקע. והוא היה סבור שאם תחשוב שהם שלו וודאי תטמינם.

ב. אפוטרופוס שקנה שור עבור יתומים, ולא היו לו שיניים לטחון את אכילתו, ומסרו לרועה והשליך לפניו אוכל ואכל ומת, האפוטרופוס פטור לפי שמסרו לרועה. והרועה חייב לשלם אם יש הפסד ליתומים, כגון שלא מצאו את המוכר, שהוא שומר שכר והיה לו לעיין אם יוכל לאכול. ואם מצאו את המוכר, מחזיר המוכר דמים ליתומים שהוא מקח טעות. והרועה ישלם לו דמי בשר בזול אם לא היה לו לידע שהשור אין לו שיניים, כגון שהוא סוחר הקונה מאחרים ומוכר.

ג. מי שיש לו שתי חבילות של כישות, אחת שהפקידו בידו ואחת שלו, ואמר לשלוחו שיביא כישות מכרי שלו לעשות בהם שכר, ולקח מן הפקדון, והטילו בעל הבית בשכר, ונפסד השכר. אם חבילה שלו קרובה ושל המפקיד רחוקה, ושהה השליח כשיעור דרך הקרוב ועדיין לא בא, המפקיד חייב לשלם, שהיה לו לידע שמשל הפקדון הביא לו. ואם לא שהה המפקיד פטור, שהרי אמר לו להביא משלו, והשליח פטור לפי שלא אמר לו מאלו לא תביא. ואם לא נתקלקל השכר, משלם לו השומר משום נהנה. ואם נתקלקל במקצת, כגון שהיה כישות גרוע, משלם לו כפי מה שהשביח.

במוצאי שבת כשיעור שהיה יכול לקוברם, ולא קברם ונגנבו, חייב. ואם המפקיד תלמיד חכם וחרד על מצות הבדלה על הכוס, יכול השומר לומר שחשש שמא צריך אותם להבדלה ולכך לא קברם.

ו. במקום שמצויים בני אדם המגששים בקרקע בשפודים של ברזל להכיר מקום שתחתיו חלל, אין שמירה למעות אלא בשמי קורה. ובמקום שמצויים שוברי התקרה, אין להם שמירה אלא בין שורות הבנין בכותל. ובמקום שמצויים בני אדם שמתפחים בכותל, אין להם שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע, או בטפח הסמוך לשמי קורה.

ז. שומר שהיה תחילתו בפשיעה וסופו באונס, כגון שהפקידו בידו מעות, והניחם במקום השמור מגנבים ואינו שמור מדליקה, ונגנבו המעות. "א שהוא חייב וי"א שהוא פטור.

ח. שומר שלא ידע היכן הניח את פקדונו, הרי הוא פושע וחייב.

דף מ"ב ע"ב

א. שומר שמסר מעות שהפקידו בידו לאמו, והניחתם בארגז (ולא קברתם בקרקע), ונגנבו, השומר נשבע שמסרם לאמו ופטור, שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. ואמו נשבעת שהניחתם בארגז ופטורה, לפי שלא אמר

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף מ"ג ע"א

יכול השולחני להשתמש בהם, ואם הוציאם השולחני מעל הגזבר. ואם לא הוציאם, לסוברים שדינו כשואל, כבר יצא מרשות הקדש משעה שבאו ליד שולחני ומעל הגזבר, ולסוברים שאין דינו כשואל ופטור מאונסים, לא מעל הגזבר.

ז. הגוזל מחבירו חבית ששויה זוז, ונתיקרה ועמדה על ארבע, ונשברה מאליה, משלם זוז, שכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה. ואם שברה בידים משלם ארבעה, שאילו היתה בעין היתה חוזרת לבעלים, ונמצא שגזלה בשעת שבירה.

דף מ"ג ע"ב

א. השולח יד בפקדון, או שטלטלה להביא עליה גוזלות, והזלה, לסובר ששליחות יד אינה צריכה חסרון, דינו כגזול, ואם הוציאה לאחר מכן, משלם כשעת הגזילה. ואם הוקרה ואחר כך הוציאה, משלם כשעת ההוצאה (כדין הגוזל חבית מחבירו ושבירה לאחר שהוקרה).

ב. אם נשבח הפקדון לאחר ששלח בו יד, כגון שהפקיד בידו בהמה ונתעברה אצלו, או שחסרה, כגון שגזז אותה, לבית שמאי משלם אותה ואת גיזותיה וולדותיה. ולבית הלל משלם כמו שהיתה שוה בשעה ששלח בה יד. ולשיטת רבי עקיבא משלם כשויה בשעת התביעה, בין

א. המפקיד מעות אצל שולחני, אם היו צרורים וחתומים, לא ישתמש בהם, לפיכך אינו אלא שומר חנם, ואם אבדו אינו חייב באחריותם.

ב. היו המעות מותרים, יכול להשתמש בהם, ולפיכך אם כבר הוציאם, חייב באונסים. ואם עדיין לא נשתמש בהם, י"א שחייב באונסים, שמאחר שיכול להשתמש דינו כשואל. וי"א שדינו כשומר שכר, שיש לו הנאה שאם יזדמן לו עסק שיש בו ריווח יקנה בהם, ולפיכך אם נאבדו באונס פטור, ואם נגנבו או נאבדו בלא אונס חייב.

ג. ואם היו צרורים בקשר משונה, י"א שלא ישתמש בהם, וי"א שהוא ספק.

ד. הפקיד מעות אצל בעל הבית, בין צרורים בין מותרים לא ישתמש בהם, ולפיכך דינו כשומר חנם ואם נגנבו או נאבדו פטור.

ה. הפקיד מעות אצל חנוני, לרבי מאיר דינו כבעל הבית, ולרבי יהודה דינו כשולחני.

ו. גזבר שהיה סבור על מעות הקדש שהם שלו, והפקידם ביד שולחני, אם היו צרורים, לא ישתמש בהם השולחני, ואם הוציאם לא מעל הגזבר. ואם היו מותרים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שליחת יד צריכה חסרון, לפי שנתכוין לקנות את הרביעית והניחה בחבית כדי שתשתמר בכלי מלא.

ה. הוציא ממנה רביעית והחמיצה, משלם את כולה, שדרכו של יין להחמיץ בכלי חסר, וחצים שלו גרמו לה להחמיץ.

ו. שומר שאמר לעבדו או לשלוחו לשלוח יד בפקדון חייב, שנאמר 'על כל דבר פשע'.

ז. שומר שהגביה את הארנקי על מנת ליטול ממנו דינר ועדיין לא נטלה, נסתפקו בגמרא אם לסובר שליחות יד צריכה חסרון פטור מאונסים, או שחייב משום שכיס מלא משתמר יותר מדינר יחידי. ולא נפשט.

שהודה ובין שבאו עדים, שנאמר 'ביום אשמתו'. י"א שהלכה כרבי עקיבא. ולשיטת רבא, הלכה כבית הלל.

ג. החושב לשלוח יד בפקדון, שאמר בפני עדים: אטול פקדונו של פלוני לעצמי. לבית שמאי חייב, שנאמר 'על כל דבר פשע', ולבית הלל אינו חייב עד שישלח בו יד, שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו.

ד. שומר שהטה את החבית ונטל ממנה רביעית, ונשברה, אינו משלם אלא רביעית, שאין דין שליחות יד בלא קנין. ואם הגביה ונטל ממנה רביעית ונשברה, משלם דמי כולה. וכן אם הגביה על מנת ליטול ועדיין לא נטל, חייב גם לסובר

הדרן עלך
המפקיד למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק הזהב למסקנא

דף מ"ד ע"א

כל המטלטלים קונים את המטבע, והמטבע אינו קונה את המטלטלים.

ד. כל המטלטלים קונים זה את זה, בין בתורת חליפין בין בתורת דמים.

ה. משך מחבירו פירות ולא נתן לו מעות, אינו יכול לחזור בו. נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות, יכול לחזור בו. אבל אמרו חכמים: מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו. ולשיטת רבי שמעון כל שהכסף בידו ידו על העליונה, ולפיכך אם נתן הלוקח מעות למוכר, המוכר יכול לחזור בו והלוקח אינו יכול לחזור.

ו. רבי בילדותו היה סובר שהזהב נחשב למטבע כלפי הכסף, כי הוא חשוב יותר, ולפיכך היה שונה כך: 'הכסף קונה את הזהב והזהב אינו קונה את הכסף'. ובזקנותו חזר מדבריו ושנה להיפך, ש'הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב', לפי שהכסף חריף יותר והוא המטבע כלפי זהב.

דף מ"ד ע"ב

א. אסור ללוות דינר זהב בדינר זהב, שמא יוקירו ויבוא לידי רבית. ואם לוח ונתייקר,

א. הלוקח דינרי זהב מחבירו על מנת לשלם דינרי כסף, משיכת הזהב שלו קונה את הכסף לבעל הזהב, ואינו יכול לחזור בו. ואם נתן לו הלה דינרי כסף תחילה על מנת שישלם לו דינרי הזהב, לא קנה, ושניהם יכולים לחזור. שמטבע הכסף חריף יותר ונקרא מטבע, ודינר זהב חשוב פירות, ומשיכת פירות קונה במטלטלים, אבל נתנית הכסף על המטלטלים אינו קונה. וזהו ששנינו 'הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב'.

ב. וכן מטבעות של נחושת קונים את הכסף, והכסף אינו קונה את הנחשת, ואע"פ שבמקום שקונים בפרוטות של נחושת הם יוצאות בהוצאה יותר ממטבעות כסף, מאחר שיש מקומות שאין קונים בנחושת כלל, נקרא הכסף מטבע והנחושת פירות.

ג. מעות הרעות, והן מעות שנפסלו, חשובים פירות, ולפיכך הם קונות את היפות, והיפות אינן קונות אותם. אסימון, והוא מטבע שאין עליו צורה, קונה את המטבע, והמטבע אינו קונה את אסימון.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ולבית הלל מותר, שהכסף נקרא פרי כלפי זהב.

ב. ללשון זה, נחלקו אמוראים בגמרא לענין מי שיש לו פירות של מעשר שני, אם יכול לחללם על דינרי זהב לבית שמאי, שי"א שמטבע זהב נחשב פרי רק כלפי כסף, אבל כלפי הפירות הוא חשוב מטבע, ומחללים עליו פירות. וי"א שלבית שמאי זהב חשוב כפרי, ואין מחללים פירות מעשר שני אלא על מטבע. ועל פרוטות של נחושת מותר לחלל לדברי הכל, כי במקום שהפרוטות יוצאות, הם חריפות ממטבע של זהב.

ג. גם לסובר שמותר לחלל פירות על דינר זהב לבית שמאי, אסור ללוות דינר זהב בדינר זהב, שאע"פ שהוא חשוב מטבע כלפי פירות, כיון שיש בו צד פרי כלפי הכסף, שייך בו יוקר וזול, ואסור ללוותו משום ריבית כדין הלוואת סאה בסאה.

ד. לשון שני: מותר מן התורה לחלל מעשר שני על דינרי זהב, שהוא חשוב מטבע. ומותר לחלל גם סלעי כסף על דינרי זהב, שאין איסור לחלל מטבע על מטבע (למסקנא). אלא שלבית שמאי אסרו חכמים לחלל דינרי כסף על דינר זהב, שמא ישהה עליותיו עד שיהיה לו סלעים של מעשר שני בדינר זהב. ולבית הלל אין חוששים.

ה. לשיטה זו י"א שבית שמאי מודים בפירות שלא אסרו חכמים לחלל אותם

מחזיר לו כפי שויו בשעת ההלוואה. ולשיטת רבי בילדותו לזה דינר ומחזיר דינר, שהזהב מטבע הוא, ודינרי הכסף הוזלו. ואם היו ללוה דינרי זהב בביתו בשעה שלוה, מותר ללוות לדברי הכל, שנעשה כמי שאמר לו הלוויני עד שיבוא בני או עד שאמצא מפתח.

ב. פרוטה הוא אחד משמונה באיסר האיטלקי, ונפקא מינה לקדושי אשה. איסר הוא אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף, ונפקא מינה למקח וממכר, שאם מכר לו דינר ביותר מעשרים וארבע איסרין, כל מה שהעלה יתר על כן נתאנה לוקח, ואם יש אונאה שתות יחזיר אונאה. דינר של כסף הוא אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב, ונפקא מינה לענין פדיון הבן לסובר שהזהב הוא המטבע, שהשיעור קצוב לפי ערך הזהב, וחמשה סלעים יהיו לעולם ארבע חומשים של דינר זהב.

דף מ"ה ע"א

א. מי שיש לו סלעי כסף של מעשר שני, לבית שמאי לא יחליפם בדינר זהב כדי להקל מעליו המשאוי, ובית הלל מתירים. ונתבארו בגמרא טעם מחלקותם בשני אופנים:

לשון ראשון: שלמדים ממה שנאמר 'וצרת הכסף' שאין מחללים מעשר שני מחוץ לירושלים אלא על מטבע, ולבית שמאי נקרא מטבע זהב פרי כלפי הכסף,

שיכונני הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

על המקח, נתחייב המושך לשלם כפי שהתנה עם המוכר, שהזהב הוא כמטלטלים ונקנה בקנין משיכה. ואם התחייב לשלם למוכר סלעים חדשים, לא יוכל לשלם לו ישנים, אע"פ שהם טובים מן החדשים, שיכול לומר נוח לי בחדשים שרצוני ליישנם, ובישנים אני חושש שישחירו יותר מדאי. אבל אם נתן לחבירו מטבעות כסף כדי לקנות בו מטבע זהב בתורת קנין כסף, לא קנה, כי הכסף חשוב מטבע, וקנין כסף אינו קונה במטלטלים.

דף מ"ו ע"א

א. כשם שמטבע לא נעשה חליפין, כך אינו נקנה בחליפין. אבל הפירות נקנים בחליפין, גם לסובר שאינם נעשים חליפין.

ב. הפודה מעשר שני שלו, צריך להוסיף חומש, אבל הלוקח מעשר שני של אחרים, אין צריך להוסיף. היה עומד בגורן, ורוצה לחלל פירות מעשר שני שלו, ולהערים בפדיונו על ידי שימכרנו לאיש אחר, כדי שלא יתחייב חומש, אם אין בידו מעות, נותנם לחבירו במתנה, והוא פודה אותם מיד המקבל בלא חומש. אבל אם יש בידו מעות, ימסור את המעות לחבירו, וחבירו יפדה את המעשר מידו, שעל ידי כן לא נראה כהערמה כל כך.

ג. היו חמריו ופועליו תובעים אותו בשוק, ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות שאין בהם צורה, ואני אעלה לך יפה דינר

על דינר זהב, שהם מרקיבים ולא ישהה אותם. וי"א שגם בפירות חוששים שישהה עליותיו ואסור לחללם על דינרי זהב.

ו. מי שיש לו מעות נחושת של מעשר שני, ובא לפורטם בסלע של כסף להעלותם לירושלים מפני משאוי הדרך. לבית שמאי יפרוט את כולם בסלע, ולבית הלל לא יפרוט אלא חציים, שכשיבוא לירושלים יהא צריך לפרוטות מיד לקנות צרכי סעודה, ואם ירוצו הכל אצל שולחני לפרוט, יוקירו הפרוטות, ומעשר שני נפסד, לפיכך ישאו פרוטות עמהן להוציא במקצת, ולכשיכלו, יפרוט מטבעות כסף שבידו מעט מעט.

ז. למסקנת הגמרא, מותר לחלל מטבע של מעשר שני על מטבע אחר אפילו מחוץ לירושלים, שנאמר 'ה'כסף לרבות כסף שני'.

דף מ"ה ע"ב

א. מטבע, י"א שהוא נעשה חליפין, שאם נתנו על מנת לקנות חפץ אחר בתורת קנין חליפין כדרך שקונים בסודר, נקנה החפץ לקונה בכל מקום שהוא. וי"א שאינו נעשה חליפין, שדעתו של מקנה על הצורה, והיא עשויה ליבטל כשיגזור המלך לצור צורה אחרת, והרי הוא כדבר שאינו מסוים.

ב. המושך דינר זהב מחבירו על מנת לשלם עליו מטבע כסף בתורת תשלומים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מפורשת מן התורה, ומעות אינם קונות בשום מקום.

ג. מעות שפסלוהו בני המדינה, נקנה בחליפין על ידי מעות שפסלתו מלכות, ששניהם דינם כפירות. ואע"פ שהמטבע שפסלוהו בני המדינה יוצא במדינה אחרת, והמטבע שפסלתו מלכות יוצא בצינעא, אינם חשובים למטבע מחמת כן.

דף מ"ז ע"א

א. האוחז בידו מעות, ואומר לחבירו מכור לי חפץ שלך בדמים אלו שבידי, ולא הקפיד בעל החפץ לשאול כמה הם, וקיבלם מיד הלוקח, לרב הונא קנה לוקח בלא משיכה, שסובר רבבי יוחנן שדבר תורה מעות קונות, ובאופן שאינו מצוי לא תיקנו חכמים שצריך משיכה. ואם יש במעות שתות פחות משויו של החפץ, י"א שיש למוכר על הלוקח דין אונאה, לפי שאמר לו לשון מכירה ולא לשון חליפין. וי"א שאין לו עליו דין אונאה.

ב. הנותן לחבירו חפץ בחפץ בתורת חליפין, לקנות כדין קנין סודר, ומקפיד לראות שיהא שוה כך וכך, קנה.

ג. החליף חמור בפרה וטלה, ומשך את הפרה ולא משך את הטלה, לא קנה בעל הפרה את החמור, שלא עשה עדיין משיכה גמורה.

ד. פרטי דינים בקנין סודר: א) י"א שקונים בכליו של קונה, שנוח לו לקונה שיִקְנֶה

וטריסית ממעות שאין בהם צורה שיש לי בביתי, אם יש לו מעות בביתו מותר, שמטבעות אלו נעשים חליפין ונקנים בחליפין, וקנה מיד, ואין כאן הלוואה. אבל מעות שיש בהם צורה אסור, לפי שאינם נקנים בחליפין, ואין זה אלא הלוואה, והוא ריבית. וי"א שגם במעות שיש בהם צורה מותר, כיון שיש לו בביתו הרי זה כאומר הלוויני עד שיבוא בני או עד שאמצא מפתח, שאין איסור ריבית בכך. ואם אין לו מעות בביתו, בכל אופן אסור משום ריבית.

דף מ"ז ע"ב

א. לרב ששת עושים קנין חליפין בכל המטלטלים ששמין אותם בדמים, ואפילו בפירות, חוץ ממטבע שאינו עושה חליפין. ולרב נחמן אין עושים חליפין אלא בכלי, אבל בפירות לא.

ב. לרבי יוחנן דבר תורה מעות קונות, וחכמים אמרו שמשכה קונה, גזירה שמא יאמר המוכר ללוקח לאחר שכבר שילם לו דמים, נשרפו חיטיך בעליה. ויש דמים שקונים כחליפין גם מדרבנן, שאם מכר לו שור במנה, ומשכו, ונתחייב לו זה המנה, אמר לו המוכר יש לך פרה ליתן בדמים, ושם לו אותה במנה או בפרס, אמר לו מוכר השור הרי מעות שאתה חייב לי נתונים לך בדמיה, מעות הללו קונים בלא משיכת הפרה, כי בדבר שאינו מצוי לא גזרו חכמים. ולריש לקיש משיכה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. לשיטת חכמים אין מחללין מעשר שני על אסימון, שנאמר 'וצרת הכסף' דבר שיש עליו צורה. ולרבי ישמעאל ורבי דוסא מחללים, שנאמר 'וצרת' כל דבר הנצרך ביד. ושון שאין מחללים על מעות פחותות ורעות הניתנות לבלן לסימן (שידע כמה בני אדם נכנסו לבית המרחץ).

ד. לרבי יוחנן דבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה, שמא תיפול דליקה באונס בבית המוכר וישרפו החטים שמוכר, ולא יטרח המוכר להצילם כיון שהם ברשות לוקח, והעמידוהו חכמים ברשות המוכר עד שימשכנו הלוקח, כדי שיטרח להצילם. ולריש לקיש משיכה מפורשת מן התורה, שנאמר 'מיד עמיתך' דבר הנקנה מיד ליד.

ה. דין אונאה הוא בין כשהלוקח מתאנה ע"י המוכר, ובין אם המוכר נתאנה ע"י לוקח, שנאמר 'וכי תמכרו ממכר אל תוננו' 'או קנה אל תוננו'.

ו. לרבי שמעון קונים במעות מן התורה (גם לריש לקיש), ולאחר תקנת חכמים המוכר אינו יכול לחזור בו, רק הלוקח שהכסף בידו, שהמוכר יטרח להציל את החטים מדליקה, כדי שלא יחזור בו הלוקח כשתיפול דליקה בבית המוכר.

דף מ"ח ע"א

א. הנושא ונותן בדברים לא קנה, ואם חוזר בו, אין רוח חכמים נוחה הימנו, אבל

המקנה את סודרו, כדי שיִקְנֶה לו את החפץ או את הקרקע. וי"א שקונים בכליו של מקנה, שתמורת ההנאה שיש למקנה מכך שהקונה קיבל ממנו את סודרו, הוא מקנה את החפץ. ולהלכה קונים בכליו של קונה. (ב) קונים בכלי שאין בו שוה פרוטה. (ג) לרב נחמן קונים בכלי ולא בפירות, שנאמר 'נעלו'. ולרב ששת קונים גם בפירות, שנאמר לקיים כל דבר. אבל אין קונים בחצי אגוז או חצי רימון, שנאמר 'נעלו' שצריך דבר המסוים, כלומר דבר שלם. והלכה כרב נחמן שאין קונים בפירות. (ד) לדברי שמואל, קונים בכלי העשוי מגללי בקר. ואין הלכה כדבריו. (ה) אין קונים באיסורי הנאה.

דף מ"ז ע"ב

א. למה כותבים בשטרות 'וקנינא מיניה במנא דכשר למקניא ביה'? 'במנא' כדי להוציא מדברי רב ששת שקונים בפירות, 'דכשר' כדי להוציא מדברי שמואל שקונים בכלי העשוי מגללי בקר, וי"א למעט איסורי הנאה. 'למקניא' לומר שקונים בכליו של קונה ולא של מקנה. 'ביה', י"א למעט מטבע, וי"א למעט איסור הנאה.

ב. אסימון, והוא מטבע שאין עליו צורה, חשוב כפרי, וקונה את המטבע, שהמושך אסימון מחבירו על מנת לשלם לו מטבע, קנה את האסימון ונתחייב לו מטבע.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

יוחנן שמעות קונות מן התורה (או לדעת רבי שמעון גם לריש לקיש), מעל. ואם היה ספר נכרי שאין בו קנין משיכה (שנאמר מיד 'עמיתך'), מעל גם לריש לקיש.

דף מ"ח ע"ב

א. החוזר לאחר שנתן מעות על המטלטלים, הרי הוא ב'מי שפרע'. לאביי מודיעים לו שמי שפרע מאנשי דור המבול וכו' יפרע ממנו אם לא יעמוד בדיבורו, אבל אין מקללים אותו, שנאמר 'ונשיא בעמך לא תאור'. ולרבא מקללים אותו, שנאמר 'בעמך' במי שעושה מעשה עמך.

ב. המוכר לחבירו בית או שדה באלף זוז, ונתן לו הלוקח חמש מאות מהם לשם תחילת פרעון, קנה כל הקרקע בקנין גמור. ואם מכר לו מטלטלים, ונתן הלוקח מקצת הדמים כדי שהחוזר בו יקבל מי שפרע, י"א שקנה למי שפרע כנגד כל המטלטלים, וי"א שמאחר שאינו קונה קנין גמור אלא למי שפרע, לא קנה אלא כנגד הדמים שנתן.

ג. הפוסק דמים על המקח, ונתן ערבון למוכר, ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך, והלה אמר לו אם אני אחזור בי אכפול לך ערבונך, לרבי יוסי נתקיימו התנאים אע"פ ש'אסמכתא' היא, שלשיטתו 'אסמכתא' קונה. ולרבי יהודה קנה כנגד ערבונו, שאין יכולים לחזור מן

אין עליו קללה אחרת חוץ ממה שהוא אינו הגון בעיני חכמים. ואם נתן גם מעות, הרי הוא מקבל 'מי שפרע' משום דברים ומעות.

ב. המכחיש לחבירו על פקדון שהפקיד בידו, או על גזילה שגזל ממנו, או על שכר שכיר שחייב לו, או על מעות שהלוהו, ונשבע לשקר, והודה, מביא קרבן שבועה. ולשיטת רב חסדא, אינו מביא קרבן על הלוואה אלא אם ייחד למלוה כלי להלוואתו, וכן בשכר שכיר אינו מביא קרבן אלא אם ייחד לו לשכיר כלי בשכרו, אבל אם לא ייחד לו כלי, פטור מקרבן שבועה, שההלוואה ניתנה להוצאה ואינה בעין. ולשיטת ריש לקיש שאין קונים מן התורה אלא במשיכה, אינו חייב קרבן בייחוד הכלי אלא אם משכה המלוה מן הלוה, וכן השכיר מבעל הבית, וחזר והפקידה בידו. ויש ראייה מן הכתובים לשיטת ריש לקיש, ממה שלא חזרה תורה ואמרה 'תשומת יד' (שהיא הלוואה) לאחר שהודה, לפי שבייחוד כלי בלבד עדיין אינו חייב קרבן שבועה.

ג. הנותן פרוטה של הקדש בשוגג לבלן כדי לרוחץ במרחץ, מעל, שאין מה למשוך ממנו ושכירות גמורה היא. אבל אם נתנה על דבר שיש מה למשוך ממנו, כגון שנתנה לספר ויכול למשוך ממנו התספורת, או שנתנה לסיטון לקנות ממנו פירות ולא משכם, לריש לקיש שמשכה קונה מן התורה לא מעל. ולשיטת רבי

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ד. ישראל שאמר לבן לוי, כור מעשר יש לך בידי, לרבי יוחנן רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר, שיכול לסמוך על מה שכתוב 'שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב' שלא יתנו ללוי אחר, שמתנה מועטת היא, שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הנאה. ואם נתנו הישראל לבן לוי אחר, אין לו עליו אלא תרעומת.

ה. הנותן מעות על שומשומים, וחזר בו בעל השומשומים, והשליך את מעותיו לנותן, ולא נטלם, ונגנבו, בעל השומשומים מקבל עליו מי שפרע ופטור מלשלם.

דף מ"ט ע"ב

א. המפקיד מעות אצל חברו, ואמר לו הלה 'הרי הבית לפניך הניחם בבית', אינו חייב לשומרם אפילו כשומר חנם.

ב. הנותן מעות על החטים המונחים בעליה של הלוקח שהיא מושכרת למוכר, קנה בקנין כסף (לסוברים שמעות קונות מן התורה), שלא הוצרכו חכמים לתקן שלא יקנה כדי שיטרח המוכר להציל את החטים, שבין כך הלוקח יטרח להצילם לפי שמונחים בעליה שלו.

ג. כדרך שתקנו משיכה במוכר, שאם לא משך הלוקח יכול המוכר לחזור בו, כך תקנו משיכה בלקוחות, שאם לא משך עדיין יכול לחזור אע"פ שכבר נתן מעות.

המכירה כנגד דמי הערבון, אבל מה שהוא יותר מדמי הערבון יכולים לחזור בו.

דף מ"ט ע"א

א. המלוה את חברו על המשכון, ונכנסה שנת השמיטה, אם המשכון שוה כנגד כל החוב, אין שביעית משמטת את חובו. ואם לא היה שוה אלא חצי חובו, לרבן שמעון בן גמליאל החוב שכנגד המשכון אינו משמט, ולרבי יהודה הנשיא משמט לגמרי, שמאחר שאינו שוה כל חובו לא נתן לו המשכון אלא לזכרון דברים בעלמא.

ב. הרוצה לחזור מדברים בלא נתינת מעות, לרבי יוחנן, אם היא מתנה מועטת יש בו משום מחוסרי אמנה ואסור לו לחזור, שנאמר 'הין צדק שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק'. ואם היא מתנה מרובה מותר לחזור בו, שלא סמך עליו המקבל שיקיים את דיבורו. ולרב אין בדברים משום מחוסרי אמנה (גם במתנה מועטת) ומותר לו לחזור, ומה שדרשו שיהא הן שלך צדק, הוא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב.

ג. האומר לבנו לך ושכור לי פועלים, והלך ופסק להם מזונות, אם לא התחילו במלאכה יכול לחזור בו, ואין בזה משום מחוסרי אמנה, שהם יודעים שסמך על אביו. ואם כבר התחילו במלאכה, אסור לחזור, שסמכו דעתם שאביו כבר הסכים לדבריו.

דף מ"ט ע"ב - דף נ"א ע"א

סוגית שיעור אונאה ותגרי לוד

א. המאנה את חבירו במקח פחות משתות, בין אם אינה המוכר את הלוקח ומכרו לו חפץ יותר מדמי שויו פחות משתות, ובין אם אינה הלוקח את המוכר וקנאו ממנו פחות מדמי שויו פחות משתות, המקח קיים, והמתאנה אינו יכול לחזור מן המקח או לתבוע את דמי האונאה מיד לאחר המקח, שלא לתר מחילה היא. (שיעורו המדויק של שתות מבואר להלן).

ב. המאנה את חבירו בשתות: לשיטת רבי נתן המקח קיים וצריך להחזיר את האונאה. וכן פסק רבא. ולשיטת רבי יהודה הנשיא, מי שנתאנה ידו על העליונה, שאם ירצה תובע את דמי אונאתו, ואם ירצה יבטל את המקח לגמרי. ("מ רק בלוקח, וי"מ בין בלוקח ובין במוכר. ראה משנה וגמרא נא.).

ג. כשהמוכר אינה את הלוקח בשתות, אין הלוקח יכול לתבוע את דמי אונאתו (או לחזור מן המקח לרבי יהודה הנשיא) רק אם לא שהה עדיין בכדי שיראה לתגר או לקרובו. ואם הלוקח אינה את המוכר, צריך להחזירה לו גם לאחר ששהה שיעור זה, שאין מקחו בידו שיוכל להראותו לתגר, וצריך להמתין עד שיזדמן לידו מקח הדומה לזה ויוכל לבדוק אם נתאנה או לא.

ד. המאנה את חבירו ביותר משתות, לשיטת תנא קמא המקח בטל. ואם אינה המוכר את הלוקח, יכול לבטל את המקח רק אם לא שהה עדיין בכדי שיראה לתגר או לקרובו. (שיטת רבי טרפון מבואר להלן).

ה. שיעור שתות, כגון ששויו של המקח כ"ד מעות ומכרו בכ"ח, שהמוכר יחזיר ללוקח ארבעה כסף. וכן אם מכרו בעשרים, צריך הלוקח להוסיף למוכר ארבעה כסף. וכן אם מכר חפץ השוה שש בחמש, או בשבע, יש כאן אונאת שתות.

ו. לשיטת שמואל, אם היתה האונאה בשתות המעות, כגון שמכר חפץ ששויו חמש בשש, או ששויו שבע ומכרו בשש, דינו כשתות. ולרב אין דינו כשתות, אלא שאם מכר חפץ השוה חמש בשש, הרי זה יותר משתות והמקח בטל, ואם מכר חפץ השוה שבע בשש, הרי זו אונאה בפחות משתות, ולא לתר מחילה היא.

ז. לשיטת רבי טרפון המאנה בשתות, דינו כפחות משתות, ומחילה היא. ואם אינה יותר משתות ועד שליש, דינו כשתות שהמקח קיים וצריך להחזיר את האונאה (ולרבי יהודה הנשיא יד המתאנה על העליונה), והמאנה יותר משליש המקח בטל לגמרי. ועוד סובר רבי טרפון שהלוקח יכול לחזור כל היום, גם אם כבר שהה בכדי שיראה לתגר או לקרובו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שמונה פונדיונות שהוא שתות. ואם לא פחתה כשיעור אונאה, מותר למכור אותה כסלע יפה.

ב. לשיטת רבא, כמחלוקת בסלע כך מחלוקת בטלית, ששיעור האונאה בכל מקח וממכר לרבי מאיר הוא אחד מכ"ד, ולרבי יהודה אחד מכ"ב, ולרבי שמעון אחד משתות. ולשיטת אב"י, הכל מודים בטלית שאדם מוחל עד שתות, שטוב לאדם לקנות ביוקר כדי לכסות את גופו, ולא נחלקו אלא בסלע, לפי שבשיעורים אלו אינו יוצא בהוצאה.

ג. סלע טבוע שנשחק ונפחת עד שקל בפעם אחת, כגון שנפל לאור ונפחת, מותר לקיימו, שאין עשוי לרמות בו בני אדם למוכרו בסלע יפה, שפחת שלו ניכר, ויוציאו בתורת שקל כשוי. ואם נפחת לפחות משקל, אסור לקיימו, שיכול לרמות בו ולמוכרו בתורת שקל. וכן דינר שנפחת עד שעמד על רובע שקל שהוא חצי דינר, מותר לקיימו ולהוציאו בתורת רובע, ואם נפחת מרובע אסור לקיימו, שמא יוציאו בתורת רובע.

ד. סלע שנפחתה יותר משיעור אונאה, אבל עדיין היא גדולה משקל, י"א שאסור לקיימה, שמא יוציאנה בתורת סלע. וי"א שמותר לקיימה, ואין לחשוש שיחליפנה בסלע שפחיתות שלה ניכר.

ה. דינר הבא משקל, כגון שפחת הדינר עד חציו ונעשה שקל, מותר לקיימו

ב. הנושא ונותן באמנה, שנותן סחורה לחבירו ואומר לו מכור בכמה שתוכל ותן לי המעות לזמן פלוני, ואני סומך עליך, אין עליו אונאה. ולפיכך, אם מכרו הלה בפחות משויו, אין לו אלא דמיו. וכן אם מכרו בדמים מרובים, נותן לו כל הדמים שקיבל.

ג. ואם נתן לו שני יינות למכור, אחד יפה שיש עליו קופצים לקנות את כולו בבת אחת, ואחד רע שאינו נמכר אלא בחנות מעט מעט, לא יאמר לו הרי לך היין היפה בשוה, על מנת שתמכור לי את הרע בחנות בדמים שתוכל, ולכשימכר גם הרע, תן לי את מעות שניהם, ופוטר עצמו בהמתנת מעות של דמי היפה, מלתת לו שכר טרחו על מכירת הרע, שדבר זה אסור משום רבית. אלא או ימכור את שניהם באמנה, ויתן לו שכר קצוב כמנהגם, כגון ארבעה לכל מאה, ויוסיף לו גם שכר כתף המוליכו מביתו לחנות, ושכר גמל ופונדק אם צריך לכך. או שיתן לו את שניהם בשוה, והריוח יהיה של המקבל.

דף נ"ב ע"א

א. סלע שנשחקה מחמת הוצאה, לרבי מאיר אם נחסר ממשקלו ארבע איסרים לסלע שהוא אחד מכ"ד או יותר, אסור להוציאה בתורת סלע, משום אונאה. ולרבי יהודה רק אם פחתה ארבע פונדיונות שהוא אחד מי"ב, ולרבי שמעון

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

בין כפרים לכרכים, שכל אדם בקי בשוין של טלית, ואינו דומה למטבע שרק השולחני בקי בו.

ג. המונע את עצמו מלקבל מטבע שיש בה פגם, אם אפשר להוציאה, אינו אלא נפש רעה.

ד. מחללים מעשר שני על מטבע חסירה כפי שויה.

דף נ"ג ע"א

א. מי שיש לו פירות של מעשר שני שאין בהם שוה פרוטה, אין יכול לחללם על המעות, שנאמר 'ממעשרו' ולא כל מעשרו, פרט למעשר שני שאין בו שוה פרוטה. ואם יש בידו מעות שכבר חילל עליהם מעשר שני, אומר הוא וחומשו יהא מחולל על מעות הראשונות, שאי אפשר לאדם לצמצם מעותיו ולחלל בשוה בצמצום, שהוא ירא לפחות ומוסיף על דמיו, ולפיכך יכול לחלל מעשר שני זה על אותו העודף.

ב. אלו הדברים שיש בתרומה וביכורים ואין במעשר שני: א) זר או כהן טמא האוכלם, חייב מיתה. ב) זר האוכלם בשוגג, מוסיף חומש. ג) נתערבו באחרים, עולים באחד ומאה. ד) הם נכסי כהן לקדש בהם את האשה, ומעשר שני הוא ממון גבוה (לרבי מאיר). ה) טעונים רחיצת ידים, שסתם ידים שניות ומטמאים את התרומה. ו) טעונים הערב

ולהוציאו בתורת דינר. אבל דינר הבא מסלע, אסור לקיימו, אפילו להוציאו בתורת דינר, שמתוך שבא ממטבע עבה ורחבה, טועים לאמדו ויבוא לקבלו בתורת שקל.

דף נ"ב ע"ב

א. מטבע שאסור לקיימה, לא ימכרנה לתגר לאנס ולרוצח, לפי שהם מרמין בה את אחרים. ויכול לעשות נקב באמצעה, ולתלותה בצוואר בנו או בתו. אבל לא יקבנה מן הצד, שהרמאי שימצאנה יחתוך סביבותיה, עד שיוציא את הנקב ויוציאנה בשקל. ולא יעשנה משקל בין משקלותיו, ולא יזרקנה בין גרוטותיו, אלא ישחוק או יתוך או יקוץ אותה, או יוליכנה לים המלח.

ב. מי שאינה את חבירו ונתן לו סלע חסירה, בכרכים יכול להחזירה עד כדי שיִרְאָנָה לשולחני, ובכפרים שאין בהם שולחני, עד ערבי שבתות שאז הוא בא להוציאה לצרכי סעודת שבת, וידע אם יקבלוה ממנו. ומידת חסידות לקבל סלע חסירה מן המתאנה עד י"ב חודש. ואם המקבל לא רצה להתנהג בחסידות, אין לו עליו אלא תרעומת.

ב. המוכר לחבירו טלית, ואינה אותו, לאביי, בכפרים יכול לחזור גם לאחר זמן, ומה שאמרו שאם שהה בכדי להראותה לתגר אינו יכול לחזור, אינו אלא בכרכים שהתגרים מצויים בו. ולרבא אין חילוק

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אין לו תקנה. ואם נפל ברוב, הרי הוא בטל.

ג. מעשר שני שאין בו שוה פרוטה, אין לו פדיון. וי"א שאם אין בחומשו שוה פרוטה, כגון שאינו שוה ארבע פרוטות, אין לו פדיון.

דף נ"ד ע"א

א. המחלל מעשר שני שלו, י"א שמוסיף חומש מלבר, והוא רביע של קרן, שיהא הוא וחומשו חמשה. וי"א חומש מלגאו, כלומר חומשו של קרן.

ב. מקדיש שרצה לפדות את הקדשו בעשרים סלעים, וכל אדם אומרים בעשרים, הוא קודם, לפי שמוסיף חומש, ויש ריוח להקדש. אמר אחד הרי עלי בעשרים ואחד, הבעלים נותנים בעל כרחם עשרים ושש, שאין נותנים לשני באחד ועשרים, שלא יפסיד הקדש את החומש שמוסיף הבעלים, וגם הבעלים לא יפחתו מן הקרן ששם אותה השני, ולפיכך יתן עשרים ואחד לקרן, וחמשה לחומש. ועל עילוי של שני אין צריך להוסיף חומש. וכן אם אמר האחר עשרים ושנים עד עשרים וחמשה, הבעלים נותנים קרן כשומת השני, ומוסיף חמשה סלעים (שהוא חומש של עשרים, לסובר שמוסיף חומש מלבר).

ג. הפודה מעשר שני שלו ולא הוסיף חומש, מדברי תורה פדיונו פדוי, ואוכלו חוץ לחומה. וכן הפודה את ההקדש ולא

שמש (שאסורים לטבול יום), מה שאין כן במעשר שני.

ג. מעשר שני אינו בטל ברוב, לפי שיש לו מתירין, שיכול לפדותו או להעלותו לירושלים ולאכלו. וגם אם נטמא עדיין יכול לפדותו. ואם נטמא ואין בו שוה פרוטה, ואין לו מעות ראשונות שחילל עליהם מעשר שיוכל לתקנם בעודף שהעדיף על הפירות הראשונות, הוא בטל ברוב. ואינו יכול לצרפם לפירות של מעשר שיש בידו ולחללם יחד, שדבר שאין לו מתירים לא בטל ברוב רק מדרבנן, ואין מצרפים פירות של מעשר שני מן התורה עם מעשר שני מדרבנן. וגם לא יוכל לצרף מעשר שני של דמאי שהוא מדרבנן, שמא יבוא לצרף גם וודאי.

ד. מעשר שני שנכנס לירושלים ויצא, אינו בטל ברוב, שעדיין יש לו מתירין, שיכול לחזור ולהכניסו ולאכלו. וגם אם נטמא, יכול לפדותו, שמעשר שני שנטמא פודין אותו אפילו בירושלים, שנאמר כי לא תוכל שאתו, ואין שאת אלא אכילה.

דף נ"ג ע"ב

א. לקוח בכסף מעשר שני שנטמא, יפדה. ולרבי יהודה יקבר, ולשיטתו אם נתערב באחרים הוא בטל ברוב, שאין לו תקנה.

ב. מעשר שני שנכנס לירושלים, אפילו אם אין בו שוה פרוטה, קלטוהו מחיצות מדרבנן, ואם יצא אינו נפדה, אלא יחזירנו לירושלים ויאכלנו. ואם נפלו המחיצות,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מפירות של חולין כדין האוכל תרומה, וקרן שני לכפל דמי תרומה.

דף נ"ד ע"ב

א. הגוזל מחבירו, ונשבע לו לשקר שלא גזל, והודה, משלם קרן וחומש. ואם נשבע לשקר על החומש, מוסיף חומש על חומש, עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה. וכן האוכל תרומה בשוגג, משלם קרן וחומש, ואם אכל את החומש, מוסיף חומש על חומש. וכן הפודה את הקדישו והוסיף חומש, ופדה את החומש, מוסיף חומש. אבל הפודה מעשר שני שלו והוסיף חומש, ולאחר מכן פדה את החומש, אינו מוסיף חומש על חומש.

ב. הפודה הקדש ראשון, מוסיף חומש. אבל הפודה הקדש שני, שחללו הקדש ראשון עליו, אינו מוסיף חומש. והפודה חומש מוסיף חומש, כי החומש חשוב הקדש ראשון.

דף נ"ה ע"א

א. האומר פרה זו תחת פרה של הקדש, טלית זו תחת טלית של הקדש, הקדשו פדוי, אף על פי שלא שם דמים קצובין, שהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל, ומותר ליהנות ממנו. אלא שעדיין יד הקדש על העליונה, שאם הפרה שחילל עליה יתירה על דמי פרה של הקדש, קנה הקדש את כולה. ואם של הקדש יותר ממנה, צריך להשלים להקדש

הוסיף חומש, הרי זה פדוי. שהפדיון חל על הקרן בלבד, והחומש צריך להוסיף מאליו.

ונחלקו תנאים אם חכמים אסרוהו או לא: לרבי יהושע אסרוהו לאכול, שמא יפגע ולא ישלם את החומש. ולרבי אליעזר לא חששו חכמים שיפגע והוא מותר. רבי הכריע במעשר, כדברי רבי יהושע בחול, וכדברי רבי אליעזר בשבת, שהתירו לו משום עונג שבת. ובהקדש הכריע שמותר גם בחול, ולא חששו שלא ישלם, שהגזברים יתבעו אותו בשוק.

ואם חילל הקדש בלא חומש לצרכי שבת, מותר לדברי הכל, שיש כאן שני טעמים להתיר, משום עונג שבת ומשום שהגזברים תובעים אותו.

ד. הפודה מעשר שני של דמאי, אינו צריך להוסיף חומש, כיון שהחומש אינו מעכב במעשר דאורייתא, לא הצריכוהו חכמים במעשר מדבריהם.

ה. כשם שהקדש אינו מתחלל על הקרקע, ותרומה אינה משתלמת אלא מפירות חולין הראויים להיות תרומה, ומעשר אינו מתחלל על האסימון, כך דין החומש, שנאמר 'עליו' ללמד שחומשו כמותו.

ו. הגונב תרומה ולא אכלה, משלם כפל דמי תרומה (שדמיה מועטים, לפי שהיא ראויה רק לכהנים בימי טהרתם). ואם אכלה, משלם שני קרנים, קרן וחומש

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרוטה, וחזר השני ותבעו עוד קודם שעמדו בית דין משם, נזקקין לו גם בפחות מפרוטה.

דף נ"ה ע"ב

א. הנהנה מן הקודש פחות משוה פרוטה, חייב לשלם, שנאמר 'ואת אשר חטא מן הקודש ישלם', לרבות פחות משוה פרוטה להשבון.

ב. חמשה חומשין הם: א) האוכל בשוגג תרומה או תרומת מעשר, חלה וביכורים, מוסיף חומש. וכן האוכל תרומת מעשר של דמאי, לרבי מאיר שחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה. ב) הפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו, מוסיף חומש. ג) הפודה את הקדישו, מוסיף חומש. ד) הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש, מוסיף חומש. ה) הגוזל את חברו שוה פרוטה, ונשבע לו לשקר והודה, מוסיף חומש.

ג. המביא גט ממדינת הים, ונתנו לאשה, ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם, לרבי מאיר יוציא והולד ממזר, לפי ששינה ממתבע שטבעו חכמים בגיטין. ולחכמים אין הולד ממזר. כיצד יעשה, יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים, ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם.

ד. אין מחללים מטבעות כסף של מעשר שני על מטבעות כסף אחרות, שאין זה דרך חילול. וגם מטבעות כסף על מטבעות של נחושת אין מחללים אלא מדוחק, ולא יקיים את המעשר על

עד דמי שויה. וגם אם אמר פרה זו בחמש סלעים תחת פרה של הקדש, טלית זו בחמש סלעים תחת טלית של הקדש, והפרה והטלית אינם שווים כדבריו, הקדישו פדוי וישלים להקדש את החיסרון.

ב. התובע את חברו שתי מעות כסף, והלה הודה לו בפרוטה, חייב שבועה משום מודה במקצת הטענה. ואם טען עליו פחות משתי כסף, או שהנתבע הודה לו על פחות מפרוטה, פטור משבועה.

ג. חמש פרוטות הם: א) שיעור הודאה לחיוב שבועה משום מודה במקצת. ב) קידושי אשה. ג) הנהנה שוה פרוטה מהקדש, מעל. ד) המוצא שוה פרוטה חייב להכריז, גם אם הוזלה ובשעת השבה אין בה שוה פרוטה. ה) הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו לשקר, והודה, יוליכנו אחריו אפילו למדי.

ד. מקח ששויו חמש פרוטות, ומכרו בשש פרוטות, י"א שאין בו דין אונאה, שאין אונאה לפרוטות אלא לאיסר שהוא מטבע של כסף. וי"א שיש אונאה לפרוטות.

ה. ישיבת הדיינים בפרוטה, שאם עדים מעידים על אחד שחייב לחבירו פרוטה, או שהודה שחייב לו ואינו משלם, ישבו הדיינים ויכופו אותו לשלם. אבל על פחות מפרוטה, אין בית דין יושבים. ואם הוזקקו בית דין בין תובע לנתבע לשוה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

היא שכל המוכרים ונותנים במדה גסה, לא עישרו את הדמאי, והקונה מהם יעשר. ואם הוא מוכר בחנות מעט מעט צריך לעשר. ולרבי מאיר צריך לעשר בכל אופן, שהלוקח ממנו סבור שהם מפירות ארצו, וכבר הפריש מעשרותיו.

ג. הלוקח פת מנחתום עם הארץ, מעשר מן החמה על הצוננת. וכן מן הצוננת על החמה, ואע"פ שמן הרעה על היפה היא, תרומתו תרומה, שנאמר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו, אם אינו קדוש נשיאת חטא למה.

ג. הלוקח פת מן הפלטר (סיטון, שקונה ככרות הרבה ומוכרם לחנוונים ולנחתומים), מעשר מכל דפוס, שמא קנה ככרות של דפוס זה מאדם שהפריש מעשר, וככרות של דפוס זה מאדם אחר שלא הפריש, והוא מעשר מחיוב על הפטור או מהפטור על החיוב. אבל הקונה מנחתום, מעשר מדפוס אחד על חבירו, שדרכו של נחתום לקנות מאיש אחד.

דף נ"ו ע"ב

א. אלו דברים שאין להם אונאה: א) עבדים וקרקעות, שנאמר 'מיד עמיתך' שנקנה מיד ליד, ועבדים הוקשו לקרקעות. ב) שטרות, שנאמר וכי תמכרו ממכר, שגופו מכור וקנוי ושטרות אין עומדים אלא לראיה. ג) הקדשות, שנאמר 'אחיו'. וכמו כן אין בכל אלו תשלומי כפל,

מטבעות של נחושת, שהוא בזיון למעשר, ועוד שהפרוטות מחלידות, אלא יחזור ויחללנו על מטבעות של כסף.

ולפיכך: מי שנתערב לו סלע של מעשר שני ושל חולין, אינו יכול ליטול את היפה שבהם ולומר אם זו של מעשר הרי טוב, ואם לאו חברתה מחוללת על זו, שאין מחללים כסף על כסף. אלא מביא מעות של נחושת בסלע, ואומר הסלע של מעשר שני בכל מקום שהיא, מחוללת על מעות הללו, ולאחר מכן בורר את הסלע היפה שבהן, ומחלל את הפרוטות עליה.

ה. ואם היה מעשר שני של דמאי, מחללים אותו מטבעות כסף על כסף, וגם נחושת על נחושת, או כסף על נחושת ואפילו שלא מדוחק. וכן פודים אותו נחושת על הפירות אפילו מחוץ לירושלים, ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות ויעלה את המעות לירושלים, שנאמר 'וצרת הכסף'.

דף נ"ו ע"א

א. סיטון חבר (שדרכו לקנות פירות מרובים ולמכרם לחנוונים), שקנה פירות של דמאי מעם הארץ כדי למכרם לאחרים, מוכרם דמאי ואינו צריך לעשרם, שהכל יודעים שהסיטון לוקח מכמה עמי הארץ, והקונים יפרישו מעשר.

ב. אבל בעל הבית, לדברי חכמים, אם רצה למכור במדה גסה כדרך הסיטונות, מוכר ושולח במתנה ואין צריך לעשר, שחזקה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

העומר כאילו היתה מונחת בכד, או שהיא בטלה לקרקע ולא הותרה.

דף נ"ז ע"א

א. י"א שכל אלו שאין להם אונאה (קרקעות והקדשות), יש בהם ביטול מקח ביותר משתות, ולא אמרו שאין להם אונאה אלא באונאת שתות. וי"א שבקרקעות יש ביטול מקח אבל לא בהקדשות, וכן היא שיטת שמואל שהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה, מחולל.

ב. האומר על בהמת חולין שתהא מחוללת על בהמת קרבן, לא אמר כלום, שאין קרבן תמים מתחלל. היה הקרבן בעל מום הרי הוא מתחלל, וצריך לעשות לו דמים, שאם בהמת חולין שוה פחות משל הקדש, מוסיף עליה מעות עד כדי דמי הקדש. ונחלקו אמוראים אם צריך להוסיף את הדמים מן התורה או מדבריהם. ונתבאר בגמרא כמה דרכים באיזה אופן נחלקו ומה טעמים:

א) שנחלקו כשיש בין דמי הקרבן לדמי בהמת חולין יותר משתות, והאומר שצריך להוסיף מן התורה סובר שיש ביטול מקח בהקדש, והסובר שאין צריך מן התורה סובר כשמואל שהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל.

ב) הכל סוברים כשמואל שאין ביטול מקח בהקדש, ונחלקו אם לכתחילה צריך לחלל בכדי שויו, ולכן צריך להוסיף דמים

ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע, ושומר שכר אינו משלם.

ב. קדשים שחייב באחריותם, כגון שאמר הרי עלי עולה והפרישה, ונעשה בה מום ומכרה, לרבי שמעון יש בה אונאה.

ג. המוכר שטרותיו לבשם לצור בהם אבקת סממנים, יש להם אונאה לסובר יש אונאה לפרוטות.

ד. שכירות יש בה אונאה, שנאמר 'ממכר', והשכירות היא מכירה ליום.

ה. דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, אפילו פחות מכדי אונאה, ואפילו בקרקעות, חוזר, שאין זה אונאה אלא מקח טעות.

ו. בגמרא נסתפקו לענין חטים שזרעו בקרקע, אם בטלים לקרקע ואין להם אונאה, או שהם כמונחים בכד ויש להם אונאה, כגון שהלה אומר שהכניס בה כדי צרכה, ונתגלה שהכניס בה פחות מכפי צרכה. וכן נסתפקו אם נשבעים עליהם או לא.

ז. הזורע תבואה בקרקע והשרישה קודם לעומר, העומר מתיר את גידוליה. ואם לא השרישה קודם לעומר, הגידולים אסורים עד העומר הבא. ואם קצר תבואה מן החדש וזרעו בקרקע, ועדיין לא השריש, ועבר העומר, נסתפקו בגמרא אם התבואה עצמה שזרע הותרה על ידי

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. אין חיוב תשלומי כפל וחיוב שומרים בקרקעות ושטרות, שנאמר בהם כלל ופרט וכלל שלא ינהגו אלא בדבר המטלטל וגופו ממוון. ועבדים הוקשו לקרקעות. ואין נוהגים בהקדש, שנאמר רעהו. וכן אין בכל אלו תשלומי ארבעה וחמשה, מאחר שאין בהם כפל, והתורה אמרה ארבעה וחמשה ולא שלשה וארבעה.

דף נ"ח ע"א

א. בני העיר ששלחו שקלים עבור קרבנות ציבור, ונגנבו מהשלוחים או שאבדו מהם, אם כשבאו לדין כבר נתרמה התרומה, בני העיר פטורים לשקול שקלים אחרים, שבית דין תורמים על מי ששלח שקלו ואבד והוא לא ידע שנאבד. ואם כשבאו לדין עדיין לא נתרמה התרומה, בני העיר חייבים לשקול שקלים אחרים, שבית דין לא תרמו על מי שידוע ששקלו אבד, אלא על מנת שיחזור ויביא שקל אחר.

ב. י"א שאם היו השלוחים שומרי חנם, אינם צריכים שבועה שלא פשעו בשקלים, כדין שומר על הקדש. ואם היו שומרי שכר, ונגנבו או אבדו באונס, נשבעים לבני העיר כדי ליטול שכרם, שאם לא נגנב באונס, אע"פ שפטורים לשלם על גניבה ואבידה, הפסידו את שכרם. ואם כבר נתרמה התרומה וההפסד יהיה על הקדש, נשבעים לבני העיר במעמד הגזברים, כדי שלא יחשדו

מן התורה. או שגם לכתחילה יכול לחלל מן התורה שוה מנה על פרוטה.

ג) שנחלקו כשאין בין בהמת חולין לקרבן אלא שתות, י"א שאין צריך להוסיף דמים מן התורה, לפי שאין אונאה להקדש. והסובר שצריך להוסיף דמים מן התורה, מפרש מה ששינוי שאין להקדש אונאה, כדברי רב חסדא שאין תורת אונאה להקדש, שגם בפחות משתות חוזר.

דף נ"ז ע"ב

א. המקבל מעות מהקדש על מנת לספק להם סלתות ארבע סאים בסלע במשך השנה למנחות של צבור, והוקר הסולת ועמדו שלש סאים בסלע, מספק להם ארבע בסלע, אע"פ שלא יצא השער כשקיבל עליו, שאין ריבית להקדש. ואם קיבל עליו לספק שלש סאים בסלע, והוזל הסולת ועמדו ארבע סאים בסלע, מספק להם ארבע בסלע, שיד הקדש על העליונה.

ב. גזבר שהלוה להדיוט מאה מנה משל הקדש, מעל, והמעות יצאו לחולין, ולפיכך אם הלוה לו על מנת שישלם מאה ועשרים, הרי זה ריבית של הדיוט ואסור. ואם הלוה אבני בנין, לא מעל, שלא היו מקדישים אותם עד שנבנו בבנין, כדי שלא יבואו האומנים או שאר העם לידי מעילה כשישבו עליהם. ומותר להלוותם בריבית, שאין איסור ריבית להקדש.

דף נ"ח ע"ב

א. המוכר ספר תורה, לרבי יהודה אין לה אונאה, שאין קץ לדמיה. וכן המוכר מרגלית ובהמה אין להם אונאה עד כפלים מדמיהם, לפי שהם חשובים לאדם לזווגם לאחרים הדומים להם. המוכר סוס וסייף ומגן במלחמה, לרבי יהודה בן בתירא אין להם אונאה, מפני שיש בהם חיי נפש.

ב. כשם שיש אונאה במקח וממכר, כך יש אונאה בדברים, שנאמר לא תונו איש את עמיתו. כגון: א) לא יאמר לחבירו בכמה אתה מוכר חפץ זה, כשאינו רוצה ליקח. ב) לא יאמר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים. ג) לא יאמר לבן גרים, זכור מעשה אבותיך, שנאמר וגר לא תונה ולא תלחצנו. ד) גר שבא ללמוד תורה, לא יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים, בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה. ה) לא יאמר לבעל ייסורים כדרך שאמרו חבריו לאיוב הלא יראתך כסלתך וגו'. ו) היו חמרים מבקשים ממנו תבואה, לא יאמר להם לכו אצל פלוני שמוכר תבואה, אם הוא יודע בו שלא מכר מעולם.

ג. וגדול אונאת דברים מאונאת ממון, שזה נאמר בו ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו, זה בגופו וזה בממונו, זה ניתן להישבון וזה לא.

ד. כל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלקיך.

אותם הגזברים או שלא יקראו אותם פושעים. ולרבי שמעון אם עדיין לא נתרמה התרומה, נשבעים לבני העיר גם אם הם שומרי חנם, לפי שאחריות השקלים על בני העיר שחייבים לשלם שקלים אחרים, וקדשים שחייב באחריותם דינם כהדיוט שהשומר נשבע עליהם.

וי"א שגם אם היו השלוחים שומרי חנם נשבעים שלא פשעו, שחכמים תיקנו שבועה בשומר של הקדש כדי שלא יזלזלו בני אדם בשמירתם. ואם כבר נתרמה תרומה נשבעים לגזברים שההפסד עליהם, ואם עדיין לא נתרמה נשבעים לבני העיר.

ג. שומר של הקדש ששעבד עצמו בקנין לשלם אם יפשע, חייב לשלם. ולפיכך גזבר של הקדש, ששכר את הפועל לשמור פרה אדומה שלא תיפסל בעול או במום, או לשמור את התינוק שמגדלים לעסוק באפר הפרה שלא יטמא, או לשמור את הזרעים שיביאו מהם לעומר, אם היה שכיר יום, אין נותנים לו שכר שבת, ולפיכך אם אירע בהם קלקול בשבת, פטור. ואם היה שכיר שבוע או חודש, או שכיר שנה או שמיטה, נותנים לו שכר שבת בהבלעה. ולפיכך אם אירע בהם קלקול בשבת, והשכיר שעבד עצמו בקנין לשלם להקדש, חייב לשלם.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שבענינים גשמיים ראוי לשמוע בעצת אשתו, ועל עניני שמים אמרו שאם הולך בעצתה נופל בגיהנום.

ו. כל השערים של תפילה ננעלים, חוץ מהצועק על אונאת דברים שהשער אינו ננעל בפניו, שנאמר הנה ה' נצב על חומת אנך ובידו אנך. הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה, שנאמר 'ובידו' אנך. שלשה עונות אין הפרגוד ננעל בפניהם, אונאה, גזל, ועבודה זרה.

ז. לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה, ולא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה.

ח. לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו אלא בשבילה. רבא היה אומר לבני מחוזא: פּבְדוּ את נשותיכם כדי שתתעשרו.

דף נ"ט ע"ב

א. תנור העשוי מחוליות של חרס, ונתנו חול בין חוליא לחוליא, לרבי אליעזר אינו מקבל טומאה כדין כלי אדמה, ולחכמים מקבל טומאה כדין כלי חרס.

ב. ועל אותו תנור הקיפו דברים כעכנא (נחש), שהשיב רבי אליעזר על חכמים כל תשובות שבעולם ולא קיבלו ממנו, ונעקר חרוב על פי דבריו, וחזרו אמת המים לאחוריהם, והטו כותלי בית הכנסת ליפול, ויצאה בת קול שהלכה כרבי

ה. המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים, שהאודם של המתבייש הולך מפניו והוא מחוויר. כל היורדים לגיהנם עולים, חוץ משלשה שיורדים ואין עולים, הבא על אשת איש, והמלבין פני חבירו ברבים, והמכנה שם רע לחבירו ומתכוין להכלימו, גם אם כבר הורגלו לכנותו כך ואין פניו מתלבנות.

דף נ"ט ע"א

א. נוח לאדם שיבוא על ספק אשת איש, ואל ילבין פני חבירו ברבים, וכך השיב דוד המלך כשהלבינו אותו כשבא על בת שבע: הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא.

ב. נוח לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים, שהרי הוציאו את תמר לישרף, ואע"פ כן לא אמרה ליהודה נבעלתי.

ג. אין איסור אונאת דברים במי שאינו בתורה ומצוות, שנאמר ולא תונו איש את 'עמיתו', עם שאתך בתורה ובמצוות אל תוניהו.

ד. יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. ומיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה, אבל שערי דמעות לא ננעלו.

ה. ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנום, ובעניני הבית ראוי לשמוע לעצתה. וי"א

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

יערב בתוכם פירות של שדה אחרת, אפילו חדשים בחדשים. ואין צריך לומר שלא יערב חדשים בישנים, שהישנים משובחים מן החדשים. ואפילו אם החדשים נמכרים בשוק ביוקר והישנים בזול, לא יערבם, שעילוי דמיהם של החדשים אינו אלא משום שהאדם רוצה ליישנם.

ב. מותר לערב יין קשה ברח בין הגיתות, מפני שמשביחו, שתוסס זה עם זה ונעשה טעם אחד. אבל לאחר הגיתות, שכבר קלט כל אחד את ריחו וטעמו, אסור. ואם הכל יודעים שבעלי היין מערבים גם לאחר הגיתות, מותר.

ג. כל מקום ששנינו 'באמת אמרו', הלכה היא.

ד. רב אחא מתיר לערב דבר שאדם טועם קודם שקונה אותו, שיכול להבחין אם נתערב בו או לא.

ה. אין מערבין שמרי יין של אמש ביין של היום, ולא שמרי יין של היום בשל אמש. אבל מערבים שמרים מיין של אמש בשל אמש, ומשל היום ביין של היום. ואם מוכר בחנות ומודיע לכל קונה שעירב בו, מותר גם של אמש ביין של היום או של היום ביין של אמש.

ו. מי שנתערב מים ביינו, לא ימכרנו בחנות, ואם הודיע לכל קונה שנתערב בו מים, מותר. ולתגר אסור למכור גם אם הודיעו, שאינו קונה אלא כדי למכור

אליעזר בכל מקום, והשיב רבי יהושע לא בשמים היא, שכבר נתנה תורה מהר סיני, ונאמר אחרי רבים להטות, באותה שעה אמר הקב"ה נצחוני בני. ושרפו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר באש. נמנו עליו וברכוהו (בנדוי). ולקה העולם שלישי בזיתים ושליש בחטים ושליש בשעורים, וי"א שגם בצק שביד אשה תפח. וכל מקום שנתן עיניו נשרף. ועמד נחשול בים על רבן גמליאל לטבעו, אמר רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך, שלא ירבו מחלוקות בישראל, ונח הים מזעפו. אשתו של רבי אליעזר לא הניחתו ליפול על פניו מאותו היום שמא יקפיד על רבן גמליאל אחיה, יום אחד טעתה בין חודש מלא לחסר, וי"א שנתנה צדקה לעני, ונפל רבי אליעזר על פניו ונפטר רבן גמליאל.

ג. המאנה את הגר, וכן הלוחצו לשלם את חובו כשאין לו, עובר בשלשה לאוין. והזהירה תורה בל"ו מקומות שלא לאנות את הגר, וי"א במ"ו מקומות, מפני שסורו רע וחוששים שיחזור לתרבות רעה.

ד. 'מום שבך אל תאמר לחברך', שנאמר 'וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים'.

דף ס' ע"א

א. המוכר פירות לחבירו, ואומר לו פירות שדה זו אני מוכר לך כך וכך סאים, לא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

יא. לאבא שאול לא יוציא החנוני את הפסולת מן הגריסים, שמתוך שנראות יפות, הוא מעלה על דמיהם הרבה מדמי הפסולת שנטל מהם. וחכמים מתירים, שהלוקח יכול לראות כמה הם דמי הפסולת שהוציא ממנו. ומודים חכמים שלא יברר את הפסולת מלמעלה כדי להראות שהם יפות, ואת הפסולת שבתוכו לא בירר, שאינו אלא כגונב את העין.

דף ס' ע"ב

א. אין מפרכסים אדם בהמה וכלים העומדים למכירה, כגון שצובע שערותיו של עבד זקן העומד למכור כדי שיראה כבחור, או שמשקה את הבהמה במי סובין שהם נופחים מעיה וזוקפים שערותיה. או לקרצף את שערותיה כדי שיזקפו. ואין נופחים בני מעיים הנמכרים בבית הטבח כדי שיראו שמנים ורחבים, ואין שורים את הבשר במים כדי שיראה לבן ושמן.

וכן אסור לייפות כלים ישנים כדי שייראו כחדשים. אבל מותר לייפות את החדשים, והרוצה להוסיף על דמיהם מחמת יופיים, יוסיף.

לאחרים ולרמותם. ומי שמוזג מים ביין ודרך מזגו ידוע, מותר למכרו גם לתגר, שלא שלא יוכל לרמות בו לאחרים. ואין חוששים שיכול להוסיף בו מים ולמכרו, שלא אסרו למכור לתגר אלא דבר שיכול לרמות בו כמות שהוא, שאם לא תאמר כן, גם מים לא ימכרו לו שמא יערבנו ביין, ואין לדבר סוף.

ז. מקום שנהגו להטיל מים ביין בין הגיתות, מטילים למחצה לשליש ולרביע כמנהג המדינה. שמאחר שנהגו אין כאן טעות, שכל הינות בחזקת כן.

ח. התגר נוטל תבואה מחמש גרנות, ומוכרם ביחד, שהכל יודעים שלא גדלו בשדותיו ולוקח מאנשים הרבה. וכן יכול לערב יין מחמש גתות ולמוכרם בחבית אחת, ובלבד שלא יתכוון להוציא קול שקונה ממקום משובח, ולערב בתוכו גם ממקום אחר, ושכיניו סבורים שכל הפירות הם מן המקום המשובח.

ט. לרבי יהודה לא יחלק חנוני קליות ואגוזים לתינוקות, שמרגילם לבא אצלו. וחכמים מתירים, שיאמר לו אני אחלק אגוזים ואתה שקדים.

י. לרבי יהודה לא יפחות החנוני את השער למכור בזול, וחכמים אומרים זכור לטוב, כדי שיוזלו הפירות.

הדרן עלך
הזהב למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק איזהו נשך למסקנא

דף ס' ע"ב - ס"א ע"א

ג. המלוה לחבירו מאה פרוטות על מנת שישלם לו מאה ועשרים, בשעת הלוואה עמדו מאה פרוטות במעה, ובשעת פרעון עמדו מאה ועשרים במעה, אם הולכים אחר שעת ההלוואה, יש כאן נשך ותרבית, והוא אסור מן התורה, ואם הולכים אחר שעת הפרעון אין כאן לא נשך ולא תרבית. הלווהו מאה פרוטות על מנת לשלם מאה, בשעת הלוואה עמדו מאה פרוטות במעה כסף שהוא שתות הדינר, ובשעת פרעון עמדו מאה פרוטות בחומש דינר, אם הולכים אחר שעת הלוואה אין כאן לא נשך ולא תרבית, ואם הולכים אחר שעת פרעון יש כאן נשך ותרבית. (ולא נתבאר בגמרא אם לדין הולכים אחר שעת הלוואה או אחר שעת הפירעון).

ד. התורה הזהירה על גזל, רבית, ואונאה, שאין ללמוד אחד מהן מן האחרים, חוץ מגזל שהיה אפשר ללמוד מרבית ואונאה, והלאו שנאמר על גזל בא ללמד על כובש שכר שכיר, ולעבור עליו בשני לאוין.

דף ס"א ע"ב

א. הגונב על מנת לצער את חבירו, או על מנת לשלם לו כפל, כגון שרוצה לההנותו

א. איסור רבית נזכר בתורה בלשון 'נשך', לפי שהמלוה נושך את הלוה ונוטל ממנו מה שלא נתן לו, ובלשון 'תרבית', לפי שממונו של מלוה מתרבה. ואי אתה מוצא לא נשך בלא תרבית ולא תרבית בלא נשך, ולא חילקם הכתוב אלא לעבור על רבית בשני לאוין. ואיזהו נשך שאסרה תורה, המלוה לחבירו סלע בחמשה דינרים, סאתים חטין בשלש. והלוה והמלוה עוברים על שני לאוין אלו, בין בהלוואת כסף, בין בהלוואת אוכל, ובין בהלוואת כל דבר.

ב. וחכמים אסרו גם רבית בדרך מקח וממכר, כגון אם נתן לחבירו דינר זהב על מנת שיתן לו כור חטים במשך השנה, וכן היה השער בשעה שפסקו, ולאחר זמן נתיקרו החטים ועמד כור חטים בשלשים דינרי כסף, אמר הקונה למוכר תן לי חטיי שאני רוצה ליקח בהם יין, אם נותן לו חטים, מותר גם אם לא היה למוכר חטים בשעת הפסיקה. אבל אם אמר לו המוכר הרי חטיך עשויות עלי בשלשים דינרים, והרי לך אצלי בהם יין, ואין לו יין, אסור, אע"פ שזה היה השער של היין.

דף ס"ב ע"א

א. רבית מן התורה נקרא 'רבית קצוצה', ורבית מדבריהם נקרא 'אבק ריבית'.

ב. מי שגבה מחבירו אבק ריבית, אין יכול להוציאה ממנו בדיינים. אבל רבית קצוצה, י"א שיוצאה בדיינים, שנאמר 'וחי אחיך עמך' החזר לו כדי שיחיה. וי"א שאינה יוצאה, שאיסור רבית ניתנה למיתה או למזרע ולא להשבון, וי"מ שהוקשו מלוי בריבית לשופכי דמים שלא ניתן להישבון. (ולהלכה רבית קצוצה יוצאה בדיינים. להלן סה:).

ג. שנים שהיו מהלכים בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים, אם ישתו שניהם מתים, ואם שותה אחד מהם מגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתת חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד 'וחי אחיך עמך', חייך קודמים לחיי חברך.

ד. יתומים שהניח להם אביהם מעות של רבית, אף על פי שיודעים שהם של רבית, אין צריכים להחזיר גם לסובר שאביהם היה חייב להחזיר, שלאביהם צוותה תורה 'וחי אחיך עמך', ולא לבניו. ואם הניח להם פרה וטלית וכל דבר מסוים, ועשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת, צריכים בניו להחזיר לדברי הכל, מפני כבוד אביהם.

ה. רבי נחמיה ור"א בן יעקב פוטרם את המלוה ברבית ואת הערב ממלקות. י"מ

וידוע בו שלא יקבל, עובר משום לא תגנובו.

ב. לא תעשו עול במשפט, 'במדה' זו מדידת קרקע, שאם מחלק נכסים לשנים, לא ימדוד להם באותו חבל, לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים, שהוא לח בימות הגשמים ומתפשט כל צרכו, ובימות החמה נגמד החבל מתוך יובשו. 'במשקל', שלא יטמין משקלותיו במלח כדי להכבידם, ומשעת עשיה עובר בלאו, אפילו לא שקל בהם. 'ובמשורה' שלא ירתיח כשממלא את המדה. ומה משורה שהיא אחד משלשים וששה בלוג הקפידה עליו תורה, קל וחומר להין וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי לוג ורביעית הלוג.

ג. למה נאמר יציאת מצרים ברבית בציצית ובמשקלות ובשרצים, אמר הקדוש ברוך הוא, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור, אני עתיד ליפרע מהתולה מעותיו בנכרי ומלוה אותם לישראל ברבית, ומהטומן משקלותיו במלח, ומתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא, וממערב קרבי דגים טמאים בטהורים ומוכרם לישראל. ובשרצים נאמר 'המעלה' אתכם מארץ מצרים, שאמר הקדוש ברוך הוא אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים, די.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שמתחילה קיבל ממנו כ"ד, ולאחר זמן מחזיר לו דינר זהב.

ב. ואם מחזיר לו לאחר זמן פירות, כגון שמכר לו חטים ונתחייב עבורם שלשים דינרים, וחזר המוכר לקחם ממנו בדינר זהב, ולאחר זמן מחזיר לו הלוקח יין בדמי שלשים דינרים שחייב לו, מותר, כיון שמתחילה לקח ממנו מעות, ולאחר זמן מחזיר לו פירות, אינו נראה כרביית.

דף ס"ג ע"א

א. היה נושה בחבירו מנה, והלך ועמד על גורנו, ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטים, ואמר לו חטים יש לי שאני נותן לך, צא ועשאו עלי כשער של עכשיו. הגיע זמן חטים למכור אמר לו תן לי חטים שאני רוצה למכורם וליקח בהם יין, אמר לו יש לי יין שאני נותן לך, צא ועשאו עלי כשער של עכשיו, הגיע זמן יין למכור, ואמר לו תן לי ייני וכו', אמר לו שמן יש לי שאני נותן לך צא ועשהו עלי כשער של עכשיו, לשיטת רבי אושעיא בכולם אם יש לו ללוה חטים או מה שפסק לו, מותר. ואם אין לו, אסור גם אם יצא השער, כיון שלא נתן ללוה דמים בעין, רק שמחל לו דמים שחייב לו, נראה כרביית ואסור. ולשיטת רבי חייא (לעיל סב:) גם אם יש לו אסור, ואין היתר לפסוק על הפירות רק אם נותן לו דמים בעין.

ב. לשיטת רב 'עושים אמנה בפירות', שנותן מעות לחבירו ופוסק עמו לאחר

לאחר שכבר גבה המלוה, שרביית קצוצה יוצאה בדיינים, והוא לאו הניתק לעשה שצריך להחזיר. וי"מ כשעדיין לא גבה המלוה, שהמלוה עובר על 'לא תשימו' מיד בשעת הלוואה, לפי ששם על הלוה חיוב ריבית, אלא שיכול לתקן לאו זה על ידי קריעת השטר, ולכך אינו לוקה.

ו. כל שבדיניהם מוציאים מלוה למלוה בתורת רבית, כגון רבית קצוצה, בדיננו מחזירים ממלוה ללוה [לסובר רבית קצוצה יוצאה בדיינים]. אבל המלוה סאה בסאה, שמוציאים בדיניהם מלוה למלוה לפי שהוא כעין פקדון ולא בתורת רבית, וכן משכנתא בלא נכיתא, שמוציאים בדיניהם בתורת מכר, בדיננו אין צריך להחזיר, שאינו אלא רבית דרבנן. וכן כל שבדיניהם אין מוציאים מלוה למלוה כלל, כגון רבית מוקדמת או מאוחרת שהלוה נותן למלוה מדעת עצמו, אין מחזירים בדיננו ממלוה ללוה, לפי שאינה אלא רבית דרבנן, ואבק רבית אין יוצאה בדיינים.

דף ס"ב ע"ב

א. האומר לחבירו הלוויני מנה, והשיב הלה מנה אין לי, חטים במנה יש לי, ונתן לו חטים ונתחייב לו מנה. חזר המוכר ולקחם ממנו בעשרים וארבע סלע, והלה נשאר חייב לו דינר זהב על מה שמכר לו תחילה, מעיקר הדין אין כאן רבית, אבל חכמים אסרו לעשות כן מפני הערמת רבית,

דף ס"ג ע"ב

א. נותן אדם מעות לחבירו, ופוסק עמו לאחר שיצא השער שבשוק שיתן לו פירות, אע"פ שאין לחבירו פירות, כי מה לי אם יש אצלו דמי המעות והיינו החטים, ומה לי אם יש אצלו את המעות, והלא מאחר שיצא השער, יוכל המוכר לקנות חטים בכל מקום בדמים שקיבל מן הלוקח. וי"מ הטעם, שהמוכר אינו מועיל ללוקח כלום, שהוא עצמו יכול לקנות בזול בכל מקום.

ב. י"א, שהלוקח צריך להוסיף למוכר דמי סרסור שהיה צריך לשלם כשהיה קונה במקום אחר. וי"א שאינו צריך, כי הדמים עצמם עושים לאדם סרסרות.

ג. הנותן מעות לבעל הגדיש, ופוסק עמו קודם שיצא השער שבשוק שיתן לו עבורם חטים, כיון שיש למוכר חטים, מותר. והמוכר אינו מקבל מי שפרע אם חוזר בו, רק אם הגיע הלוקח להראות את עצמו למוכר אצל הגדיש, שאם לא כן יוכל המוכר לומר, שמאחר שדרכן של הפוסקים על הגדיש לפסוק עם כמה בני אדם, עדיין לא גמרתי בדעתי שיגמור את המקח, שאפשר שהלה מצא פירות יפות משלו. ואם מצא הפוסק את בעל הגדיש בשוק, ואמר לו שסומך על פירותיו, דיו.

ג. כללו של איסור רבית: כל שכר על המתנת מעות אסור. (אפילו במקח, ומדרבנן).

שיצא השער, שיתן לו חטים לאחר זמן, אע"פ שיוקירו. אבל אין עושים אמנה בדמים, שאם הוקרו החטים ובא להחזיר לו דמי חטים, או דבר אחר תמורת החטים, אסור, שנראה כרבית, שנתן לו דמים מועטים ומחזיר לו יותר. ולשיטת רב ינאי עושים אמנה גם בדמים, כי מאחר שחייב לו חטים והוקרו, מה לי הן מה לי דמיהן. (והלכה כדבריו. להלן סה:).

ג. ואם משך הלוקח את החטים מיד, והשאירם בבית המוכר, או שלא משך אלא שייחד לו המוכר חטים בקרן זוית, מותר להחזיר לו דמים לדברי הכל. ולרבי יהודה מותר להחזיר לו דמים בכל אופן, שאין זה אלא צד אחד בריבית, שהרי אם היה מחזיר לו פירות לא היה בזה איסור רבית.

ד. מי שהיה נושה בחבירו מנה, ואמר לו אם אין אני נותן לך עד יום פלוני, הרי שדה זו שלך, אם המוכר אוכל פירות בתוך הזמן, מותר, שאין כאן רבית. ואם הלוקח אוכל פירות, לחכמים אסור משום רבית, ולרבי יהודה מותר, שאין זה אלא צד אחד בריבית, שהרי אם יגיע הזמן ולא יפרע לו, היתה השדה של מלוה ואכל פירות שלו. ולשיטת רבא לא התיר רבי יהודה אלא כשהתנו שאם לא יחזיר לו מעות ולא יבוא לידי מכר, יחזיר המלוה דמי כל הפירות שאכל, ומשום שריבית על מנת להחזיר מותר. ולחכמים גם רבית על מנת להחזיר אסור.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לך, מה שכוורת רודה מכור לך, מותר. שאין כאן שכר על המתנת המעות, שהרי קיבל עליו הפסד וריוח. אבל אם אמר לו מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך, וכן מה שרחלי גוזזות כך וכך, מה שכוורת רודה כך וכך, אסור. כיון שאין לו עדיין את החלב ואת הגיזה, וגם לסובר שאם גדלים מעצמם מותר לפסוק, אלו אינם גדלים ממה שיש לו, כי החלב של מחר לא גדל מהחלב של היום.

ד. אומר אדם לחבירו, הילך ארבעה זוז על חבית יין שלך, ואם תחמיץ ההפסד עליך, ואם תתיקר או תוזיל הרי הוא עלי, שמאחר שקיבל עליו את ההפסד אם תוזיל, אין זה ריבית.

דף ס"ד ע"ב

א. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אם החצר אינה עומדת להשכיר, אינו צריך להעלות לו שכר, שזה נהנה וזה לא חסר.

ב. אבל אם אמר לחבירו הלויני ודור בחצירי, אפילו אם החצר אינה עומדת להשכיר, והמלוה אינו עומד לשכור בית אחר, ונמצא שזה לא נהנה וזה לא חסר, אסור לו לדור בחצירו בחינם, מפני שנראה כריבית. וכן אסור לשכור ממנו חצירו בפחות. ואם לא התנה עמו שידור בחצירו, והמלוה בא מעצמו לדור בה, י"א שמותר. וי"א שגם זה נראה כריבית ואסור.

ד. הנותן מעות לחבירו, ופסק עמו שיתן לו שעוה חמשה חמשה בזוז, אם יש לחבירו שעוה אצלו, מותר גם אם בשוק הוא נמכר ארבע בזוז. ואם אין אצל מוכר, אע"פ שאחרים חייבים לו שעוה, כיון שהוא מחוסר גביה, אסור.

דף ס"ד ע"א

א. המלוה את חבירו מעות, ומצא הלוה מעות עודפות על מה שהלוהו, אם הוא בכדי שהדעת טועה, כגון שמנה לו עשיריות או חמישיות ומצא עודף של חמשה או עשרה, חייב להחזיר. ואם לא היה בכדי שהדעת טועה, כגון שהיו עודפות פחות מחמשה או מעשרה, אין צריך להחזיר, שאנו תולים לומר שנתן לו במתנה, או שגזלו והבליע לו בחשבון. וגם אם אינו מכירו, שמא אחר שגזלו ביקש ממנו שיבליע לו בחשבון.

ב. הנותן לחבירו זוז, ופסק עמו שיתן לו עשרה דלועים בני אמה, ובשוק נמכרים עשרה דלועים בני זרת בזוז, אם יש לחבירו בגינתו עשרה דלועים בני אמה, מותר. ואם אין לו אלא בני זרת, י"א שאסור. וי"א שמותר, שמכיון שיגדלו מעצמם ויהיו בני אמה, חשוב כאילו יש לו.

ג. ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורתו, ומצאו חבירו ואמר לו, מה שעזי חולבות מכור לך בכך וכך מעות בין רב בין מעט, מה שרחלי גוזזות מכור

ואין מרבין על המכר, כגון המוכר שדהו לאחר, ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז, ואם לאחר זמן אתה נותן לי היא שלך בשנים עשר מנה, אסור. שזמן התשלומין הוא מיד, וכשמעלה בתשלומין לאחר זמן, יש כאן שכר על המתנת המעות והוא רבית.

ה. המוכר שחורה בהמתנה ביותר מדמיה, ואינו מפרש לקונה שאם יתן מעכשיו ימכור לו בפחות, אלא מוכר סתם בכך וכך ליום פלוני (וזהו הנקרא 'טרשא'), לרב נחמן מותר. ויש חולקים.

ו. המוכר שכר תמרים בזמן הזול בתשרי כשער היוקר של ניסן, וממתין עד ניסן שהלוקח יתן לו המעות, והמוכר אינו דחוק למעות, והיה יכול להצניע את השכר אצלו עד ניסן, שלא יתקלקל, לרב פפא מותר לעשות כן גם אם 'טרשא' אסור, שאין למוכר שכר על המתנת המעות, אלא טובה הוא עושה ללוקח שיהיה השכר אצלו. וי"א שאסור, שכלפי לוקח חשוב רבית, שהרי אם היה לו מעות היה קונה כשער הזול של עכשיו. (וכן הלכה. להלן סח.).

ז. המוכר פרקמטיא במקום הזול כשער שנמכר במקום היוקר, וממתין עם המעות של הקונים עד שיעלו אותו למקום היוקר, והמוכר מקבל עליו אחריות דרך בהליכה, והלקוחות משתכרים שם בסחורה שקונים עם מעותיו, ולאחר מכן מחזירים לו המעות, ואחריות החזרה

ג. התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה, פטור, שנוח לבעל העבד שלא ירגיל להיות בטל ויתעצל. ואם חבירו חייב לו מעות אסור, לפי שנראה כריבית.

דף ס"ה ע"א

א. התובע מחבירו זוז של ריבית, ופרע לו חמשה מדות של חטים תמורת זוז זה, כאשר בשוק נמכרים ארבע מדות של חטים בזוז, לאביי בית דין מוציאים מן המלוה ארבע מדות, שחובו לא היה אלא זוז, והלוה הוזיל לו. ולרבא מוציאים ממנו חמשה, כיון שהגיע לידו חמשה בתורת ריבית.

ב. התובע מחבירו ארבע זוז של ריבית, ופרע לו הלוה עם בגד, לאביי מוציאים מן המלוה מעות, אבל הבגד שלו. ולרבא מוציאים ממנו את הבגד, שלא יאמרו הבריות שמכסה עצמו בבגד של ריבית.

ג. התובע מחבירו י"ב זוז של ריבית, ופרע לו הלוה חובו על ידי שהשכיר לו חצר שנשכר בשוק עשרה, בית דין מוציאים מן המלוה י"ב זוז, כיון שהסכים לשכור אותה תמורת כל החוב שהיה י"ב.

ד. מרבין על השכר, כגון המשכיר חצר לאחר, ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה, ואם כל חודש אתה נותן לי תן לי סלע לחודש, מותר. שזמן תשלומי השכירות הוא בסוף השכירות, וכשמקדים לו השוכר את התשלומין בתחילת השנה, הוא מוזיל לו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

המעות, שכל זמן שלא הביא הוא של מוכר ואוכל פירות משלו. והלוקח אסור לאכול את הפירות, שהשדה היא של מוכר ונמצא אוכל פירות על מעותיו שהם ביד המוכר.

ג. ואם אמר המוכר ללוקח קנה עתה בשדה כשיעור המעות שנתת לי, ואת השאר תקנה כשתביא שאר המעות, הלוקח אוכל פירות כשיעור שקנה, והמוכר אוכל את השאר.

ד. ואם אמר המוכר ללוקח קנה את כל השדה מעכשיו, ושאר המעות יהיו הלוואה בידך עד שתפרעני, הלוקח אוכל פירות שהשדה שלו. אבל המוכר לא יאכל, שנמצא אוכל פירות משדה של לוקח בשכר המעות שהלווהו.

ה. לזה שמשכן למלוה בית או שדה, והתנה המלוה עם הלוה, שאם ירצה הלוה למכור את הבית לא ימכרם אלא למלוה בדמים מועטים שיוסיף על דמי הלוואה, אסור לעשות כן, שמוזיל אצלו בשכר הלוואה. ולרבי יהודה מותר, שהוא צד אחד בריבית, שמא לא ירצה הלוה למוכרה. ואם התנה עמו שימכור אותה למלוה בשויה, מותר לדברי הכל, שאין כאן ריבית.

ו. מכר לחבירו בית או שדה, והתנה עם הלוקח, שאם יהיו לו מעות, יחזירם לו ויחזיר לו מעותיו, אסור, שאם יחזירנו לא היה כאן מכר, והלוקח יושב בבית של

עליהם, ונוח להם שבהליכה יהיה של המוכר לפי שאדם חשוב הוא, ומוותרים להם את המכס, ומכריזים שלא יהא אדם רשאי למכור עד שימכרו הם, מותר לעשות כן. שאין כאן ריבית, שעד שהפרקמטיא נמכרת היא ברשות מוכר, ורק לאחר שמקבלים את המעות נעשה עליהם מלוה.

דף ס"ה ע"ב

א. המוכר את שדהו, ופרעו לו הלוקח מקצת מן הדמים, ואמר לו המוכר, אימתי שתרצה הבא שאר המעות ותקנה את השדה מעכשיו, לא יאכל המוכר את הפירות עד שיביא הלוקח מעות, שאם יביא נמצא שהשדה היתה של לוקח למפרע, והמוכר אכל פירות בשכר המתנת המעות. והלוקח לא יאכל את הפירות, שמא לא יביא שאר המעות, ויתבטל המקח למפרע, ומקצת המעות שנתן ביד המוכר בהלוואה היתה, והלוקח אכל פירות בשכר המתנת מעותיו. לפיכך מפקידים את הפירות ביד שלישי, ואם יביא הלוקח את מעותיו, יתן את כל הפירות ללוקח, ואם לא יביא, יחזירם למוכר. ולשיטת רבי יהודה מותר לשניהם לאכול את הפירות, שאינו אלא צד אחד בריבית.

ב. אם אמר ללוקח כשתביא את המעות תקנה את השדה (ולא מעכשיו), המוכר אוכל את פירות השדה עד שיביא את

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

נחמן היה סובר שגם לאחר מתן מעות קנה הכל כי 'אסמכתא קניא'. וכן היא שיטת רבי יוסי, וחזר רב נחמן ופסק שגם בשעת מתן מעות לא קנה כלום, כי אסמכתא היא ולא קניא.

ג. ואם אמר לו אם לא תפרע לי לאחר שלש שנים הרי היא שלי מעכשיו, אין זו אסמכתא וקנה לדברי הכל.

ד. אם מצא הלוח את המלוה לאחר שעבר זמן הפרעון, ואמר לו קנה את השדה תמורת פרעון דמי החוב, לא קנה, שלא אמר כן אלא משום שמתבייש ממנו שעבר הזמן ולא פרע, ואפילו אם אמר לו כן בתוך הזמן, לא קנה, שאמרו רק כדי שלא יטרידנו כשיגיע הזמן.

ה. אם ראה המלוה את הלוח ביום הפרעון ששותה שכר, אין מזה ראייה שהחליט להקנות לו את השדה בלא אסמכתא ומשום כך אינו מחזר אחר מעות, שמא הוא שותה כדי להפיג את דאגתו, או שסומך על מעות שצריך לקבל מאחרים. וגם אם מקפיד שלא להוזיל את השדה משויו, אין ראייה שגמר בדעתו לתת לו את השדה, שמא אינו רוצה להראות שהוא דחוק למעות. אבל אם הוא מקפיד שלא למכור קרקעותיו כלל ואפילו בשווים, יש כאן ראייה שאינו מחזר אחר מעות, והחליט בדעתו שתהיה השדה למלוה, וקנה.

מוכר בשכר המתנת מעותיו. ולרבי יהודה מותר, שהוא צד אחד בריבית, שמא לא יהיו לו מעות. ואם אמר הלוקח מעצמו למוכר, כשהיו לך מעות אחזירם לך, מותר, שמאחר שהמוכר צריך להתנות והתנה הלוקח, דברי הלוקח הם 'פטומי מילי', ודינו כאילו אמר לו מדעתי אחזירנה לך אם ארצה, ונמצא שחזר ומכרה לו, וכשהיתה בידו אכל פירות משלו.

דף ס"ו

א. המוכר קרקע לחבירו ופירש שאינו מקבל עליו אחריות, וראה המוכר את הלוקח עצב על כך שאין לו אחריות, ואמר לו אם יטרפוהו ממך אשלם לך מעידית שבנכסי, אין אמירתו כלום אלא 'פטומי מילי', מאחר שהוא לטובת הלוקח, הוא צריך לומר את התנאי ולא המוכר. וכן שכיב מרע שנתן גט לאשתו ונאנח, ואמרה לו אשתו אם תקום אהא שלך (ולא יהא גט), אין אמירתה כלום, גם אם נאמר שמסר לה את הגט על פי דבריה, שהוא היה צריך להתנות כן ולא היא.

ב. המלוה מעות לחבירו, ומשכן לו הלה את שדהו, ואמר המלוה ללוה, אם אי אתה פורע לי עד שלש שנים, הרי שדה זו שלי, לשיטת רב הונא אם אמר כן בשעת מתן מעות, קנה כל השדה גם אם היא יתירה על דמי חובו, ואם אמר כן לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו. ורב

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

קיצותא אסורה, ולא הותר לתלמיד חכם רק 'משכנתא דסורא', שלאחר שישלמו כך וכך שנים, תחזור הקרקע ללוח בלא כסף. ורבינא היה נוהג לאכול ב'נכייתא', שהרי התורה נתנה קצבה על פדיון שדה אחוזה ארבעה זוזים לשנה, אע"פ שאוכל פירות הרבה.

ב. במקום שנהגו שהלוח מסלק את המלוח מן המשכנתא כל שעה שירצה, אין למלוח קנין בגופה של קרקע, אלא שהיא משועבדת לו לאכול פירותיה, ולפיכך אם מת המלוח ונפלה לפניו הפירות, בעל חובו אינו גובה מהם, כדין מטלטלים של יתומים, והבכור אינו נוטל בה פי שנים (לסובר שדין מלוח כראוי), ושביעית משמטת את החוב. ובמקום שהלוח אינו יכול לסלק את המלוח, יש לו קנין בגופה של קרקע, ובעל חוב גובה ממנה אם נפלה ליתומים, ובכור נוטל בה פי שנים, ושביעית אינה משמטתה.

ג. במקום שנהגו לסלק את המלוח מן ה'משכנתא', יכול הלוח לסלקו גם מתמרים התלושים ומונחים על המחצלות שתחת הדקלים. ואם הגביהם בסלים, או לסובר שכליו של לוקח ברשות מוכר קנה, אין מסלקים אותו.

ד. היו עומדים במקום שנהגו שהלוח מסלק את המלוח מן המשכנתא, והתנה המלוח בשעת מתן מעות שלא יוכל לסלקו, תנאו קיים. ואם הוא במקום שאין יכול לסלקו, והסכים המלוח שיוכל הלוח

שאוכל. ואם אכל יותר מכדי חובו, אין מוציאים מידו, שאבך ריבית היא ואינה יוצאה בדיינים. ואפילו אם חייב לו מעות אחרות בשטר אחר, אין מחשבים את הפירות שאכל לחוב השני. ואם היתה השדה של יתומים קטנים, ואכל המלוח יותר מדמי חובו, מוציאים מידו, ואם יש לו על אביהם שטר אחר, מחשבים את הפירות שאכל לחוב האחר, שבית דין אביהם של יתומים, ולא מחלו על העודף, וכאילו סלקוהו ממנה משעה שגמר לאכול כשיעור חובו.

ולשיטת רב אשי גם אם לא אכל אלא כשיעור חובו, אין הלוח יכול לסלקו עד שיפרע כל דמי חובו, כי כל מה שאכל לא היה אלא בתורת ריבית, ואבך ריבית אינה יוצאה בדיינים, ועיקר החוב לא נפרע עדיין. וגם ביתומים קטנים אין מסלקים את המלוח אפילו לאחר שאכל פירות כשיעור חובו.

דף ס"ז ע"ב

א. במקום שנהגו שהלוח יכול לסלק את המלוח מן ה'משכנתא', אסור לאכלה אלא ב'נכייתא', שינכה המלוח מן החוב דבר קצוב לשנה, שדומה למכירה. ותלמיד חכם לא יאכל גם ב'נכייתא' אלא ב'קיצותא', שעד חמש שנים אוכל פירות ואינו מנכה מהחוב, ואחר כך שמין את הפירות כדמי שווים. וי"מ שגם בחמש שנים הראשונות ינכה מהחוב כל שנה. אבל אם אינו מנכה כלום, אסור. וי"א שגם

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ונמצא נוטל מן הלוח רבית קצוצה, שאינו טורח בשדה ומקבל מהם שכר בין אם יהיו שם פירות ובין אם לא יהיו. ואם כבר היתה בידו כמה שנים ואכל פירותיה, י"א שיכול לחזור ולהחכירה ללוח, כדי שלא תנעול דלת בפני לווין. ולהלכה גם זה אסור.

ה. לא יאמר בעל הבית לחנוני, הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאים בסלע, ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשתכר סאה, הילך פירות, ושב ומכור תמיד, והריוח נחלוק. כי העיסקא חציה מלוח וחציה פקדון, ובאותה החצי שהיא מלוח אצלו דינו ליטול השכר, ונמצא מתעסק בחציו של בעל הבית שהוא פקדון אצלו, בשכר המתנת מעות של חצי המלוח. וכן לא יתן לו מעות שיקח בהם פירות למחצית שכר. ואם נתן לו שכר עמלו בחצי, מותר. (ושיעור השכר מבואר בסמוך).

ו. וכן לא יושיב חבירו את התרנגולים שלו על הביצים, והוא יגדל אפרוחים למחצית שכר ממה שיהיו האפרוחים שוים יותר על דמי הביצים, שהמגדל מקבל אחריות על חצי דמי הביצים שהיא מלוח, ומגדל את חציו השני בשכר ההלוואה. וכן אין שמין עגלים וסייחים לפי מה ששוים עכשיו, והמגדלם יקבל חצי מהריוח, אלא אם כן נתן לו שכר עמלו על החצי, ושכר מזון שהוא מוציא על האפרוחים והעגלים.

לסלקו, נחלקו אמוראים אם צריך הלוח לקנות ממנו כדי לחייבו או לא, ולהלכה צריך.

ה. אמר הלוח למלוח (במקום שנהגו שיכול לסלקו) אלך ואביא מעות ואל תאכל פירות, אינו רשאי לאכול עוד. ואם אמר אלך ואטרח להביא מעות, י"א שעדיין יכול לאכול, וי"א שאינו אוכל, והלכה כדבריו.

דף ס"ח ע"א

א. סתם משכנתא שנה, ולפיכך אין הלוח יכול לסלק את המלוח מן המשכנתא קודם שישב בה שנה, גם במקום שנהגו שיכול לסלקו.

ב. מלוח היושב בשדה של לוח בתורת משכנתא, דינו כבעל המצר, ואם רצה הלוח למוכרה, הוא קודם לכל אדם.

ג. בעלי בתים שקונים פרקמטיא, ונותנים אותם לתגרים שמחצית מן הריוח יהא שלהם, לא יכתבו בשטר פלוני חייב לי כך וכך, לפי מה שהם משערים את הריוח יחד עם הקרן, שמא לא ירויחו כל כך. וגם אם בעל הבית מאמין להם אם יאמרו שלא הרויחו ולא יגבה מהם רק את הקרן, חוששים שמא ימות, ויפול השטר ליתומים, והם יגבו את הכל.

ד. בעלי בתים המלוים מעות לעניים על שדותיהם, לא יחזרו לחכור את השדות ללווים, שהרי לא קנה המלוח את השדה,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ה. השם בהמה לחבירו, צריך המקבל לטפל בולדות. לתנא קמא שלשים יום בבהמה דקה, וחמשים יום בגסה. ולרבי יוסי שלשה חדשים בדקה, ששיניה דקות וטיפולה מרובה. לאחר זמן זה, נוטל המקבל חצי וולד שהיא שלו, וחצי שבח של חצי וולד של חבירו שהושבח על ידו. ולא יחלק מדעת עצמו, שמא לא ישום יפה. ובמקום שנהגו לגדל עד שיהיו הולדות גדולים, מגדלם ואינו נוטל בשל חבירו כלום.

ו. שנים שהיו שותפים במעות, ורצה אחד מהם להתחלק, אם כל המטבעות שוות, נוטל את חלקו מדעת עצמו. ואם חלק מן המטבעות יפים יותר להוצאה וחלקם טוב יותר למשקל, או שהיו שותפים בפירות או מטלטלים, לא יחלק מדעת עצמו, לפי שצריך שומא.

דף ס"ט ע"ב

א. המשכיר לחבירו מעות בכך וכך מעות ליום, הרי זה ריבית, ואין זה דומה לשכירות מטלטלים, שהיא חוזרת בעיניה ופחתה ניכר.

ב. לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה, ולפיכך אומר אדם לחבירו הילך ארבע זוז, והלוה לפלוני מעות. וכן יכול אדם לומר לחבירו הילך ארבע זוז, ואמור לפלוני שילווה לי מעות.

ג. המקבל מחבירו להתעסק בדבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור, נוטל את

ממחצית הריווח, הוא שכר עמלו בחלק הפקדון.

ב. השם עגל לחבירו שיתעסק לגדלה במחצה שכר ומחצה הפסד, ואומר למקבל, מה שיביא יותר על שלישי דמיו של עכשיו טול בשכרך, וכל השאר נחלוק בשוה, לרב מותר, ואם לא יותיר שלישי ילך לביתו ריקם. ולשמזאל אסור. ואם קוצץ לו דינר כדי שיהיה שכרו וודאי, מותר. וי"א שגם לרב אם לא מצא מותר שלישי, יקבל את ראש העגל בשכרו. ורק אם יש למקבל בהמות משלו, לא יטול כלום אם לא היה מותר שלישי, שבאותו טורח שמגבל סובין ושעורים לפני שור אחד, יכול לגבל לפני שנים.

ג. הנותן בהמה לאריסו שישגדלנו למחצית שכר והפסד, נותן לו מחצית הריווח ושכר טרחו, כדי שלא תהיה התעסקותו בחלק הפקדון כרבית. אבל אם קנה האריס חציה ונעשה שותף עמו, חולק עמו בכל הבהמה ואין צריך להוסיף לו שכר עמלו, שאין כאן מלוה, ואין איסור ריבית אם טרח עבורו בחינם, וזה דרכם של שותפים שהאחד טורח לחבירו.

ד. השם בהמה לחבירו, באתונות צריך לטפל בה עד שמונה עשר חודש, ובגדרות כ"ד חודש. ואם בא המקבל לחלוק תוך הזמן, הנותן מעכב עליו, שאין דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ואינו מקבל לשלם פחת הדמים של הנחושת שנחושת שנשרף, אע"פ שמשלם שכר על הכלי, מותר.

ב. המלוה את מעותיו 'קרוב לשכר ורחוק להפסד', שנוטל חלק בריווח ולא בהפסד, רשע, שהוא ריבית. והמלוה קרוב להפסד ורחוק לשכר, חסיד. קרוב לזה ולזה או רחוק מזה ומזה, זו היא מדת כל אדם.

ג. מעות של יתומים מותר להלוותם קרוב לשכר ורחוק להפסד, שאינו אלא אבק ריבית, וביתומים לא גזרו חכמים כדי שלא יִּכְלוּ מעותיהם. ומפקידים אותם ביד אחד שאומדים אותו לעשיר, כגון שמצויים אצלו גרוטאות של זהב שאין דרך בני אדם להפקיד אותם. ואם לא מצאו מי שיש לו גרוטאות של זהב, מפקידים אותו ביד מי שאין ערעור על נכסיו, והוא נאמן, ומציית לבית דין, ואינו מקבל עליו נידוי, ומתנים עמו בפני בית דין שיהיו המעות אצלו קרוב לשכר ורחוק להפסד.

דף ע' ע"ב

א. אין מקבלין 'צאן ברזל' מישראל, פירוש, שהנותן שָׁם את הנכסים במעות, ואם יהיה בהם אונס או שיוזלו, חייב המקבל לשלם דמים כפי שוויים בשעה שקיבלם, ואם יהיה ריווח, יחלוקו, מפני שהוא רבית. אבל מנכרי ומגר תושב, מקבלים.

השבח למחצה, שעל טרחו הוא מקבל את שכר המלאכה שעושה.

ד. נתן לחבירו להתעסק בעגל וּבְאֵמָה, לרשב"ג אין צריך ליתן שכר טורח לעגל אלא לאם.

ה. השוכר שדה מחבירו בעשרה כורים חטים לשנה, ואומר לו הלויני מאתים זוז ואפרנסנה, ואעלה לך בשכירותה שנים עשר כורים לשנה, וגם אחזיר מעותיך, מותר. שאינו משלם שכר על ההלוואה, אלא שחוכר ממנו שדה משובחת, ומעלה לו על כך בחכירותו מאתיים זוז ושני כורים חטים לשנה. ואם שכר ממנו חנות או ספינה, לא ילוה ממנו מעות לקנות פירות ולמכור בחנות, או פרקמטיא להוליך בספינה, ולהעלות לו דמי שכירותו, כיון שאינו משבח את החנות ואת הספינה, אין התוספת אלא בשביל שכר המעות. ואם לווה ממנו מעות לייפות את החנות ואת הספינה, מותר.

דף ע' ע"א

א. הָשָׂם פרה לחבירו, ואמר לו הרי פרתך עשויה עלי בשלשים דינר אם תמות, אבל אם יזלו פרות בשוק ויעמדו על עשרים, אין אחריות עלי, יכול לשלם לו שכירות על הפרה בכל חודש, שאין כאן מלוה. וכן השוכר ספינה, ומקבל עליו אחריות אם תישבר ולא אם יזלו הספינות, מותר. וכן השוכר דוד של נחושת, ומקבל עליו לשלם את הנחושת שיחסר ממשקלו,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ודיו, וכותבים וחותמים פלוני זה כפר באלקי ישראל.

ג. מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא ברבית, עליו הכתוב אומר: כספו לא נתן בנשך וגו' עושה אלה לא ימוט לעולם. הא למדת שכל המלוה ברבית, נכסיו מתמוטטים, ואינו חוזר ועולה. אבל מי שאינו מלוה ברבית, גם אם נכסיו מתמוטטים, אינו מתמוטט לעולם אלא חוזר ועולה.

ד. רשע בולע את מי שהוא צדיק ממנו, אבל מי שהוא צדיק גמור אינו בולע, שנאמר 'בבלע רשע צדיק ממנו'.

ה. גר אינו נקנה בעבד עברי, שנאמר 'ושב אל משפחתו'. ואינו קונה עבד עברי כדין ישראל הקונה עבד עברי, שקבלה היא בידינו שהנקנה לעבד עברי קונה, ומי שאינו נקנה אינו קונה. אבל יכול לקנות ודינו כגוי שקונה עבד עברי, שאם מת, אינו עובד לא את הבן ולא את הבת.

ו. אשה אינה קונה עבד עברי, לפי שמתיחד עמה, וחוששין שיבואו לידי חטא, ואינה חוששת שיתודע הדבר, לפי שהוא צנוע. ולתנא קמא אינה קונה גם עבד כנעני. ולרשב"ג קונה עבד כנעני, שהוא פרוץ, וחוששת לקלקל עמו שמא יתודע הדבר.

ז. אלמנה לא תגדל כלב, שמא תקלקל עמו. ואינה חוששת שיתודע הדבר כאשר הוא רץ אחריה, שבני אדם יאמרו שרץ

ב. ישראל המקבל צאן ברזל מן הנכרים, גם הצאן עצמם וגם הולדות שגדלו ונתעברו וילדו, פטורים מן הבכורה. ואע"פ שאם נאנסו או הוזלו הוא באחריות הישראל שקיבלם, מאחר שאם לא יתן לנכרי את הדמים כפי ששם אותם מתחילה, יתפוס הנכרי מן הצאן ומן הוולדות, חשוב 'יד נכרי באמצע' ופטור מבכורה.

ג. הנוטל רבית, נוטל ממון ישראל וחונן בהם גויים שהם דלים מן המצוות, שנאמר 'מִקְרָה הוֹנוּ בְּנִשְׁךְ וְתִרְבִּית לְחוֹנֵן דָּלִים קִבְּצָנוּ'. ואפילו רבית שישראל נוטל מגוי יורד לטמיון, שגזרו חכמים שלא ליטול רבית מן הגוי שמא ילמוד ממעשיו. ובכדי חייו, מותר. ואם הוא תלמיד חכם ואין לחשוש בו שילמוד ממעשיו, מותר גם יותר מכדי חייו.

דף ע"א ע"א

א. ישראל ונכרי הבאים ללוות, אפילו אם הגוי לווה ברבית וישראל בחינם, ישראל קודם. עני ועשיר הבאים ללוות, העני קודם. עניים שהן קרוביו וממשפחתו ועניי עירו באין ללוות, הקרובים קודמין. עניי עירו ועניי עיר אחרת, עניי עירך קודמין.

ב. בא וראה סמיות עיניהם של מלוי ברבית, אדם קורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו, והם מביאים עדים ולבלר וקולמוס

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אלא תולים שהגוי נתנם לו מדעת עצמו, ונמצא שישראל שני לא לזה אלא מן הגוי.

ג. נכרי שלוח מעות מישראל בריבית, וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי, ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו, מותר. שישראל השני לזה מן הגוי. ואם העמידו הגוי אצל ישראל המלוה, אסור, שנכרי זה הוא שלוחו של ישראל המלוה, ואע"פ שמן התורה אין שליחות לגוי, החמירו חכמים בדבר.

ד. למסקנת הגמרא אין דין שליחות לנכרי, בין בתרומה ובין בכל התורה כולה, ולא הוא נעשה שליח של ישראל, ולא ישראל נעשה שליח שלו, שנאמר בתרומה 'גם אתם', מה 'אתם' בני ברית, כך 'שלוכם' בני ברית, ללמד שגם המשלח וגם השליח לא יהיו אלא בני ברית. ושליחות בכל התורה כולה נלמדת מתרומה. ולא תקנו לו חכמים זכיה מדרבנן כמו שתיקנו בקטן, לפי שהקטן יבוא לכלל שליחות מה שאין כן הגוי.

דף ע"ב ע"א

א. ישראל שלוח מעות מן הנכרי בריבית, וזקף עליו במלוה את הקרן ואת הריבית, ולאחר מכן נתגייר, גובה קרן וריבית. אבל אם נתגייר ואחר כך זקפם במלוה, גובה את הקרן ולא את הריבית.

ב. נכרי שלוח מעות מישראל בריבית, וזקפם עליו במלוה ואחר כך נתגייר, גובה

אחריה לפי שמספקת לו לאכול. ולא תאכסן אלמנה תלמיד ישיבה בביתה.

ח. גר תושב לזין ממנו ומלוים לו בריבית, שנאמר אל תקח 'מאתו' ולא 'מאתם'.

דף ע"א ע"ב

א. נכרי שהלוה לישראל בריבית, אם לא קיבל עליו לדון בדיני ישראל, והוא יכול על פי דיניהם לתבוע מהערב תחילה, אסור לישראל להיות ערב, שנמצא שהנכרי הלוה לערב, והערב הלוה לישראל בריבית. אבל אם קיבל על עצמו לדון בדיני ישראל שלא יוכל ליפרע מן הערב תחילה, מותר, שבשעה שהערב פורע לנכרי, אזי הוא מלוה לישראל את הקרן והריבית, ואינו נוטל ממנו יותר ממה שהלוהו.

ב. ישראל שלוח מעות מן הנכרי בריבית, וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל חברו ואמר לו תנם לי, ואני אעלה לך כל מה שאתה מעלה לו, אסור, שהישראל השני לזה מן הישראל הראשון בריבית. ואם העמידו הראשון אצל נכרי, ואמר הנכרי לישראל ראשון תנם על גבי קרקע והיפטר, והניחם הראשון על גבי קרקע ונטלם ישראל שני, מותר, שלא לזה אלא מן הגוי. וכן אם נשא הגוי בידו מיד ישראל ראשון, ונתנם לישראל שני, מותר, ואין תולים שנתנם הגוי על דעת ישראל הראשון שהביאו אצלו ובשליחותו נתן לו,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אינם אלא כמלוה על פה, ואינו גובה ממשועבדים, לפי שלא ניתן ליכתב.

דף ע"ב ע"ב

א. לוח המודעה בשטר שכתבו, לשיטת רב אסי אין המלוה צריך לקיימו, וגובה בו מנכסים משועבדים.

ב. גזל שדה מחבירו ומכרה לאחר, והשביחה הלוקח, ובא הנגזל והוציאה מתחת ידו, גובה הלוקח מן הגזלן את הקרן ששילם לו על השדה מנכסים משועבדים, ואת השבח שהשביח בשדה מנכסים בני חורין. שהרי הגזלן רוצה להעמיד את שטרו ומפייס לנגזל שימכרנו לו, כדי שלא יקראו לו גזלן, וכדי לעמוד בנאמנותו.

ד. אין פוסקים על הפירות עד שיצא השער, שאם נתן מעות לחבירו, ופסק עמו שיתן לו עליהם פירות לאחר זמן, ואין למוכר פירות, אם לא יצא השער, או שיצא שער השוק של עיירות שאינו קבוע, אסור, שמא יוקרו הפירות ונתן לו רבית. אבל אם יצא שער קבוע אפילו של איטליז רב וגדול, או שהתחילו בעלי בתים לפתוח אוצרותיהם ונקבע השער לזמן מרובה, מותר, שאע"פ שאין למוכר, יכול הוא לקנות בשער זה בכל מקום.

ה. ואם יש למוכר פירות, כגון שפסק עמו על חטים ויש לו גדיש, מותר גם אם לא יצא השער, שקנאו הלוקח בשעת הפסיקה, ואע"פ שלא משך, מכיון שאינו

קרן וריבית. ואם נתגייר ואחר כך זקפם עליו הישראל במלוה, לתנא קמא גובה קרן ולא רבית, ולרבי יוסי גובה קרן וריבית, כדי שלא יאמרו שנתגייר בשביל מעותיו כדי להיפטר מלשלם את הריבית. והלכה כדבריו.

ג. שטר שכתוב בו רבית, לרבי מאיר קונסים את המלוה, ואינו גובה לא קרן ולא רבית, שקנסו היתר משום איסור. ולחכמים גובה קרן ולא רבית, שלא קנסו היתר משום איסור.

ד. שטרי חוב המוקדמין, לשיטת ריש לקיש, לרבי מאיר פסולים, ואינו גובה אפילו מנכסים שמכר הלוח לאחר ההלוואה. ולחכמים אין גובים בהם מזמן ראשון הכתוב בשטר, אבל גובים מזמן שני, פירוש מנכסים שנמכרו לאחר ההלוואה. ולרבי יוחנן אינו גובה ממשועבדים לדברי הכל ואפילו מזמן שני, גזירה שמא יגבה בהם מזמן ראשון.

ה. הממשכן שדה לחבירו, ואכלה הלה שלש שנים, וכפה על הלוח שימכרנו, שאם לא ימכור לו, יכבוש שטר המשכנתא ויאמר לקוחה היא בידי, ויהא נאמן בחזקה שהחזיק שלש שנים, ונתנה הממשכן לבנו במתנה, וחזר ועשה שטר מכירה לבעל המשכונא, שטר המכירה אינו כלום, שבשעת המכירה כבר היתה של בנו. וצריך הממשכן להחזיר את המעות שנתן לו היורד עבור הקרקע, אבל

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

משום שהפוסק עמו סתם כוונתו על תבואה יפה.

ט. מתחילה היה רב הונא סובר שאין לזוים סאה בסאה כשאין ללוה חטים, על סמך שער שבשוק (פירוש ב' ברש"י). וחזר מדבריו ואמר שהוא מותר, לפי שהלוה יכול לקנות חטים בכל מקום.

דף ע"ג ע"א

א. המוליך חבילה ממקום הזול למקום היוקר, ומצאו חבירו ואמר לו תנה לי ואוליכנה לשם, ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני, ואעלה לך כדרך שמעלין לך באותו מקום, אם קיבל עליו המוכר את האחריות על החבילה בדרך, מותר, כי עד שתמכר אין כאן מלוה, והרי הוא מוכר את של בעלים ביוקר, ולוה ממנו המעות ואינו מחזיר יותר. אבל אם אחריות האונסים בדרך הוא על הלוקח, אסור, שמשעה ראשונה מלוה היא, ופורע לו יותר ממה שהלוהו.

ב. המוליך פירות ממקום הזול למקום היוקר, מצאו חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום, אם יש לו פירות באותו מקום מותר, ואם לאו אסור כדין הלוואת סאה בסאה.

ג. חמרים המביאים תבואה ממקום הזול למקום היוקר, מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר, על מנת ליתן להם את הפירות לזמן פלוני

אלא אבק רבית לא גזרו חכמים. ופוסק עם המוכר שיתן לו יין כשיש לו ענבים ב'עביט' (כלי גדול שצוברים בו ענבים לפני דריכה), ועל שמן כשיש לו זיתים ב'מעטין', ועל הקדירות כשיש ליוצר 'ביצים' (רגבים שעושה מהם קדירות), ועל הסיד מששקעו בכבשן.

ו. לחכמים פוסקים על זבל כל ימות השנה, ולרבי יוסי רק אם יש לו באשפה.

ז. הפוסק יכול להתנות עם המוכר, שאם יפחות השער ממה שהוא עכשיו, יתן לו בשער הגבוה, פירוש בשער הזול שנותנים פירות הרבה בדמים מועטים. ולרבי יהודה גם אם לא פסק עמו, יכול לומר לו תן לי בשער הזול או תן לי מעותי, כי סתם דעתו של אדם הוא לפסוק על שער הזול.

ח. היה השער של תבואה חדשה ארבע סאים בסלע, וישנות שלש סאים בסלע, אין פוסקין על ארבע סאים חדשות בסלע, עד שיצא השער בארבע לחדש ולישן. וכן אם היו התבואה של לקוטות (שמוכרים תבואה מעורבת שלקטו מכמה שדות) ארבע סאים בסלע, ותבואה של בעל הבית שלש סאים בסלע, אין פוסקים עם בעל הבית על ארבע עד שיצא השער של ארבע ללוקט ולבעל הבית. ופוסקים עם הלקוטות כשער תבואה שלהם, שאם אין לו לוח מלוקט חבירו. אבל אין פוסקים עם בעל הבית, שזלזול הוא אצלו ללוות מלוקט, וגם

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

צריכים לסייע להם מעט בחריש וקציר שיהיה להם חלק בקרקע, ואם לא כן אסור משום הלוואת סאה בסאה.

ז. שומרי שדות שבעלי השדות חייבים ליתן להם שכירותם מיד אחר הקציר, אסור להוסיף להם בשכר כדי שימתינו לאחר דישה ומירווח, משום ריבית. ואם הם מסייעים לבעלים בדישה ובהולכה והבאה, מותר, שאז אין המתנת מעות, שנותנים להם מיד לאחר גמר עבודתם.

ח. בעלי שדות שנוהגים לסלק את האריסים מן השדה בניסן, והאריסים נותנים להם ארבע סאין, ויש מי שמניח אותם בשדהו עד אייר, ונוטל מהם שש סאים, מותר ואין זה רבית, שהשדה משועבדת לאריס עד שהתבואה תתבשל לגמרי, והמסלקים אותם בניסן עושים שלא כדין.

דף ע"ג ע"ב

א. גוי שמשכן חצרו לישראל, וחזר הגוי ומכרה לישראל אחר, אין הממשכן צריך להעלות שכר לקונה, אלא דר בחצר בלא שכר עד שיחזיר לו הגוי מעות שחייב לו, לפי שבדיניהם החצר ברשות הממשכן עד שיפרע לו מעותיו.

ב. קונה אדם מחבירו יין בתשרי, ואינו נוטלו עד טבת, ובוחר יין טוב שלא החמיץ, ואין כאן ריבית, שלא קנה ממנו אלא יין טוב, ואלו שהחמיצו, היו מתחלה

כשער מקום הזול, ואין חוששים ששכר המתנת המעות רבית הוא. והטעם: י"א שעל ידי המעות הם ניכרים לסוחרים, ומכירים אותם בעלי בתים של מקום הזול, ונותנים להם בהקפה ומשתכרים אצלם, ולפיכך נוח להם לטרוח ולקבל עליהם אחריות הדרך גם אם לא היו ממתינים הבעלי בתים על המעות שום זמן. וי"מ שכאשר שומעים בני מקום הזול שאינם משתכרים, הם מוזילים להם, כדי שלא ימשכו את ידיהם מלהרגיל אצלם. ולפי סברא זו, אם היה סוחר חדש אסור, שעדיין אינו נאמן שנותן במקומו בזול, ואין מוזילים לו.

ד. ואדם חשוב אסור לעשות כן. וגם לא התירו דבר זה אלא בתבואה שהוא מצוי, ולא בשאר פרגמטיא, כגון שברי זהב וכסף ושאר מיני מתכות, או בכלי פשתן.

ה. 'פרדיסא' שקונה יין של כל הכרם בשנה בדמים פחותים, כשהפירות עדיין בוסר או סמדר, לרב אסור, שבשעת הביכור שוה יותר, ונראה שמוזיל לו על הקדמת המעות. ולשמאל מותר, שלפעמים יש קלקול של ברד או גשם בכרם ומפסיד הכל. ובמקומות שההפסד רב, כגון שבוצרים כרמים בשוורים בעגלה, ומוליכין אותה בין שורות הכרמים, ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי שרשים שבקרקע, מותר גם לרב.

ו. בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע, ופורעים להם לגורן תבואה חדשה,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פוסקים עד שיהיה למוכר זבל באשפה. ולחכמים, בימות החמה פוסקים גם אם אין לו, שהכל יש להם זבל, ובימות הגשמים אסור אלא אם כן יש לו.

דף ע"ד ע"ב

א. הנותן מעות על המקח, ופסק עם המוכר שאם יוזל יתן לו כשער הזול, והוזל המקח, ולא רצה המוכר ליתן לו כשער של עכשיו, מקבל המוכר מי שפרע. ואם לא פסק עמו שיתן לו בשער הזול, והמוכר נתן לו כשער שפסק עמו, והלוקח אינו רוצה, מקבל הלוקח מי שפרע.

ב. לרבי שמעון מעות קונות לגבי הלוקח ואינו יכול לחזור בו כלל. (ורק המוכר יכול לחזור ויקבל מי שפרע). וכל זה אם לא נשתנה השער משעה שנתן המעות עד שמשך (או שפסק על מנת לקבל מיד ובתוך כך נשתנה השער), אבל אם פסק על מנת שיתן לו לאחר זמן, ובתוך כך נשתנה השער, וחזר בו הלוקח, אין עליו אלא מי שפרע.

ג. השולח את חתנו לקנות נדוניא, ונתן מעות למוכר, ולא התנה עמו שאם יוזל המקח יתן לו כשער הזול, יכול חמיו לחזור בו ולא יקבל מי שפרע, שיאמר לתקן שלחתי ולא לעוות, והיה לו לפסוק כשער הזול, וגם החתן לא יקבל מי שפרע, שאינו אלא שליח בעלמא. ואם החתן הוא סוחר שקונה ומוכר לאחרים, חמיו קנה

שאינה מצויה שהוא בידי שמים, הרי אפשר לנפותה גם בידי אדם.

ה. לרב פוסקים על יין ושמן רק לאחר שנתחממו הענבים והזיתים, ודווקא במקום שנהגו שהקונה ממשיך את היין והשמן לבור, והמוכר צריך רק להכניסם לבית הבד ולדרוך אותם. ופוסקים על הביצים של יוצר רק לאחר שכבר גלגלם המוכר לפי מדתם ונתיבשו, ודווקא במקום שהלוקח מוציאם מן הכבשן, והמוכר צריך רק להכניסם לכבשן ולצרפם.

ו. לרב פוסקים על הסיד רק לאחר שישקענו בכבשן, ובמקום שהלוקח נותן את המים על חתיכות השרופות בכבשן, והמוכר צריך רק לצרפם ולהוציאם מן הכבשן. ולשמואל פוסקים משראוי לשקוע אותם בכבשן.

ז. לשיטת רבי מאיר אין פוסקין על ביצים של יוצר עד שיעשו. ולרבי יוסי לא אמרו כן אלא בעפר לבן, אבל עפר שחור שמצוי במקומו, אין צריך שיהא בידו, כי גם אם אין לזה יש לזה. ובמקום שהוא ביוקר, אם הכניס המוכר וצבר עפר בביתו, שאז סמך דעתו ואם יחזור בו יקבל מי שפרע, מותר. ואם לא הכניס לביתו, שלא סמך דעתו, כי אפשר שלא ימצא עפר, ולפיכך אם יחזור בו לא יקבל מי שפרע, אסור.

ח. לתנא קמא פוסקים על הזבל כל ימות השנה אע"פ שאין לו. ולרבי יוסי אין

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

להקדים לו שלום, שנאמר 'נשך כל דבר', אפילו דיבור אסור.

ד. ואלו עוברים בלא תעשה: המלוה עובר משום את כספך לא תתן בנשך, אל תקח מאתו נשך ותרבית, לא תהיה לו כנושה, לא תשימון עליו נשך, ולפני עור לא תתן מכשול. לזה עובר משום לא תשיך לאחיר, ולאחיך לא תשיך, לפני עור. הערב והעדים עוברים משום לא תשימון עליו נשך. ולחכמים גם הסופר עובר.

ה. מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים, ולא עוד אלא שמשמים משה רבינו חכם ותורתו אמת (לשון סגי נהור), ואומרים, אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר, לא היה כותבו.

ו. היה נושה בחבירו מנה ויודע שאין לו, אסור לעבור לפניו, שנאמר 'לא תהיה לו כנושה'. וכאילו דנו בשני דינים, שנאמר הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים.

ז. מי שיש לו מעות, ומלוה אותם שלא בעדים, עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול, שעולה על רוחו של לזה לכפור, וגורם קללה לעצמו. ואפילו אם הלזה תלמיד חכם, צריך לחשוש שהוא טרוד בלימודו ואפשר שישכח.

ח. שלשה צועקים ואינן נענים: א) מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בעדים. ב) מי שאשתו מושלת עליו. ג) הקונה

וידעו כמה מצטער ומיצר הנותנו, ויבינו כמה עונשו גדול. ואין הלכה כדבריו, שמא יבואו להרגיל, שלבם יחמוד את השכר.

דף ע"ה ע"ב

א. אומר אדם לחבירו נכש עמי היום ואנכש עמך ליום אחר, או עדור עמי ואעדור עמך, אם שני הימים של גריד (שהארץ יבישה ואין גשמים יורדים), או שניהם של רביעה. ואע"פ שיום אחד ארוך או קשה מחבירו, לא דקדקו בדבר. אבל לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואחרוש עמך ברביעה, שימי רביעה קשים למלאכה בשדות. וכן לא יאמר לו נכש עמי היום ואעדור עמך ביום פלוני, או עדור עמי ואנכש עמך, שפעמים שזו קשה מזו, ובשכר שממתין על שכר פעולתו, הוא מקבל עליו מלאכה שהיא קשה מזו.

ב. מי שנתן עיניו ללוות מחבירו, ושלח לו מתנה, ואומר לו בשביל שתלוני, הרי זו רבית מוקדמת, ואסורה. לזה ממנו והחזיר לו את מעותיו, ומשלח לו מתנה ואומר בשביל מעותיך שהיו בטילות אצלי, הרי זו רבית מאוחרת ואסורה.

ג. לא יאמר לזה למלוה, דע כי בא איש פלוני ממקום פלוני, שהוא רבית דברים. וכן אם אינו רגיל להקדים לו שלום, אסור

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ותובעו בדיניהם. וי"א שכותב נכסיו לבניו
בחיו. וי"א שלא טוב לו בעיר זו, ואינו
עובר לעיר אחרת.

אדון לעצמו, י"מ שאומר על נכסיו שהם
של נכרי כדי שלא להשביע את עצמו,
ופעמים שהנכרי שומע, ומעמיד עדים

הדרן עלך
איזהו נשך למסנא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

השוכר את האומנין למסקנא

דף ע"ז

ג. השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חברו, נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו.

ד. בעל הבית שאמר לשליח צא ושכור פועלים בשלשה, והלך ואמר להם בארבעה, אמרו לו הרינו נשכרים כמו שאמר בעל הבית, כוונתם על השער הגבוה שהוא ארבעה, ולפיכך אם אמר להם שכרכם עלי מוסיף להם זוז, ואם אמר שכרכם על בעל הבית, אין להם עליו אלא תרעומת.

ה. ואם אמר לו בעל הבית שכור בארבעה, והלך ואמר להם בשלשה, ואמרו לו הרינו כמו שאמר בעל הבית, נסתפקו בגמרא אם כוונתם לומר, אתה נאמן עלינו שכדברין אמר בעל הבית, והסכימו לשלשה, או שאין סומכים עליו, וכוונתם לומר שנשכרים כמו שבאמת אמר בעל הבית, ומכיון שאמר בארבעה, משלם להם בעל הבית ארבעה.

ו. האשה שאמרה לשלוחה: הבא לי גיטי, פירוש ותהא שליח להולכה, ואמר השליח לבעל דברי שקר: אשתך אמרה התקבל לי גיטי, פירוש שאהא שליח לקבלה, והשיב הבעל: הא לך כמה שאמרה, אפילו

א. בעל הבית שאמר לשליח, לך ושכור לי פועלים בשלשה זוז, והלך ואמר להם בארבעה, ובערב לא נתן להם בעל הבית אלא שלשה, אם אמר להם השליח שכרכם עלי, מוסיף להם זוז משלו. ואם אמר להם שכרכם על בעל הבית, אם שכר פועלים בשוק הוא ארבעה, משלם בעל הבית ארבעה, שאע"פ שלא שילחו לשכור בארבעה, הרי ההנהו בארבעה. ואם יש פועלים הנשכרים בארבעה ויש שנשכרים בשלשה, אין להם על השליח אלא תרעומת, שאומרים לו אילו אמרת לנו בשלשה היינו טורחים להישכר אצל אחר בארבעה. וכן אם הפועל יש לו שדה משלו, יכול להתרעם ולומר לא הייתי מזלזל בעצמי להישכר בשלשה. וכן יכול לומר שטרח להוציא מתחת ידו עבודה הראויה למי שמקבל ארבעה, באופן שלא יוכלו לברר את הדבר.

ב. אמר בעל הבית לשליח לך ושכור בארבעה, והלך ושכר בשלשה, יכול הפועל להתרעם ולומר לשליח לא היה לך לעשות כן, משום 'אל תמנע טוב מבעליו'.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

תבואה ממקום למקום והלכו ולא מצאו תבואה, או ששכר פועלים לעדור שדהו ומצאו שדהו לחה ואינה ראויה לעדור, נותן להם שכר של כל היום, ואומדים כמה אדם רוצה לפחות משכרו של אותה הדרך לבא ריקם מלבוא טעון בתבואה, וכן את הפועלים כמה אדם רוצה ליטול שכרו פחות, ולישב בטל, מלעדור כל היום וליטול כך וכך. ואם סייר עמם בעל הבית בשדה מבערב, פטור לגמרי.

ב. קבלנים שקיבלו על עצמם לקצור קמה או לארוג בגד בשני סלעים, וחזרו בהם, או שבעל הבית חזר בו קודם שהתחילו במלאכה, אין להם זה על זה אלא תרעומת. חזרו לאחר שהתחילו במלאכה, לשיטת תנא קמא ידם על העליונה, ואם קצרו או ארגו חציה, אפילו אם מה שעשו יפה ששה דינרים ויפסיד בעל הבית, שצריך לשכור אחר לגמור את חציה השני בששה, נותן להם סלע. וכן אם מתחילה היה שכר חצי מלאכה זו בשוק סלע חסר זו, והוסיף להם ושכרם בסלע, ועתה נתייקר שכרם ועומד על סלע, נותן להם סלע ולא יותר. ואם נתייקר שכר הפועלים, ולא רצו פועלים לגמור, ופיסד אותם בעל הבית, גומרים ונוטלים שנים, ואין יכולים לומר נתפייסנו על מנת שתוסיף על שכרינו.

לשיטת רבי דוסא יד החוזר בו על התחנתו, ולפיכך שמין את החצי שעתידי להעשות, אם יפה ששה דינרים, אינו נותן

אם הגיע גט לידה אינה מגורשת, שלא נתמנה לא לשליח להולכה ולא לקבלה, לקבלה, לפי שהאשה לא אמרה לו התקבל. ולהולכה, י"א משום שהבעל סומך על מה שאמר בשם האשה, ומינהו רק לקבלה ולא להולכה. וי"א שגם אם כוונת הבעל כפי שאמרה באמת, השליח אינו רוצה לטרוח ולהיות שליח להולכה, שיהיה צריך להוליך את הגט עד האשה, ולכן גם אם נמלך והביאו לה, יכול הבעל לחזור בו.

ז. אמרה האשה לשליח התקבל לי גיטי, פירוש שתהא שליח לקבלה, ושיקר השליח לבעל ואמר לו: אשתך אמרה הבא לי גיטי, שאהא שליח להולכה, והשיב הבעל "הילך כמה שאמרה", נסתפקו בגמרא אם הבעל סומך על דברי השליח, וכוונתו כפי מה שאתה אומר בשמה, ומינה אותו לשליח להולכה, ומתגרשת כשיגיע הגט לידה. או שאינו סומך עליו, וכוונתו לומר אני איני יודע מה אמרה, והנני מוסר לך לפי מה שאמרה, ונעשה שליח לקבלה, וכיון כשהגיע הגט ליד השליח מגורשת. ולא נפשט.

דף ע"ו ע"ב - ע"ז ע"א

א. השוכר את האומנים, וחזרו בהם, או שבעל הבית חזר בו קודם שהלכו למקום המלאכה, אין להם זה על זה אלא תרעומת. אבל אם כבר הלכו ולא היה להם מלאכה, כגון ששכר חמרים להוליך

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ביקר עמם מבערב, הרי הוא הפסד שלו ונותן להם שכרם כפועל בטל.

ה. השוכר פועלים להשקות את שדהו, וירדו גשמים ואין צריך להשקותה, הפסידו הפועלים. ואם עלה הנהר על גדותיו ונכנס בחריצי השדה ואין צריך להשקותה, הפסיד בעל השדה ומשלם להם כפועל בטל, שהפועלים אינם יודעים מנהג שדהו.

ו. השוכר פועלים להשקות את שדהו מן הנהר, ונפסק הנהר בחצי היום, אם אין דרכו ליפסק, הפסידו הפועלים. ואם דרכו ליפסק, אם הפועלים הם מיושבי העיר, הפסידו. ואם אינם מיושבי העיר, הפסיד בעל הבית.

ז. השוכר את הפועל לעשות מלאכה, ונשלמה בחצי היום, אם יש לו מלאכה כמותה או קלה ממנה, מצוה עליו לעשותה. ואם אין לו, ונותן לו שכרו כפועל בטל. ואם הוא רגיל לעבוד, וכשיושב בטל הוא נחלש, נותן לו שכרו משלם.

ח. י"א שלרב דוסא דין פועל כקבלן, ואם חזר בו ידו על התחונה. ורב פסק הלכה כדבריו בקבלן, אבל בפועל פסק שחוזר בו אפילו בחצי היום. וי"א שגם רבי דוסא מודה בפועל שחוזר בחצי היום.

דף ע"ז ע"ב

א. השוכר את הפועל, ולחצי היום שמע שמת לו מת או שאחזתו חמה, אם שכיר

לקבלנים אלא שקל. ואם הוזל שכר הפועלים, וחזר בו בעל הבית, ופייסוהו פועלים שיגמרו מלאכתם, גומרים ונותן להם שנים, ואינו יכול לומר נתפייסתי על מנת לשלם כשער של עכשיו. ואם מתחילה היה שכר חצי מלאכה זו בשוק סלע וזוז, והפועלים נתרצו להוזיל לו על סלע, והוזל שכרם ועמד על סלע, וגמרו את חציה השני, נותן להם סלע שלם.

ג. וכל זה בדבר שאינו אבוד, שגם אם לא ימצא פועלים עכשיו, ימתין עד שימצא. אבל בדבר שאם ימתין יהיה לו הפסד (כגון ששכר חמר וקדר להביא פרייפרים וחלילים לכלה או למת, ופועלים להעלות פשתנו מן המשרה. משנה בראש הפרק) אם יש שם פועלים לשכור, אין לו עליהם אלא תרעומת. ואם אין שם פועלים, שוכר פועלים אחרים יותר מכדי שכרם עד כדי השכר שהוא חייב להם על תחילת מלאכתם. ואם יש בידו חבילה של כלי אומנות שלהם, שוכר עליהם עד ארבעים וחמשים זוז (ראה להלן עח.). או מטעה אותם ואומר להם, סלע קצצתי לכם בואו וטלו שתים, ואין נותן להם אלא סלע.

ד. השוכר פועלים לעדור בשדה, ובא מטר בלילה, ובאו פועלים בבוקר וראו שנתמלאה השדה במים ואינה ראויה לעידור, אם ביקר בשדה עם הפועלים מבערב, הפסידו פועלים, שהיה להם להבין שמאחר שירדו גשמים לא תהא ראויה לעידור ולא היה להם לילך. ואם לא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אסור לעני ליקח ממועות אלו אפילו רצועה לסנדלו, אלא אם התנה במעמד אנשי העיר, שלא נתנוהו לו אלא על מנת לאכול בסעודת פורים.

ג. הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק, לרבי מאיר לא יקח בו טלית, וכן אם נתן לו ליקח טלית לא יקח בו חלוק, שכל המעביר על דעת בעל הבית נקרא גזלן.

ד. השוכר חמור ומתה או נשברה, חייב המשכיר להעמיד לו חמור אחר. ואם הבריקה, פירוש שנעשה לה כתם בעין, וי"מ שהתליעו רגליה, וכן אם נשתתתה, אומר המשכיר לשוכר הרי שלך לפניך ומזלך גרם. ואם שכרו לרכוב עליו, או לשאת עליו כלי זכוכית, חייב להעמיד לו חמור.

ה. השוכר חמור, ונטלוה לעבודת המלך, לשיטת רב, אם היא חוזרת, אומר המשכיר לשוכר הרי שלך לפניך ומזלך גרם. ואם אינה חוזרת, חייב להעמיד לו חמור. ולשמואל אין חילוק אם היא חוזרת או לא, אלא שאם המוכס מוליכה בדרך שהיה השוכר רוצה לילך, אומר לו הרי שלך לפניך, שדרכם ליטול חמורו של אחד, והבעלים מהלך אחריה, וכשפוגע בחמור אחר, נוטלו ומחזיר לראשון את שלו, והשני חוזר אחר חמורו עד שפוגע באחר, הלכך אומר המשכיר לשוכר, שכור חמור אחר, ולך אחריו עד שיפגע בחמור

תיגע תחת משאה כמו בבקעה. וכן אם הכישה נחש, חייב.

ג. שכרה להוליכה בהר והוליכה בבקעה והחליקה, פטור, שבהר ראויה להחליק יותר. ואם הוחמה, חייב, שהבקעה מעלה הבל. שכרה להוליכה בבקעה והוליכה בהר, החליקה חייב והוחמה פטור. ואם הוחמה בעלותה בהר, חייב, שהמעלה גרם לה.

ד. לשיטת רבי מאיר חייב לשלם בכל האופנים, שכל המעביר על דעת של בעל הבית נקרא גזלן וחייב באונסים.

דף ע"ח ע"ב

א. הנותן צמר לצבוע לצבוע לו אדום וצבעו שחור, או להיפך, לרבי מאיר נותן הצבע לבעלים דמי צמרו, והוא קנה את הצמר בשינוי. ולרבי יהודה הצמר של בעל הבית, ונותן לצבע את הדמים שהוציא אם השבח יתר על היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו מה שהשביח.

ב. הגבאים שגבו מעות מבני העיר לחלק לעניים לסעודת פורים, יתנו את כל המעות לפורים, וכן אם גבו לעניי אותה העיר, יתנו את כולם לעניי אותה העיר, ואין מדקדקים לומר שדי להם בפחות. אבל לוקחים עגלים ושוחטים ואוכלים אותם בסעודת פורים, ומה שנותר יפול לכיס של צדקה. ולרבי אליעזר ורבי מאיר

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ד. השוכר את הספינה, וטבעה בחצי הדרך, הדין הוא כדלהלן: אם אמר המשכיר לשוכר ספינה זו אני משכיר לך, ושכרה כדי להוליך בה יין סתם, אף על פי ששילם לו, יחזיר המשכיר כל השכר, שיאמר לו השוכר הבא לי ספינה ששכרתי, ואוליך עמה יין אחר. ואם שכר ספינה סתם כדי להוליך יין זה, אף על פי שלא שילם השוכר כלום, משלם כל השכר, שאומר לו המשכיר, הבא את היין שרצית להוליך, ואביא לך ספינה אחרת ואוליכנו. ואם שכר ספינה זו כדי להוליך בה יין זה, יד התובע על התחתונה, שאם שילם השוכר, אין המשכיר חייב להחזיר, ואם לא שילם עדיין, לא יתן. שלא זה יכול להביא את הספינה ששכר, ולא זה יכול להביא את היין שהתנה להוליך עמה. ואם שכר ספינה סתם להוליך יין סתם, חולקים את השכר, שהרי ביד שניהם להשלים, ואם יעכב הנתבע מליתן החצי, יעשה תנאו.

דף ע"ט ע"ב

א. השוכר את הספינה להוליכה עד מקום פלוני בכך וכך, וכשהגיע לחצי הדרך פרקה והוציא חבילותיו ממנה, משלם לבעל הספינה את כל שכרו. ואפילו אם אחרים מצויים לשוכרה באותו מקום, יכול לומר לו אי אפשי שהספינה תתרועע בהוצאת והכנסת חבילות.

אחר. ואם שלא בדרך הליכתה ניטלה, חייב להעמיד לו חמור.

דף ע"ט ע"א

א. השוכר חמור לרכוב עליה, ומתה בחצי הדרך, אם אמר לו חמור סתם, חייב המשכיר להעמיד לו חמור. ואם אמר לו חמור זה, אם יש בדמי הנבילה ליקח חמור אחר, לוקח ורוכב עליו. ואם אין בדמיה ליקח ויש בדמיה לשכור, לשמואל ישכור בדמיה חמור אחר, ולרב לא ישכור, שאין כללות את הקרן של דמי החמור, ונותן למשכיר שכרו על חצי הדרך. ואם אינו מצוי שם לשכור חמור אחר, אין לו עליו אלא תרעומת.

ב. לוח שמשכן אילן למלוח, וכתב לו שלאחר כך וכך שנים תחזור הקרקע לידו בלא כסף, ונתיבש האילן או שנקצץ ואינו עושה פירות, שניהם אסורים לבקע את עציו. אלא יקח בו קרקע, והמלוח אוכל פירות עד שיכלו שני המשכנתא. ולשיטת שמואל אין עושים כן רק בזמן שאין היובל נוהג, אבל בזמן שהוא נוהג אין לקנות קרקע בדמיו, לפי שחוזר לבעלים ביובל, ואין לכלות את קרנו של לוח.

ג. המוכר שדהו לששים שנה, אינה חוזרת ביובל, שנאמר והארץ לא תמוכר לצמיתות, מי שאם אין שם יובל נצמתת וכשיש שם יובל אינה נצמתת, יצתה זו שגם אם אין שם יובל אינה נצמתת.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לפי שיש בהר סלעים והוא קשה לחרישה.

ב. השוכר שני פועלים לחרישה, אחד שינהיג את הפרה, והשני שיאחז בקנקן, ונשבר הקנקן, י"א שהמנהיג משלם, שמשום שלא כיון את הפרה יפה ועיוות את השורה נשבר הקנקן. וי"א שהאוחז משלם, והלכה כדבריו. ובמקום שידוע שיש בו אבנים וטרשים, שניהם חייבים, שהיה להם ליזהר.

ג. השוכר פרה לדוש בקטנית ודש בתבואה והחליקה, פטור. שכרה לדוש בתבואה ודש בקטנית, חייב, מפני שהקטנית מחלקת.

ד. המוכר פרה לחבירו, ואמר לו פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא, ולא היה בה אלא מום אחד מאלו, הרי זה מקח טעות, שהלוקח הכיר שאין בה שאר מומים, והיה סבור שהמוכר משקר בכולם, ולא אמרו אלא כדי להשליך מעליו תרעומת. ואם היו בה כל המומים, אין זה מקח טעות. ואם פירש את המום שיש בה, והוסיף שיש לה מום אחר ולא פירשה, ולא היה בה אלא מום שפירש, אינו מקח טעות, שמאחר שלא הזכיר לו אלא אותו המום, היה לו לבדוק בו. וכן המוכר שפחה לחבירו, ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא, ולא היה אלא בה מום אחד, הרי זה מקח טעות. פירש מום אחד

ב. אם התנה מתחילה שיתן בתוכה משאות כמו שירצה, וישלם לפי חשבון המשאות והדרך, ופרקה בחצי הדרך להוסיף בה חבילות שהיו לו שם, נותן לו שכר תוספת המשאוי של חצי הדרך. ויכול בעל הספינה להתרעם עליו ולומר, הייתי סבור ללכת ולחזור מהר, או שאני צריך לקנות חבלים ביוקר באותו מקום.

ג. השוכר החמור לרכוב עליו, מניח עליו כסותו ולגנותו (כד של מים), והחמר מניח עליו שעורים ותבן. ואם מצוי לקנות מזונות בדרך, שניהם אינם מניחים עליו רק מה שהם צריכים לאותו יום. ואם אין מזונות מצויים בדרך, מניחים עליו מזונות שצריכים לכל הדרך. ואם צריך לטרות ולילך ממלון למלון כדי לקנות מזונות, השוכר שאין דרכו לטרות, מניח מזונותיו של כל הדרך, והחמר אינו מניח אלא של אותו היום, שדרכו לטרות לחזור ולשאול בעיר מי מוכר מזונות.

ד. השוכר חמור לרכוב עליה איש, לא תרכב עליה אשה. שכר לרכוב עליה אשה, רוכב עליה איש, ואשה בין גדולה ובין קטנה ובין מעוברת, וגם מניקה תרכב עם וולדה, ואפילו מעוברת שהיא מניקה.

דף פ' ע"א

א. השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה, ונשבר הקנקן (כלי שאוחזים בו מאחורי המחרישה), פטור. שכרו לחרוש בבקעה וחרש בהר, ונשבר הקנקן, חייב,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אדם בינוני שלשים קב. וי"א שגם אם לא הוזק צריך להוסיף על שכרו.

ב. וכן המוסיף על הספינה אחד משלשים במשאה, כגון שהוסיף לתך בספינה קטנה, או כור לספינה בינונית, או שלשת כורין לספינה גדולה, חייב בנזקי הספינה. ומכאן למדנו, שהמוכר ספינה (בינונית) לחבירו, צריך שיהא בה מקום לשלשים כורים, שסתם ספינה בת שלשים כורין.

ג. אומן שקיבל עליו לעשות מלאכה בביתו, י"א שדינו כשומר שכר, בשכר שיכול לתפוס את הכלי על שכרו, ואינו צריך לחזר אחר בעל הבית. וי"א שדינו כשוכר, לפי שמקבל שכר על פעולתו ולא על שמירתו, ולפיכך לרבי יהודה דינו כשומר שכר, ולרבי מאיר דינו כשומר חנם, ולרבה בר אבוב מוחלפת השיטה. (יתר דיני המשנה יתבארו במקומם בגמרא).

דף פ"א ע"א

א. אומן שגמר את מלאכתו, ואמר לבעל הבית טול את שלך והבא מעות, הרי הוא שומר חנם. וכן אם אמר לו גמרתיו, אע"פ שלא גילה דעתו שאינו חפץ להיות עוד שומר עליה, אינו אלא שומר חנם, כיון שידעו הבעלים שכלו ימי האומנות. ואם אמר לו 'הבא מעות וטול את שלך', הרי הוא שומר שכר, שגילה דעתו שעדיין תופס בכלי כנגד שכרו.

ואמר שיש בה מום נוסף, אין זה מקח טעות.

ה. השוכר את החמור להביא לתך חטים (ט"ו סאה), והוסיף על משאו שלשה קבין (אפילו בחטים), חייב. ובגמל אינו חייב עד שיוסיף סאה.

ו. שכר את החמור להביא לתך חטים והביא לתך שעורים, פטור. הביא יותר מלתך שעורים, אע"פ שמשקלם קל מחטים ולא הוסיף אלא בנפח, חייב. וכמה יוסיף ויהא חייב, לאביי שלשה קבין, ואע"פ שלא הגיע למשקל של לתך חטים, הנפח שוה לחמור כמשקל. ולרבה אינו חייב עד שיוסיף סאה ויגיע למשקל של לתך חטים, שהנפח קשה למשאוי. אבל אם הוסיף פחות מסאה, מאחר שלא הגיע למשקל של לתך חטים, פטור.

ז. סתם לתך הוא ט"ו סאים טפופות, ולפיכך אם הביא על החמור פחות מט"ז סאה מחוקות, פטור גם לאביי, שהמחק פוחת שלשה קבים, ונמצא שלא הוסיף בנפח של שלשה קבין עד שימלא ט"ז סאה מחוקות.

דף פ' ע"ב

א. המוסיף על המשא אחד משלשים, חייב בנזקי הנושא. ולפיכך אם שכר את הפתף והוסיף על משאו קב, ולא הספיק הלה לפרק את המשא מעל כתפו עד שהוזק, או שהיה סבור שאחזו חולשה והוזק, חייב בעל הבית בנזקו, שמשא

דף פ"ב ע"ב

א. לאבא שאול מותר לאדם להשכיר משכונו של עני כדי שיהיה חובו פוחת והולך, אם הוא מן הכלים ששכרם מרובה ופחת שלהם מועט. והלכה כדבריו.

ב. המעביר חבית ממקום למקום ושברה, נחלקו תנאים בדבר:

א) לשיטת רבי מאיר בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע ויפטר. ונחלקו אמוראים בביאור דבריו, י"מ שסובר שהנתקל אינו פושע אלא אנוס, ולפיכך גם השומר שכר נשבע שהיה אנוס, ופטור. וי"מ שהנתקל פושע, ומעיקר הדין שניהם חייבים לשלם, אלא שתקנו חכמים שישבע ששברה שלא בכוונה ונפטר, שאם אי אתה פוטר, אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום.

ב) לשיטת רבי יהודה שומר חנם נשבע ונפטר, ושומר שכר משלם, שהנתקל אינו פושע, אבל אינו אנוס גמור אלא כעין גניבה ואבידה, ולפיכך שומר חנם נשבע כדינו שלא פשע ונפטר, ושומר שכר משלם כדין גניבה ואבידה.

ג) רבי אליעזר קיבל מרבותיו כרבי מאיר והיה תמה על דבריו: שמסתבר לו שהוא כעין גניבה ואבידה (כשיטת רבי יהודה), ואם כן שומר שכר צריך לשלם. ועוד, שגם שומר חנם אינו פטור אלא במקום מדרון, אבל שלא במקום מדרון, הוא פושע וחייב לשלם. ועוד, שגם במקום מדרון אם היה במקום שמצויים עדים,

כגון שומר אבידה, אם נעשה עליו שומר שכר בשכר שנפטר מלתת צדקה לעני, או שהוא שומר חנם, וגם השומר על המשכון עוסק במצוה ודינו כשומר אבידה. וי"מ שהכל מודים בשומר אבידה שהוא כשומר שכר, ונחלקו במשכון שהמלוה משתמש בו ופוחת מן החוב, אם חשוב עוסק במצוה, או מאחר שהוא עושה להנאתו אינו אלא שומר חנם.

ב. ואם הלווה בשטר והניח לו משכון על המעותיו, הכל מודים שאבדו מעותיו, שבוודאי לא נטלו לגוביינא, שאינו יכול לכפור נגד השטר, ולפיכך שומר שכר הוא עליו לדברי הכל.

ג. ואם הלווה פירות, הכל מודים שנעשה שומר שכר על המשכון שנתן לו כנגד הפירות, לפי שדרך הפירות להרקיב.

ד. ואם משכנו שלא בשעת הלוואתו, אלא לאחר זמן כשתבעו מעותיו בבית דין ולא שילם משכנו על פי בית דין, הכל מודים שהפסיד מעותיו, שבעל חוב קונה משכון שמשכנו שלא בשעת הלוואתו, שנאמר ולך תהיה צדקה.

ה. ואם המשכון לא שוה כדמי הלוואתו, הכל מודים שלא הפסיד יותר משויו של המשכון, וחולקים על חידושו של שמואל שהמלוה אלף זוז והניח לו עליו משכון ואבד, הפסיד כל מעותיו גם אם המשכון לא שוה אלא זוז.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מי היו, ושמא נתן לו השליח חומץ משלו, או שקנה חומץ בדמים מועטים.

ג. הנושא מוט ארוך, ועליה שני משאות הקשורים בשני הקצוות, ונשברו, משלם מחצה, שמשא כזה כבד לאחד וקל לשנים, והוא קרוב לאונס קרוב לפשיעה. אבל אם נשא מוט שדרכו לקשור בו משא של שני בני אדם, ונשבר המשא, פשיעה היא ומשלם את כולה.

ד. ראוי לאדם שיתנהג לפנים משורת הדין, שנאמר 'למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור'. רב הורה לרבה בר בר חנה שיחזיר כסות שגבה מפועלים ששברו לו משאו בפשיעה, ושישלם להם שכרם, לפי שהיו עניים ורעבים.

צריך להביא עדים, שנאמר 'אין רואה שבועת ה' וגו', הא יש רואה יביא ראיה ויפטר.

דף פ"ג ע"א

א. שומר שנאנס במקום שמצויים עדים, לאיסי בן יהודה צריך להביא עדים שנאנס, שנאמר 'אין רואה שבעת ה' תהיה בין שניהם', הא יש רואה יביא ראיה ויפטר. והלכה כדבריו.

ב. האומר לשלוחו קנה לי ארבע מאות גרבי יין, והלך וקנה, ונמצאו חומץ, וטען השליח שהחמיצו לאחר שקנאם, צריך להביא ראיה לדבריו, כי מניין גדול כזה, יש לו קול מתי החמיץ, ואצל מי היו, ושל

הדרן עלך השוכר
את האומנין למסקנא

פרק השוכר את הפועלים למסקנא

דף פ"ג ע"ב

ויש מקום שמקדימין ויש מקום שמחשכין, ולכך אין סומכין אלא על דברי הכתוב, או ששכרו על תנאי שיעשה כדין האמור בתורה. אבל אם היה בעיר ישנה, או בעיר חדשה שבאו בה בני אדם ממקום שיש בו מנהג, ושכרו סתם, הולכים כמנהג המדינה.

א. השוכר את הפועלים, ואמר להם (לאחר ששכרם) להשכים ולהעריב, אם באותו מקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב, אינו רשאי לכוף אותם. ואפילו אם הוסיף להם שכר, יכולים לומר לו, הוספת לנו כדי שנעשה עבודה משובחת ולא כדי שנשכים ונעריב.

ד. 'תִּשֶׁת הַשֶּׁף וְיְהִי לְיָלָה' - זה העולם הזה. 'בּוֹ תִרְמֹשׁ כָּל חַיְתוֹ יָעַר' - אלו רשעים שבו שדומים לחיה שביער. 'תִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ - לצדיקים. יֶאֱסְפוּן - רשעים לגיהנום. וְאֵל מְעוֹנָתָם יִרְבְּצוּן - שאין להם כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו. יֵצֵא אָדָם לְפַעְלוֹ - יצאו צדיקים לקבל שכרם. וְלְעַבְדָּתוֹ עֲדֵי עָרֵב - במי שהשלים עבודתו עדי ערב.

דף פ"ד ע"א

א. זוהר פניו של רב כהנא דומה לשל רבי אבהו, ושל רבי אבהו דומה לשל יעקב אבינו, ושל יעקב אבינו דומה לשל אדם הראשון. וגם זוהר פניו של רבי יוחנן היה יפה מאד, אלא שלא היה לו הדרת פנים (זקן).

ב. במקום שנהגו לזון את הפועלים יזון, ואם נהגו לספק במתיקה יספק, הכל כמנהג המדינה. לרבי יוחנן בן מתיא אם פסק לתת להם מזונות, צריך להרבות להם יותר ממנהג המדינה (להלן פו.), וגם אם עשה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצא ידי חובתו, שהם בני אברהם יצחק ויעקב, אלא יפרש להם קודם שיתחילו במלאכה שאין להם אלא פת וקטנית בלבד. ולרשב"ג הכל כמנהג המדינה ואין צריך לפרש להם.

ג. פועל, בכניסתו לעיר לאחר שגמר מלאכתו, צריך לוותר משלו אצל בעל הבית ולהחשיך אצלו, אבל ביציאתו למלאכתו בבוקר, אינו צריך להקדים אלא עם הנץ החמה. וכל זה בעיר חדשה שנתלקטו בה בני אדם ממקומות הרבה,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

עבדים ובידם ששים ארנקים, ונשלחו דורון על ידי ספנים שהיו בסכנה והתפללו להינצל בזכותו, והכינו לו מאכליו. וקרא על עצמו מה שנאמר על התורה 'היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה'. אכל ושתה והבריא ויצא לבית המדרש, והביאו לפניו ששים מיני דמים של נדה, וטיהר את כולם, והבטיח שאם דבריו נכונים יתעברו כולם בזכרים, וכן היה, ונקראו כולם רבי אלעזר על שמו.

ב. כשנפטר ביקש שלא יקברוהו, והיה מונח בעליה לא פחות מ"ח שנים, וכשנשמט אחד משערו, היה יוצא דם. פעם אחת היתה תולעת מרחשת באזנו על ששמע שמזלזלים בתלמיד חכם ולא מיחה כמו שצריך. והיה משיב לבעלי דינים שהגיעו ליד ביתו, פלוני זכאי ופלוני חייב. כל השנים שהיה שם לא הגיע חיה רעה במקום הסמוך לעירו. ומנעו מן החכמים שרצו לקברו משום מעשה שהיה, עד שהצליחו להוציאו בערב יום כיפורים כשהיו טרודים וקברוהו ליד אביו.

דף פ"ה ע"א

א. רבי היה אומר על שלשה שענוותנים היו: א) רבן שמעון בן גמליאל אביו, שאמר עליו (על רבי בנו) שהוא ארי בן שועל. ב) בני בתירא, שעזבו את נשיאותם ומינו את הלל לנשיא עליהם. ג) ויונתן בן שאול, שאמר לדוד ואתה תמלך על

ב. זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, שנאמר בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. וי"מ שנלמד ממה שנאמר וידגו לרב בקרב הארץ, מה דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהם, כך זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם.

ג. ריש לקיש היה לסטים, וחזר בתשובה לאחר שאמר לו רבי יוחנן 'חילך לאורייתא', והשיא לו את אחותו עד שנעשה גברא רבה. פעם אחת חלש דעתו של רבי יוחנן מחמתו ונפטר ריש לקיש, והיה רבי יוחנן מצטער עליו הרבה, ולא יכלו חכמים ליישב את דעתו עד שנטרפה, וביקשו חכמים עליו עד שנסתלק מן העולם.

ד. הסייף והסכין והפגיון (סכין ארוך) והרומח, ומגל יד ומגל קציר, מקבלים טומאה משעת גמר מלאכתם. לרבי יוחנן משיצרפם בכבשן, ולריש לקיש משיצחצחן במים.

דף פ"ד ע"ב

א. רבי אלעזר ברבי שמעון קיבל על עצמו ייסורים, שמא חטא באחד מן הצדיקים כשמינו אותו המלכות ללכוד את הגנבים. ובכל ערב היה אומר להם 'אחי ורעי בואו', ובבוקר היה אומר להם לכו, משום ביטול תורה. ומרדה בו אשתו וברחה, לפי שהיה מכלה ממון של בית אבא במאכל וברקבון הבגדים מחמת הייסורים, ובאו ששים

דף פ"ה ע"ב

א. על מה אבדה הארץ? דבר זה לא פירשו חכמים ולא נביאים אלא הקב"ה בעצמו, שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם, שלא ברכו בתורה תחילה.

ב. בָּלֵב נְבוֹן תְּנוּחַ חֲכָמָה - זה תלמיד חכם בן תלמיד חכם. וּבְקֶרֶב פְּסִילִים תִּגְדַּע - זה תלמיד חכם בן עם הארץ, שמודיע לכל ומתפאר בכתרה.

ג. כל המקטין עצמו על דברי תורה בעולם הזה, נעשה גדול לעולם הבא. וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעולם הזה, נעשה חפשי לעולם הבא, שנאמר קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדוניו.

ד. רבי חייא היה פועל שלא תשתכח תורה מישראל, שזרע פשתן ועשה מכמורות, וצד צביים, ומאכיל את בשרם ליתומים, ועל עורם היה כותב מגילות, ומלמד תורה לתינוקות שאין להם מלמדים, ומלמד לכל אחד חומש או סדר משניות, ואמר להם שיחזרו וילמדו זה את זה.

ה. אליהו גילה לרבי שרבי חייא ובניו הם דוגמת האבות בעולם הבא, וגזר רבי תענית והוריד את רבי חייא לפני התיבה, אמר משיב הרוח ונשבה הרוח, מוריד הגשם ובאו הגשמים, כשהגיע לומר מחיה המתים הזדעזע העולם, והלקו לאליהו בששים 'פולסא דנורא' על שגילה

ישראל ואני אהיה לך למשנה. ויש לדחות שמא יונתן ראה שהעולם נגרר אחר דוד, ובני בתירא ראו שהלל עדיף מהם, אבל רשב"ג וודאי עניו היה.

ב. כל השנים שהיה רבי אלעזר מתייסר בייסורים, לא מת אדם קודם זמנו. וכל השנים שהתייסר רבי, לא הוצרך העולם למטר, וכשעקרו צנון מן הערוגה, היתה הגומא מליאה מים.

ג. קשה יום הגשמים כיום הדין. ואם העולם לא היה צריך להם, היו חכמים מבקשים רחמים שלא יבוא לעולם.

ד. פְּרִי צְדִיק עֵץ חַיִּים - זה רבי יוסי ברבי אלעזר ברבי שמעון, שחזר בתשובה וגדל בתורה. וְלֶקַח נְפֹשׁוֹת חָכָם - זה רבי שמעון בן איסי בן לקוניא שלימדו תורה.

ה. המלמד את בן חבירו תורה, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר אִם תָּשׁוּב וְאֶשִׁיבָךְ לְפָנַי תַּעֲמֹד. וכל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, שנאמר, וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה.

ו. כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, והקדוש ברוך הוא ערב בדבר זה, שנאמר ואני זאת בריתי וגו' לא ימושו מפִּיךָ ומפִּי זרעך ומפִּי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם, מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

יכול לומר להם שיקדימו לאכול קודם זמן המלאכה.

דף פ"ו ע"ב

א. מובחר שבבהמות שור, מובחר שבעופות תרנגול.

ב. דרשות שדרשו חכמים מהכנסת אורחים שעשה אברהם אבינו לשלשה מלאכים:

א) לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם. מלאכי השרת ירדו למטה אצל אברהם אבינו, ונראו כמי שאכלו ושתו.

ב) כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי השרת בעצמו, עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל מה שעשה על ידי שליח, עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. ואל הבקר רץ אברהם, ורוח נסע מאת ה', שהגיז להם את השליו בעצמו. ויקח חמאה וחלב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. והוא עומד עליהם תחת העץ, הנני עומד לפניך שם על הצור. ואברהם הלך עמם לשלחם, וה' הלך לפניו יומם. יוקח נא מעט מים על ידי שליח, והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם.

ג) י"א שבשכר שלשה זכו לשלשה, בשכר חמאה וחלב זכו למן, בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים.

סוד זה, והגיע באמצע תפילתם בצורת דוב של אש והטרידם.

דף פ"ו ע"א

א. בספרו של אדם הראשון (שהראהו הקב"ה דור דור וסופריו ודורשיו וחכמיו), היה כתוב ש'שמואל ירחינאה' יקרא חכם ולא רבי, ורפואתו של רבי תהיה על ידו, ומשום כך לא עלה בידו של רבי להסמיכו. וגם כתוב שם שרבי ורבי נתן סוף משנה, שהם כללו את כל ההוראות שהיו לפנייהם וסדרום לפי מסכתות. רב אשי ורבינא סוף הוראה, שסדרו שמועות אמוראים שלפניהם וקבעו אותם בגמרא.

ב. נגע שהבהרת קדמה לשער לבן, טמא. ואם שער לבן קדם לבהרת, טהור. היה הדבר בספק, הקדוש ברוך הוא אומר טהור, וכל ישיבה של מעלה אמרו טמא. והסכימו שרבה בר נחמני שהיה יחיד בנגעים ובאהלות יכריע בדבר, ולא יכול מלאך המות עליו לפי שלא הפסיק ממשנתו, עד שנשבה רוח בין הקנים, וטעה רבה שהוא קול פרשים שנשלחו על ידי המלכות שרדפו אחריו, וביקש ליפטר מן העולם, כשנסתלק אמר 'טהור טהור', יצאת בת קול ואמרה: אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור.

ג. במקום שנהגו שהפועלים אוכלים ושותים קודם מלאכתם, אין בעל הבית

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ו) גדול השלום, שאפילו הקדוש ברוך הוא שינה בו, שנאמר ותצחק שרה בקרבה וגו' ואדני זקן, והקב"ה אמר לאברהם, ששרה אמרה ואני זקנת.

ב. ביום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה גדולה, והיו מרננים שאסופי הוא, זימן אברהם את כל גדולי הדור, ושרה אמנו את נשותיהם, והביאו בניהם עמם, ונפתחו דדיה של שרה כשני מעיינות והניקה את כולם. ועדיין היו אומרים שרה ילדתו ולא אברהם, נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם, פתחו כולם ואמרו אברהם הוליד את יצחק.

ג. עד אברהם לא היה זקנה, והיו בני אדם מחליפים בין אברהם ליצחק, ביקש אברהם רחמים ונעשה זקנה בעולם, שנאמר ואברהם זקן בא בימים. עד יעקב לא היתה חולשה לאדם לפני מותו, ביקש יעקב רחמים ובאה חולשה, שנאמר הנה אביך חולה. עד אלישע לא היה מי שחלה ונתרפא, אלישע ביקש רחמים ונתרפא.

ד. שלשה חלאים חלה אלישע, אחד שדחפו לגיחזי בשתי ידיו, ואחד שגירה דובים בתינוקות, ואחד שמת בו.

ה. השוכר את הפועל, ואמר לו בעל הבית הרי שכרך עלי כאחד או כשנים מפועלי העיר, לרבי יהושע נותן לו כפחות שבשכירות, ולחכמים כפי מנהג המדינה ליתן לבינונים.

ד) שלשה מלאכים נשלחו מן השמים לאברהם, מיכאל לבשר את שרה, רפאל לרפא את אברהם, גבריאל להפוך את סדום, ונלוה עמו מיכאל להציל את לוט.

דף פ"ז ע"א

א. עוד דרשות שדרשו חכמים מהכנסת אורחים של אברהם אבינו:

א) מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול, שלאברהם אמרו המלאכים כן תעשה כאשר דברת, ואילו בלוט נאמר ויפצר במ מאד וגו'.

ב) צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, שנאמר ואקחה פת לחם, ולבסוף נאמר ואל הבקר רץ אברהם. אבל רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אין עושים, שנאמר בעפרון ארבע מאות שקל כסף, ולבסוף נאמר עובר לסוחר, שלקח ממנו קנטרין שמשקלם רב.

ג) עיניה של אשה צרה באורחים יותר מן האיש, שאברהם אמר קמח, ושרה עשתה סולת.

ד) שרה אמנו צנועה היתה, ויודעים היו מלאכי השרת שבאהל היתה, ואע"פ כן אמרו איה שרה אשתך, להודיעו שצנועה היא משאר חברותיה, שאינה נראית וצריך לשאול אחריה, וכדי לחבבה על בעלה. וי"א כדי לשגר לה כוס של ברכה.

ה) 'איו' של 'אליו' נקוד, לימדה תורה דרך ארץ שישאל אדם באכסניא שלו, ואע"פ שאין שואלין בשלום אשה, על ידי בעלה מותר.

דף פ"ז ע"ב

א. פועל העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה, או בתלוש מן הקרקע קודם שנגמרה מלאכתו למעשר, אם הוא דבר שגידולו מן הארץ, מותר לו לאכול מן התורה ממה שעוסק בו, ואע"פ שלא נאמר אלא כרם, דרשו חכמים ממה מ'חרמש' לרבות כל בעלי חרמש, ומ'קמה' לרבות כל בעלי קומה. אבל העושה במחובר לקרקע בשעה שאינו גמר מלאכה, או בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו, או בדבר שאין גידולו מן הארץ, אסור לאכול ממה שעוסק בו.

ב. פועל יכול לאכול בשעת מלאכה, אבל לא יתן בכליו, שנאמר ואל כליך לא תתן. ובכרם של נכרי נותן בכליו, שנאמר 'בכרם רעך'. וי"א שגזל נכרי מותר בכל מקום, ו'רעך' ממעט שהעושה בשל הקדש לא יאכל.

ג. לא ימצוץ הפועל את היין ויזרוק את החרצנים, שנאמר ואכלת. ואוכל ענבים לבד, אבל לא עם דבר אחר שממתיקו, שמא יאכל הרבה. ופטור מן המעשר כמו בעל הבית, שהרי לא נגמרה מלאכתו, ואין אומרים שהוא כמקח וקובע למעשר. ולא יאכל אכילה גסה, שנאמר שבעך. ואינו אוכל אלא בשעה שנותן לכליו של בעל הבית, אבל לא בשעה שאינו נותן לכליו, שנאמר 'ואל כליך לא תתן'.

דף פ"ח ע"א

א. לרבי ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית, שנאמר בערתי הקודש מן הבית. ולרבי יוחנן גם חצר קובעת, שנאמר ואכלו בשעריך ושבעו. ודוקא אם היא משתמרת כדי שיהא דומה לבית. י"א שדין זה אינו אלא בענבים וזיתים, אבל חטים ושעורים כיון שכנסם ועשאם גורן, אפילו בשדה, חייב במעשר.

ב. אם הכניס את התבואה לביתו דרך גגות וקרפיפות פטור, שנאמר 'בשעריך' שיבוא דרך השער.

ג. הלוקח תאנים מתאנה העומדת בגינה ונוף שלה נוטה לחצר, חייב במעשר, כי המקח חשוב כגמר מלאכה, וכיון שתלשם הרי הם מיד בחצר וחייב במעשר. ולסובר שחצר אינה קובעת, אם נופה נוטה לבית חייב. אבל בעל הבית [וכן הפועל] פטור ממעשר, כי עיניו על תאנתו והנוף אינו חשוב בעיניו, לפיכך הכל הולך אחר העיקר ואינו חייב עד שיגמר כל לקיטתו ויכנס לבית. אבל עיניו של לוקח על הפירות שקנה, ולפיכך משנתלשו הרי הם בבית או בחצר וחייב במעשר.

ד. הלוקח פירות מחבירו, מן התורה פטור ממעשר, שנאמר עשר תעשר ואכלת ולא מוכר, תבואת זרעך ולא לוקח, ומדרבנן חייב. חנויות של בית הינו חרבו שלש שנים קודם ירושלים, לפי שהעמידו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ה. אדם מצוה להחיותו, שנאמר 'וחי אחיך עמך'. ושור אין מצוה להחיותו, שנאמר 'אחיך' ולא שור.

דף פ"ט ע"א

א. פועל העוסק בדבר שאינו מגידולי קרקע, כגון החולב והמחבץ והמגבן, אינו אוכל, שנאמר 'דיש' ללמד שאינו אוכל אלא בגידולי קרקע הדומה לדיש.

ב. המנכש בבצלים ובשומים, אף על פי שתולש את הקטנים מבין הגדולים ונותנם לכליו של בעל הבית, אינו אוכל, שאין זה שעת גמר מלאכה כמו 'דיש'.

ג. הבודל בתמרים ובגרוגרות, שמפריד את המדובקות זו בזו, אינו אוכל, לפי שכבר נגמרה מלאכתם למעשר. ואם התמרים רעים, שלא נתבשלו כל צרכם, אוכל. והעוסק בדבר שחייב בחלה, אוכל גם לאחר שנגמר מלאכתו למעשר כל זמן שלא נגמר מלאכתו לחלה, אבל הלש והמקטף והאופה, אינו אוכל, לפי שכבר נגמר מלאכתו לחלה.

ד. שבע שנים שכיבשו את ארץ ישראל, ושבע שנים שחילקוה, נתחייבו בחלה ולא במעשר.

ה. בגמרא נסתפקו אם פועל יכול להבהב את המלילות באור כדי למתקם, באופן שאינו מתבטל ממלאכתו, כגון שאשתו ובניו מהבהבים לו, או לא. אבל הוא עצמו אסור להבהב, שמתבטל ממלאכתו בזמן

דבריהם על דברי תורה, ולא עישרו את התבואה שלקחו.

דף פ"ח ע"ב

א. החוסם את הפועל שלא יאכל ממה שעוסק בו, אינו עובר בלאו, שנאמר 'כנפשך', מה נפשך אם חסמת פטור, אף פועל אם חסמת פטור.

ב. איזהו גורן של קישואים ודלועים שמחייב אותם במעשר, משיתחיל לינטל 'פיקוס' שלהם (פרח הגדל בראשו) לאחר שיהיו בבית (או בחצר).

ג. אדם העוסק בתלוש, אוכל משל בעל הבית, שנאמר 'קמה קמה', אם אינו ענין למחובר תנהו ענין בתלוש. וי"א שנאמר כי תבוא בכרם רעך, אפילו אם שכרו לשאת את הענבים בכתף. וי"א שנאמר 'לא תחסום שור בדישו', והוקש האדם החוסם לשור לנחסם, מה הנחסם אוכל בתלוש שנאמר 'דישו', כך גם החוסם.

ד. שור העוסק בתלוש, אסור לחסום את פיו שלא יאכל, שנאמר 'לא תחסום שור בדישו'. וכן אם עוסק במחובר אסור לחסום אותו, שנאמר 'רעך רעך' שני פעמים, אם אינו ענין לאדם תנהו ענין לשור. וי"א שהוקש שור הנחסם לאדם החוסמו, מה החוסם אוכל במחובר, כך גם הנחסם.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

וכשמקבץ שנים שנים הרי זה גורן ונתחייב במעשר. ואין חילוק בדין בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, שבכל אופן שחייב במעשר מן התורה בארץ ישראל, חייב מדרבנן בחוץ לארץ.

דף צ' ע"א

א. פרה שדשה בשעורים לאחר שנתיבשו בתנור להסיר את קליפתם, חוסמים אותה, לפי שכבר נגמרה מלאכתם למעשר. ומפני מראית העין תולה בסל שבפיה מאותו המין. ולרבי שמעון תולה לה כרשינים, שיפים לה יותר ממינים אחרים.

ב. פרה שדשה בתרומה ומעשר ראשון, כגון שהקדים והפריש בשיבלים, חוסמים אותה, כי סתם דיש האמור בתורה אינו עוסק בתרומה ומעשר, שהם באים לאחר מירוח (ותולה בסל שבפיה מפני מראית עין). הדשה בגידולי תרומה, אין חוסמים אותה, שאין דינם כתרומה אלא מדרבנן.

ג. פרה שדשה במעשר שני לפני מן החומה, לרבי יהודה שהוא ממון הדיוט אין חוסמים אותה, ולרבי מאיר שהוא ממון גבוה חוסמים אותה. והדשה בגידולי מעשר, אין חוסמים אותה, שדינם כחולין. והדשה במעשר או בתרומת מעשר של דמאי, אין חוסמים אותה.

ד. נכרי הדש בפרתו של ישראל, אינו עובר בלא תחסום. וישראל הדש בפרתו של נכרי, עובר בלא תחסום. ונסתפקו

ההבהוב. וכן לא יטמין אותם באדמה, ולא יפריכם על גבי סלע כדי למתקם, משום ביטול מלאכה. אבל מפריך על יד על יד ואוכל.

ו. בעל הבית רשאי להשקות את הפועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה, וכן הפועלים רשאים לטבל את פיתם בציר קודם מלאכתם, כדי שיאכלו ענבים הרבה.

דף פ"ט ע"ב

א. פועלים יכולים להשהות את אכילתם עד שיגיעו לראשי שורות הכרם שנמתקו על ידי השמש.

ב. השוכר את הפועל לעדר (לחפור) ולקשקש (לכסות שרשים שנגלו) תחת הזיתים, לא יאכל מן הזיתים שבאילן, שאין זה שעת גמר מלאכה.

ג. השוכר את הפועל לבצור בענבים או למסוק בזיתים או ללקט, אוכל ופטור מן המעשר, שהתורה זיכתה לו. אבל לא יאכל בפיתו ולא יספות במלח, אם לא נטל רשות מבעל הבית. ואם נטל רשות מבעל הבית, סופת במלח אחת אחת ואוכל, אבל לא יספות שתיים יחד, שהוא חשוב גורן ומתחייב במעשר.

ד. אם התנה מתחילה עם בעל הבית שיוכל לאכול, אוכל אחת אחת וסופת במלח. אבל לא יאכל שתיים שתיים גם בלא מלח, כי התנאי חשוב כמקח,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

קודם דישה, כדי שתאכל מהם, ולא תאכל מן הדישה הרבה.

ד. חסם את הפרה מבחוץ, עובר על לא תחסום, כי כוונת הכתוב הוא שבשעת דישה לא תהא חסימה.

ה. לא ישתה כהן יין קודם שבא למקדש, אע"פ שנאמר בבואכם, כי כוונת הכתוב הוא שבשעת ביאה לא תהא שכרות.

ו. החוסם את הפרה, והעבירה חבירו על הדישה כשהיא חסומה, השני לוקה והראשון פטור. וכן המזווג שור וחמור לקרון, ובא חבירו והנהיגם, הראשון פטור והשני חייב.

דף צ"א ע"א

א. החוסם פרה בקול, שגוער בה כשהיא שוחה לאכול, וכן המנהיג בשור ובחמור על ידי קול, לרבי יוחנן לוקה, שעקימת שפתים חשוב מעשה. ולריש לקיש אינו לוקה, שהקול לא חשוב מעשה, ולא שאין בו מעשה אין לוקים עליו. (ולרבי יהודה שלוקים על לאו שאין בו מעשה, לוקה).

ב. הכל ממירים אחד אנשים ואחד נשים. ויורש, לתנא קמא ממיר, ולרבי יהודה לא. ולא שהאדם רשאי להמיר, אלא שאם המיר מומר, אבל סופג את הארבעים. ולריש לקיש אינו לוקה לפי שאין בו מעשה, ולרבי יהודה שלוקים על לאו שאין בו מעשה, לוקה.

בגמרא אם אומר אדם לנכרי חסום פרתי ודוש בה תבואה שלך, שלא אסרו חכמים אמירה לנכרי אלא באיסור שבת שיש בה סקילה, או שבכל דבר יש איסור של אמירה לנכרי. ולא נפשט.

ה. פרה שאוכלת ומתרזת משום חולי מעיים, חוסמים אותה, אע"פ שהיא מצטערת כשרואה את הדישה.

דף צ' ע"ב

א. גוי המכיר את ישראל, שסירס את פרתו של ישראל לטובתו כדי שתהא יפה לחרישה, לא יחרוש בה, לפי שהגוי מצווה על הסירוס, ועבר על לפני עור לא תתן מכשול. ולפיכך קנסוהו חכמים שימכרנה לאחר, או לבנו גדול. ולבנו קטן, יש מתירים ויש אוסרים. יש חכמים שהיו מחליפים שוורים שלהם לאחר שנסרסו על ידי גוי המכירם.

ב. הושיב קוץ בפי הפרה, או שהרביץ לה ארי מבחוץ ואינה אוכלת מפני אימתו, עבר בלא תחסום. ואם ישב לה מעצמה קוץ בפיה, או שרביץ לה ארי מבחוץ, או שהעמיד לה את בנה מבחוץ, או שהיתה צמאה למים, או שפרס עור על הדישה ואינה רואה אותה, נסתפקו בגמרא אם מותר לדוש בה או לא.

ג. מותר לפרוס קש על הדישה, לפי שהפרה אוכלת קצת מן התבואה (ואינו דומה לפריסת עור שלא תוכל לאכול כלל). וכן מותר להאכילה חבילה של קש

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. י"מ שלתנא קמא רק הפועל אוכל, וחכמים סוברים כאיסי בן יהודה שכל אדם יכול לאכול אם הוא עושה לבעל הבית בשכר אכילתו, גם אם לא שכרו בעל הבית.

ג. בגמרא נסתפקו אם פועל אוכל משלו, פירוש שתוספת שכר הוא שהוסיפה לו תורה על שכרו, ואם אמר שיתנו לאשתו ובניו נותנים להם. או שאוכל משל שמים, פירוש שמתנת גמילות חסדים היא כשאר מתנות עניים, ואין נותנים לאשתו ובניו. ולמסקנת הגמרא (צ.ג.) נחלקו תנאים בדבר.

ד. נזיר שהשכיר את עצמו לעשות מלאכה בענבים, ואמר שיתנו מהם לאשתו ובניו, אין נותנים להם, שקנסוהו חכמים כדי שלא ישכיר את עצמו לענבים, משום 'לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב'.

דף צ"ב ע"ב

א. פועל שנשכר על מנת שיאכל הוא ובנו, או שיאכל בנו בשכרו, הוא אוכל ופטור ממעשר, ובנו אוכל וחייב במעשר, גם לסובר שפועל אוכל משלו ויכול ליתן לאשתו ובניו, שמכיון שהתנו נראה הדבר כמקח.

ב. השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו, לא יאכל. ואם לא הודיעם, פודה ומאכיל אותם, לפי שנראה כמקח טעות.

ז. אין הפועל אוכל אלא בשעה שעוסק במלאכתו. ואם גמור לעסוק בשורה אחת, והולך לעסוק בשורה אחרת, מעיקר הדין אינו אוכל. ונסתפקו בגמרא אם משום שהמהלך אינו כעושה מעשה, או משום שהעוסק בגפן זה אינו אוכל בגפן אחר. וחכמים תיקנו שיאכלו הפועלים בהליכתם משורה לשורה, ובחזרתם מן הגת, משום השבת אבידה לבעלים, שנח לו שיאכלו בשעת הליכה ולא יתבטלו ממלאכה.

דף צ"ב ע"א

א. חמור וגמל אוכלים ממשאוי שעל גביהם עד שעת הפריקה, אבל לא יטול בידו ויאכילם.

ב. לתנא קמא הפועל אוכל קישות וכותבת גם אם שוים דינר, ולרבי אלעזר חסמא לא יאכל יותר משכרו, שנאמר 'כנפשיך', כשיעור השכר שאתה מוסר נפשך עליו. ולחכמים מותר לאכול גם יותר משכרו, אבל מלמדים אותו שלא יהא רעבתן, כדי שלא ימנעו מלשכרו. ופירשו בגמרא כמה דרכים במה נחלקו תנא קמא וחכמים:

א) י"מ שלתנא קמא אין מלמדים אותו שלא יהיה רעבתן. ב) י"מ שתנא קמא סובר שגם אם לא שכרוהו אלא לבצור אשכול אחד, יכול לאכלו. וכן אם שכרו לבצור הרבה, ועדיין לא בצר אלא אשכול אחד, יכול לאכלו. וחכמים חולקים עליו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מזונות לסובר שאין אדם יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך, אינו יכול להתנות שלא יאכלו, שאין להם דעת למחול. ובאופן ששכר הפעולה של האדון, כגון שמעלה להם מזונות, או לסובר שיכול האדון לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך גם אם אינו מעלה להם, לסובר שהפועל אוכל משלו, יכול להתנות שלא יאכלו, שהאכילה היא תוספת שכר פעולתם, והוא ממונו של אדון. ולסובר שהפועל אוכל משל שמים, אין לקטן זכות בהם עד שנותנם לתוך פיו, ואין האדון יכול להתנות שלא יאכלוהו.

ז. אין אדם יכול להתנות על בהמתו שתדוש אצל חבירו ולא תאכל, לפי שאין לה דעת למחול.

דף צ"ג ע"א

א. המשמר פירות, לשיטת רב חשוב כעושה מעשה, ולפיכך שומרי גיתות וערימות שנתלשו אוכלים מן התורה, ושומרי גינות ופרדסים שהם מחוברים, אינם אוכלים מן התורה, אבל אוכלים מהלכות מדינה, פירוש שכן הוא מנהג המדינה.

ולשיטת שמואל המשמר לא חשוב כעושה מעשה, ולפיכך שומרי גינות ופרדסים אינם אוכלים כלל, ושומרי גיתות וערימות אע"פ שאינם אוכלים מן התורה, אוכלים מהלכות מדינה.

ג. השוכר פועלים לדרוס קציעות שכבר נדרסו וחזרו ונתפרסו, או ששכרם לסתום חביות שכבר נסתמו וחזרו ונתפתחו, לא יאכלו, שאין פועל אוכל בדבר שכבר נגמרה מלאכתו למעשר. ואם לא ידעו הפועלים שכבר נגמרה מלאכתם למעשר, מעשר ונותן להם לאכול משום מקח טעות.

ד. היין מתחייב במעשר: ו"א משירד לבור, וי"א משיצפו החרצנים על פי הבור וישליכם, וי"א משיצפו השמרים בחביות וישליכם.

ה. פועל העושה מלאכה אצל בעל הבית, יכול להתנות עמו שלא יאכל, ויוסיף לו מעות. וכן יכול להתנות עמו על בנו ובתו או עבדו ושפחתו הגדולים, או אשתו, שיעשו מלאכה אצלו ולא יאכלו, ויוסיף להם מעות, וגם אם האב או האדון אינו מעלה להם מזונות, ושכר פעולתם לעצמם, כיון שיש להם דעת יכולים למחול על אכילתם. אבל אינו יכול להתנות על בנו ובתו הקטנים שיעשו מלאכה אצל בעל הבית ולא יאכלו, גם אם האב מעלה להם מזונות ושכר פעולתם שלו, אפילו לסובר שהפועל אוכל משלו והאכילה היא שכר פעולתם, לפי שצערם לא זיכתה תורה לאב.

ו. ואם התנה האדון עם בעל הבית על עבדו ושפחתו הקטנים שיעשו מלאכה אצלו ולא יאכלו, באופן ששכר הפעולה לעצמם, כגון שהאדון לא מעלה להם

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אכלני חרב וקרח בלילה', ולא חשוב אונס עד שיגזלו ממנו בזרוע.

ג. רועה שהיה רועה את עדרו, ושמע קול ארי, והניח את העדר ובא לעיר (שלא בשעה שבני אדם נכנסים לעיר), ובא הארי ודרס, אומדים אותו, אם היה שם היה יכול לקדם ברועים ובמקלות בחינם, חייב לשלם. ואם לא היה יכול להציל בחינם אלא בשכר, אם היה שומר חינם פטור, ואם היה שומר שכר חייב, והיה יכול להציל עד כשיעור כדי דמי הבהמות, חייב לשלם. לפי שהיה צריך להציל בדמים ולחזור וליטול דמים מבעל הבית, שנזח לו שיהיו בהמותיו אצלו לפי שכר מכיר בהם ולמודות בביתו, או כדי שלא יצטרך לחזור ולטרוח ולקנות בהמות אחרות. וי"א שאינו חוזר ונוטל דמים מבעל הבית, שעל כך קיבל שכר כדי שישמור שמירה יתירה.

ד. שומר שנגנב ממנו הפקדון באונס, והוכר הגנב, אם שומר שכר הוא, עושה השומר דין עם הגנב בבית דין להוציאה מידו, שעליו מוטל לחזר אחר הפקדון ולהחזירה לבעלים.

ואם שומר חינם הוא, י"א שאם רצה עושה דין עם הגנב ומחזירה לבעלים, ואם רצה נשבע לבעלים ונפטר ממנו, והבעלים יעשה דין עם הגנב. ואם אנשי השלטון היו במקום הגניבה, ואילו היה מרים את קולו היו מצילים אותו, חייב לשלם.

ב. המשמר פרה אדומה, מטמא בגדים, לשיטת רב מן התורה, כי המשמר חשוב כעושה מעשה, ולשיטת שמואל גזרו חכמים עליו טומאה שמא יזיז בה אבר.

ג. המשמר ארבע וחמש מקשאות של כמה בני אדם, באופן שמותר לו לאכול (לשיטת רב אפילו מחוברים, ולשיטת שמואל בתלושים שלא נגמרו מלאכתם למעשר), לא ימלא כריסו מאחד מהם, אלא יאכל מכל אחד ואחד לפי חשבון.

ד. ארבע שומרים הן: שומר חנם ושואל שומר שכר ושוכר. ודיניהם שלשה: שומר חנם נשבע על הכל ופטור, שואל משלם את הכל, שומר שכר נשבע על שבורה ושבוייה ומתה, ומשלם על גניבה ואבידה. שוכר, לרבי מאיר דינו כשומר חינם, ולרבי יהודה כשומר שכר. ורבה בר אבוח מחליף שיטת רבי מאיר ורבי יהודה.

דף צ"ג ע"ב

א. שומר שכר על בהמות ששמר כדרך בני אדם, כגון שהיה רועה אותם על שפת הנהר והחליקה אחת מהם ונפלה למים, או שנכנס לעיר בשעה שבני אדם נכנסים לעיר, או שהיה ישן במקצת כדרך בני אדם, ונטרפה הבהמה, הרי זה אונס ופטור.

ב. ואם היה משומרי העיר בלילה, שכל סמך אנשי העיר עליהם לשמור גופם וממונם, חייב לשמור עד כדי 'הייתי ביום

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף צ"ד ע"א

ד. המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. ואם היה דבר שבממון, כגון שאמר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה, לרבי יהודה תנאו קיים, ולרבי מאיר תנאו בטל.

ה. מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, שומר שכר ושוכר להיות פטור משבועה ומלשלם, גם לרבי מאיר הסובר שהמתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבממון תנאו בטל, לפי שמתחילה לא שעבד את עצמו רק כפי תנאו. ותנאי שיש מעשה בתחילתו, לשיטת רבי מאיר התנאי בטל, ורק אם התנאי קודם למעשה התנאי קיים.

ז. שומר שכר יכול להתנות שיהא כשואל ויתחייב על האונסים. י"א דוקא בקנין, וי"א שאין צריך קנין, שבהנאה זו שיוצא עליו קול שהוא איש נאמן, משעבד את עצמו.

ח. המתנה תנאי שאי אפשר לו לקיימו בסופו, כגון שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתעלי לרקיע, על מנת שתרדי לתהום, על מנת שתבלעי קנה של מאה אמה, על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך, לתנא קמא התנאי קיים, ומאחר שלא נתקיים אינו גט. ולרבי יהודה בן תימא התנאי בטל, שאינו אלא כמפליגה בדברים, ולפיכך הגט קיים. והלכה כדבריו.

א. הרועה בהמות של חברו, ובא זאב אחד וטרף, אינו אונס. באו שני זאבים, הרי זה אונס. לרבי יהודה בשעת משלחת זאבים גם זאב אחד חשוב אונס. באו שני כלבים אינו אונס, לידוע הבבלי בשם רבי מאיר אם באו מרוח אחת אינו אונס, ואם באו משתי רוחות הרי זה אונס. לסטים מזוין, הארי הדוב והנמר והברדלס והנחש, שבאו מאליהם, הרי זה אונס. אבל אם הוליכם הרועה למקום גדודי חיה ולסטים, אינו אונס. מתה כדרכה הרי זה אונס, ואם עינה אותה ברעב, או שהעמידה בקיץ בחמה ובחורף בצינה, אינו אונס. עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס, העלה אותה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס.

ב. בא לסטים שאינו מזוין, אינו אונס, שהרועה הוא אחד ויכול לעמוד כנגד אחד. ואם הלסטים מזוין וגם הרועה מזוין, הרי זה אונס, שהליסטים מוסר את נפשו שבא להרוג או ליהרג.

ג. רועה שמצא גנב והתחיל להתגרות בו ולהראותו שאינו חושש ממנו, ואמר לו הרי אנו במקום פלוני, כך וכך רועים אנחנו, כך וכך כלי מלחמה יש לנו, ובא אותו הלסטים ונצחו וגזל מהם, הרועה חייב כדין המוליך למקום גדודי חיה ולסטים.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק השואל למסקנא

שואל נדרש על שומר שכר שנאמר מלפניו, ולא על שומר חנם שנאמר לפני פניו. ואע"פ שגם שואל ושומר שכר חייבים בפשיעה מקל וחומר משומר חנם, לא נאמר בעליו עמו רק על החיובים שהוזכרו בפירוש. וי"א שהוא פטור, שמקרא נדרש גם לפני פניו.

דף צ"ה ע"ב

א. השואל את הפרה, ושאל בעליה עמה, או ששכר את הפרה ושכר בעליה עמה, או ששאלה ושכר בעליה עמה, או ששכרה ושאל בעליה עמה, אף על פי שהבעלים עושים מלאכה במקום אחר, מאחר שעושים מלאכתם לשואל, אם מתה הפרה פטור. ולדברי האומר שהשוכר דינו כשומר חנם, אם פשע בה, הדין שנוי במחלוקת לענין פשיעה בבעלים אם פטור או חייב.

ב. לשיטת רב המנונא אין פטור של בעליו עמו עד שיהיו הבעלים עם הפרה באותה מלאכה, כגון שבעל הפרה חורש בפרתו לצורך השואל בשדהו, ואם חמור הוא יהא בעל החמור מחמור אחריו, וגם צריך שיהו הבעלים עמו משעת שאלה עד שעת שבורה ומתה. ונדחו דבריו. ולפיכך, גם

א. השואל את הפרה ושאל בעליה עמה שיעשה עמו מלאכה, או ששכר את בעליה עמה, כגון שהפרה עומדת בחצירו של שואל, שקונה אותה יחד עם הבעלים בשעת אמירה, או שאמר לבעלים שלא תשאל את גופך עד שעת משיכת הפרה, וכן אם שאל את הבעלים או שכרם, ואחר כך שאל את הפרה, ומתה, השואל פטור.

ב. אבל אם שאל את הפרה, ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן, ומתה, חייב השואל, ואע"פ שהיו הבעלים עמו בשעת אונס, כיון שלא היו עמו בשעת שאלה. (דין ארבעה שומרים הובאו לעיל צג.) דרשות הכתובים לא הובאו בסיכומים, שנועדו בעיקרם לסכם את הדינים העולים וטעמיהם בקצרה).

דף צ"ה ע"א

א. שומר שכר או שואל שהיו בעליו עמו, פטורים מגניבה ואבידה, שנאמר 'וכי ישאל' וא"ו מוסיף על ענין ראשון, וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון.

ב. שומר חנם או אחד משאר שומרים שפשעו בבעלים, י"א שחייב לשלם, שהמקרא של 'בעליו עמו' הנאמר אצל

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

בעלה לשואל. או ששאלה האשה פרה לחרוש קרקע מלוג, ונשאל המשאל לבעלה, לרבי יוחנן קנין פירות של בעל חשוב כקנין הגוף ופטור, ולריש לקיש אינו כקנין הגוף וחייב.

ג. אמר המשאל לשלוחו, צא והשאֵל עם פרתי, לרבי יונתן השואל פטור, ששלוחו של משאל כמותו. ולרבי יאשיה חייב, לפי שלא היו הבעלים עצמו עם השואל. והכל מודים שאם אמר לעבדו צא והשאל עם פרתי שהשואל פטור, שיד העבד כיד רבו.

ד. האומר לאפוטרופוס שיפר כל נדרים שתהא אשתו נודרת עד שיבוא ממקום פלוני, והפיר לה, לרבי יונתן מופרים, ששלוחו של בעל כמותו, ולרבי יאשיה אינם מופרים עד שיפר אותם הבעל עצמו.

דף צ"ו ע"ב

א. בעל בנכסי אשתו פטור מאונסים, כי בין אם נחשיבו לשואל ובין אם נחשיבו לשוכר, הרי בעליו עמו, שהיא עמו תדיר במלאכתו. וכן אם שכר ממנה פרה ולאחר מכן נשאה, באה שכירות או שאלה בבעלים שעל ידי הנישואין, ומפקעת את השכירות שהיתה קודם הנישואין שלא בבעלים.

ב. אשה ששכרה פרה מאחר, ולאחר מכן נשאת, ומתה הפרה, הבעל פטור, בין לחכמים שהשוכר פרה מחבירו והשאלה

אם הבעלים עושים לשואל מלאכה אחרת, וגם אם לא היו עמו רק בשעת שאלה, ולא היו בשעת שבורה ומתה, פטור. אבל אם לא היו עמו בשעת שאלה, אע"פ שהיו עמו בשעת שבורה ומתה, חייב גם אם עשו עמו באותה מלאכה.

דף צ"ו ע"א

א. בגמרא נסתפקו כמה ספיקות בדיני שאלה:

(א) השואל בהמה לרבעה, אם חייב באונסים כשאר שואל כיון שנהנה ממנה, או שהוא פטור לפי שלא שאלה כדרך בני אדם. (ב) השואל חפץ ליראות בה, אם חייב באונסים לפי שיש כאן שאלת ממון, או פטור לפי שלא נהנה מן החפץ עצמו. (ג) שאל חפץ לעשות בה פחות מפרוטה, אם חייב לפי שיש כאן שאלת ממון, או פטור משום שלא נהנה בה פרוטה. (ד) שאל שתי פרות לעשות בהם פרוטה, אם הולכים אחר שואל ומשאל וחייב, או שהולכים אחר הפרות, וכל אחת לא נהנה ממנה פרוטה. (ה) שאל משותפים, ונשאל אחד מהם לשואל, אם חייב לפי שלא היו כל הבעלים שאולים לשואל, או שנפטור מחצי. (ו) שותפים ששאלו, ונשאל המשאל לאחד מהם, אם חייב לפי שלא היו הבעלים עם כל השואל, או שהאחד פטור על חצי שלו.

ב. השואל מן האשה פרה של נכסי מלוג, שהקין שלה והפירות של בעל, ונשאל

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ומתה, או שאכלה עכברים הרבה ומתה, הרי הוא פטור כדין מתה מחמת מלאכה.

ג. הרוצה לשאול מחבירו חפץ וליפטר מלשלם, יאמר לו בשעת שאלה השקיני מים, ונמצא שהיו בעליו עמו בשעת שאלה. ואם המשאל פיקח, ישאילנו תחילה, ורק לאחר משיכה ישקנו מים.

ד. מלמד תינוקות, והנוטע כרמים למחצה, והמקיז דם, והספר של בני העיר, שהשאלו או השכירו לאחד מבני העיר בשעה שעוסקים במלאכתו, הרי זה שאילה בבעלים, והשואל פטור.

ה. רב השונה לתלמידיו, בשאר ימות השנה, כשיכול לשנותם ממסכתא למסכתא אחרת לפי רצונו, הרי הם שאולים לו והוא אינו שאול להם, ולפיכך אם שאלו ממנו חייבים, ואם שאל הוא מהם פטור. ובדרשה שדורש קודם הרגל בהלכות הרגל, שאינו יכול להשתמט ולדרוש בענינים אחרים, הוא שאול להם, ולפיכך אם שאלו ממנו פטורים.

ו. המשכיר בהמתו, ויצא להטעין עליה משאוי עם השוכר, הרי זו שכירות בבעלים, ואם מתה, השוכר פטור. ואם יצא רק כדי לבקר את המשאוי, ולראות שלא יטענו עליה יותר מן הראוי, אין זו שמירה בבעלים, ואם מתה השוכר חייב.

לאחר משלם לשוכר, שגם אם נחשיב את הבעל כשואל, הרי שאל ממנה ולא מן השוכר, והיא היתה עמו בשעת שאלה. ובין לרבי יוסי שהשואל משלם לבעלים, לפי שהבעל חשוב כלוקח מן האשה.

ג. אשה שנפלו לה נכסים מאביה לאחר שנשאת, ועמהן מעות של הקדש, ואין ידועים שהן של הקדש, כל זמן שלא הוציאם הבעל, אין אחד מהם מועל, שהבעל לא רצה לזכות אלא בשל היתר, וגם האשה לא רצתה להקנות לו אלא בשל היתר, וכן בית דין לא תיקנו לבעל שיקנה אלא בשל היתר, ולפיכך הבעל מעל כשיוציא, כדין המוציא מעות הקדש לחולין.

ד. שאל פרה, ונכחש בשרה מחמת מלאכה, או שמתה מחמת מלאכה, פטור, שלא שאלה להעמידה בכילה.

דף צ"ז ע"א

א. השואל קרדום מחבירו, ונשבר, אם יש לשואל עדים שעשה בו מלאכה שרגילים לעשות בו, ועל ידי כן נשבר, פטור. ואם לא הביא עדים, חייב לשלם. ולרב מחזיר לו קרדום שלם ומתוקן, ולרב כהנא ורב אסי נותן לו שברי הראשון, ומשלים עליו דמים עד שיגיע לדמי קרדום שלם. והלכה כדבריהם.

ב. השואל מחבירו חתול כדי להבריה בה את העכברים, ונאספו עליה העכברים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף צ"ז ע"ב

איני יודע, חייב שבועה על חמשים שאינו יודע משום מודה במקצת, ומתוך שאינו יכול לישבע, משלם.

ב. המוסר ביד חבירו שתי פרות חצי יום בשאלה וחצי יום בשכירות, או יום אחד בשאלה ויום אחד בשכירות, ומתו, המשאיל אומר שתיהם מתו בזמן שאלה, והשואל מודה באחת שמתה בזמן שאלה, ועל השניה אומר שאינו יודע אם מתה בזמן שאלה או בזמן שכירות, חייב לישבע על השניה משום מודה במקצת, ומתוך שאינו יכול לישבע שהרי אינו יודע, משלם שתיהם. ולשיטת רמי בר חמא אין חיוב שבועה בלא כפירה, שיאמר על מקצת לא היו דברים מעולם או החזרתי, ולשיטתו אינו חייב עד שיטעון המשאיל שמסר ביד השואל שלשה פרות, ומתו כולם בזמן שאלה, והשואל אומר על אחת לא היו דברים מעולם, ועל השניה שמתה בזמן שאלה, ועל השלישית איני יודע, שמתוך שחייב שבועה על השלישית ואינו יכול לישבע, משלם.

ג. אם מסר המשאיל לשואל שלש פרות, שתיים בשאלה ואחת בשכירות, ומתו שתיים והשלישית קיימת, המשאיל אומר ששתי השאלות מתו, והשואל אומר אחת היתה שאולה, והשניה איני יודע אם שאולה היתה והשכורה קיימת או שכורה היתה והשאולה קיימת, חייב לישבע משום מודה במקצת, ומתוך שאינו יכול לישבע משלם שתיהם. ולרמי בר חמא

א. האומר לחבירו מנה לי בידך, והלה אומר איני יודע, לרב הונא ורב יהודה חייב לשלם, כי ברי ושמא ברי עדיף. ולרב נחמן ורבי יוחנן פטור, שהמוציא מחבירו עליו הראיה אע"פ שהוא ברי והנתבע אינו יודע.

ב. השואל את הפרה לחצי יום ושכרה חצי יום, או ששאלה היום ושכרה למחר, או ששכר פרה אחת ושאל פרה אחת, ומתה, המשאיל אומר שאולה מתה, ביום שהיתה שאולה מתה, בשעה שהיתה שאולה מתה, ואתה חייב לשלם, והשואל אומר איני יודע אם שאולה או שכורה מתה, לרב הונא ורב יהודה השואל חייב, ולרב נחמן ורבי יוחנן פטור. ואם היה עסק שבועה ביניהם, פירוש שהשואל חייב לישבע, ואינו יכול לישבע שהרי אינו יודע, חייב לשלם. (ופרטי הדינים באיזה אופן חייב שבועה, יבואר בדף צ"ח).

ג. אם השוכר אומר ברי לי ששכורה מתה, או ביום שהיתה שכורה מתה, בשעה שהיתה שכורה מתה, ופטור אני, והמשכיר אומר איני יודע, השוכר פטור. (דין אם השוכר אומר שכורה והמשאיל אומר שאולה, או כששניהם אומרים איני יודע, יבואר בדף צ"ח).

דף צ"ח ע"א

א. האומר לחבירו מנה לי בידך, והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים, והשאר

סיכומי הדינים העולים מנסיקת הגמרא בדף היומי

קשורה במקצת, הרי הוא כממשיך את שכירותו ופטור.

ד. ואם נאמר שהקשר במקצת אינו מועיל להיחשב כשכירות אחת, נסתפקו בגמרא אם שאלה בבעלים, ושכרה שלא בבעלים, וחזר ושאלה בבעלים, אם חזרה שאלה הראשונה למקומה ופטור, או שמאחר שהפסיק בשכירות באמצע, שאלה אחרת היא וחייב. וכן נסתפקו אם שכרה בבעלים, ושאלה, וחזר ושכרה, אם חזרה שכירות הראשונה למקומה או לא. ולא נפשט.

דף צ"ח ע"א

א. השואל את הפרה, ושלחה לו המשאיל ביד בנו או עבדו או שלוחו, או ביד בנו או עבדו או שלוחו של שואל, ומתה בדרך, השואל פטור. ואם אמר השואל למשאיל שלחה לי ביד בני או עבדי או שלוחי, או ביד בן או עבדך העברי או שלוחך, או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני או עבדי העברי או שלוחי, או ביד בן או עבדך או שלוחך, ואמר לו השואל שלח, ושלחה, ומתה בדרך, השואל חייב.

ב. אמר השואל למשאיל שישלחנו ביד עבדו הכנעני של משאיל, ומתה בדרך, השואל פטור, שיד עבד כיד רבו ועדיין ברשותו של משאיל היא. ואם אמר השואל למשאיל הכישה במקל והיא תבוא, משיצאה מחצרו של משאיל הרי היא ברשות השואל גם אם היתה ביד

אינו חייב עד שיטעון המשאיל שמסר ביד השואל ארבע פרות, שלשה בשאלה ואחת בשכירות, ומתו שלש השאולות, והשכורה קיימת. והשואל אומר על אחת לא היו דברים מעולם, ועל השניה שהיא שאולה, ועל השלישית איני יודע, שמתוך שאינו יכול לישבע על השלישית משלם.

דף צ"ח ע"ב

א. אם המשאיל אומר שאולה מתה, והשוכר אומר שכורה מתה, חייב לישבע ששכורה מתה, אע"פ שלא הודה במקצת, שמתוך שחייב לישבע שמתה כדרכה מדין שבועת השומרים, מגלגלים עליו לישבע גם ששכורה מתה. ואם המשאיל והשואל אומרים איני יודע אם שאולה מתה או שכורה, לשיטת סומכוס יחלוקו.

ב. שאל את הפרה כשהיו הבעלים עמו, וקודם שהחזירה חזר ושכרה ממנו שלא בבעלים, נסתפקו בגמרא אם השכירות בפני עצמה היא, ומאחר שלא היתה בבעלים חייב, או שהשכירות היא המשך לשאלה הראשונה, לפי שבשתיהם נתחייב בגניבה ואבידה, ופטור.

ג. ואם נאמר שהשכירות קשורה לשאלה, ופטור, נסתפקו בגמרא אם שכרה בבעלים, ואחר כך שאלה שלא בבעלים, שהשאלה אינה קשורה לשכירות הראשונה, וחייב. או שמאחר שהיא

דף צ"ט ע"ב

א. קרקע ושכירות קרקע, נקנים בכסף בשטר ובחזקה.

ב. הגוזל מחבירו עיגול שיש בו חמישים תמרים, הנמכר במ"ט פרוטות, ואם ימכרו כל אחת בפני עצמה, ימכרו בחמישים, אינו משלם אלא מ"ט. ואם היתה של הקדש, משלם חמישים. ואם אכלם, מוסיף חומש. אבל אם הזיקם אינו מוסיף חומש, שנאמר 'כי יאכל' פרט למזיק.

ג. גזבר שנטל אבן או קורה מהקדש, לא מעל, שאבני קודש מסורים לו וברשותו הם. ואם נתנה לחבירו, הוא מעל וחבירו לא מעל. בנאה הגזבר בתוך ביתו, לא מעל. דר תחתיה שוה פרוטה, מעל גם לסובר שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו פטור, שהקדש שלא מדעת חשוב כהדיוט מדעת.

ד. סבלים ששברו חבית יין של חנוני, השוה ביום השוק חמשה, ובשאר ימים ארבעה, החזירו לו ביום השוק, מחזירים לו חבית של יין. החזירו לו בשאר ימים, אם לא היה לו יין למכור ביום השוק, משלמין לו חמשה, ומנכים לו דמי הטורח, שאדם מוכן להפסיד כדי שיוכל לישב כפועל בטל, ודמים שהיה צריך לשלם למכריז או לאומן המנקב את החביות. ואם היה לו יין ביום השוק למכור ולא מכר, גילה בדעתו שלא היה מוכרו ביום השוק, ומחזירים לו חבית של יין גם

עבדו של משאיל, ואם מתה בדרך השואל חייב.

ג. וכן בשעה שמחזירה השואל, שאם החזירה ביד בנו או עבדו או שלוחו, או ביד עבדו או שלוחו של משאיל, לא יצתה מרשותו של שואל עד שתבוא ביד המשאיל, ואם מתה בדרך, השואל חייב. ואם אמר לו המשאיל שלחה לי, או שאמר לו השואל הריני משלחה ביד בני וכו', ואמר לו המשאיל שלח, ושלחה ומתה, פטור.

ד. השואל קרדום מחבירו, חייב באונסים משעת משיכה. ואם רצה המשאיל לחזור בו, לרב הונא אם עדיין לא ביקע בו, לא קנאו, ויכול המשאיל לחזור בו. ולרבי אמי ורבי אלעזר אע"פ שלא ביקע בו אין המשאיל חוזר בו, שכשם שתיקנו משיכה בלקוחות, כך תיקנו בשומרים.

ה. המשאיל קרדום של הקדש, לרב אמי מעל המשאיל לפי טובת הנאה שבו, שאומדים כמה רוצה להיות נחסר משלו כדי שיחזיק לו השואל טובת הנאה על שאילתו, וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה, גם אם יודע שהיא של הקדש, שכבר נתחייב המשאיל דמי טובת הנאה להקדש, ויצאה הנאת שאלה לחולין. ולרב הונא, לא מעל המשאיל עד שיבקע בו השואל, ולפיכך לא יבקע בו השואל, יחזירו למשאיל כדי שלא ימעול.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. שאין נשבעים על הקרקעות, ולא על העבדים שהוקשו לקרקעות.

ד. ולפעמים המוכר חייב לישבע מדין מודה במקצת: א) אם טוען שמסר בידו דמים לקנות עבד גדול או שדה גדולה, והלה מודה לו בדמים של עבד קטן או של שדה קטנה, שהתביעה היא על דמים שהם מטלטלים, ואין כאן הילך, שאינו מביא דמים לפנינו, ומודה על מה שטענו, שהרי תבע דמים והודה בדמים.

ב) אם תבע לחבירו שמכר לו עבד גדול בכסותו, ומודה לו בעבד קטן וכסותו, והכסות הוא ממין הגדול, כגון שהיה מחובר אליו, שמתוך שחייב לישבע על הכסות, מגלגלים עליו שבועה גם על העבד. וכן אם תבע שמכר לו שדה גדולה עם עומריה שנתלשו, ומודה לו בקטנה עם עומריה, מתוך שנשבע על העומרים, מגלגלים עליו שבועה גם על השדה.

ג. לרבי מאיר שדין העבדים כמטלטלים ונשבעים עליהם, ולשיטת רבן גמליאל שהתובע מחבירו חטים והודה לו בשעורים חייב שבועה, אם הודה לו המוכר בעבד קטן שאין כולו לפנינו, כגון שנקטע ידו וצריך להשלים דמי ידו, אין כאן הילך וחייב שבועה. אבל בקרקע פטור משבועה, שגם לרבי מאיר אין נשבעים על הקרקעות.

ה. באופן שמחויב שבועה, אם הלוקח אומר גדול לקחתי, והמוכר אומר איני יודע, זכה הלוקח בגדול, גם לסובר

בשאר ימים אע"פ שלא שוה אלא ארבעה.

דף ק' ע"א - ע"ב

א. המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, המוכר אומר עד שלא מכרתי ילדה, והוולד שלי, והלוקח אומר משלקחתי ילדה, אם היתה הפרה או השפחה ברשות אחד מהם, הרי היא בחזקתו, והשני שהוא המוציא, צריך להביא ראיה שהיא שלו. ואם היתה הפרה באגם והשפחה בסימטא, לחכמים הוולד בחזקת המוכר שהוא מרא קמא, ולשיטת סומכוס, י"א שבכל אופן יחלוקו, וי"א שאם שניהם אומרים ברי המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם שניהם אומרים שמא, יחלוקו.

ב. ולפעמים המוכר מחויב שבועה משום מודה במקצת, כגון אם נקטעה יד הפרה, ואין כאן הילך. וכן אם נקטעה יד השפחה לשיטת רבי מאיר שנשבעים על העבדים.

ג. מי שמכר עבד לחבירו, והיו לו שני עבדים, אחד גדול ואחד קטן, וכן אם מכר שדה לחבירו, והיו לו שתי שדות, אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר גדול לקחתי, והמוכר אומר קטן, אין המוכר מחויב שבועה מדין מודה במקצת משלשה טעמים: א. שלא הודה על מה שטענו, אלא על עבד אחר או שדה אחרת. ב. שהילך הוא, שמביא את הקטן לפנינו.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

הזיתים, שאין אדם מקפיד על פחות מרביעית. ואם עשו רביעית שמן לסאה זיתים חוץ מן ההוצאה, יחלוקו.

ב. מי ששטף נהר בשדהו, ונעקרו זיתיו עם גושי הקרקע שסביבותיהם, ונשתלו בתוך שדה חבירו, זה אומר זיתי גדלו, וזה אומר ארצי גדלה, בתוך שלש שנים, חולקים בעל הזיתים ובעל הקרקע בפירות. ולאחר שלש שנים, הפירות של בעל הקרקע, שגם אם היה נוטע מעצמו, היה אוכל את כולם. אבל בתוך שלש אוכל בעל הקרקע מחצה, אע"פ שאם היה נוטע לא היה אוכל כלום, שהיה יכול ליטע ירקות תחתיהם.

ג. ואם רצה בעל הזיתים לעקור את האילנות שלו, אין שומעים לו, משום יישוב ארץ ישראל.

ד. מי שקיבל מן הנכרי שדה שהיתה גזולה בידו מן אבותיו, על מנת לזרוע בהם וליטול מחצה, מעשר תחילה את כל התבואה, ולאחר מכן נותן לנכרי את חלקו, ומפסיד מחלקו כשיעור המעשר. שקנסו חכמים שיפסיד כדי שיטרח ויוסיף דמים ויקנה אותה. אבל אם קיבלה אחר לא קנסוהו לעשר, שמא ימנע ולא יקבלה. אבל מי שהיתה של אבותיו לא ימנע מלקבלה אע"פ שיפסיד, לפי שחביבה עליו.

ה. אבל המקבל שדה מנכרי שהיא שלו ולא גזלה, אינו מפריש מעשר לשיטת רבי

שלסומכוס יחלוקו אפילו אם שניהם אומרים ברי, כיון שהמוכר חייב שבועה מן התורה ואינו יכול לישבע, משלם. ואם המוכר אומר קטן מכרתי, והלוקח אומר איני יודע, אין ללוקח אלא קטן. ואם שניהם אומרים איני יודע, יחלוקו.

ו. גזל בהמה והזקינה, משלם כשעת הגזילה, שקנאה בשינוי. גזל עבדים והזקינה, י"א שלחכמים יש דין גזילה בעבדים ומשלם כשעת הגזילה, ולרבי מאיר דינם כקרקעות שאין בהם גזילה ואומר לו הרי שלך לפניך. ורבה בר אבוא מחליף השיטה, כי לרבי מאיר העבדים כקרקעות ואין בהם דין גזילה.

ז. האומר לחבירו עשר גפנים טעונות מסרתי לך, והלה אומר שאינם אלא חמש, לרבי מאיר חייב שבועה, אע"פ שהם מחוברים לקרקע, כיון שעומדים ליבצר כבצורות הם. ולחכמים פטור משבועה, שכל המחובר לקרקע הוא כקרקע, אע"פ שעומד ליבצר.

דף ק"א ע"א

א. המוכר זיתיו לעצים, פירוש שהקונה יקוץ אותם וישתמש בהם לשריפה, והשהה אותם הקונה בקרקע, וגדלו, אם פסק עמו לקוץ מיד, כל הפירות של בעל הקרקע. ואם התנה עמו שיקוץ כל זמן שירצה, כל הפירות לבעל העצים. מכר סתם, אם גדל בהם סאה זיתים שעשו פחות מרביעית שמן, הרי הם לבעל

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

הבתים מצויים. ואם נכנס יום אחד משלשים שבסוף ימות החמה ולא הודיעו, אין יכול להוציאו עד הפסח. ובכרכים צריך להודיע לו י"ב חודש קודם הזמן, בין בימות החמה ובין בימות הגשמים. ובחנויות צריך להודיעו י"ב חודש קודם הזמן גם בעיירות. ולרשב"ג חנות של נחתומים ושל צבעים צריך להודיעו שלש שנים, לפי שהם מקיפים לזמן ארוך.

ב. כשם שהמשכיר צריך להודיע לשוכר, כך צריך השוכר להודיע למשכיר שלשים יום בימות החמה שלא ימשיך את שכירותו לאחר הזמן, שיאמר לו המשכיר, אילו הודעתני, הייתי טורח ומושיב בה איש הגון.

ג. ואם נתייקרו הבתים, יכול המשכיר להרבות בדמים על השוכר לאחר שיעבור זמן השכירות, גם אם לא הודיעו קודם לכן.

ד. אם נפל הבית, יכול המשכיר להוציאו בזמן שכלו ימי השכירות גם אם לא הודיעו, שאומר לו אינך עדיף ממני, שגם אני לא ידעתי שיפול ביתי ואיני מוצא בית אחר. ואם מכרה המשכיר לאחר, או שמת והורשה, או שנתנה במתנה, דין הקונה והיורש כדין המוכר, שלא עדיף ממני שהקנהו לו. ואם השיא המשכיר את בנו וצריך לבית חתנות, אם היה יכול להודיעו כדינו, אין יכול להוציאו, ואם לאו יכול להוציאו.

יהודה, כי יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר, ועוד, שהמקבל אין דינו כחוכר.

ו. היורד לשדה חבירו ונטעה שלא ברשות, אם אינה עשויה ליטע, שמין לו וידו על התחתונה, שאם השבח יותר מן היציאה נותנים לו את היציאה. ואם היציאה יתירה על השבח אין לו אלא שבת. ואם היא שדה העשויה ליטע, אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה, ונותן לו.

ז. היורד לחורבתו של חבירו ובנאה שלא ברשות, ואמר היורד לבעל החורבה עצי ואבני אני נוטל, י"א ששומעים לו. וי"א שלבית שמאי שומעים לו ולבית הלל לא. ולהלכה, בבית שומעים לו. ובשדה, י"א שבארץ אין שומעים לו משום יישוב ארץ ישראל, ובחוץ לארץ שומעים לו. וי"א שבכל מקום אין שומעים לו, לפי שמכחיש את הקרקע.

דף ק"א ע"ב

א. המשכיר בית לחבירו, וכלו ימי השכירות בימות הגשמים, אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח אלא אם הודיעו בימות החמה שלשים יום. (פירוש שו"ת) ש"ו אלול שלא ירחיב לו זמן השכירות הכלה באמצע החורף. וכן אם כלה הזמן בימות החמה, אינו יכול להוציאו אלא אם הודיעו שלשים יום קודם הזמן, שבימות הגשמים אין

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ב. שוורים שנכנסו לחצר המשתמרת והטילו בו גללים, הרי הוא של בעל החצר, שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו. ואם אינה משתמרת, לא קנה. ומי שאמר כל מציאות שיבאו לחצרי היום תקנה לי חצרי, ויצא קול בעיר שיש לו שם מציאה, קנה גם אם אינה משתמרת, שהכל בדלים ממנה והרי היא כחצר המשתמרת.

ג. בא אחד וקלט את הגללים קודם שנחו בחצר, לאביי, אם הדביק את הכלי בשולי הפרה סמוך לנקביה, ולא הגיעו הגללים לאויר החצר, קנה הקולט. אבל אם כבר היו באויר החצר, קנה בעל החצר. ולרבא גם אם היו באויר לא קנה בעל החצר, כי אויר שאין סופו לנוח, אינו חשוב כמונח באופן שיש הפסק כלי בין האויר לקרקע. אבל אם אין הפסק כלי, אפשר שחשוב כמונח גם אם אין סופו לנוח, ולפיכך אם זרק ארנקי בפתח זה ויצאה בפתח אחר, נסתפק רבא אם קנה או לא.

ד. המשכיר את חצירו סתם, לא השכיר רפת שבה. ולפיכך, זבל הנמצא ברפת שבחצר, הרי הוא של משכיר.

ה. למסקנת הגמרא, אסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהם, שנאמר 'שלח תשלח את האם' ורק לאחר מכן 'ואת הבנים תקח לך'. ומאחר שהאדם אין יכול לזכות בהם, כך גם חצירו לא זכתה לו שלא מדעתו. ולפיכך, יונים שהטילו קן בשובך או בעליה, אע"פ שכבר יצתה כל הביצה ונחה בחצירו, חייבות בשילוח,

ה. אשה שלא רצתה להשכיר לאחד מקום בביתה, והלך וקידשה, והניח את יינו בביתה, ולאחר מכן גירשה, יכולה לשכור פועלים מאותו היין שישליכוהו לרשות הרבים, משום 'כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו'. ואפילו אם המקום מיועד להשכיר, יכולה לומר, אתה דומה עלי כאריה אורב, ואיני חפץ להשכיר לך.

ו. המשכיר בית לחבירו, המשכיר חייב להעמיד לו דלתות, נגר ומנעול, לפתוח לו חלונות, לחזק לו תקרה אם התליעו הנסרים, ולסמוך לו קורה אם נשברה אחת מהם, ובכל דבר שמעשה אומן. ושוכר חייב לעשות לו סולם, לעשות לו מעקה, לעשות לו מרזב, ולהטיח את גגו, ובכל דבר שאינו מעשה אומן.

ז. זבל היוצא מן התנור ומן הכירים, הרי הוא של שוכר. (דין גללים שהטילו בהמות שבאו ממקום אחר, מבואר להלן).

דף ק"ב ע"א

א. המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות מזוזה, שהמזוזה חובת הדר היא. וצריך גם לעשות מקום המזוזה (העץ שהדלת שוקף עליו), שאין זה מעשה אומן, שיכול לעשותו בשפופרת של קנה. וכשהשוכר יוצא מן הבית, לא יטול את המזוזה עמו. ומעשה באחד שנטלה בידו ויצא, וקבר אשתו ושני בניו. ואם היה המשכיר נכרי, נוטלה השוכר בידו ויוצא.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אותה. אמר לו השאילני 'מקום לחפור בו באר', חופר והולך אפילו בכמה מקומות, עד שימצא באר. והוא שקנה מידו.

ה. האומר לחבירו 'בית זה אני משכיר לך', ונפל, אין צריך להעמיד לו בית אחר. אמר לו 'בית' סתם, ונפל, חייב להעמיד לו בית אחר.

ו. אמר לו 'בית זה', והוא בית קטן, אינו יכול לעשותו גדול אם השוכר רוצה בקטן. וכן אם היה גדול לא יעשנו קטן, היה אחד לא יעשנו שנים, שנים לא יעשנו אחד, ולא יפחות מן החלונות ולא יוסיף עליהם, אלא מדעת שניהם. וכן אם הראה לו בית, ואמר לו בית כזה אני משכיר לך, צריך להעמיד לו כמדת ארכו ורחבו, ואם היה אחד לא יעשנו שנים וכו'. ואע"פ שהבית עומד על שפת הנהר, לא יוכל לומר שלא אמר 'כזה' על מדת ארכו ורחבו אלא שיעמוד על שפת הנהר. ואם אמר לו בית סתם, ונתן לו בית אחד, יכול לעשותו שנים. וכן אם היה קטן יכול לעשותו גדול.

כבר דרת בו חמש שנים, והשוכר אומר לא דרתי אלא שלש, המשכיר נאמן, שאין השוכר נאמן בשטר שבידו, שלא נתנה לו המשכיר אלא כדי שלא יטעון לקוחה היא בידי.

ב. האומר לחבירו 'השאילני כלי זה בטובו', ואמר לו הן, וקנה מידו, הרי הוא שאול לו כל זמן שראוי למלאכה גם לאחר שהחזירו, שמשמעות לשון 'בטובו' הוא כל זמן שראוי למלאכתו. ומשיפחות הכלי ואינו ראוי, מחזיר לו את שבריו, שכבר אינו 'בטובו'.

ג. השואל מחבירו קרדום 'לעדור בו פרדס זה', אינו עודר בו אלא אותו הפרדס שהראהו. אמר לו 'לעדור בו פרדס' סתם, עודר בו איזה פרדס שירצה. אמר לו 'לעדור בו פרדיסים שלי', עודר בו בכל הפרדסים שיש לו. ואם נשבר, מחזירו.

ד. האומר לחבירו 'השאילני באר זה', ונפל, אינו חוזר ובונה אותה. אמר לו 'השאילני באר' סתם, ונפל, חוזר ובונה

הדרן עלך
השואל למסקנא

פרק המקבל למסקנא

דף ק"ג ע"ב

לך כדי שלא תיטול באילנות. ובמקום שנהגו שאינו נוטל מן האילנות, אין לו בהם כלום גם אם בעל הבית התנה עמו שיטול פחות מן המנהג.

ד. כשם שהאריס חולק בתבואה, כך חולק בתבן ובקש. ובבבל נהגו שלא ליתן תבן לאריס, ואם יש מי שנוהג ליתן, בעין יפה נתן, ואין למזדים ממנו.

ה. בעל השדה צריך לשלם מה שהשדה צריכה לעיקר שמירתה, והאריס משלם מה שלא בא אלא לשמירה יתירה. בעל השדה צריך להביא קרדום ומשפלה, ודלי או נוד להשקות בהם, והאריס צריך לעשות חריצין משפת הנהר עד סוף השדה, כדי שילכו המים בכולה.

ו. כשם שחולקים האריס ובעל השדה ביון, כך חולקים בזמורות. וכן בקנים המעמידים את הגפנים, לפי שמתחילה מוטל על שניהם להביאם.

דף ק"ד ע"א

א. המקבל שדה בית השלחין מחבירו בחכירות או באריסות, ונתיבש המעין הקטן שממשיך את המים מן הנהר אל השדה, אינו מנכה לו מחכורו, שיש לו

א. המקבל שדה מחבירו באריסות או בחכירות, צריך לעבדה כמנהג המדינה, שאם נהגו לקצור את השיבלים במגל, והאריס רוצה לעקור בידו, יכול בעל השדה לומר רצוני שתקצור בכלי כדי שישארו מן הקשין, ויהיה לה לזבל לשנה הבאה. וכן אם בעל הבית רוצה שיעקור ביד, יכול האריס לומר איני רוצה לטרוח. ובמקום שנהגו לעקור, ורצה בעל הבית שיקצור בכלי, יכול האריס לומר שרוצה לעקור כדי שיהיה לו תבן לבהמותיו, וכן אם רצה האריס לקצור, יכול בעל הבית לומר רצוני שתעקור כדי שתהיה השדה נקיה מן התבן.

ב. במקום שנהגו לחרוש לאחר הקצירה, כדי להפוך את השרשים של עשבים הרעים, יחרוש אחריו, אפילו אם כבר תלש את העשבים הרעים כשהיתה התבואה מחוברת.

ג. מקום שנהגו שהאריס נוטל פירות מן האילנות העומדים בשדה הלבן אע"פ שאינו טורח בהם, מסתמא הם שלו, ואפילו אם התנה עמו בעל השדה שיקבל יותר מן המנהג, אינו יכול לומר הוספתי

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

יהודה, שאדם מביא קרבן עשיר על אשתו אע"פ שהיא עניה, וכן כל קרבן שהיא חייבת, שכותב לה 'אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא'. ג) הלל הזקן, שהיה מכשיר את בני אלכסנדריא שחטפו מהם את נשותיהם בשעת כניסתם לחופה, לפי שכתבו 'לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו'. ד) רבי יהושע בן קרחה, שהמלוה לחבירו לא ימשכנו יותר מחובו, שמקבל עליו בשטר שישלם דמי משכון זה. ואע"פ שהמשכון נקנה למלוה גם בלא שטר, הוצרכו לכתובה, שאם יפחתו דמי המשכון, יגבה המלוה משאר נכסי הלוה. ה) רבי יוסי, שמקום נהגו לעשות כתובה כמלוה, פירוש שהבעל משלם כל מה שכתוב בכתובה, גובה גם החתן את כל הנדוניא שהתחייב אבי הבת. אבל במקום שנהגו לשום מה שהכניסה לו בכפלים משווים, וכשתצא תקבל מחצה, גם החתן לא יגבה מחמיו אלא מחצה. וכל זה כשלא קנו מידו, אבל אם קנו מאבי הבת, גובה כל מה שכתוב בשטר.

דף ק"ד ע"ב

א. האומר תנו ארבע מאות זוז לכתובת בת, במקום ששמין מה שהכניסה לו בכפל משווים, בין אם אמר 'לכתובתה' ובין 'בכתובתה', אין נותנים לה אלא מאתיים. (ואין חילוק למסקנא, אם אמר 'תנו לה' או 'כתובו לה'. רא"ש). ואם אמר סתמא 'תנו לה ארבע מאות זוז', נותנים לה ארבע מאות.

לטרור ולהביא מים מן הנהר. וכן אם יש בה אילן, ונקצץ, אינו מנכה לו, שלא התנה על כך. ואם נתיבש הנהר הגדול שכל השדות משקין ממנו, מכת מדינה היא, ומנכה לו מחכורו.

ב. אמר החוכר למחכיר, חכור לי שדה בית השלחין זו, או שדה בית האילן זה, ויבש המעין או נקצץ האילן, מנכה לו מחכורו. ואם אמר כן המחכיר לחוכר, י"א שאם נקראת בית השלחין, אע"פ שאין בה מעיין, אינו מנכה לו. וי"א שאם עומד בתוכה, ואומר לו 'בית השלחין זה', נתכוין לומר שיתננה לו כמו שהיא עתה, ואם נתיבש המעין מנכה לו.

ג. האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך, אם נקרא בית כור, המקח קיים גם אם אין בו אלא לתך. וכן אם אמר לו כרם אני מוכר לך, אם נקרא כרם, המקח קיים גם אם אין בו גפנים. וכן אם אמר לו פרדס אני מוכר לך, ונקרא פרדס, אע"פ שאין בו רימונים, המקח קיים.

ד. המקבל שדה מחבירו, והובירה, שמין כמה ראויה לעשות, ונותן לבעל השדה, שכך כתב לו 'אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא'.

ה. ואלו שהיו דורשים לשון הדיוט שנכתב בשטר:

א) רבי מאיר, שהמקבל שדה והובירה משלם מה שראויה לעשות, שכתבו 'אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא'. ב) רבי

קורה. ובמקום שמכניסים שלשה כורים, שאינו יוצר מהם יותר מסאתיים שמן (שהוא שלש פעמים ארבעה קבין).

דף ק"ה ע"ב

א. זב וטהור שעלו על אילן שאין בעיקרו לחוק כדי רובע הקב, או שעלו על ענף שנחבא בכף יד האוחז בה, הטהור טמא, לפי שכח האילן והענף רע, ונכפף על ידי העולים בו, ונמצא שכבד העליון על התחתון, ודינו כזב הנשען על הטהור, או כטהור שנשען על הזב, שהוא טמא.

ב. המהלך בבית הפרס על גבי אבנים שיכול להסיט, טמא, שמא הסיט עצם כשעורה. וכן אם רכב בה על אדם שכוחו רע, כגון שארכובותיו נוקשות זו לזו כשרוכבים עליו, או שרכב על בהמה שכוחה רע, שמטילה גללים כשרוכבים עליה, הרוכב טמא, שכח התחתון רע מחמת העליון, ואם ניסט עצם על ידי התחתון, הרי זה נחשב שהעליון הסיטו.

ג. הנושא משאוי על כתיפו, והגיע זמן תפלה, אם הוא פחות מארבעה קבין, מפשילו לאחוריו ומתפלל, שאין כובדו מונעו מלכוין את לבו. ואם היה ארבעה קבין, מניחו על הקרקע ומתפלל.

ד. הנושא משאוי על ראשו ותפילין בראשו, אם היו תפילין מתמעכות תחת המשא, כגון שיש בו ארבעה קבין ומוטל על התפילין, אסור. ואם אינם מתמעכות, מותר. ולרבי שילא אסור להניח גם

לאחר מכן, יכול לעכבו ולומר, שמזלם של שנים יפה יותר.

ז. המקבל שדה מחבירו בחכירות, ולא רצה לנכש, אפילו אם הסכים לנכש בחלקו של בעל הבית, ולחרוש לאחר הקצירה, כדי שלא ישארו עשבים בשדה לשנה האחרת, יכול בעל השדה לומר לו שחושש על העשבים שנפלו בשעת זריעה, שלא יצאו ממנה גם בחרישה, ולשנה האחרת תעלה לו עשבים.

ה. המקבל שדה מחבירו, ולא עשתה תבואה אלא מעט, ורצה האריס למנוע מלהתעסק בה, לתנא קמא אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה, שכתב לו אנא אוקים וכו' ואוקים כרי אקדמך וכו'. ושיעור הכרי, י"א שתעמוד בה רחת שתוחבים בתוכה, ולא יראה כונס שלו את פני החמה. וי"א כרי של שלש סאים. וי"א סאתיים, וחוף מן ההוצאה. ולרבי יהודה, אם יש בה כדי נפילה, שיוכל לזרוע לשנה האחרת בתבואה שתגדל שנה זו, חייב לטפל בה. וכמה כדי נפילה? אם היתה הארץ שמינה ארבעה סאים לבית כור, ואם היתה הארץ כחושה וצריך לזרוע בה יותר, שמונה סאים לבית כור.

ו. רשעי זיתים וענבים, שבישולם לא נגמר לעולם, לבית שמאי טמאים משום טומאת אוכלים, ולבית הלל טהורים. ושיעור 'רשעי זיתים', אם אינו יוצא מהם יותר מארבעה קבין שמן לקורה, במקום שמכניסים בבית הבד כור זיתים בטעינת

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

לא: א) אם נשדף בכל השדות שסביבותיה רק תלם אחד הסמוך לשדה זו. ב) נשתייר תלם אחד משדה זו בכל סביבותיה שלא נשדף, וארבע שדות שסביבותיה נשדפו. ג) היו השדות שסביבותיה בורות, או זרועות שחת, או זרע אחר, או שעורים והיא חטים, ולא נשדפו, אבל שאר השדות סביב שהיו זרועות חטים נשדפו יחד עמה. ד) כל העולם כולו בשדפון ושלו בירקון, או להיפך.

ג. אמר בעל השדה למקבל שיזרע חטים, והוא זרע שעורים, ונשדפה רוב הבקעה, וגם שדה זו בתוכה, אינו מנכה מחכורו, שאומר לו בעל השדה אילו זרעת חטים, היה מתקיים בי 'ותגזר אמר ויקם לך', שבתחילת השנה ביקשתי מן השמים שיצליחני בחטים.

ד. נשדפו כל שדותיו של המחכיר, ונשתדפה גם שדה זו שהיתה אצל המקבל, והשדות שסביבותיה לא נשדפו, יכול המחכיר לומר לחוכר שנשתדפה מחמת החלק שיש לך בה, כי אם משום חלקי, מסתבר שהיו משיירים לי מן השמים, וכמו שאמר הכתוב 'כי נשארנו מעט מהרבה'.

ה. נשדפו כל שדותיו של חוכר, ונשתדפו רוב השדות שבבקעה, וגם שדה זו נשתדפה עמהם, אין זו מכת מדינה, שיכול המחכיר לומר שנשתדפה מחמת חלק שיש לך בה, ואם היה ראוי שישתייר

מטפחת של תפילין על ראש שיש בו תפילין, ששיעור המשוי לדבריו הוא רבע מרובע ליטרא של פומבדיתא.

ה. המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו, לא יסלק את התפילין לצדדיו, וכן לא יקשרם במתניו, שהוא מנהג בזיון, אבל קושרם על זרועו במקום שמניחים תפילין של יד.

ו. רוח שפיזרה את העומרים בשדה, וכיסו את הלקט של עניים שהיה מפוזר בה, ואינו ידוע כמה היה, שמין בית דין כמה לקט שדה זו ראויה להיעשות בכל שנה, ונותן לעניים. ולרבי שמעון בן גמליאל נותן לעניים כדי נפילה, והוא ארבעה קבין לשדה שזרעו בה כור. ונסתפקו בגמרא אם בשדה שזרעו בה במפולת יד או במפולת שוורים.

דף ק"ו ע"ב

א. המקבל שדה מחבירו בחכירות, ואכלה חגב או שנשדפה, אם מכת מדינה היא, כגון שנשתדפו רוב השדות בבקעה זו, וי"א שנשתדפו ארבע שדות מארבע רוחותיה, מנכה לבעל השדה מחכורו. ואם אינה מכת מדינה, אינה מנכה לו, שמזלו של המקבל גרם. לרבי יהודה אם קיבלה על מנת לשלם מעות, אינו מנכה לו גם אם מכת מדינה היא, שעל המעות לא נגזרה הגזירה. ואין הלכה כדבריו.

ב. בגמרא נסתפקו בכמה אופנים שנשתדפה השדה אם מכת מדינה היא או

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ונשדפה, לרבי אינו חוזר וזורעה בשלישית, ששני פעמים חזקה היא. ולרבי שמעון בן גמליאל חוזר וזורעה בשלישית, ואם נשדפה, אינו זורעה ברביעית, ששלש פעמים חזקה היא.

ב. זרעה האריס ולא צמחה, אומר לו בעל הקרקע, כל ימי זרע חוזר וזורעה [וסוף זמן זרע, לרבי מאיר חצי כסלו, לרבי יהודה סוף חשון, ולרבי שמעון סוף כסלו]. ואם קיבלה לזרוע בה שעורים ושאר קטניות שהן מאוחרות, חוזר וזורעה עד שיבוא הזמן שבשעה שהאריסים חוזרים ממקום עבודתם, שהיא שעה התשיעית, נראה כאילו 'כימה' שהוא זנבו של מזל הטלה, עומד למעלה מראשיהם, והוא בחודש אדר.

ג. לרבי מאיר חצי תשרי מרחשון וחצי כסלו, זרע. חצי כסלו טבת וחצי שבט, חורף. חצי שבט אדר וחצי ניסן, קור. חצי ניסן אייר וחצי סיון, קציר. חצי סיון תמוז וחצי אב, קיץ. חצי אב אלול וחצי תשרי, חום. לרבי יהודה מונים שני חדשים שלמים מתחילת תשרי, ולרבי שמעון מתחילת חשון.

ד. המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה, ולקתה, והיו החטים שדופות וכחושות, נותן לו מתוכה. וכן אם היו יפות, לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק, אלא נותן לו מתוכה.

לך דבר מועט, היה נשאר לך מקרקע שלך ולא ממה שאתה חוכר.

ו. המוכר את שדהו בזמן שהיובל נוהג, אינו יכול לגאול קודם שהיתה שתי שנים אצל לוקח. ואם היתה אחת מהם שנת שדפון וירקון או כשני אליהו, ולא היתה תבואה בעולם, אינו עולה לו מן המניין. אבל אם יש תבואה בשום מקום בעולם, אע"פ שנשדפה כל הבקעה ומכת מדינה היא, עולה לו, שנאמר 'במספר שני תבואת ימכר לך', שנים שיש תבואה בעולם. אבל שביעית אינו עולה לו, אע"פ שיש תבואה בחוצה לארץ, לפי שהיא 'אפקעתא דמלכא'.

ז. המקדיש את שדהו ובא לפדותו לאחר כמה שנים, מונה את השנים שנשארו עד היובל, ונותן סלע ופונדיון לשנה, שעל ארבעים ותשע שנים אמרה תורה שיתן חמשים כסף, והוא סלע ופונדיון לשנה. ואע"פ שחלק משנים אלו שביעית הם ואין בה תבואה, היה יכול להשתמש בה לשטיחת פירות.

ח. המקבל שדה מחבירו ולא זרעה, אע"פ שהיתה מכת מדינה, אינו מנכה מבעל השדה את חכורו, שיכול לומר לו אילו היית זורע, היה מתקיים בי 'לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו'.

דף ק"ו ע"ב

א. זרעה המקבל, ואכלה חגב או נשדפה, חוזר וזורעה בשנה שניה. זרעה בשניה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

זו עין רעה, שרב היה בודק בקברות, ואומר, תשעים ותשעה מתים בעין רעה, ואחד כדרך העולם. (ב) לשמואל זו הרוח, שהכל מתים ברוח, וגם אלו שנהרגו בחרב, היה אפשר לרפאותם בסם לולא הרוח. (ג) י"א שזו צינה, שהכל בידי שמים חוץ מצנים פחים. (ד) י"א זו צואה, שצואת החוטם והאוזן, רובם קשה ומיעוטים יפה. (ה) י"א זו מרה, ונקראת 'מחלה', שמחלה כל גוף האדם, או משום ששמונים ושלושה חלאים תלויים במרה (כמנין מחלה), וכולם פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתם.

ב י"ג דברים נאמרו בפת שחרית: מצלת מן החמה, מן הצנה, ומן הזיקין (רוחות), וממזיקין, מחכימת פתי (שדעתו מיושבת עליו, שאינו מצטער בעינו), וזוכה בדין (שדעתו מיושבת ליישב דבריו בבית דין ולהטעימם), זוכה ללמוד תורה, וללמד (מחמת ישוב הדעת), ודבריו נשמעים לבריות (שיש לו לב להטעימם), ותלמודו מתקיים בידו, ואין בשרו מעלה הבל (זיעה וזוהמא), ונזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת, והורגת כינה שבבני מעיים. וי"א שגם מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה.

ג. חכמים שיבחו את האוכל פת שחרית, ואמרו: ששים איש רצים, ולא יגיעו למי שאכל שחרית. השפם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה, שנאמר 'לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש.

סמוכות במזרח ומערב, חולקים אותו לצפון ודרום.

ו. אסור לאדם שיעמוד על שדה חברו כשעומדת בקומותיה, כדי שלא יפסידנה בעין הרע. ומשום כך הזהיר רב יהודה לרבין שלא יקנה קרקע הסמוכה לעיר, שעין בני אדם שולטת בה. ואם היא מוקפת חומה באופן שאין עין שולטת בה, ברכה היא.

ז. רב היה דורש המקרא:

'ברוך אֲתָהּ בְּעִיר' - שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת. 'וברוך אֲתָהּ בְּשָׂדֶה' - שיהו נכסיך קרובים לעיר (ומוקפים חומה, שלא ישלוט בהם עין הרע). 'ברוך אֲתָהּ בְּבֶאֱרָה' - שלא תמצא אשתך ספק נדה כשתבוא מן הדרך. 'וברוך אֲתָהּ בְּצִאֲתֶךָ' - שיהו צאצאי מעיך כמותך.

ורבי יוחנן דרש:

'ברוך אֲתָהּ בְּעִיר' - שיהא בית הכסא סמוך לשולחןך (אבל לא בית הכנסת, כדי שיקבל שכר פסיעות). 'וברוך אֲתָהּ בְּשָׂדֶה' - שיהו נכסיך משולשים בתבואה בזיתים ובגפנים, שאם תלקה התבואה וגפנים לא, או להיפך, יהיה לך לפליטה. 'ברוך אֲתָהּ בְּבֶאֱרָה וּבְרִוּוּךְ אֲתָהּ בְּצִאֲתֶךָ' - שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם.

דף ק"ז ע"ב

א. אמוראים פירשו דברי הכתוב 'וְהִסִּיר קִנְיָן מִמֶּךָ כָּל חַלְיָי בְּכַמָּה דַרְכִּים: (א) לרב

סיכויי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ל'בר מצרא', שנאמר 'ועשית הישר והטוב'.

ו. שדה היוצאה לימכר, ובא אחד ונטל רשות מבעל המצר לקנותה, ואמר לו לך וקנה אותה, י"א שהפסיד את זכותו. ולנהרדעא צריך שיקנה הלוקח ממנו בקנין, ואם לא כן יוכל לומר משטה הייתי בך, שרציתי שתעמוד בידך ואקנה אותה בדמים הראויים לה, שאם היתה ביד בעלים היה מעלה לי בדמים. והלכה כדבריהם. ולפיכך אם לא קנה מבן המצר, לא קנה את השדה, ואם הוקרה או הוזלה, היא ברשותה של בן המצר.

ז. מי שקנה שדה שוה מאתיים במאה, ובא בעל המצר להוציאה ממנו, אם לכולם היה מוכר במאה, נותן לו מאה. ואם היה מוכרה לכל העולם במאתיים, ורק ללוקח הוזיל, נותן לו מאתיים. ואם שווה מאה וקנאה במאתיים, נותן לו מאתיים, ואינו יכול לומר ללוקח 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי', שאין אונאה לקרקעות.

ח. הקונה חלקת שדה באמצע קרקעו של מוכר, אם היא טובה או רעה מכל השדה שסביבותיה, מכירתו מכירה, ומצרני המוכר אינם יכולים לסלקו, שהרי יש ביניהם הפסק. ואם לא, אין זו אלא הערמה, שרוצה לקנות מן המוכר את כל השדה, וחושש שמצרנותו יעכבוהו, לפיכך קנה בית סאה באמצע, כדי שיהיה לו מצר לכל רוח, ולאחר מכן ילך ויקנה את

העליונה, ואם נתקלקל כנגד התחתונה, מתקנת לעצמה, ואין העליונים מסייעים לה. חמש חצרות שהיו מקלחות מים סרוחים או מי גשמים לביב אחד, ונתקלקל הביב כולם מתקנות עם התחתונה, ואם נתקלקל כנגד העליונה היא מתקנת לעצמה.

ד. המחזיק בקרקע שעל שפת הנהר (בשנות הפרסיים, שהקרקע מופקרת ומי שמעלה מס למלך זוכה בה), לבנות או לחרוש ולזרוע במקום שהספינות פורקות את המשאות, חוצפה היא, שמקלקל מקום רבים, אבל אין מסלקים אותו. ובזמן שהיו כותבים לקונים את השדות שעל שפת הנהר, קני לך השדה עד תוך הנהר מלא צואר הסוס, והם גדרו גדר רחוק מן הנהר שלא לקלקל את מקום הרבים, אם בא אחד והחזיק מן הגדר ולצד הנהר, מסלקים אותו, שהיא קנויה לבעל הגדר עד תוך המים.

ה. המחזיק בשדה הפקר על מנת להעלות מס למלך, והיא מצויה בין שני שדות של שני אחים, או של שני שותפין, חוצפה היא, אבל אין מסלקים אותו. ולרב נחמן מסלקים אותו. ואם אינם אחים או שותפים, אלא שבאו על המחזיק מכח מצרנות, ואמרו היינו מצפים לקנותה שהיא סמוכה לנו י"א שאין מסלקים אותו, שאין חוששים לדינא דבר מצרא. ולנהרדעא מסלקים אותו, שחוששים

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

שיכול לומר רצוני במעות אלו. יב) אם בעל המצר שלח מעות צרורין וחתומין, ולוקח אחר שלח מעות מותרים, והמוכר ירא להתיר את הצרור, שלא יאמר בעל המצר שהיו בהם יותר, יכול למוכרה לשני. יג) אם הלוקח קונה את הקרקע כדי לבנות עליה, ובעל המצר רוצה לקנותה לזריעה, אין כאן דין בר מצרא, שישוּב עדיף.

ב. מי שיש לו שדה למכור, ובאו לקנותה שכינים הדרים אצלו בדירה, ושכן שיש לו בשדה (ואינה סמוכה לשדה של מוכר באופן שיהיה בר מצרא), שכיני העיר קודמים. שכן ותלמיד חכם, או קרוב ותלמיד חכם, שכן ותלמיד חכם קודם. שכן וקרוב, שכן קודם, שנאמר טוב שכן קרוב מאח רחוק.

ג. אמר בעל המצר אלך ואטרח להביא מעות, אין ממתנינים לו. אמר אלך ואביא מעות, אם הוא אמוד שיש לו מעות, ממתנינים לו. ואם לאו אין ממתנינים לו.

ד. היתה הקרקע של אחד, ובית שעליה של שני, ורצה בעל הבית למכור את ביתו לאחר, בעל הקרקע מעכב עליו, שהוא בעל המצר. אבל אם רצה בעל הקרקע למכור את קרקעו, אין בעל הבית מעכב, לפי שעומד להסתלק משם. וכן אם היתה הקרקע של אחד ודקלים שעליה של אחר, בעל הקרקע מעכב את בעל הדקלים שלא ימכרם לאחר, ובעל הדקלים אינו מעכב את בעל הקרקע.

כל השדה ולא יוכלו לסלקו, לפיכך מסלקים אותו מעתה.

דף ק"ח ע"ב

א. ואלו אופנים שאין בהם דין 'בר מצרא':
א) מתנה שלא כתב בה אחריות נכסים. ב) המוכר כל נכסיו, שאם לא יקנה הלוקח את כולם, אפשר שימשוך ידו מכל המקח, ויפסיד המוכר. ג) מכר את השדה לבעלים הראשונים. ד) הלוקח מגוי, שאומר למצרן הברחתי לך ארי מגבולך. ה) המוכר לגוי, שעל הגוי לא מוטל לקיים 'ועשית הישר והטוב'. ומנדין את המוכר עד שיקבל עליו כל אונסים שיגיע מן הגוי לבעל המיצר. ו) מכר את השדה למי שהיתה מושכנת אצלו, אין בעל המצר מעכב, שהוא מצר יותר מכולן כיון ששוכן בה. ז) המוכר שדה מפני שרחוקה ממנו או שהיא רעה, ורצה לקנות אחרת קרובה לו או יפה ממנה, אין מעכבים אותו למכור למצרן, שמא בתוך כך תימכר זו שהוא רוצה לקנות. ח) המוכר כדי לפרוע מס למלך, או ב"ד שמכרו למזון אלמנה והבנות, או לקבור את המת, אין בהם דין בר מצרא, כדי שלא לעכב את המכירה. ומטעם זה מוכרים לאלו בלא הכרזה. ט) מכר לאשה או ליתומים, אין מסלקים אותם על ידי בן המצר, שאין דרכם לחזור אחר קרקעות. י) מכר לשותף את חלקו, אין בן המצר מסלקו. יא) אם אחד הביא מעות שטובים במשקלם, והשני מביא חריפות יותר, אין כאן דין 'בר מצרא',

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ונותנים לו, שנאמר 'ויצא ממכר בית', ממכר חוזר שבח אינו חוזר.

ד. המקבל קרקע לזרוע בה 'אספסתא', וצמחו אילנות במקום הראוי לזריעה, וטוען שהיה רוצה לזרוע במקום האילן ויש לו הפסד, מקבל דמי עצים. אבל אין שמין לו מה שהשביח האילן עד שנסתלק, שגילה דעתו שלא ירד על דעת לנטוע בה אילנות, אלא לזרוע זרע הנעקר ולהסתלק. ואם צמחו האילנות בגבולות השדה במקום שאינו ראוי לזריעה, אין לו בהם כלום.

ה. המקבל שדה מחבירו, ומת י"א שבעל השדה מסלק את היורשים בלא שבח. ואין הלכה כדבריו.

ו. מקבל שדה מחבירו, שאמר, אם אפסיד לאחר שאשביח חלק מן השבח, אסתלק, לרב יהודה מסתלק ואינו מקבל שבח, כי כוונתו שיסתלק בלא שבח. ולרב כהנא נוטל מה שהשביח, שכוונתו שיסלקוהו על כרחו, אבל לא יפסיד שבחו. ואם פירש שיסתלק בלא שבח, לרב כהנא מסתלק בלא שבח, ולרבא מקבל את השבח, שאסמכתא היא, ומנכין לו מן השבח כשיעור שהפסיד לבעל הבית.

ז. מלמד תינוקות, הנוטע כרם חבירו למחצית שכר, שוחט, מקיז דם, וסופר, וכל בעלי אומניות שעושים הפסד שאין אחריו תיקון, מותרים ועומדים שלא

ה. היה הפסק של שן סלע בין שדהו של מוכר לשדה בעל המצר, רואים אם בעל המצר יכול להכניס תלם אחד משדהו לשדה זו, יש בה דין בר מצרא. ואם לאו, אין בה דין בר מצרא.

ו. שדה שיש לה ארבעה בעלי מצר מארבע צדדים, וקדם אחד וקנה, זכה. ואם באו כולם יחד, חולקים בארבע אלכסונות, שיהא כל אחד נוטל בה על פני כולה סמוך לשדהו.

דף ק"ט ע"א

א. המקבל שדה מחבירו לפחות משבע שנים, לא יזרענה פשתן, לפי שמכחיש את הקרקע, ואינה חוזרת ליושנה עד שבע שנים, ואין לו בקורות של עץ 'שקמה', שאינן חוזרות להיות קורות אלא בשבע שנים, ולא ירד על דעת לקבל מן הקורות. ולאביי נוטל 'בשבח שקמה', ששמין לו כמה השביחו הקורות כשיסתלק, ולרבא גם שבח שקמה אין לו. ואם קיבלה לשבע שנים, זורע פשתן בשנה הראשונה, וקוצץ בשנה ראשונה קורות שקמה.

ב. המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת, והיו שם זרעים שעדיין לא הגיע יום השוק למוכרו, שמין אותם, ונוטל דמיהם מבעל הקרקע.

ג. הלוקח שדה מחבירו, והגיע יובל, והשדה חוזרת למוכר, שמין ללוקח מה שהשביחו האילנות בשנים שהיו בידו,

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

קרקע לאשה, והבעל יאכל פירות. ואם הזקיני קודם זמנם, או שירשה דקלים בשדה של אחרים, הכל מודים שהוא קרן, ויקחו בדמיהם קרקע לאשה, והבעל יאכל פירות.

דף ק"י ע"א

א. מי שיש בידו שטר 'משכנתא', שכתוב בו שלאחר השנים שיאכל את פירותיה תחזור הקרקע ללוה, ולא כתוב בו כמה שנים, הלוח אומר שמשכנה לשתי שנים, והמלוה אומר לשלש, וכבר אכל המלוה פירות שלש שנים, לרב יהודה הקרקע בחזקת בעליה עומדת, והמלוה צריך להחזיר את הפירות שאכל. ולרב כהנא, הפירות בחזקת אוכליהם, והלוה שהוא המוציא, צריך להביא ראיה לדבריו. וכן הלכה, לפי שהדבר עתיד להתגלות, שיבוא עדי השטר ויעידו, ושמא האמת כדברי הלוה, ואין להטריח את בית דין שני פעמים.

ב. מלוה ולוה שבאו לדין, מלוה אומר חמש שנים ממושכנת לי שדה זו, ואבד שטרי, והלוה אמר שלש וכבר אכלת שלש, י"א שהמלוה נאמן במיגו שהיה יכול לומר לקוחה היא בידי לעולם, ואכלתיה שני חזקה. וי"א שאינו נאמן במיגו, שהדברים מוכיחים שרמאי הוא, לפי שהשטר עומד לגוביינא, ובוודאי נזהר בו, אלא שכובשו תחת ידו כדי לאכול פירותיה עוד שתי שנים.

יקלקלו, ואם קלקלו, מסלקים אותם גם אם לא התרו בהם תחילה.

דף ק"ט ע"ב

א. מקום שנוהגים שהנוטע אילנות בשדה חבירו נוטל מחצה, ואריס נוטל שליש, אם הוצרך הנוטע להסתלק מן הקרקע קודם זמנו, נותנים לנוטע חלק בשבח באופן שלא יפסיד בעל הקרקע. י"א שנותנים לו רביע ממה שנשאר לבעל הקרקע לאחר שיפריש שליש לאריס, ונמצא שמקבל אחד משהה. וי"א שבעל הקרקע מפריש רביע לנוטע, ונותן לאריס שליש מחלקו, והנוטע יעשה עם הרביע כרצונו. (וכן הוא מסקנת הגמרא).

ב. נוטע שנוטל החצי בפירות, נוטל גם חצי בגפנים שהזקיני, שעל דעת כן ירד, לפי שדרכם בכך. אבל אם שטפם נהר או עקרו הרוח, דינו כנוטע שמסתלק קודם זמנו, ואין לו בהם אלא רביע.

ג. הממשכן פרדס לחבירו לעשר שנים, ולאחר חמש שנים הזקיניו אילנות בזמנם, לאביי העצים חשובים כפירות וכולם למלוה, ולרבא חשובים קרן, ויקחו בדמיהם קרקע ללוה, והמלוה יאכל פירות. ואם יבש או נקצץ האילן שלא בזמנו, הכל מודים שהוא קרן ויקחו בהם קרקע, והמלוה יאכל פירות.

ד. אשה שנפלו לה בירושה אילנות שהזקיניו, לאביי חשובים פירות והם של בעל, ולרבא חשובים קרן, ויקחו בדמיהם

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

מחבירו, והשביחה, ובא אחר שיש לו חוב על המוכר כשיעור הקרקע בלא שבח לגבותה, אם הלוקח אינו יכול לסלק אותו בדמים, כגון שהמוכר עשה לו קרקע זו אפותיקי ואמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו, גובה מן הלוקח את הקרקע עם שבחה, ומחזיר לו דמים כשיעור השבח. אבל אם המוכר חייב לו כשיעור קרקע ושבח, גובה מן הלוקח גם שבח, גם אם הוא מגיע לכתפים (כגון תבואה שגדלה כל צרכה). (ג) לווה שמת, ובא בעל חוב לגבות מיתומים, והיתומים השביחו בקרקע, נוטל מהם קרקע ושבח, ומחזיר להם דמים כשיעור השבח.

ג. המקבל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז, שנת שביעית מן המנין. קבלה ממנו שבע שנים בשבע מאות זוז, אין שביעית מן המנין.

ד. שכיר יום, גובה את שכרו כל הלילה, שנאמר 'לא תלין פעלת שכיר אתך עד בוקר'. ואינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד, ומכאן ואילך עובר משום 'בל תשהא', שנאמר 'אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך'. ושכיר לילה גובה כל היום, שנאמר ביומו תתן שכרו. (דין שכיר שעות ושכיר שבת יתבאר להלן).

דף קי"א ע"א

א. האומר לחבירו צא שכור לי פועלים, ואמר להם השליח שכרכם עלי, השליח עובר בבל תלין. ואם אמר להם שכרכם על

ג. לווה שהשכין למלוה את שדהו שיאכל ממנה פירות כמה שנים, צריך לשלם למלך מס של השדה ולתקן את גבולותיה, כדי שלא יוכל המלוה לכבוש השטר, ולומר לקוחה היא בידי, ואכלתיה שני חזקה. ואם היא קרקע שאין לה מס, וגבולותיה אין צריכות תיקון, צריך הלוה למחות אחת לשלש שנים שלא מכרה למלוה אלא ממושכנת בידו, כדי שלא יוכל להחזיק ולומר לקוחה היא בידי.

ד. אריס שאומר למחצה ירדתי, ובעל הבית אומר לשליש הורדתי, לרב נחמן הכל כמנהג המדינה, ולרב יהודה בעל הבית נאמן גם אם מנהג המדינה לשלם מחצה, שאם ירצה היה אומר שכרתיו במעות לימים או לחדשים.

דף קי"ב ע"ב

א. יתומים אומרים אנו השבחנו את הקרקע שירשנו מאבא, ואין לבעל חוב בשבח כלום, ובעל חוב אומר אביכם השביח, על היתומים להביא ראיה, שהקרקע בין כך עומדת לגוביינא (וגם אם הם השביחו, גובה ומחזיר דמים).

ב. שלשה שהשביחו בקרקע שניטלת מהם, נוטלים מהם את השבח, ומסלקים להם בדמים. ואלו הן: (א) בכור ופשוט שירשו קרקע מאביהם, והשביחוהו קודם חלוקה, ובשעת חלוקה נוטל בה הבכור פי שנים בקרקע ולא בשבח, ואם רצה מסלק לפשוט שבח זה בדמים. (ב) הלוקח קרקע

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף קי"א ע"ב

א. תנאים נחלקו בדין שכר בהמה וכלים, ובדין גר תושב, אם יש בהם לאו של לא תלין, ועשה של ביומו תתן שכרו: א) לתנא קמא בברייתא, יש בשניהם משום ביומו תתן שכרו, ומשום לא תלין (וכן לא תעשוק ולא תגזול), שנאמר 'לא תעשוק שכיר וגו' מגרך אשר בארצך בשעריך', בארצך לרבות בהמה וכלים, 'בשעריך' לרבות גר תושב. ושאר לאוין ועשה האמורים בתורת כהנים, למדים בגזירה שוה 'שכיר שכיר'. ב) לרבי יוסי ברבי יהודה גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו (וכן משום 'לא תעשוק שכיר'), ואין בו משום לא תלין, שלא דרש גזירה שוה. בהמה וכלים עובר עליהם רק משום 'לא תעשוק', ולא משום ביומו תתן שכרו, שנאמר כי עני הוא, והם לא באים לידי עניות ועשירות. ג) לרבי ישמעאל, בהמה וכלים יש בהם משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין, שנאמר 'פעולת שכיר' כל שפעולתו אתך. גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו, ולא בל תלין, שנאמר רעך ולא גר תושב.

ב. מי ששכר שני פועלים, אחד עני ואחד עשיר, ואין בידו ליתן אלא לאחד מהם, העני קודם, שנאמר כי עני הוא. ואם אחד עני ואחד אביון (המעונה יותר מעני), יקדים את העני, שהעני מתבייש לתבוע, והאביון לא.

בעל הבית, שניהם אינם עוברים, זה לפי שלא שכרם, וזה לפי שאין פעולתו אצלו.

ג. בעלי בתים של סורא, שאין מגיעים למעות עד יום השוק, אינם עוברים בבל תלין, שהפועלים יודעים שסומכים על מעות שיגיע להם ביום השוק, ועל דעת כן משכירים את עצמם. אבל משום 'בל תשהא' הם עוברים מיום השוק ואילך.

ג. שכיר שעות של יום, גובה כל היום. וכן מי שהיה שכיר שבת או חודש, שנה או שבוע, ויצא ביום, גובה כל היום. ושכיר שעות של לילה, וכן שכיר שבת או חודש וכו' שיצא בלילה, י"א שגובה כל הלילה. וי"א שגובה כל הלילה וכל היום.

ד. יש בכובש שכר שכיר חמשה לאוין ועשה, לא תעשוק את רעך, לא תגזול, לא תעשוק שכיר, לא תלין, לא תבוא עליו השמש, ועשה של ביומו תתן שכרו. יש מהם רק בשכירות לילה, ויש מהם רק בשכירות יום.

ה. איזהו עושק ואיזהו גזל? א) לרב חסדא עושק האומר לך ושוב, וגזל שאומר יש לך בידי ואיני נותן לך. ונדחו דבריו, כי עושק שחייבה תורה הוא כשכופר לו ממון. ב) לרב ששת נתתיו לך, זה עושק. וגזל, כשתבעו חוץ לבית דין אמר לו יש לך בידי ואיני נותן לך, וכשתבעו בבית דין כפר. ג) לאביי לא שכרתין מעולם זה עושק, נתתיו לך זה גזל. ד) לרבא שניהם ענין אחד, וחילקם הכתוב לעבור בשני לאוין.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ה. הנותן טליתו לאומן, וגמרו, והודיעו, אבל עדיין לא החזירו, אפילו לאחר עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין. החזירו באמצע היום, אם יש שבח בטלית, י"א שאומן קונה בשבח כלי והוא כמוכרו לו, ואינו עובר משום בל תלין. וי"א שאינו קונה בשבח כלי, ומכיון ששקעה עליו החמה עובר משום בל תלין. ואם נתן לו לרכך בגד קשה, והתנה עמו סכום הדריכות, ועל כל דריכה נותן לו מעה, והחזירו, עובר בעל הטלית משום בל תלין.

דף קי"ב ע"ב

א. שכיר התובע את שכרו מבעל הבית בזמנו, נשבע ונוטל, שעקרו חכמים את השבועה מבעל הבית והטילוה על השכיר, לפי שבעל הבית טרוד בפועליו, וסבור שפרע אע"פ שלא פרע. ובדין הוא שיטול השכיר בלא שבועה, אלא שתקנו חכמים שישבע כדי להפיס את דעתו של בעל הבית.

ב. ואם תבע השכיר לאחר שעבר זמנו, אינו נשבע ונוטל, שחזקה על בעל הבית שאינו עובר בבל תלין, וגם חזקה על שכיר שאינו משהה שכרו, ואע"פ שחזקה גם על השכיר שאינו עובר על לא תגזול, סומכים על שני חזקות כנגד חזקה אחת. ואע"פ שבעל הבית טרוד בפועליו, כשבא זמן חיובו הוא מדקדק וזוכר אם פרע או לא.

ג. גוי, אין בו משום לא תעשוק, שנאמר 'מאחיר'. וכן גזילו מותר, שנאמר 'רעך'.

ד. לרב אסי גם אם לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד של ענבים, עובר על בל תלין. (ולעיל צב. מבואר שיש חולקים).

דף קי"ב ע"א

א. הכובש שכר שכיר, כאילו נוטל נפשו ממנו. י"מ נפשו של גזלן, שגורם מיתה לעצמו. וי"מ נפשו של נגזל, שנענש עליו כאילו הרגו, שהרי עלה בכבש ונתלה באילן, ומסר את עצמו למיתה בשביל שכרו.

ב. בעל הבית שלא תבע לו השכיר את שכרו, אינו עובר משום בל תלין, שנאמר 'אתך' לדעתך. וכן אם אין לבעל הבית מעות, אינו עובר, שנאמר 'אתך', שיש אתך.

ג. ואם המחיה אצל חנוני, שאמר בעל הבית לחנוני תן לפועל בדינר פירות, ועלי לשלם, או שאמר לשולחני תן לו בדינר מעות, אינו עובר משום בל תלין, שנאמר 'אתך'. ואם לא נתן לו החנוני, י"א שהשכיר חוזר אצל בעל הבית, וחייב לשלם לו, אלא שאינו עובר על בל תלין. וי"א שאינו חוזר.

ד. לשיטת רב ששת עוברים על קבלנות משום בל תלין, שאין אומן קונה בשבח כלי, ושכירות היא.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. בעל חוב הנכנס לביתו של לוח, ומשכנו ברחיים ורכב, עובר בשני לאוין, משום 'לא יחבול רחיים ורכב', ומשום 'לא תבוא אל ביתו' שעובר בכל משכון. וכן אם נכנס לביתה של אלמנה וחבל בה, עובר משום 'לא תחבול בגד אלמנה', ומשום 'לא תבוא אל ביתו'.

ד. גם באופן שמותר למשכן, לא ימשכן דברים שעושים בהם אוכל נפש, שנאמר 'כי נפש הוא חובל'.

ה. י"א שכדרך שמסדרין בערכין להניח לו צרכי חייו, כך מסדרים בבעל חוב. ומניח לו מטה לאכול עליה, ומטה לישון, כדי שילך ארבע אמות לאחר אכילתו. ומצע לעשיר, ומפץ לעני. אבל אינו מניח לאשתו ולבניו ולבנותיו. ולשיטת רשב"ג אין מסדרים לבעל חוב, שהרי לדבריו מוכרים את המשכון לאחר שלשים יום, גם אם הוא דבר הצריך לו ומשתמש בו. ולא יתכן לפרש שיחזיר לו כלי זול הראוי לפי חשיבותו, שלשיטתו כל ישראל בני מלכים, וגם אם היה לבוש באיצטלא של מאה מנה היא ראויה לו.

ו. שמואל היה יודע לרפאות כל חולי, חוץ משלשה: האוכל תמר מר קודם שאכל כלום באותו יום, והחוגר חבל לח של פשתן על מתניו, והאוכל לחם ולא הלך ארבע אמות קודם שינתו.

ז. אלו הסוברים שכל ישראל בני מלכים: רבן שמעון בן גמליאל, שמתיר לטלטל

ג. ואם יש עדים שהשכיר תבע לבעל הבית כל זמנו, ולא נתן לו, נתנו לו חכמים יום אחד לאחר זמנו כנגד אותו יום של תביעה, שיכול לישבע וליטול.

ד. אומן אומר לבעל הבית שתיים קצצת לי, והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת, המוציא מחבירו עליו הראיה, ואין לאומן אלא אחת. ואע"פ שבעל הבית טרוד בפועליו, עדיין הוא זוכר סכום שקצצו.

דף קי"ג ע"א - ע"ב

א. המלוה את חבירו, ורוצה למשכנו, נחלקו תנאים על ידי מי יוכל למשכנו ובאיזה אופן: י"א שהמלוה עצמו אסור למשכנו גם מחוץ לביתו, גזירה שמא יכנס לביתו. ושליח בית דין יכול למשכנו, אבל לא יכנס לביתו, אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו את המשכון, שנאמר 'בחוץ תעמד והאיש'. וי"א שהמלוה עצמו יוכל למשכנו, אבל לא יכנס לביתו, אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו את משכונו, שנאמר בחוץ תעמוד. ושליח בית דין יכול גם ליכנס לביתו ולמשכנו.

ב. היו ללוח שני כלים, מחרישה שמשתמש בה ביום, וקר שמשתמש בו בלילה, וחובו כנגד שניהם, ומשכנו המלוה בשניהם, מחזיר לו את הכר בלילה, ואת המחרישה ביום. ואם מת הלוח, אינו מחזיר ליורשיו. לרשב"ג גם ללוח עצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום, ומשלשים יום ולהלן מוכרם בבית דין.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ד. הקדש אינם מחזירים משכון לבעל חוב כשצריך לו, שנאמר 'ולך תהיה צדקה' יצא הקדש שאין צריך צדקה.

ה. האומר ערך לבי עלי, או ראשי או כבידי או שאר אבר שהנשמה תלויה בו, נותן ערך כולו. אמר על אבר שאין הנשמה תלויה בו, לא אמר כלום, שכל אבר נדון לפי כבודו, ואין ערך אלא לנפש. וכן לענין הקדש, שאם אמר דמי לבי או כבידי עלי, נותן דמי כולו. ואם אמר דמי ידי, שמיין אותו כעבד הנמכר בשוק, כמה הוא שווה בידו וכמה הוא שווה בלא יד.

דף קי"ד ע"ב

א. מנין לערום שלא יתרום, שנאמר 'ולא יראה בך ערות דבר', בשעה שאתה מדבר בו לא יראה בך ערות דבר, והתורם צריך ברכה.

ב. קברי נכרים אינם מטמאים באהל, שנאמר 'אדם כי ימות באהל', והנכרים אינם קרויים אדם, שנאמר 'ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם', אתם קרויים אדם ולא נכרים.

ג. 'ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו', שלא תשכב ועבוטו אצלך. אבל אם הוא עשיר, תשכב כשעבוטו אצלך. (אבל לא ישתמש בעבוטו, לפי שהוא רבית).

ד. המלוה את חברו, אינו רשאי למשכנו. ואם משכנו חייב להחזיר לו, ואם לא החזיר לו, עובר בכל השמות הללו, השב

לוף בשבת לפי שהוא מאכל עורבים, וכל ישראל יש להם לגדל עורבים לנוי ושחוק. רבי שמעון, שמתיר לכל ישראל לסוך שמן וורד בשבת כדרך בני מלכים. רבי ישמעאל ורבי עקיבא, שאין מתירים להפשיט איצטלא של מאה מנה שמתעטף בה הלוח, כדי להגבותה לחובו, שכל ישראל ראויים לאותה איצטלא. אבל לתנא קמא, מפשיטים אותה ממנו ומלבישים אותה איצטלא הראויה לו.

דף קי"ד ע"א

א. לרשב"ג אין מסדרין לבעל חוב. ואין למדים מערכין, שנאמר 'ואם מך הוא', הוא ולא בעל חוב. ולתנא קמא למדים 'מיכה מיכה' מערכין שמסדרין לבעל חוב. (כן מבואר ברש"י ד"ה אין מסדרין וד"ה ואידך, שהספק בתחילת הסוגיא אם מסדרין הוא לרשב"ג, ונפשט שאין מסדרין, וכמבואר לעיל קיג:).

ב. בערכין מסדרין. ודוקא למי שהיה במכותו מתחילתו ועד סופו, שנאמר 'מך הוא', אבל אם העריך עצמו כשהיה עני, והעשיר קודם שהעריכו כהן, נותן ערך של עשיר.

ג. האומר הרי עלי מנה לבדק הבית, י"א שאין מסדרין לו, וקל וחומר הוא, מה בעל חוב שמחזירים לו את המשכון כשצריך לו, אין מסדרין לו (לרשב"ג), הקדש שאין מחזירין אינו דין שאין מסדרין. וי"א שמסדרין, לפי שהוקש נדר לערכין.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

משיאה שם רע בשכנותיה, וחשש זה לא שייך בעשירה.

ד. לרבי יהודה, יכול המלך להרבות לו נשים אם אינם מסירות את לבו, שנאמר 'לא ירבה לו נשים ולא יסור את לבו', מה טעם לא ירבה כדי שלא יסור. ולרבי שמעון, לא ירבה גם אם אינם מסירות את לבו, שגם אם לא היה נאמר 'לא יסור', היינו דורשים הטעם, ולמה נאמר 'לא יסור', ללמד שאפילו אשה אחת, אם היא מסירה את לבו, לא ישאנה.

דף קט"ו ע"ב

א. החובל רחיים ורכב לוקה, שנאמר לא יחבול רחיים ורכב. וכן החובל כל דבר שעושים בו אוכל נפש, שנאמר כי נפש הוא חובל.

ב. לרב הונא אם חבל את הרחיים (העליונה), לוקה שתיים, משום לא יחבול ריחים ומשום כי נפש הוא חובל, ואם חבל רחיים ורכב (גם התחתונה) לוקה שלש, משום רחים ורכב, ומשום כי נפש הוא חובל. לרב יהודה אם חבל ריחים לוקה אחת, חבל רכב לוקה אחת, חבל ריחים ורכב לוקה שתיים. אבל כי נפש הוא חובל בא לשאר דברים שעושים בהם אוכל נפש, שלא היינו למדים אותם מרחיים ורכב.

ג. לשיטת רבא, האוכל קרבן פסח נא, לוקה שתיים, משום נא ומשום כי לא תאכלנו אם צלי אש. וכן אם אכלו מבושל,

תשיב, ולא תשכב בעבוטו, ועד בא השמש תשיבנו לו. במה דברים אמורים שמשכנו שלא בשעת הלואתו, אבל אם משכנו בשעת הלואתו, שהביא לו הלוה משכנו, אינו חייב להחזיר לו.

ה. 'עד בא השמש תשיבנו לו', זו כסות יום שניתנה לחבול בלילה. 'השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש', זו כסות לילה שניתנה לחבול ביום.

דף קט"ו ע"א

א. הממשכן את הלוה, והחזיר לו כשהיה צריך לו, ומת, שומטו מעל גבי בניו. ואע"פ שמשלטלים של יתומים אינם משועבדים לבעל חוב, מאחר שמשכנו קנאו. וכן אין שביעית משמטתו אע"פ שהחזירו.

ב. מותר ליכנס לביתו של ערב ולמשכנו, שנאמר לביתו ולא לביתו של ערב. וכן מי שחייב לו חוב שאינה מלוה, כגון שכר כתף או חמר או שהשכיר לו פונדק, או שצר לו צורות בביתו בשכר, מותר ליכנס לביתו ולמשכנו. ואם זקפן עליו במלוה, אסור.

ג. אלמנה, לרבי יהודה, בין עניה ובין עשירה אין ממשכנים אותה, שנאמר ולא תחבל בגד אלמנה. לרבי שמעון, עשירה ממשכנים אותה, וענייה אין ממשכנים אותה, שדורש טעם המקרא שאין ממשכנים אלמנה, לפי שצריך להחזיר לה כסות יום ביום וכסות לילה בלילה, ואתה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ב. בעל הבית שתפס עיזים שאכלו שעורים משדהו, נאמן לטעון שאכלו משלו עד כדי דמיהם, במיגו שהיה יכול לומר לקוחים הם בידי. וכן כל המחזיק בכלי שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר, אם אין עדים שמשכנו, נאמן לטעון עליו עד כדי דמיו, במיגו שהיה אומר לקוחה היא בידי. אבל המחזיק בכלים העשויים להשאיל ולהשכיר, אם בעל הכלי טוען שהשאילה לו, אינו נאמן לטעון לקוחה היא בידי. וכן אם מת המחזיק, מוציאים אותה מיד היתומים.

ג. סכין של קצבים, לאבוי חשוב כלי העשוי להשאיל ולהשכיר, והמחזיק בו אינו נאמן עליו. ולרבא אינו עשוי להשאיל ולהשכיר, שבני אדם מקפידים עליו ואינם משאילים אותו, לפי שהוא נפגם.

לוקה שתים, משום מבושל ומשום כי אם צלי אש. אכלו נא ומבושל, לוקה שלש, משום נא, משום מבושל ומשום כי אם צלי אש. ולאבוי לוקה רק משום נא ומבושל, ולא על כי אם צלי אש, משום שהוא לאו שבכללות. ואפילו לרב הונא שמחייב על רחיים ורכב משום 'כי נפש הוא חובל', מודה שאינו לוקה משום 'כי אם צלי אש', לפי שבא ללמד שבשעה שישנו בקום אכול צלי, ישנו בבל תאכל נא, ולא בשעה שאינו בקום אכול צלי.

דף קמ"ז ע"א

א. חבל שני כלים שעושים בהם מלאכה אחת, כגון זוג של ספרים, לוקה שנים, כדין החובל ריחיים ורכב, שלוקה על כל אחד בפני עצמו.

הדרן עלך
המקבל למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

פרק הבית והעליה למסקנא

ג. אם היה אחד מהם מכיר על מקצת אבנים שלימות שהם שלו, והלה טוען איני יודע, לרב הונא ורב יהודה ברי עדיף, והוא נוטל את השלימות שהוא מכיר. ולרב נחמן ורבי יוחנן המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם יש עסק שבועה ביניהם, כגון שהודה לו על מקצת, ועל מקצת אומר איני יודע, חייב שבועה משום מודה במקצת, ומאחר שאינו יכול לישבע לפי שאינו יודע, משלם. והשני יטול כנגדו אבנים שלימות לפי חשבון, שמאחר שהראשון מכיר מקצת, אנו תולים שהשאר שאינו מכיר אינם שלו. ואע"פ כן יש לו תועלת בכך שמקבל את האבנים שהוא מכיר, אם הם רחבים מן האחרים, או שעשויים מטיט יפה.

דף קי"ז ע"א

א. מי שיש לו בית ועליה, והשכיר את העליה לאחר, ונפחתה העליה, אם אמר לו עליה זו, אומר לשוכר מזלך גרם. ואם אמר לו עליה סתם, משכיר לו עליה אחרת.

דף קט"ז ע"ב

א. הבית והעלייה של שנים שנפלו, אם אפשר להכיר על האבנים מהיכן הם, חולקים אותם לפי האומד, כגון אם ראו שנחבט הבית ביסודו ונפל תחתיו, האבנים העליונות שלא נשברו, הם של העליון, והתחתונות שנשברו, הם של התחתון. ואם ראו שנפל כמקל, שהיה עומד זקוף ונפל על צדו, העליון נוטל את האבנים הרחוקות שנשברו, והתחתון נוטל את הקרובות שהם שלימות.

ב. ואם אי אפשר להכיר על האבנים מהיכן הם, כגון שנפל בלילה, ופינו בני רשות הרבים את האבנים ממקומם והלכו להם, שניהם חולקים בעצים ובאבנים ובעפר. וכל זה כשפינו את האבנים לרשות של רבים או לחצר של שניהם, אבל אם פינו אותם לחצר של אחד מהם, הרי הוא מוחזק, והשני שמוציא ממנו צריך להביא ראיה. וי"א ששותפים אינם מקפידים להשאיל מקום זה לזה, וגם אם פינו את כל האבנים לרשות אחד מהם, הרי הוא ברשות שניהם.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ונפחתה, נסתפקו בגמרא (לצד שאינו יכול להכניסו לבית דרך הגג, שיכול לומר קיבלתי עלי עליה ולא עליה וירידה), אם יכול להכניסו בעליונה ולומר לו שם עליה קיבלת עליך, או שהשוכר יכול לומר, קיבלתי עלי עליה אחת ולא שתיים, וצריך להכניסו בבית. ולא נפשט.

ו. האומר לחבירו גפן שמודלית על עץ אפרסק זה, אני מוכר לך, ונעקר האפרסק, חייב להעמיד לו אפרסק אחר כל זמן שהגפן קיימת.

ז. שנים שהיו דרים זה בבית וזה בעליה, ונפחתה המעזיבה, וכשהעליון רוחץ את ידיו, המים נשפכים למטה ומזיקים לתחתון, נחלקו תנאים בדבר: לרבי יוסי, אם מקום רחיצת הידים לא היתה על מקום נזקי תחתון, אלא שהמים נמשכים משם ונופלים במקום אחר, יכול העליון לשפוך בתוך שלו, ועל התחתון להרחיק את עצמו. ולחכמים, העליון צריך לתקן את המעזיבה, כדי שמימיו לא יזיקו לתחתון. ואם המים נופלים מיד על התחתון, לדברי הכל צריך העליון לתקן את נזקו, שרבי יוסי מודה ב'גירי דיליה'.

דף קי"ז ע"ב

א. בית ועליה של שנים שנפלו, ולא רצה בעל הבית לבנות, לתנא קמא בונה בעל העליה בית ודר בו, וכשיתן לו בעל הבית יציאותיו יצא מן הבית ויבנה עליה. לרבי יהודה, אם יבנה בית לבד וידור בו, צריך

ב. ואם אמר לו 'עליה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך, שיעבד לו את הבית לעליה, ולפיכך אם נפחתה העליה ברובה, ובעל הבית אינו רוצה לתקן, השוכר יורד ודר בבית עד שיתקן לו את העליה. ולרבי יוסי התחתון נותן את התקרה כפי מה שנהגו לבנות באותו מקום, והעליון נותן את המעזיבה, לפי שעשויה להשוות את הגומות, ועל השוכר לעשותו. (שהוא מעשה הדיוט, וכמבואר לעיל קא: הר"ן). וחכמים סוברים שהיא עשויה להחזיק את התקרה ועל התחתון לתקנו.

ג. ואם נפחתה העליה בארבעה, לרב יניח למטה מה שאינו יכול להניח למעלה, וישתמש בו כשיצטרך, שאדם דר חציו למטה וחציו למעלה. ולשמאל יורד ודר למטה, שאין אדם דר חציו למעלה וחציו למטה.

ד. בגמרא נסתפקו אם השוכר יורד לבית ודר בו לבדו, ומוציא את בעל הבית בעל כרחו, או שבעל הבית אומר לו לא השכרתיו לך על דעת שתוציאני מן הבית, ושניהם דרים בו. ועוד נסתפקו לצד ששניהם דרים בו, אם נכנס דרך הגג, שעולה מבחוץ לעליה שנפחתה ומשם ירד לבית, כדרך שהיה נכנס עד כאן, או שנכנס דרך פתח הבית, שלא קיבל עליו אלא עליה, ולא עליה וירידה.

ה. מי שיש לו שתי עליות על גג ביתו, והשכיר את העליונה ונפחתה, נותן לשוכר את התחתונה. ואם השכיר את התחתונה

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

אין שומעין לו, כי העליון טוענו שלמחר יפול. ואם בא העליון לשנותו, אם רצה להרחיב, התחתון מעכב עליו, שהוא מכביד את המשא על הבית, ואם בא למעט כובדו, שומעים לו.

ד. וכן אם מתחילה היתה התקרה משקמים, ובא התחתון לסכך את התקרה בארזים, שמהנה לעליון שיתקיים יותר מדרך כף רגליו, או שבא למעט בחלונות שמחזק את הבנין, שומעים לו. אבל אם בא לסכך בשקמים כשמתחילה היה בארזים, או להרבות בחלונות, אין שומעין לו. ובעליון הדין להיפך. ואם בא התחתון להגביה את חלל הבית, אין שומעים לו, שמטריח את העליון לעלות, ועוד שבנין הנמוך חזק מן הגבוה. ואם בא למעט את חלל הבית, שומעים לו. וכן הדין בעליון.

ה. היו שניהם עניים ואין להם מעות לבנות, ובעל הבית רוצה למכור את הקרקע לאחר, נחלקו תנאים אם יש לבעל העליה בקרקע: (י"א שאין לו כלום). לרבי נתן התחתון נוטל שני חלקים, והעליון שלישי. וי"א שהתחתון נוטל שלשה חלקים והעליון רביעי. ולהלכה נקוט דרבי נתן בידך, דרבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא, וטעמו משום שהעליה מפסדת את ימי קיום הבית בשליש.

לשלם שכר לבעל הבית לאחר שיתן לו יציאותיו, ואע"פ שלא חסר בעל הבית כלום, זה נהנה וזה לא חסר חייב. וי"א שהוא נחסר, שמשחיר את כותלי הבית. ולפיכך יבנה בעל העליה בית ועליה, וידור בבית עד שיתן לו יציאותיו, ונמצא שלא נהנה מן הבית, שהרי יש לו עליה.

ב. י"א שבשלושה מקומות מצאנו בדברי רבי יהודה שאסור ליהנות מממון חבירו: (א) בדין בית ועליה שנפלו, שלא ידור בעל העליה בבית, כדי שלא יהנה מבעל הבית, אע"פ שלא חסר בעל הבית. (ב) הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור או להיפך, שלרבי יהודה יחזיר את הצמר, כדי שלא יהנה מחבירו שהביא לו צמר מן השוק, והלה יתן לו שבח או יציאה. (ג) הפורע מקצת חובו, והשליש את שטרו ביד נאמן כדי שהלוה לא יחזור ויתבע את כל החוב, ואמר הלוה לנאמן, אם איני נותן למלוה את המותר עד זמן פלוני, תן לו שטרו, לרבי יוסי יתן, ולרבי יהודה לא יתן. וי"א שאין הטעם בכל אלו כדי שלא יינה מממון חבירו, אלא בבית ועליה משום שבעל הבית נחסר, ובצמר קנסו את הצבע משום ששינה, והמשליש את שטרו לא יתן לפי שאסמכתא אינו קונה.

ג. בית ועליה של שנים שנפלו ובאו לחזור ולבנותו, ורצה התחתון לשנות את כותלי הבנין, אם בא להרחיב את עוביו ולחזקו, שומעים לו. ואם בא למעט את חיזוקו,

דף קי"ח ע"א

הפועל, ואחר כך חזר בעל הבית ואמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי, אין שומעים לו.

ה. ואם שכרו לעשות בשל הפקר, אם הגביהו הפועל, זכה בו בעל הבית, וחייב לשלם לו שכרו. ואם שכרו לעשות בה מלאכה בלא הגבהה, כגון לשמור עליה, י"א שהבטה בהפקר לא קנה, ולא זכה בה בעל הבית, ויכול לומר לפועל זכה בה אתה. וי"א שהבטה בהפקר קנה, וחייב לשלם לו מעות.

ו. שומרי ספיחי שביעית לצורך מנחת העומר ושתי הלחם, לתנא קמא נוטלים שכרם מתרומת הלשכה, ולרבי יוסי מי שרוצה מתנדב ושומר בחינם. ונתבאר טעם המחלוקת בכמה דרכים. א) לתנא קמא הבטה בהפקר קנה, ומי ששמרו בחינם קנאו, ונמצא שלא בא משל ציבור, לפיכך נותנים לו שכר שיקנה אותם בהבטתו להקדש. ולרבי יוסי הבטה בהפקר אינו קונה, והציבור יקנו אותם כשיביאו. ב) הכל מודים שהפקר נקנה בהבטה, ולתנא קמא חוששים שלא ימסרם לציבור יפה יפה אם לא יתנו לו שכר, ולרבי יוסי לא חששו. ג) הכל מודים שהפקר לא נקנה בהבטה, ולתנא קמא תיקנו ליתן לו שכר, כדי שישמעו בעלי זרועות שהוא של הקדש, ולא יחטפו בעל כרחו. ולרבי יוסי לא תיקנו.

א. בית הבד שנבנה תחת הסלע, וגינה על גביו, ונפחת הגג ברובה, בעל הגינה יורד וזורע למטה, עד שיעשה התחתון לבית בדו כיפין. ואם נפחתה בארבעה (טפחים, רמב"ם), לשמואל יורד וזורע למטה, שאין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה, ולרב זורע חציו למטה וחציו למעלה.

ב. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו, פטור מלשלם, שאנוס הוא. ואם ראו בית דין שהיה נוטה ליפול, ונתנו לו שלשים יום לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, ונפלו בתוך הזמן והזיקו, פטור. לאחר הזמן, חייב.

ג. מי שהיה כותלו סמוך לגינת חברו ונפל, אמר בעל הגינה לבעל הכותל פנה אבניך, השיב לו פנה אותם לעצמך, אם בעל הגינה אינו חפץ בהם, אין שומעים לבעל הכותל. ואם קיבל בעל הגינה ופינה אותם, ואחר כך חזר בעל הכותל ורוצה לשלם לו מה שהוציא על פינויים, כדי שיחזירם לו, אין שומעים לו. אבל אם עדיין לא פינה אותם בעל הגינה, לא זכה בהם בקנין חצר, לפי שבעל הכותל לא רצה להקנותם לו אלא להשתמט ממנו.

ד. השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש שלו או בשל חברו, ואמר לו הפועל תן לי שכרי, אמר לו טול מה שעשית בשכרך, אין שומעין לו, וצריך לשלם לו מעות כמו שהתנה. ואם קיבל עליו

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

דף קי"ח ע"ב

ג) רבי שמעון, שהמעמיד תנור בעליה והרחיק כשיעור והזיק, פטור.

ה. החצב שחצב אבן מן ההר, ומסרה לסתת, והזיקה ביד הסתת, או שהוזקה, הסתת חייב לשלם. וכן אם מסרה הסתת לחמר, או שהחמר מסרה לכתף, והכתף לבנאי, והבנאי לאדריכל (שמדקדק ליישב את האבן במקומו הראוי), מי שנפלה מידו, חייב משום אדם המזיק. ואם נפלה לאחר שהניחה בשורת הבנין, אם בנאוהו בקבלנות, כולם חייבים, שעל כולם מוטל לשמור שלא תיפול. ואם בנאוהו בשכירות, האדריכל שהניחה באחרונה חייב.

דף קי"ט ע"א

א. שתי גנות זו על גב זו, וירק גדל בזקיפת הגובה שבין זו לזו, עיקרו של ירק (השרשים), של העליון, שהרי בקרקעו הוא. ועל נופו נחלקו תנאים: לרבי מאיר הנוף הולך אחר העיקר והוא של עליון, ולרבי יהודה אין הנוף הולך אחר העיקר, והוא של תחתון לפי שגדלו באווירו. לשיטת רבי שמעון, כל שהעליון יכול לפשוט את ידו בלא אונס וליטול הוא שלו, והשאר של תחתון. והלכה כדבריו. ואם מגיע לנופו ולא לעיקרו או להיפך, נסתפקו בגמרא מה דינו.

ב. מי שקנה אילן בשדה חבריו ולא קנה בקרקע כלום, ואילן קטן יוצא משרשי האילן, הרי הוא של בעל הקרקע. ואם יצא

א. לשיטת התנא במשנה לא יניח אדם זבל ברשות הרבים, ואם רצה להוציא זבלו, צריך שיהיה המזבל מזומן ברשות הרבים כדי להוליך את הזבל לשדה לזבל. ולרבי יהודה, בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים, וצוברו שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ, ואם הזיק פטור מלשלם.

ב. כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים (כגון פותקים ביבותיהם והמוציא זבלים בשעת הוצאת זבלים), אם הזיק, לתנא קמא חייב לשלם, ולרבי יהודה פטור.

ג. אין שורים טיט ברשות הרבים. ואין לובנים לבנים, לפי שמשהה אותם לייבשם. וגובלים טיט ברשות הרבים כדי לתת בבנין מיד, אבל לא לבנים. הבונה ברשות הרבים, מקבל את האבנים מיד המביא ובונה, ואם הזיק משלם מה שהזיק. לרבן שמעון בן גמליאל יכול לזמן את מלאכתו שלשים יום קודם, ואינו חייב בנזקין.

ד. ואלו הסוברים שבמקום שנתנו חכמים רשות והזיק פטור: א) רבי יהודה, שבשעת הוצאת זבלים פטור. ב) רשב"ג ששלשים יום קודם מזמן מלאכתו ופטור.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

האילן יצא מן השרשים, חייב בערלה. ואם יצא מן הגזע, לרבי מאיר חייב ולרבי יהודה פטור.

מגזע האילן, לרבי מאיר הולכים אחר עיקרו והוא של בעל הקרקע, ולרבי יהודה הוא של בעל האילן. וכן לענין ערלה, שאם

הדרן עלך הבית
והעליה למסקנא

וסליקא לן מסכת בבא מציעא למסקנא